
Ölmeden Önce
En Çok Pişman
Olduğumuz
5 Şey
Ölmeden Önce En Çok Pişman Olduğumu
BRONNIE WARE
yakamoz

Ölmeden Önce En Çok Pişman Olduğumuz 5 Şey

Çeviri
Meliha Özge Onan

Kişisel Gelişim: 74
1. Baskı: Ekim 2012
ISBN: 978-605-384-538-6
Yayıncı Sertifika No: 16238

Ölmeden Önce En Çok Pişman Olduğumuz 5 Şey

Yazar: Bronnie Ware
Çeviri: Meliha Özge Onan
Yayın Yönetmeni: Ender Haluk Derince
Görsel Yönetmen: Faruk Derince
Yayın Koordinatörü: Ceylan Şenol
Editör: Sedef İlgiç
Düzelti: Hilâl Kandaz

Baskı: Sonsuz Matbaa Kağıtçılık Müc. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaa Sertifika No: 28487
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi
C Blok 2. Kat No: 291 Topkapı/İSTANBUL
Tel: 0212 674 85 28 - 501 04 95 Faks: 0212 674 85 29
E-posta: sonsuzbasim@gmail.com

YAKAMOZ KİTAP © BRONNIE WARE

Orijinal Adı: The Top Five Regrets of the Dying
Copyright © 2011, 2012 Bronnie Ware. 2012 yılında Hay House, Australia Pty. Ltd. tarafından yayımlanmıştır.
Türkçe yayım hakları Nurcihan Kesim Ajans aracılığıyla alınmıştır.
Yayınevinden izin alınmaksızın tümüyle veya kısmen çoğaltılamaz, kopya edilemez ve yayımlanamaz.

YAKAMOZ KİTAP / SONSUZ KİTAP
Gürsel Mah. Alaybey Sk. No: 7/1 Kağıthane/İSTANBUL
Tel: 0212 222 72 25 Faks: 0212 222 72 35
www.yakamoz.com.tr / info@yakamoz.com.tr
www.facebook.com/yakamozkitap
www.twitter.com/yakamozkitap

Ölmeden Önce En Çok Pişman Olduğumuz 5 Şey

Yayıncının Notu

İnternetin dinamik yapısı nedeniyle kitapta verilen internet adresleri ya da linkler kitabın basımından beri değişmiş ya da geçerliliğini kaybetmiş olabilir. Bu çalışmada dile getirilen düşüncelerin hepsi sadece yazara aittir ve yayımcının görüşlerini yansıtmaz. Bu noktada yayıncı, bu düşüncelerle ilgili olarak herhangi bir sorumluluk altına girmeyi reddeder.

Bu kitap, tıbbi tavsiyelerde bulunmaz ve bir doktorun doğrudan ya da dolaylı olarak tavsiyesi olmadan herhangi bir tekniği fiziksel, duygusal ya da tıbbi sorunların çözümünde tedavi olarak önermez. Yazarın amacı, duygusal ve ruhsal iyilik arayışınızda size yardımcı olabilecek genel bilgiler vermektir. Anayasal hakkınız olarak bu kitaptaki bilgilerin bir kısmını kendiniz için kullanmanız hâlinde yazar ve yayımcı eylemleriniz konusunda hiçbir sorumluluk kabul etmez.

İÇİNDEKİLER

Giriş 9
Tropik Diyarlardan Karlara 15
Beklenmedik Bir Kariyer Yolu 31
Dürüstlük ve Teslimiyet 47

Birinci Pişmanlık: Keşke Başkalarının Benden Beklediği Gibi Değil, Kendi İstediğim Gibi Yaşayacak Cesaretim Olsaydı 67
Çevremizin Etkileri 83
Kapana Kısılanlar 97

İkinci Pişmanlık: Keşke Bu Kadar Çok Çalışmasaydım 115
Amaç ve Niyet 129
Basitlik 145

Üçüncü Pişmanlık: Keşke Duygularımı İfade Edecek Kadar Cesur Olsaydım 161
Suçluluk Yok 177
Gizli Hediyeler 195

Dördüncü Pişmanlık: Keşke Arkadaşlarımla Bağlantımı Koparmasaydım 209
Gerçek Dostlar 223
Kendinize İzin Verin 239

Beşinci Pişmanlık: Keşke Daha Mutlu Bir Hayat Yaşamak için Kendime İzin Verseydim 255
Mutluluk Şu Andadır 269
Bakış Açısı Meselesi 285
Değişen Zamanlar 297
Karanlık ve Şafak 315
Pişmanlık Yok 331
Gül ve Bil 347

Giriş

Huzurlu bir yaz akşamüstünde, küçük bir kasabada, dünyanın dört bir yanındaki neşe dolu bir sürü konuşmayla aynı anda bir konuşma devam ediyordu. İki kişi, birbirlerine hayatlarında olup biteni anlatıyor ve hikâyelerini paylaşıyordu. Fakat bu konuşmanın diğerlerinden farkı, konuşmacılardan biri tarafından konuşmanın daha sonra hayatının en önemli dönüm noktası olarak tanımlanacak olmasıydı. Ve bu kişi, bendim.

Cec Avustralya'daki *Trad and Now* adlı folk müziği dergisinin editörüydü. Avustralya folk müziğine sevgisi ve desteği kadar kocaman gülümsemesiyle de ünlüydü. İkimiz müziğe duyduğumuz sevgiden bahsediyorduk ki bu çok uygundu çünkü bir folk müziği festivalindeydik. Konuşmamızda bir gitar almak ve bir kadınlar hapishanesinde şarkı yazma kursu baş-

latmak için para bulmak gibi, o an hayatımdaki zorlukların da bahsi geçti. Cec cesaretlendirici bir ses tonuyla bana, "Kursu başlatmayı başarabilirsen bana haber ver, bunun hikâyesini yayınlarız" dedi.

Bundan bir süre sonra gerçekten de kursu hayata geçirmeyi başardım ve dergiye deneyimlerimle ilgili bir hikâye yazdım. Bu hikâyeyi yazmayı bitirdiğimde kendimi neden daha fazla hikâye yazmadığımı sorgularken buldum. Sonuçta her zaman yazmayı sevmiştim. Küçük, çilli bir kızken dünyanın dört bir yanındaki mektup arkadaşlarıma sürekli mektuplar yazardım. O günler, insanların hâlâ el yazısıyla mektup yazıp zarflara koydukları ve onları posta kutularına attıkları zamanlardı.

Yazma alışkanlığımı, yetişkinliğimde de sürdürdüm. Arkadaşlarıma el yazısı mektuplar yazmaya ve yıllarca günlük tutmaya devam ettim. Daha sonra da şarkı sözü yazarı oldum. Yani yazmaya devam ediyordum, sadece artık bir elimde kalem, bir elimde de gitar penası vardı. Fakat mutfak masamın üstünde sıradan bir tükenmez kalemle bir parça kâğıda yazdığım o hapishane hakkındaki hikâye, içimdeki yazma aşkını bir kez daha alevlendirdi. Cec'e teşekkürlerimi ilettim ve kısa süre sonra internette bir blog açıp yazmaya başladım. Bunu takip eden olaylar, hayatımı olabilecek en iyi biçimde etkiledi.

Inspiration and Chai, Avustralya'nın Blue Mountains bölgesinde küçük ve güvenli bir kulübede Chai çayından bahsederek başladı. Yazdığım ilk yazılardan biri, baktığım insanların ölmek üzereyken yaşadığı pişmanlıklar hakkındaydı. Hapishanede yaptığım işten önceki en son işim bakıcılık olduğu için bu, hayatımda hâlâ canlı bir anıydı. Bunu takip eden aylarda bu yazı, ancak internet olgusuyla açıklanabilecek bir ivme

kazandı. Hiç tanımadığım insanlardan yazıyla ilgili e-postalar almaya başladım. Bunu, diğer yazılarım hakkındaki e-postalar izledi.

Yaklaşık bir yıl sonra bir çiftlik bölgesindeki farklı bir kulübede yaşıyordum. Bir pazartesi sabahı, yazmak için verandamdaki masada otururken ara sıra yaptığım gibi internet sitemin istatistiklerini kontrol etmeye karar verdim. Yüzümde şaşkın ama çok mutlu bir ifade belirdi. Ertesi gün bir kez daha baktım, sonraki gün bir daha... Gerçekten büyük bir şeylerin olduğu belliydi. *Ölmeden Önce En Çok Pişman Olduğumuz Beş Şey* adlı makale, sanki kanatlanmıştı.

Dünyanın dört bir yanından, yazıdan kendi bloglarında alıntılar yapmak isteyen yazarlar ve yazıyı birçok dile çevirmek isteyen çevirmenlerden yüzlerce e-posta gelmeye başladı. İnsanlar yazımı İsveç'te trenlerde, Amerika'da otobüs duraklarında, İrlanda'da kahvaltı masalarında ve dünyanın dört köşesinde çok farklı mekânlarda okuyordu. Okuyan herkes yazıda anlatılanlara katılmıyordu; fakat bu, yazının dünya çapındaki yolculuğuna devam etmesine yetecek kadar tartışmanın başlamasına sebep oldu. Yazdıklarıma katılmayan azınlığa, cevap verdiğimde şunu söylüyordum: "Elçiye zeval olmaz." Ben sadece ölmekte olan insanların benimle paylaştıkları şeyleri anlatmıştım. Gerçi yazıya aldığım tepkilerin yaklaşık yüzde doksan beşi çok güzeldi. Ve bu, kültürel farklılıklara rağmen ne kadar çok ortak noktamız olduğunu da gösteriyordu.

Ve tüm bunlar olurken ben kulübemde yaşıyor, kuşlardan ve diğer vahşi hayvanlardan oluşan manzaranın keyfini çıkarıyordum. Her gün verandamda oturup çalışmaya ve önüme çıkmaya başlayan fırsatlara 'evet' demeye devam ettim. Bundan sonraki aylarda, *Ölmeden Önce En Çok Pişman Olduğu-*

muz Beş Şey adlı yazımı bir milyondan fazla insan okudu ve bir yıl içinde bu sayı üç katına çıktı.

Benimle bu konuda iletişime geçen inanılmaz sayıdaki insanların istekleri doğrultusunda bu konu üzerinde daha derinlemesine çalışmaya karar verdim. Her zaman pek çok insan gibi bir gün gerçek bir kitap yazmak istemiştim. Ama görüldüğü gibi ölmekte olan insanlara bakarken bana verilen dersleri gerektiği gibi derinlemesine inceleyen bir kitap yazabilmenin tek yolu, kendi hikâyemi anlatmaktı. Yazmak istediğim kitap, yazılmaya hazırdı. Ve bu, o kitap.

Hikâyemi okuduğunuzda göreceğiniz gibi ben hayatta hiçbir geleneksel yolun takipçisi olmadım, tabii gerçekten böyle bir şey varsa. Ben rehberlik edildiğim gibi yaşıyorum ve bu kitabı da sadece paylaşacak bir hikâyesi olan bir kadın olarak yazıyorum. Ayrıca ben bir Avustralyalı olduğum için, yazdığım şeyler ne kadar evrensel olsa da, kullandığım dil ve ifadeler ülkeme ait.

Bu kitaptaki isimlerin neredeyse tamamı gerçek kişilerin aileleri ve arkadaşlarını korumak için değiştirildi. Fakat ilk yoga hocamın, doğum öncesi kliniğindeki patronumun, karavan parkı sahibinin, hapishane sistemindeki akıl hocamın ve adı geçen tüm şarkı sözü yazarlarının isimleri gerçektir. Zaman sıralamasında da müşterilerim arasındaki ortak noktaları paylaşmak için küçük değişiklikler yapıldı.

Yolculuğumda birbirinden çok farklı şekillerde bana yardım etmiş olan herkese çok teşekkür ediyorum. Destekleriniz ve profesyonel, pozitif etkileriniz için sizlere teşekkürlerimi sunuyorum; Marie Burrows, Elizabeth Cham, Valda Low, Rob Conway, Reesa Ryan, Barbara Gilder, babam, Pablo Acosta, Bruce Reid, Joan Dennis, Siegfried Kunze, Jill Marr, Guy

Kachel, Michael Bloeme, Ana Goncalvez, Kate ve Col Baker, Ingrid Cliff, Mark Patterson, Jane Dargaville, Jo Wallace, Bernadette ve pozitif biçimde bağlanarak yazılarımı ve müziğimi destekleyen herkes!

Ayrıca birçok farklı zamanda bana başımı sokacak bir ev sağlamış olan birçok kişiye de teşekkür ediyorum. Bunların arasında Mark Avellino, Jo Teyzem, Sue Greig, Helen Atkins, Fred Dayım, Di ve Greg Burns, Dusty Cuttell, Mardi McElvenny ve evlerini kendi evimmiş gibi sevdiğim tüm harika hastalarım var. Ayrıca karnımı doyurmuş olan tüm o kibar insanlara da teşekkür ediyorum.

Hayatın dönemeçli yollarında bana verdikleri kişisel destek için geçmişteki ve şu andaki, yakınımdaki ve uzaktaki tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Beni sayısız farklı biçimde zenginleştirdiğiniz için çok teşekkürler. Özel olarak teşekkür etmek istediklerim: Mark Neven; Sharon Rochford; Julie Skerrett; Mel Giallongo; Angeline Rattansey; Kateea McFarlane; Brad Antoniou; Angie Bidwell; Theresa Clancy; Barbra Squire; beni huzurlu bir yola çıkaran, dağlardaki o meditasyon merkezinde çalışan herkes ve ortağım. Hepiniz, dinlenmeye en çok ihtiyacım olan anlarda dayanağım oldunuz.

Elbette, dünyada adının anlamını taşımak konusunda en başarılı kişilerden biri olan annem Joy'a (neşe) da teşekkür ediyorum. Sadece örnek olma yoluyla, sevgi hakkında bana çok kutsal bir ders verdin. Sana sonsuz teşekkürler, güzel kadın.

Hikâyeleriyle bu kitabın yazılmasında katkısı olmakla kalmayıp aynı zamanda hayatımı gözle görülür biçimde etkilemiş olan tüm o güzel vefat etmiş insanlar, bu kitap sizin anınıza yazıldı. Ayrıca o kişilerin ardında bıraktıkları ailelerine de bir-

likte geçirdiğimiz sevgi dolu, hatırlanmaya değer zamanlar için teşekkür ediyorum. Hepinize minnettarım.

Son olarak, ben bunları yazarken küçük derenin yanındaki ağacın üstünde şarkı söyleyen saksağana teşekkür ediyorum. Sen ve sevgili kuş dostların, tüm bu sayfaları yazarken bana arkadaşlık ettiniz. Bana güç veren ve hayatıma bu kadar çok güzellik gönderen Tanrı'ya da çok teşekkürler.

Bazen üzerinden epey zaman geçene kadar hayatımızdaki belirgin bir anın, hayatımızın yönünü değiştirdiğini fark etmeyiz. Bu kitapta paylaşılan anların neredeyse hepsi benim hayatımı değiştirdi. Cec'e, içimdeki yazma ateşini yeniden alevlendirdiği için teşekkür ediyorum. Ve sana, sevgili okuyucum; bütün iyiliğinle, her kimsen aramızdaki bu bağ için teşekkür ediyorum.

Şefkatle,
Bronnie
Günbatımında Veranda
Salı, Akşamüstü

Tropik Diyarlardan Karlara

"Dişlerimi bulamıyorum. Dişlerimi bulamıyorum." Önceden planladığım akşamüstü iznimi kullanmaya yeltenmişken bu tanıdık seslenişi duydum. Okumakta olduğum kitabı yatağın üstüne bırakıp oturma odasına doğru ilerledim.

Tam da beklediğim gibi Agnes odanın ortasında kafası karışmış ve masum bir ifadeyle ayakta duruyor ve diş etlerini göstererek gülümsüyordu. İkimiz birlikte kahkahalara boğulduk. Kaybolan dişler vakası birkaç günde bir tekrarlandığı için bu şakanın artık bizim için komikliğini kaybetmiş olması gerekiyordu. Ama asla kaybetmedi.

"Eminim ki bunu, beni yeniden yanına getirmek için yapıyorsun" dedim gülerek ve benim için artık tanıdık hale gelmiş yerlere bakarak o günkü arama çalışmama başladım. Dışarıda kar yağmaya devam ediyordu ve bu, evin rahatlığını ve sıcaklığı-

nı daha da ortaya çıkarıyordu. Başını iki yana sallayan Agnes'ın cevabı çok sertti. "Kesinlikle hayır, tatlım! Biraz kestirmek için uzanmadan önce çıkarmıştım; fakat uyandığımda onları hiçbir yerde bulamadım." Hafıza zayıflığına rağmen Agnes'ın keskin bir zekâsı vardı.

Agnes'la dört aydır -evde yaşayacak bir bakıcı arandığına dair verilmiş bir ilana başvurduğumdan beri- birlikte yaşıyorduk. İngiltere'de yaşayan bir Avustralyalı olarak başımı sokacak bir çatıya sahip olabilmek için bir barda, kalacak yer de veren bir iş yapıyordum. Bu oldukça eğlenceliydi, hatta diğer çalışanlar ve bazı yerlilerle aramda oldukça güzel arkadaşlıklar da kurulmuştu. Bar konusundaki yeteneklerim çok işime yaramıştı ve ülkeye gelir gelmez çalışmaya başlayabilmemi sağlamıştı. Bunun için şükrediyordum. Ama artık bir değişikliğin vakti gelmişti.

Deniz aşırı yolculuğa çıkmadan önceki iki senem, görebileceğiniz herhangi bir kartpostaldaki kadar güzel, tropik bir adada geçmişti. Bankacılık sektöründe on yıldan uzun süre çalıştıktan sonra beni pazartesi-cuma, dokuzdan beşe zorunluluğundan kurtaracak farklı bir hayat biçimine ihtiyacım vardı.

Kız kardeşlerimden biriyle, tüplü dalış sertifikalarımızı almak için Kuzey Queensland'daki bir adaya tatile gitmiştik. Kız kardeşim, dalış eğitmenimize tutulup sertifikalarımızı almamızı oldukça kolaylaştırınca ben de adadaki dağlardan birine tırmandım. Gökyüzüne doğru uzanan devasa bir kayanın üstünde otururken bir farkındalık anı yaşadım. Ben bir adada yaşamak istiyordum.

Dört hafta sonra artık bankada çalışmıyordum ve bana ait eşyaların tamamı ya satılmış ya da ailemin çiftliğindeki bir kulübeye kaldırılmıştı. Sadece coğrafi ulaşılabilirliklerini düşüne-

rek haritadan iki ada seçmiştim. Yerlerinin hoşuma gitmesi ve her ikisinde de birer tatil köyü olması dışında, onlar hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bütün bunlar, aklınıza gelebilecek her yer hakkında saniyeler içinde birçok bilgiye ulaşabileceğiniz internetin kullanılmaya başlamasından önceydi. Başvuru mektuplarımı postaya verdikten sonra nereye gideceğimi bile bilmeden kuzeye doğru yola çıktım. Yıl 1991'di, yani cep telefonlarının Avustralya'da yaygın olarak kullanılmaya başlamasına henüz birkaç yıl vardı.

Yolda, gamsız ruhuma tam zamanında dikkat çekici bir uyarıda bulunuldu ve yaşadığım bir otostop deneyimi, bu işten hemen vazgeçmeme sebep oldu. Kendimi, her yerden uzakta, gitmek istediğim kasabayla hiç ilgisi olmayan toprak bir yolda bulmam; beynimde bir daha asla otostop yapmamaya karar vermeme yetecek kadar çok alarmın çalmasına sebep oldu. Şoför bana, yaşadığı yeri göstermek istediğini söylerken etrafımızdaki evler gittikçe azalıyor ve bitki örtüsü sıklaşıyordu. Toprak yolda sadece birkaç sürekli ziyaretçinin izleri görülüyordu. Neyse ki güçlü ve kararlı kalmayı başardım ve konuşmamla onu ikna ederek kendimi bu durumdan kurtardım. Sonunda gitmek istediğim kasabaya gelip arabadan hızla inmeyi başardığımda şoförüm sadece birkaç ıslak öpücük girişiminde bulunmuştu.

Bundan sonra toplu taşıma araçlarından vazgeçmedim. Bu benim otostop maceramın sonu oldu ve bu tehlikeli deneyim dışında bu gezi ve özellikle de bundan sonra nerede yaşayacağımı bilmiyor olmak, harika bir maceraydı. Bir sürü otobüs ve trenle daha sıcak iklimlere doğru yaptığım bu yolculuk, yolumun bir sürü harika insanla kesişmesine de vesile oldu. Yolculuğumun başlangıcından birkaç hafta sonra konuştuğum annem bana, başvurduğum adalardan birinde beni bekleyen

bir işim olduğunu söyleyen bir mektup aldığını haber verdi. Bankacılık sektöründen uzaklaşmayı öyle çok istiyordum ki her işi yapabileceğimi söylemek gibi komik bir hata yapmıştım ve bundan birkaç gün sonra harika bir adada, boğazıma kadar kirli bulaşığa batmış halde yaşamaya başlamıştım.

Fakat bir adada yaşamak, gerçekten de muhteşem bir deneyimdi. Bu, beni sadece pazartesi-cuma döngüsünden kurtarmakla kalmamış, aynı zamanda haftanın hangi gününde olduğumuzu bile unutmamı sağlayacak kadar başarılı olmuştu. Buna bayıldım. Bir yıl boyunca pek de güzelliğiyle tanınmayan bulaşıkçılık işinde çalıştıktan sonra kendime barda bir iş bulmayı başardım. Aslına bakarsanız mutfakta geçirdiğim zaman oldukça eğlenceliydi ve bana, yaratıcı yemekler yapmak konusunda çok şey öğretti. Ama tropikal bir iklimde klimasız ve çok sıcak bir mutfakta çalışmak, çok zor ve sürekli ter dökmenize sebep olan bir iştir. En azından izin günlerim, doğa harikası yağmur ormanlarında dolaşarak, tekne kiralayıp yakınlardaki adaları gezerek, tüple dalarak ya da sadece bu cennetin tadını çıkararak geçiyordu.

Barda çalışmaya gönüllü olmam, sonunda bu çok istediğim işe giden kapıyı bana açmış oldu. Durgun ve mükemmel mavilikteki denize, bembeyaz kumlara, rüzgârda sallanan palmiye ağaçlarına ve bunun gibi bir sürü şeye bakmak hiç de zor bir iş değildi. Hayatlarının tatilini yapan mutlu müşterilere hizmet etmek ve broşür fotoğraflarına yakışacak güzellikte kokteyller hazırlamakta ustalaşmak, bankacılık yaparken bildiğim dünyadan tamamen farklıydı.

Bana sahibi olduğu matbaacılık şirketinde bir iş teklif eden Avrupalı adamla tanışmam da bu barda oldu. Yolculuğa duyduğum özlem her zaman benim bir parçam olmuştu ve iki yıllık ada hayatının ardından yeniden bir değişiklik yapma ve bir

şekilde kimsenin beni tanımadığı bir yerde olmanın özlemini çekmeye başlamıştım. Gece gündüz aynı insanlarla hem çalışıp hem birlikte yaşadığınızda günlük hayatınızdaki mahremiyetiniz sizin için çok önemli hale gelebiliyor.

Birkaç yıl bir adada yaşadıktan sonra ana karaya dönen herkesin, bir kültür şoku yaşaması beklenen bir durumdur. Fakat oradan, kendimi dilini bile konuşamadığım tamamen yabancı bir ülkeye atmam en hafif deyimle mücadele gerektiren bir durumdu. Bu aylar boyunca yolum birkaç güzel insanla kesişti ve o zaman dilimini yaşamış olmaktan memnunum. Fakat yeniden benim gibi düşünen arkadaşlara ihtiyaç duymaya başlamıştım. Bu yüzden bir süre sonra İngiltere'ye geri döndüm. Oraya, cebimde ülkede tanıdığım tek kişinin evine gitmek için bilet alacak kadar para dışında bir pound altmış altı centle döndüğümde hayatımda yepyeni bir dönem de başlamış oldu.

Nev'in kocaman, sıcak bir gülümsemesi ve azalmaya başlamış, bembeyaz bukleleri vardı. Ayrıca büyük bir şarap severdi ve buna uygun biçimde Harrods'da bir şarap uzmanı olarak çalışıyordu. O gün, mağazanın yaz satışlarının ilk günüydü ve gece boyunca boğazda yol almış feribottan indiğim gibi oraya gitmiş olan benim, o zarif ve yoğun topluluğun içine girdiğimde oldukça paspal göründüğüm kesindi. "Selam Nev. Ben Bronnie. Fiona'nın bir arkadaşıyım. Birkaç yıl önce armut koltuğumun üzerinde uyuyup kalmıştın" diyerek tezgâhın üzerinden ona neşeli bir gülücük gönderdim.

Onun, "Tabii ya, Bronnie. Nasılsın bakalım?" dediğini duyduğumda çok rahatladım. Büyük bir umutla, "Bu gece kalabileceğim bir yere ihtiyacım var" dedim.

Nev, ceketinin cebindeki anahtarlarına uzanırken, "Elbette. Al bakalım" dedi. Ve böylece o gece başımı sokacak bir yere,

üzerinde uyuyabileceğim bir yatağa ve evine nasıl gidileceğini anlatan yol tarifine sahip oldum.

"Peki, senden on sterlin borç alabilir miyim?" diye sordum umutla. Nev, hiç tereddüt etmeden arka cebinden on sterlin çıkardı. Ona söylediğim teşekkür sözlerine karşılık olarak bana gülümsediğinde her şeyin yoluna girdiğini düşündüm. Bir yatağım ve yiyecek bir şeylerim olmuştu.

İçinde kendim için bir iş bulmayı umduğum gezi dergisi, bayiye o sabah geldi ve ben de bir tane satın aldım, Nev'in evine gittim ve üç telefon konuşması yaptım. Ertesi sabah, Surrey'de yaşayabileceğim yeri de olan bir bar işi için görüşmedeydim. Bu, mükemmeldi.

Bundan sonraki birkaç yıl dostluklar ve romantik ilişkilerle hızla akıp geçti. O günler, çok eğlenceli zamanlardı. Taşra hayatı bana iyi geliyor ve bazen bana adada yaşayan insanları anımsatıyordu. Etrafımda zaman içinde çok sevdiğim insanlar vardı. Ayrıca Londra'dan çok da uzak sayılmazdık, bu yüzden şehre düzenli aralıklarla gidebiliyordum ve bu gezilerin çoğunun keyfini sonuna kadar çıkardığımı söyleyebilirim.

Fakat yine yollar beni çağırıyordu. Biraz da Ortadoğu'yu keşfetmek istiyordum. Uzun İngiltere kışlarını yaşamak gerçekten çok hoş bir deneyimdi ve birkaç yıl boyunca bunu yaşamış olduğum için çok memnunum. Bu, Avustralya'nın uzun ve sıcak yazlarıyla taban tabana zıttı. Gitmek ya da kalmak konusunda bir seçme şansına sahiptim ve yolculuk için biraz daha para biriktirmek amacıyla bir kış daha kalmaya karar verdim. Bunu yapabilmek için kendimi bar hayatının her akşam dışarı çıkıp sosyalleşmeyi körükleyen ortamından uzaklaştırmam gerekiyordu. Hiçbir zaman çok içki içen biri olmadım ve artık hiç içki içmiyorum; fakat yine de her akşam dışarı çıkmak içki

içmeden de oldukça pahalıya mal olabiliyordu ve bu parayı, yolculuğum için kullanabilirdim.

Bu kararı verdikten çok kısa süre sonra Surrey'e komşu köylerden birinde yaşayan Agnes'ın gazeteye vermiş olduğu iş ilanı gözüme çarptı. Çiftçi Bill, benim de aslında bir çiftçi kızı olduğumu öğrenir öğrenmez, daha ilk görüşmede bana işe başlamamı teklif etti. Annesi Agnes seksenli yaşlarının sonlarında, omuzlarına kadar gri saçları; neşeli bir sesi; kocaman, yuvarlak bir göbeği olan ve neredeyse her gün aynı kırmızı-yeşil hırkayı giyen bir kadındı. Çiftlikleri merkeze sadece yarım saatlik mesafedeydi ve izin günlerimde arkadaşlarımı görmek oldukça kolaydı. Ama orada yaşadığım dönemde kendimi bambaşka bir dünyada yaşıyormuş gibi hissetmiştim. Pazar akşamından cuma akşamına kadar her gün yirmi dört saat Agnes'la birlikte olduğum için kendimi dünyadan soyutlanmış gibi hissediyordum. Her akşamüstü sahip olduğum iki saatlik boş zaman, sosyal hayatımı geliştirmemde pek işe yaramıyordu ve arada sırada bu zamanı İngiliz adamı görmek için kullanıyordum.

Dean harika bir insandı. Tanışmamızdan henüz birkaç dakika sonra espri anlayışımız bizi birbirimize bağlayan şey olmuştu. İkimizin de müziğe duyduğu sevgi aramızdaki bağı güçlendiren şeylerden biriydi.

Onunla, ülkeye geldiğim günün ertesi günü, bardaki iş görüşmesine gittiğimde tanışmıştık ve kısa süre içinde ikimiz için de birbirimizi tanımanın, hayatlarımızı daha zengin ve eğlenceli kıldığı kolaylıkla görülebilir hale gelmişti. Fakat ne yazık ki o dönemde zamanımın çoğunu Dean'le geçiremiyordum. Günlerim çoğunlukla Agnes'la ilgilenerek ve onun dişlerini arayarak geçiyordu. Birinin, o kadar küçük bir evin içinde dişlerini kaybedebilecek bu kadar çok ve farklı yer bulabilmesi gerçekten de inanılmazdı.

On yaşında bir Alman kurdu olan köpeği Prenses, evin her yanını tüyleriyle kaplıyordu. Yumuşak huylu bir köpekti ve kireçlenme yüzünden arka bacaklarındaki gücü gitgide kaybediyordu. Anladığım kadarıyla bu, bu cins köpeklerde sık görülen bir durumdu. Daha önceki deneyimlerime dayanarak poposunu yerden kaldırıp altında Agnes'ın dişlerini aradım. Bugün şansım yoktu. Fakat başka günlerde, onu dişlerin üzerine otururken bulduğum olmuştu. Bu yüzden her zaman bunu denemeye değerdi. Prenses, kuyruğunu salladıktan sonra az önceki rahatsız edilişini tamamen unutarak ateşin başında rüyalarına geri döndü. Agnes ve ben arayışımızı sürdürürken defalarca birbirimizi kızdırdık. Yatak odasından, "Burada değiller!" diye bağırırdı.

Ben de, "Burada da değiller!" diye mutfaktan bağırırdım. Ama sonunda ben kendimi yatak odasını ararken, Agnes da kendini mutfakta bakınırken bulurdu. Küçücük evde arayabileceğimiz tüm odalar bu kadardı, bu yüzden her yere baktığımızdan emin olmak için her ikisini de ikişer kez kontrol ederdik. Örneğin o gün dişler, koltuğun yanındaki örgü sepetinin içine düşmüştü.

Dişlerini yeniden ağzına yerleştirirken bana, "Sen gerçek bir hazinesin, tatlım" dedi. "Hazır buradayken gel de birlikte televizyon seyredelim." Bu sık sık kullandığı bir yöntemdi. İsteğini yerine getirirken hafifçe gülümsedim. O, çok uzun zaman yalnız yaşamış ve etrafında insanların olmasından hoşlanan, yaşlı bir hanımefendiydi. Kitabımı daha sonra da okuyabilirdim. Çoğu zaman bu işin hiç de zor bir tarafı yoktu. Ona daha çok can yoldaşlığı ediyordum ve eğer buna iş saatlerimin dışında ihtiyaç duyuyorsa bu büyük bir sorun değildi.

Dişleri; daha önce yastığın altında, banyo dolabının arkasında, mutfak tezgâhındaki çaydanlığın içinde, el çantasında

ve inanılması zor daha birçok yerde bulduğum olmuştu. Ama dişlerin, televizyonun arkasından, şöminenin içinden, çöp kutusundan, buzdolabının üstünden ve ayakkabısının içinden çıktığı da olmuştu. Ve elbette, dişler defalarca heybetli Alman kurdu Prenses'in poposunun altından da çıkmıştı.

Birçok kişi için rutin bir yaşam sorun değildir. Kişisel olarak ben, değişim konusunda çok daha başarılıyım. Ama rutinin de gerekli olduğu yerler vardır ve çoğu insan rutin bir yaşamda daha rahat eder, özellikle de yaşları ilerledikçe. Agnes söz konusu olduğunda hem günlük hem de haftalık rutinler vardı. Her pazartesi, Agnes'ın doktorlarına gidip rutin kan testlerini yaptırırdık. Randevu her hafta tam olarak aynı saatteydi. Onun için her gün tek bir şey gerçekleştirmek yeterliydi, yoksa dinlenmek ve örgü örmekten oluşan akşamüstü rutini mahvolabilirdi.

Prenses, hava ister yağmurlu, fırtınalı; ister güneşli olsun, her yere bizimle birlikte gelirdi. Önce kamyonetin arka kısmındaki parça alçaltılırdı. Yaşlı köpek bunu her zaman kuyruğunu sallayarak sabırla beklerdi. Gerçekten de muhteşem bir hayvandı. Daha sonra ben, önce ön ayaklarını kamyonetin arka kapısına doğru kaldırır ardından hızlıca arka ayaklarını tutup onu kamyonete bindirirdim. Yoksa arka ayakları gücünü kaybeder, Prenses yere düşer ve benim her şeye yeniden başlamam gerekirdi. O zamana kadar bu küçük gezinin hatırası olarak üstüm kum rengi köpek tüyleriyle kaplanmış olurdu.

Prenses'in aşağı inmesi daha kolaydı ama yine de yardıma ihtiyaç duyuyordu. Prenses, ön ayakları yere değecek biçimde kendisini aşağı doğru sarkıtır ve arka ayaklarını indirmem için beni beklerdi. Bu arada Agnes da bir şey için benim yardımıma ihtiyaç duyarsa Prenses ben ona yardım edene kadar arka

ayakları havada asılı halde beni beklerdi. Aşağı indiğindeyse acısız ve mutlu biçimde, her zaman o koca kuyruğunu sallayarak yürümeye başlardı.

Salı günleri yakındaki bir köyden ev alışverişi yapılarak geçirilirdi. Çalıştığım yaşlı insanların birçoğu oldukça tutumlulardı. Fakat Agnes bunun tam tersiydi. Agnes sürekli bana istemediğim ve ihtiyacım olmayan şeyler almaya çalışırdı. Marketin tüm koridorlarında aynı manzarayla karşılaşırdınız: Birbirleriyle durmadan tartışan; biri genç, biri yaşlı iki kadın. Her ikimiz de gülümser, hatta kahkahalar atardık; ama ikimiz de çok kararlı olurduk. Sonuç olarak Agnes'ın almamı istediklerinin yarısını almış olarak geri dönerdim. Bunlar; çeşitli vejetaryen yiyecekler, ithal mangolar, bir yelek, yeni bir saç fırçası ya da berbat tatlı diş macunları olabilirdi.

Çarşamba günleri yine köy merkezinde tombala oynamaya giderdik. Gözleri iyi görmüyordu ve ben, bitirdiği çinkoları doğrulatması için Agnes'ın gözleri olurdum. Agnes sayıları kolaylıkla okuyabiliyordu ve kulakları da fena duymuyordu; fakat emin olmak için her sayının üstünü kapatmadan önce bana sorarak kontrol ederdi. Oradaki bütün yaşlıları seviyordum. O zamanlar yirmili yaşlarımın sonundaydım ve oradaki tek genç bendim. Bu da Agnes'ı çok özel kılıyordu. Orada benden 'arkadaşım' diye bahsediyordu.

Yaşlı tombala arkadaşlarına, büyük bir ciddiyet ve gururla, "Dün arkadaşımla birlikte alışverişe gittik ve ben ona yeni iç çamaşırları aldım" diye anlatırdı.

Ben orada oturmuş, "Aman Tanrım!" diye düşünürken etrafımızdaki herkes kafasını sallayarak bana gülümserdi. Ve Agnes devam ederdi: "Annesi bu hafta ona Avustralya'dan bir mektup gönderdi. Biliyor musunuz, şu an orada hava gerçekten de çok

sıcak. Ve yeni bir yeğeni olmuş." Yine tüm başlar sallanır ve tüm yüzler gülümserdi.

Ona verdiğim bilgileri ne kadar sansürlemem gerektiğini öğrenmem uzun sürmedi. Diğer türlü, tombala arkadaşlarının hayatım hakkında neler öğrenebileceklerini düşünmekten hiç hoşlanmıyordum. Özellikle de annem uzaktan da olsa bana kendimi iyi hissettirmek için güzel iç çamaşırları gönderdiğinde. Ama Agnes bunları yaptığında her zaman sevgi dolu ve masum görünüyordu. Bu yüzden Agnes'ın bazen yaşamama sebep olduğu yüz kızartıcı durumlara katlanmayı başarıyordum.

Perşembeleri, öğle yemeğini dışarıda yediğimiz tek gündü. Bu üçümüz için önemli bir gündü ve elbette bahsettiğim üçüncü kişi Prenses'ti. Kent'teki kasabaya arabayla gidip Agnes'ın kızıyla yemek yerdik. İngiliz standartlarına göre kırk sekiz kilometre epey uzun bir yoldu; ama bir Avustralyalı için yan mahalleye geçmek gibiydi. Uzaklığa bakış açımızdaki fark, kesinlikle kültürel bir farklılıktı.

İngiltere'de sadece üç kilometre yol gittiğinizde tamamen bambaşka bir köye gelirsiniz. Karşılaşacağınız aksan bir önceki köyden tamamen farklı olur ve hayatınız boyunca yan köyde yaşamış bile olsanız o köyde tanıdığınız hiç kimse olmayabilir. Avustralya'da ise bir parça ekmek bulabilmek için seksen kilometre yol gitmeniz gerekebilir. Komşularınız sizden o kadar uzak olabilir ki hatırınızı sormak için sizi telefonla ya da çift yönlü telsizle arayabilirler; ama yine de kendilerini sizin komşunuz sayarlar. Bir keresinde kuzeydeki bir bölgede çalışmıştım ve orada her şey birbirinden o kadar uzaktı ki insanların en yakın bara gitmesi için uçağa binmesi gerekiyordu. Küçük havaalanı, akşamın erken saatlerinde tek ve iki kişilik uçaklarla dolar, ertesi sabah ise tamamen boşalmış olurdu. Misafirler, mideleri yarı yarıya birayla dolu olarak çiftliklerine geri dönerlerdi.

Yani dışarıda geçirdiğimiz perşembe günleri, Agnes için gerçekten de çok önemli bir gündü; ama benim için sadece kısa ve rahat bir araba yolculuğuydu. Agnes'ın kızı kibar bir kadındı ve buluşmalarımız keyifli geçerdi. Agnes ve kızı her zaman biftek, peynir ve turşudan oluşan klasik bir çiftçi yemeği yerlerdi. İngilizlerin turşu sevgileri sık sık beni hayrete düşürmüştür. Ama İngiltere, vejetaryenler için de oldukça iyi bir ülkedir. Bu nedenle seçeneklerim hiçbir zaman çok da kısıtlı değildi. Hava çok soğuk olduğu için genellikle bir kâse çorba ya da doyurucu bir turtanın keyfini çıkarırdım.

Cuma günlerini evin yakınlarında geçirirdik. Kendine ait bir kasap dükkânı olan bir büyükbaş hayvan çiftliğinde yaşıyorduk. Çiftliği, Agnes'ın oğullarından ikisi işletiyordu. Cuma günleri gittiğimiz yer, bu kasap dükkânıydı. Agnes her şeyi tüm detaylarıyla, uzun uzun incelemek konusunda ısrarcı davransa da her hafta tam olarak aynı şeyleri, aynı miktarda alırdı. Kasap ona, siparişlerini eve göndermeyi teklif ederdi ama Agnes kibarca, "Çok teşekkür ederim ama benim buraya gelip kendi seçimimi yapmam gerek" derdi.

O zamanlar ben vejetaryendim. Şimdi ise veganım. Fakat burada, bir büyükbaş hayvan çiftliğinde yaşıyordum ve burası doğup büyüdüğüm yerden çok da farklı değildi. Kendi adıma et yemeyi savunmasam da bu iş kolunu ve yaşam biçimini anlayabiliyordum. Sonuç olarak bu benim için oldukça tanıdık bir hayattı.

Kasap dükkânından çıkıp çiftlik çalışanlarıyla ve ineklerle konuşarak çiftliğin içinden eve dönerdik. Agnes, bastonunu kullanarak ağır ağır yanımda ilerlerdi ve Prenses hemen arkamızda olurdu. Havanın ne kadar soğuk olduğunun hiçbir önemi yoktu, sadece daha sıkı giyinirdik. Cuma günleri her zaman bu şekilde geçirilirdi; önce kasap dükkânını sonra da ağıllardaki inekleri ziyaret ederek.

İngiltere'deki ineklerin, Avustralya'dakilere göre ne kadar iyi bakıldığına hep şaşmışımdır. Onların ağılları sıcak olurdu ve her zaman kişisel ilgi görürlerdi. Ama Avustralya'daki inekler, İngiltere'nin kışına dayanmak zorunda değildi. Fakat bu inekleri tek tek tanımak, muhtemelen gelecekte bir gün, etlerini kasaptan alacağımızı bildiğim için bana çok üzücü geliyordu. Bu, benim açımdan kabullenilmesi zor bir durumdu ve hiçbir zaman bu konuda başarılı olduğumu söyleyemem.

Bilinçli sessiz kalma ve ailenin seçmiş olduğu hayat tarzına saygı gösterme çabalarıma rağmen vejetaryenlik konusu evde sık sık gündeme gelirdi. Ben hiçbir zaman bunu yüksek sesle ilan etmekten hoşlanan bir vejetaryen ya da vegan olmadım. Fakat yetiştirilme biçimimi düşündüğümde ve bende hayat boyu taşıyacağım izler bırakacak bir okul gezisinde bir mezbahaya yaptığımız ziyareti hatırladığımda bazı veganların neden kendilerini sözlü olarak ifade etmek konusunda bu kadar tutkulu olduklarını anlayabiliyorum. Bu endüstride kapalı kapılar ardında neler olup bittiğine dürüstçe bakacak kadar cesur davranabilirseniz göreceğiniz şeyler yürek parçalayıcıdır.

Ama ben, insanlar için sessiz bir örnek olmayı umarak ve herkesin kendisi için anlamlı gelen biçimde davranma hakkına saygı göstererek yaşamayı tercih ederim. Ben ancak bana sorulduğu zaman inançlarım hakkında konuşurum ve bunu seve seve yaparım; çünkü karşımdaki kişi bu konuyla gerçekten ilgilenmiştir. Fakat kendi hayatında et yiyen ve benim için neredeyse yabancı olan kişilerin yıllardır ortada hiçbir kışkırtma olmamasına rağmen hayvanları yememe seçimime nasıl saldırdıklarını görmek gerçekten çok ilginç. Belki de sessiz bir vejetaryen hayatı sürmeyi seçmemin sebeplerinden biri de budur. Hayatımda sadece huzur istiyor olmam.

Bu yüzden Agnes neden bir vejetaryen olduğum hakkında sorular sormaya başladığında tereddüt ettim. Onun hayatta kalmasını sağlayan yegâne şey, büyükbaş hayvan çiftliğinden elde ettiği gelirdi. Hatta doğrudan bir bağlantım olmasa da sanırım o anda benim de hayatımı sürdürmemi sağlayan şey bu gelirdi. Bu işi kabul etmemin sebebi, biraz para biriktirmek ve yaşlı bir kadının hayatını biraz aydınlatmak istememdi.

Fakat o, ısrarla sorularını sormaya devam etti. Ben de ona, daha çocukken danaların ve koyunların öldürülüşünü izlemenin duygularımı nasıl etkilediğini, hayvanları ne kadar çok sevdiğimi ve ineklerin, ölmek üzere olduklarını bildiklerinde nasıl normalden farklı möle diklerini fark ettiğimi anlattım. Onların sesindeki panik ve korku hâlâ kulaklarımdan silinmiyordu.

Ve bu kadarı yetti. Agnes, o an vejetaryen olduğunu ilan etti. "Aman Tanrım!" diye düşündüğümü hatırlıyorum, "Bunu ailesine nasıl açıklayabilirim ki?" Bundan kısa süre sonra bu konuda oğluyla konuştum, o da Agnes'la konuştu ve onun et yemeye devam etmesini istediğini dile getirdi. Ama başlangıçta, Agnes'ın fikri pek değişmedi. En sonunda haftanın bir günü kırmızı et, bir günü balık ve bir günü de tavuk yemeyi kabul etti. Benim izinli olduğum günlerde yemeklerini ailesi hazırladığı için o günlerde de et yiyordu.

Zaman içinde görüşlerim daha da kuvvetlendi ve bugün, et pişirmeyi içeren bir işi kabul etmeyi bile düşünmem. Ama o zamanlar kabul etmiştim ve işimin bu kısmından nefret ediyordum. Bir zamanlar onun güzel, yaşayan, duyguları olan ve yaşama hakkına sahip bir hayvan olduğu düşüncesiyle hüzünlenmeden et pişirmeyi asla başaramadım. Bu yüzden tavuk ve balık da benim düşünce biçimime göre hayvan olsa da bu yeni düzenlemeyi çok sevmiştim.

Fakat zaman içinde Agnes'ın oğlu Bill'le sadece huzurunu kaçırmamak için uzlaştığı ortaya çıktı. Hafta boyunca ben yanındayken et yemek gibi bir niyeti kesinlikle yoktu. Böylece bundan sonraki kış ve ilkbahar aylarını ikimize lezzetli vejetaryen ziyafetleri, sebze köfteleri, harika çorbalar, rengârenk sebze kızartmaları ve gurme pizzalar pişirerek geçirdim. Sanırım ben olmasam, Agnes sadece kaynamış yumurta ve elbette haşlanmış fasulye yiyerek de memnuniyetle yaşayabilirdi. Sonuç olarak o İngiliz'di ve İngilizler fasulyeye bayılır.

Bahar yaklaşıp nergisler açmaya başladığında karlar da eridi. Günler uzadı ve gökyüzü yeniden mavi rengine kavuştu. Çiftlik yeniden hayat bulurken yeni doğmuş danalar titrek, sıska bacaklarıyla etrafta dolaşmaya başladı. Kuşlar geri döndü ve bizi her gün şarkılarıyla selamlamaya başladı. Prenses daha da çok tüy dökmeye başladı. Agnes ve ben, kışlık kabanlarımızı ve şapkalarımızı kaldırıp aynı rutini bahar güneşinin keyfini çıkararak birkaç ay daha sürdürdük. Biz çok farklı nesillerden gelen, her gün kol kola yürüyen ve her zaman kahkahalarımızı ve hikâyelerimizi birbirimizle paylaşan iki kadındık.

Ama yol, yine beni çağırıyordu. En başından beri ikimiz de bir gün gideceğimi biliyorduk. Ayrıca Dean'i de özlemiştim. Artık onunla sadece hafta sonları vakit geçirmek yeterli değildi ve ikimiz birlikte yolculuğa çıkmayı çok istiyorduk. Çok geçmeden yerime gelecek bakıcı için bir ilan verildi ve günler hızla geçmeye başladı. Agnes'la geçirdiğim o aylar, muhteşem ve çok özel bir deneyimdi. Bu işi büyük ölçüde seyahat masraflarımı karşılayabilmek için kabul ettiysem de can yoldaşlığı çok güzel bir işti.

Bu benim için bira doldurmaktan çok daha eğlenceli bir işti. Birinin düzgün yürümesine yardım edeceksem bunun, genç ve sarhoş, hatta yaşlı ve sarhoş biri olmasındansa yaşlı ve

kırılgan biri olmasını tercih ederim. Adadaki İngiliz barında, ilk ikisini sık sık yapmam gerekmişti. Kirli kül tablalarını ya da boş bira bardaklarını kaldırmaktansa yaşlı bir kadının takma dişlerini aramayı her zaman tercih ederim.

Dean'le birlikte Ortadoğu'ya seyahat ettik ve bizimkinden tamamen farklı ama büyüleyici kültürlerin ve çeşit çeşit muhteşem yiyeceğin karşısında hayrete düştük. Bundan bir yıl kadar sonra yeniden Agnes'ı ziyarete gittim. Benim yerime başka bir Avustralyalı kız alınmıştı ve Agnes sandalyesinde uykuya daldıktan sonra onunla uzun ve keyifli bir sohbete başladık. Birbirimizle hikâyelerimizi paylaşırken Bill'in onunla görüşürken sorduğu ilk sorunun kafasını oldukça karıştırdığını itiraf etti. Ona Bill'in ne sorduğunu sordum ve verdiği cevap karşısında kahkahalara boğuldum.

Bill'in sorduğu ilk soru, "Vejeteryan değilsin, değil mi?" olmuştu.

Beklenmedik Bir Kariyer Yolu

İngiltere ve Ortadoğu'da geçirdiğim o yıllardan sonra sonunda çok sevdiğim evime, Avustralya'ya döndüm. Yolculuktan dönen herkes gibi artık farklı bir insandım. Yeniden bankacılık sektöründe çalışmaya başladıktan kısa süre sonra bu işin beni bir daha asla tatmin etmeyeceğini açıkça gördüm. Bu işin en ilgi çekici kısmı müşteri hizmetleriydi ve istediğim herhangi bir şehirde iş bulmam kolay olsa da iş hayatımda huzursuz ve mutsuzdum.

Ayrıca yaratıcılık da içimden dışarı doğru akmaya başlamıştı. Artık Kuzey Avustralya'da yaşıyordum ve bir gün, Perth'deki Swan Nehri kıyısında otururken iki liste hazırladım. Listelerden biri, iyi yapabildiğim şeylerdi. Diğer listeye yapmayı sevdiğim şeyleri yazdım. Bu iki listeye bakınca içimde bir çeşit sanatçılığın olduğunu kabul etmek zorunda kalıyordum; çünkü her iki listede de yaratıcı yetenekler kendilerine yer bulmuşlardı.

Kendi kendime, "Bir sanatçı olmayı düşünecek kadar cesur muyum?" diye sordum. Müzisyenlerin arasında büyümüş olmama rağmen, "güvenli bir işe sahip olma" düşüncesi içime işlemişti. Bu yüzden dokuzdan beşe, düzenli bankacılık işinde neden bu kadar huzursuz olduğumu kimse anlamıyordu. Bu 'iyi bir işti' ve bu iyi iş, yavaş yavaş ama kesin bir biçimde beni öldürüyordu.

Hem iyi yapabildiğim hem de yapmaktan zevk aldığım şeyleri bulmaya çalışırken ruhumun derinlikleri bir bir ortaya çıkıyordu. Bunlar, içimdeki her şeyin baştan sona değiştiği zor zamanlardı. En sonunda, sadece kafamı kullanarak çalışmak çoktan kendimi boş ve tatminsiz hissetmeme sebep olduğu için, işin içine kalbimi katabileceğim bir işte çalışmam gerekeceğine karar verdim. Böylece yazı ve fotoğraf yoluyla yaratıcı yeteneklerimi geliştirmeye başladım ve bu, uzun ve dolambaçlı bir yoldan sonra beni şarkı sözü yazarlığı ve solistliğe götürdü. Bu arada hâlâ genellikle dönemlik işler yapsam da bankacılık sektöründe çalışıyordum. Tam zamanlı işler artık bana birer tuzak gibi geliyordu ve buna katlanamıyordum.

Gerçi Perth her yere oldukça uzaktı ve orada yaşamayı sevsem de sevdiğim insanlara daha yakın olma isteği beni yine daha doğudaki eyaletlere çekiyordu. Bundan sonra görkemli Nullarbor Yaylaları, Flinders Rangers, Büyük Okyanus Yolu, New England Otobanı ve Queensland bir süreliğine evim oldu. Bu dönemde bir keresinde kendimi, yetişkinlere yönelik bir televizyon kanalına üye olmak isteyen kişilerin aradığı bir çağrı merkezinde çalışırken buldum. Bu o zamanlar bankacılıktan çok daha ilginç gelmişti.

"Şey..."

Sessizlik.

"Ben kocam için arıyorum."

Her zaman dost canlısı, kabul eden bir ses tonuyla, "Night Moves'a üye olmak mı istiyorsunuz?" diyerek karşımdaki kadını biraz rahatlatırdım. Ya da erkekler şöyle sorular sorardı: "Peki nasıl oluyor? Yani, her şeyi görebiliyor muyuz?"

"Üzgünüm beyefendi, ben hiç izlemedim. Ama isterseniz size 6.95 dolara bir gecelik deneme üyeliğimizden verebilirim. Eğer beğenirseniz yeniden arayıp aylık üyeliğimizi satın alabilirsiniz."

Tabii bir de, "Üzerinde ne renk külot var?" diye soranlar vardı ki burada hemen telefonu kapatıyordum. Ama komik yanları bir yana bırakıldığında bu da sıkıcı bir ofis işiydi. Diğer çalışanlarla kurduğum arkadaşlıklar hayatımı biraz daha eğlenceli hale getiriyordu. Ama huzursuzluğum büyümeye devam etti.

Yeniden memleketime, New South Wales'e döndük. İngiltere'de ve Ortadoğu'da birlikte yolculuk ettiğim Dean, benimle birlikte Avustralya'ya geri dönmüştü. Yeniden New South Wales'e taşındıktan kısa süre sonra ilişkimiz sona erdi. Yıllar boyunca birbirimizi çok sevmiş ve bu sürenin büyük bir kısmında birbirimizin en iyi arkadaşı olmuştuk. Arkadaşlığımızın sona erdiğini görmek gerçekten çok acı vericiydi. Ama hayat tarzı konusundaki sayısız farklılıklarımız o zamana kadar yaptığımız gibi halının altına süpürülemez ya da üzerine şaka yaparak geçiştirilemez hale gelmişti.

Ben vejetaryendim. O et yiyordu. Bütün hafta dört duvar arasında çalıştığım için hafta sonları içim açık havada olma isteğiyle dolu oluyordu. Dean ise bütün hafta dışarıda çalıştığı için hafta sonlarını kapalı mekânlarda geçirmek istiyordu. Liste böylece uzayıp gidiyor ve sanki her hafta listeye yeni maddeler ekleniyordu. Her ikimizin de zevk aldığı şeyler artık ikimizi

birden mutlu etmiyordu. Müziğe duyduğumuz sevginin ortak olması hâlâ aramızda bir bağın var olmasını sağlıyordu ve bu bizi bir süre daha bir arada tuttu. Ama en sonunda aramızdaki iletişim kanalları gücünü kaybetti ve her ikimiz de kendi kaybımızla mücadele etmek ve paylaştığımız düşlerin gözlerimizin önünde parçalanmasını izlemek zorunda kaldık.

Bu, bir ilişkinin sona erdiği ve böylesine büyük bir kaybın yasının başladığı yürek parçalayıcı bir dönemdi. Bir top gibi kıvrılıp ağlar ve keşke bu ilişkiyi yürütebilseydik diye düşünürken bile kalbimin derinliklerinde bunu yapamayacağımızı biliyordum. Hayat bizi farklı yollara çağırıyordu ve ilişkimiz artık yolumuzda yürümemize yardımcı olacağına bize engel oluyordu.

Hayatımı anlamlı hale getirme arayışım daha da yoğunlaştı ve bunun sonucunda iş meselesi yeniden önem kazandı. Yaptığım iş ivme kazanana ve bir miktar şöhrete sahip olana kadar bir sanatçı olmanın hayatta kalmak için çok zor bir yol olduğu gerçeğini fark edince, kendime farklı bir yol çizmem gerektiğini anladım. Bir sanatçı olarak geçimimi sağlamam bir gün mümkün olabilirdi. Sonuçta hayalini kurduğum her şeyi bir gün yapabilirdim.

Ama yeniden para kazanmaya başlamalıydım ve bunu doğal olabileceğim ve kalbimle çalışabileceğim bir iş bularak yapmalıydım. Bankacılık sektöründe ürün satışının baskısı çok artmıştı ve ben bunun için çok değişmiştim. Artık o dünyaya uygun biri değildim ve daha önce de uygun olup olmadığımdan emin değildim. Yaratıcı yolculuğuma devam etmeye kararlı olarak yine yatılı bakıcı olarak çalışmaya karar verdim. Böylece en azından kira ya da kredi derdinden uzak olacaktım ve bu, beni rutinin hareketsizliğinden de kurtaracaktı.

Beni bu noktaya getirmiş olan birçok yıllık arayışıma rağmen son kararım oldukça sıradan, hatta ciddiyetten uzaktı. Sonunda hem yaratıcılık yolunda ilerleyebilmek hem de kalbimi kullanarak çalışabilmek için yatılı bakıcılık yapmaya karar vermiştim ve bu, aynı zamanda beni kira ödeme yükünden de kurtaracaktı. O zamanlar, yüreğimi ortaya koyabileceğim bir iş arzumun bu kadar net duyulduğu ve bundan sonraki yılların hayatımın ve hayatımın işinin bu kadar önemli bir parçası olacağı hakkında hiçbir fikrim yoktu. Ağabeyi, müşterim Ruth'u mutfak zemininde bilinçsiz halde yatarken bulmuştu. Hastanede bir aydan uzun süre kaldıktan sonra evine dönmesine izin verilmişti; fakat yanında yedi-yirmi dört ona bakan birinin olması gerekiyordu.

Yaşlı bakımı konusundaki deneyimim sadece daha önceki yıllarda Agnes'ın can yoldaşı olduğum günlerden ibaretti. Hasta insanlara hiç bakmamıştım ve bana işi bulan aracı kuruma bu konuda dürüst davranmıştım ama bunu umursamadılar. Bakılacak kişinin evinde yaşamaya istekli bakıcılar oldukça değerliydi ve benim ellerinden kaçıp gitmemi istememişlerdi. "Sadece ne yaptığını biliyormuşsun gibi davran ve yardıma ihtiyacın olduğunda bizi ara." Evet, Bronnie, bakıcılık oyununa hoş geldin!

Doğal empati yeteneğim, bu işte yeni olan birine göre işi oldukça iyi yapabilmemi sağladı. Ruth'a sadece, benim için çok kıymetli olan kendi büyükanneme davranacağım gibi davranıyordum. Ortaya çıktıkça ihtiyaçlarını karşılayarak zaman içinde neler yapılması gerektiğini öğrendim. Devletin gönderdiği hemşire birkaç günde bir gelip bana hiçbir fikrim olmayan konularda sorular soruyordu. Ama ona karşı dürüst davrandığım için sonunda bana yardımcı olmaya başladı ve ondan ilaçlar, kişisel bakım ve endüstri jargonu hakkında çok fazla şey öğrendim.

Arada sırada patronlarım da eve uğruyordu. Müşterimin mutlu olduğunu görmek onları mutlu etmeye yettiği için hemen gidiyorlardı. Bu kısacık sürede duygusal ve fiziksel olarak tükenmenin eşiğine gelmiş olduğum hakkında hiçbir fikirleri yoktu. Bunu o anda benim de fark edip etmediğimden emin değilim.

Ruth'un ailesi memnundu; çünkü onu istediği kadar şımartıyordum. Ayaklarına masaj, ellerine manikür yapıyor, yüz maskeleri uyguluyor ve onunla bir fincan çay eşliğinde uzun yatak sohbetleri ediyordum. Söylediğim gibi ona kendi büyükanneme davranacağım gibi davranıyordum; çünkü başka türlüsünü bilmiyordum.

Ruth çanını gecenin bir yarısında çalardı ve ben hızla merdivenlerden aşağı inip yatağın yanındaki lazımlığa oturmasına yardım ederdim. İçeri girdiğimde bana, "Ah, sen şahanesin!" derdi. Ona göre şahane olmamın sebebi, bazen yatağa saçlarımı topuz yaparak girmemdi. Bunun sebebiyse genellikle saçımdaki düğümleri çözemeyecek kadar yorgun olmamdı. Ve 'şahane' olduğu söylenen geceliklerimin de annemin ısrarından kaynaklandığını düşünüyorum.

Annem bana, "Bu hanımefendinin yanına çıplak ya da eski geceliklerle gidemezsin" demişti. "Lütfen bunları al ve giyeceğine söz ver." Sevgili annemin isteklerine saygı göstermek istediğim için kendimi saten geceliklerle yatağa girerken bulmuştum. Ve gecede dört ya da beş kez yarı uyur halde Ruth'un yatak odasına girip gözlerimi açık tutmaya çabalar ve bu korkunç yorgunluğun sona ermesini dilerken ne de şahane oluyordum! Ruth'un bütün gün boyunca bana ihtiyacı oluyordu, bu yüzden biraz uykumu alabileceğim birkaç saatlik boşluklar çok nadir oluşuyordu. Evin işlerini de Ruth'un öğle uykusu esnasında ben yapıyordum.

Lazımlığında otururken bile Ruth benimle konuşmak isterdi. Yalnız yaşadığı onca yıldan sonra sahip olduğu bu ilginin her damlasına bayılıyordu. Ben de arkadaşlığımızdan keyif alıyordum, tabii sabahın üçünde, Ruth lazımlığına çişini yaparken otuz yıl önceki önemli bir yemek davetinde kullandığı porselen demlik ve fincanlardan bahsettiği zamanlarda ben, yatağıma dönme isteğiyle yanıp tutuşuyordum.

Bundan sonraki haftalarda Ruth körfezde geçen yıllarından ve çocuklarının nasıl limanda oyunlar oynadıklarından bahsetmeye başladı. At arabalarının sessiz sokaklarda zorlanarak ilerlediği, süt ve ekmek dağıtımı yaptığı zamanları anlattı. Pazar günleri bütün mahallenin en güzel giysilerini giyip kiliseye gittiğini söyledi. Ruth çocuklarının küçüklüğünden ve uzun zaman önce ölen kocasından da bahsetti. Benim de çok sevdiğim kızı Heather birkaç günde bir uğrardı ve bu ikimizin de havasını değiştirirdi. Ruth'un oğlu ve ailesi şehir dışında yaşıyordu ve Heather arada sırada erkek kardeşinden bahsetmese, onun var olduğunu bile unutmak çok kolaydı. Oğlu, annesinin hayatında aktif bir rol oynamıyordu.

Dul bir kadın olarak geçirdiği on yıllar boyunca Ruth'un dayanağı Heather olmuştu. Ruth'un ağabeyi James de yardımcı oluyordu. Her akşamüstü, yaklaşık yarım kilometre uzaktaki evinden yürüyerek bize gelirdi. Saatinizi, onun ziyaretlerine göre ayarlayabilirdiniz. Ayrıca istisnasız her gün, aynı süveteri giyerdi. James seksen sekiz yaşındaydı ve hiç evlenmemişti. Arada bir karışabilen aklıyla harika bir karakterdi ve onu tanıyıp hayatının basitliğinin tadını çıkarmış olmak benim için gerçekten de bir zevkti.

Fakat Ruth bir türlü iyileşmiyordu ve bir ayın sonunda hâlâ yataktaydı. Birçok yeni test yapıldı ve ancak o zaman Ruth'un ölmekte olduğunu öğrendim.

Gözlerimde yaşlarla limanda yürürken her şey gerçek dışıymış gibi geliyordu. Çocuklar, sığ sularda oyun oynuyordu. Koyun üstündeki üst geçit, üzerinden mutlu insanlar geçtikçe hafif hafif sallanıyordu. Feribotlar, her zamanki rotalarında şehir merkezindeki Circular Quay'e doğru ilerliyordu. Ben rüyadaymış gibi yürürken piknik yapan bir grup insandan bir kahkaha sesi yükseldi.

Ayaklarım neredeyse suya değecek şekilde bir kum taşı tepesinin üstüne oturdum ve üzerimdeki harika gökyüzüne baktım. Güneşin sıcaklığının bir merhem gibi üzerinizi sardığı o mükemmel kış günlerinden biriydi. Sydney'in kışı asla dondurucu soğuklar yaşatmaz ve kışları, Avrupa'nın kışlarına benzemez. İnce bir mont giymenin yeterli olduğu harika bir gündü. Ruth'la kurduğumuz bağ yüzünden onun ölmekte olduğu düşüncesi beni bu kaçınılmaz acının ağırlığıyla gözyaşlarına boğmuştu. Onu kaybedeceğimi öğrendiğimde ilk tepkim şok olmaktı. İçi sağlıklı ve mutlu insanlarla dolu bir yat önümden geçerken gözyaşlarım sessizce akıyordu. Sonra bir anda, son anına kadar yanında olan bakıcısının ben olacağımı fark ettim.

Önce bir sığır, sonra da bir koyun çiftliğinde büyüdüğüm için ölmekte olan ya da ölmüş birçok hayvan görmüştüm. Bu benim için yeni bir şey değildi; fakat yine de bu konuda hâlâ çok hassastım. Ama içinde yaşamakta olduğum, modern toplumun yarattığı Batı kültüründe, bizler ölmekte olan insanlarla sık sık karşılaşmayız. Batı kültürü, insanın ölümünün günlük hayatın görünebilir bir parçası olduğu diğer bazı kültürler gibi değildir.

Bizim toplumumuz ölümü, neredeyse inkâr denebilecek düzeyde dışarıda bırakmıştır. Bu inkâr, hem ölmekte olan kişiyi hem de onun ailesi ve arkadaşlarını böylesine kaçınılmaz

olan bir şey karşısında tamamen hazırlıksız kılar. Hepimiz öleceğiz. Fakat ölümün varlığını kabul etmek yerine bunu saklamaya çalışıyoruz. Sanki hepimiz kendimizi, göz önünde olmayan şeylerin gerçek olmadığına ikna etmeye çalışır gibiyiz. Ama bu işe yaramıyor; çünkü hepimiz bunun yerine kendimizi görünen hayatımız yoluyla anlamlı kılmaya ve korku dolu eylemlerde bulunmaya devam ediyoruz.

Zamanı gelmeden önce kendi kaçınılmaz sonumuzu dürüstçe kabullenebilseydik, önceliklerimizi çok geç kalmadan değiştirebilirdik. Bu, bize sahip olduğumuz enerjiyi; gerçekten değerli olan şeylere harcamamız için bir fırsat verirdi. Zamanımızın kısıtlı olduğunu ve bunun yıllar mı, haftalar mı yoksa saatler mi süreceğini bilmediğimizi bir kez kabullendiğimizde egomuz ya da başkalarının hakkımızda ne düşündüğü bizi daha az yönlendirir. Bunun yerine bizi yönlendiren şey, gerçekten yürekten istediğimiz şeyler olmaya başlar. Kaçınılmaz ve yaklaşmakta olan ölümümüzü kabullenmemiz, kalan vaktimizde daha büyük amaçlar ve daha derin bir tatmin bulma fırsatı sunar.

Toplumumuzun bu inkâr konusunda ne kadar kararlı bir tavır sergilediğini artık biliyorum. Ama o güneşli kış gününde bu durum, Ruth'un başına gelecekler ve bir bakıcı olarak benim bu konudaki rolüm hakkında beni tamamen bilgisiz bırakmıştı. Başımı yeniden kum taşından duvara dayayıp Tanrı'ya bana güç vermesi için dua ettim. Hem ergenliğim hem de yetişkin hayatımda şimdiden birçok zorlukla karşılaşmış biri olarak bu işi yapabilecek yeteneğe sahip olmasam o an olduğum noktaya getirilmeyeceğime inanıyordum. Fakat bu, kişisel üzüntümü ve acımı dindirmek konusunda hiç de işe yaramıyordu.

Ama o güneşli kış gününde gözyaşı dökerek otururken yapmam gereken bir işim olduğunu ve Ruth'u ölümü beklediği

son birkaç haftasında elimden geldiği kadar mutlu etmem ve rahat ettirmem gerektiğini biliyordum. Orada, hayatı ve bunun bir gün olacağını nasıl fark edemediğimi düşünerek uzun süre oturdum. Fakat ona verebileceğim hediyelerim olduğunun da farkındaydım ve benden istenen da aslında buydu. Yürüyerek eve dönerken içimde güçlü bir kararın belirdiğini hissettim. Bu süreç boyunca Ruth için elimden gelenin en iyisini yapacak, eksik kalan uykumuysa daha sonra tamamlayacaktım.

Aynı gün, birkaç saat sonra, patronum eve uğradı. Ben daha önce hiç ölmüş birini görmediğimi ve ölmekte olan birine bakma deneyimim olmadığını açıklarken sözlerimin onun bir kulağından girip diğer kulağından çıktığını fark ediyorum. "Bütün aile seni seviyor. Bunu halledebilirsin."

"Bunu halledebilirsin" cümlesi Avustralya'da o kadar çok kullanılan bir ifadedir ki ben de bunun doğru olduğuna inandım. O andan sonra Ruth'un durumu hızla kötüye gitmeye başladı. Benim izin günlerimde beni rahatlatmak için başka bakıcılar gelmeye başladı ve Ruth'un ihtiyaçları arttıkça gece görevlerimden de azat edildim. Diğer bakıcılar gelse de işlerin nasıl yürümesi gerektiğine karar vermem için hâlâ bana ihtiyaç duyuluyordu; ama artık en azından uykumu alabiliyordum.

Birlikte hâlâ çok özel günler geçiriyorduk ve her zaman değilse de hâlâ çoğu zaman Ruth'la baş başa oluyorduk. Yaşadığımız yer, liman tarafındaki parktan arada sırada yükselen kahkahaları saymazsak, çok sessiz bir mahalleydi. Zaman zaman Heather, James ve işlerini yapmaya gelen bazı uzmanlar bize uğruyordu. Bu dönemde öğrenebileceğim çok fazla şey vardı ve henüz bunun boyutlarının tam olarak farkında olmasam da yaptığım işte çok iyi hale geliyordum. Ben sadece gereken her şeyi yapmaya çalışıyor ve bulabildiğim herkese bir sürü soru soruyordum.

Bir sabah, iki günlük iznimi kullanmak üzere evden çıkmaya hazırlanıyordum. Şehre gidip kuzenimle buluşacaktım ve yaşadığım günlerin ağırlığını biraz hafifletebilme umuduyla heyecanlanmıştım. Bu sırada yatak odasından gelen kokuyu duydum. Gece bakıcısı, kokuyu ya fark etmemiş ya da bu işi gelmek üzere olan gündüz bakıcısına bırakabilmeyi umarak fark etmek istememişti. Bundan sonraki yıllarda bunu sık sık görecektim.

Sevgili arkadaşım orada bu halde yatarken evden çıkmama imkân yoktu. Bağırsakları açılıp içlerindeki her şeyi boşaltmıştı. Gevşekçe yatan Ruth bana ancak sessiz inlemelerle karşılık verebiliyordu. Hayati organları iflas ediyordu. Gece bakıcısı isteksizce elindeki dedikodu dergisini bırakıp bana yardım etti. Birlikte bu nazik kadını temizleyip altındaki çarşafları değiştirdik. Gündüz bakıcısının gelip tüm eşyalarını bırakması ve hemen hoş bir gülümsemeyle bizi selamlaması beni gerçekten çok rahatlattı. Ruth'u temizleyip dinlenmeye bırakmıştık ve o, çok kısa süre sonra bitap düşmüş halde çok derin bir uykuya daldı.

O gün sonraki saatlerde, kuzenimle otururken aklım hâlâ evdeydi. Bana her zaman verdiği hafiflik ve eğlence hissini keyifle kabul ederken onun yanında olduğum için memnundum. Ama iki gece boyunca evden uzak kalmak benim için imkânsızdı. Ruth'u aklımdan çıkaramıyordum ve çok fazla zamanı kalmadığına emindim. Kuzenimle daha birkaç saat geçirmiştim ki patronum arayıp Ruth'un artık son anlarını yaşadığını söyledi ve geri dönüp dönemeyeceğimi sordu.

Güneş batarken eve döndüğümde ortamdaki kasvetli hava daha eve girmeden kendini belli ediyordu. Yeni gelen gece bakıcısının yanı sıra Heather ve kocası da oradaydı. Yeni bakıcı, çok sevimli, İrlandalı bir kızdı.

Heather bana, eve dönmesinin benim için sorun olup olmayacağını sordu. Ona nazikçe neyin doğru olduğunu hissediyorsa onu yapması gerektiğini söyledim. Bu, eve dönmekti. Ama açıkçası, o evden çıktıktan sonra durum hakkında onu yargılamamak benim için biraz zor olmuştu. Kendi annem ölmek üzere olsa son dakikalarında yanında olabilmek için neler yapabileceğimi hayal edebiliyordum.

Her şeyin; her duygunun, her eylemin ve her düşüncenin kökeninde sevgi ya da korkunun yattığı söylenir. Heather'ın kararını, korkunun yönlendirdiği sonucuna vardım ve içim ona karşı yoğun bir sevgi ve merhamet hissiyle doldu. Onunla tanıştığımız ilk andan beri çok pratik ve duygusal olarak mesafeli biri olduğunu düşünmüştüm. Ama bu durum bana yabancıydı. Kendi inançlarım ve koşullanmalarımın, sırf o kişi olaylara benim vereceğimden farklı tepkiler verdiği için aslında önemsediğim birine karşı bakışımı değiştirmesini istemiyordum.

Karanlık odada diğer bakıcı Erin'le birlikte otururken Heather'ın seçimini kabullenmeye ve buna saygı duymaya karar verdim. O sadece yapmak zorunda olduğu şeyi yapmıştı; çünkü yapabileceği her şeyi yapmıştı. On yıllar boyunca hem annesinin hem de kendi ailesinin hayatını düzende tutmuştu. Artık hem fiziksel hem de duygusal olarak tamamen bitap düşmüş olmalıydı. Heather, elinden gelen her şeyi yapmıştı ve annesini, evden ayrılırken son gördüğü haliyle, huzur içinde uyurken hatırlamak istiyordu. Saygı ve tahminlerimin bana sağladığı anlayışla gülümsedim.

Fakat bundan birkaç gün sonra Heather'la konuşurken Ruth'un Heather'a gitmesini istediğini ima ettiğini öğrendim. Heather annesini o kadar iyi tanıyordu ki onun isteklerini anlayabilmişti. Yani Heather'ın gitmesinin sebebi, korku değil

sevgiydi. Bundan sonraki yıllarda da benzer durumlarla karşılaşacaktım. Ölmekte olan herkes, ailesinin yanında olmasını istemez. Bazıları aileleriyle bilinçleri yerindeyken vedalaşıp son yolculuklarına bakıcılarının yanında çıkmayı, ailelerinde diğer anılarının kalmasını tercih ederler.

Erin'le ben Ruth'un odasında sessizce sohbet ederken ölümün âdeta bir varlık gibi odada dolaştığını hissedebiliyorduk. Erin kendi ailesinde, şu anda odanın nasıl bir sürü kişiyle dolu olacağını anlattı. Teyzelerin, amcaların, halaların, dayıların, kuzenlerin, yeğenlerin, komşuların ve çocukların bu dünyadan ayrılan yakınlarına veda etmeye geleceklerinden bahsetti.

İkimiz de Ruth'a bakıyor, onu izliyor ve bekliyorduk. Ben Ruth'a sessizce kalbimdeki sevgiyi gönderirken gece inanılamayacak kadar sessizdi. Erin'le arada sırada biraz sohbet edip yeniden sessizliğe gömülüyorduk. İnsanın deneyimlerini paylaşması için çok güzel biriydi; çünkü ilgiliydi. Bu doğal olarak sahip olduğu bir özellikti.

Erin bir anda irkilerek, "Gözlerini açtı!" dedi. Ruth, bu vardiyanın başından beri yarı koma halindeydi. "Sana bakıyor."

Yatağa biraz daha yaklaştım ve Ruth'un elini tuttum. "Ben buradayım, tatlım. Her şey yolunda."

Ruth doğrudan gözlerimin içine baktı ve bir an sonra ruhu bedenini terk etmeye başladı. Kısa bir süre için titredi. Sonra her şey hareketsiz kaldı.

Bir anda gözyaşlarım yanaklarımdan akmaya başladı. Kalbimden gelen sözcüklerle sessizce Ruth'la konuşmaya başladım. Ona paylaştığımız şeyler için teşekkür ettim, onu çok sevdiğimi söyledim ve iyi yolculuklar diledim. Sükût ve sevgi dolu, ağırbaşlı bir an geçti. Işıkları kısılmış odada tüm duyularım keskinleşmiş halde dururken sessizce onunla bu anı

paylaşmanın benim için ne kadar büyük bir lütuf olduğunu düşündüm.

Sonra Ruth'un bedeni beklenmedik, büyük bir nefes daha aldı. Küfrederek geriye doğru sıçradığımda kalbim göğüs kafesimden çıkacakmış gibi çarpıyordu. Erin'e dönüp, "Lanet olsun!" dedim.

Erin bana bakıp güldü. "Biliyor musun Bronnie, aslında bu çok normaldi" dedi. "Sık sık karşılaştığımız bir şeydir."

Ona gülümseyerek, "Şey, bunu bana söylediğin için teşekkür ederim" dedim şok olmuş halde. Kalbim deli gibi çarpıyordu ve o anın ağırbaşlılığı tamamen kaybolmuştu. Büyük bir tereddütle yatağa yeniden yaklaştım. Erin'e, "Peki tekrar olacak mı?" diye fısıldadım.

"Olabilir."

Yaklaşık bir dakika boyunca nefes almakta bile zorlanarak sessizce bekledik. "O gitti Erin. Gittiğini hissedebiliyorum" dedim en sonunda.

İkimiz aynı anda, sessizce, "Tanrı onu kutsasın" dedik. Sandalyelerimizi birbirine yaklaştırıp bir süre saygı ve sevgi dolu bir sessizlikle Ruth'un yanında oturduk. Ayrıca az önce yaşadığım korkudan sonra biraz sakinleşmeye de ihtiyacım vardı.

Heather ve patronum, beklenen olay olduğunda onları aramamı istemişti. Ben de aradım. Saat sabahın iki buçuğuydu. Artık ikisinin de yapabileceği hiçbir şey yoktu. O günün erken saatlerinde bana bu noktadan sonra ne yapmam gerektiği hakkında bilgi verilmişti. Eve gelip ölüm belgesini vermesi için doktoru aradım. Bu iş tamamlandığında cenaze evi arandı.

Sabah güneş doğarken Ruth'un bedeni alınıncaya kadar Erin'le birlikte mutfakta oturduk. Beklemekle geçen bu saatler boyunca ikimiz de arada bir gidip Ruth'a bakıyorduk. Ruth

artık orada olmasa da bu hâlâ onun bedeniyle ilgilenmek konusunda hissettiğimiz bir mecburiyetti. Onun odada tek başına olmasından hoşlanmıyordum. Daha sonraki tuhaf, karanlık zaman bir açıdan çok özeldi. Ama bir yandan o gece, Ruth aramızdan ayrıldıktan sonra evin içinde neredeyse elle tutulabilir bir boşluk vardı.

Ertesi gün, Ruth'un evinde çalışmaya devam edebileceğimi söylediler. Heather eve ne yapacaklarına karar vermelerinin aylar süreceğini ve bu süre boyunca evin boş durmasındansa içinde birinin yaşamasının aileye kendisini daha güvende hissettireceğini söyledi. Böylece bir süreliğine Ruth'un evinde yaşamaya başladım. Bu benim maddi durumum için bulunmaz bir nimetti. Ayrıca tanıdığım ve alıştığım bir yerde olmak da güzeldi.

Günün yirmi dört saati yaşadığın evde çalışmanın aşırı yorucu olacağını fark etmiştim. Her şeyi yarım yarım yaparak hiçbir şeyin tamamlanamadığını gördüğümde gelecekteki hastalarımdan akşamları eve giderek ayrılmam gerekeceğini anlamıştım. Bakıcılık işi, can yoldaşlığına nazaran çok daha fazla çaba gerektiriyordu.

Bundan sonraki aylarda Heather'ın Ruth'un eşyalarını evden götürmesini izledim ve ona yardım ettim. Herkesin başına geldiği gibi Ruth'un da maddi dünyası parça parça dağılıyordu. O kadar uzun zamandır göçebe hayatı sürüyordum ki hâlâ çok fazla eşyaya sahip olmaktan pek de hoşlanmıyordum. Sonuç olarak Heather'ın bana vermeyi teklif ettiği birçok eşyayı kibarca reddettim. Sonuçta onlar sadece eşyaydı ve arkadaşım Ruth'a ait kaldıkları sürece onun hatırasının da kalbimde kalacağını biliyordum. Ve kaldı da.

Ama aralarından bir çift eski lamba kalbimi çalmayı başardı ve bugün bile yanımdalar. Ruth'un evi daha sonra yeni sahiple-

rince yıkıldı ve yerine modern, beton bir bina yapıldı. Evi; on yıllardır yazın, tatlı kokularıyla dolduran yaşlı frangipani ağacını göz açıp kapayana kadar söküp yerine bir yüzme havuzu inşa ettiler. Bana da yeni evdeki açılış partileri için bir davetiye gönderdiler.

Ruth'un evini satın alan insanlar örümceklerden ve bahçedeki ağaçlara ördükleri ağlarından rahatsızdı. Ruth'la beraber daha önce, evin en güneşli odasında oturup bir altın küreli örümceğin, altından geçmek için biraz yukarı kaldırmanız gerekecek kadar sağlam bir ağ örüşünü izlemiştik. Bu ikimizin de çok sevdiği muhteşem bir gösteriydi. Havuzun yanında durup sevgi ve uzun süreli ilgiyle yetiştirilmiş eski bahçenin yerine ekilmiş, yeni ve son moda bitkilere bakarken bir altın küreli örümceğin ağını yeni bitkilerden birinin üstünde boylu boyunca ördüğünü görünce çok mutlu oldum.

Ruth'a bir gülümsemeyle sevgimi gönderdim ve o gün kendi yöntemleriyle beni orada ziyaret ettiğini anladım. Evi yıkılmış olabilirdi; ama ruhu hâlâ benimleydi. Evin yeni sahiplerine davetleri için teşekkür ettim, onlarla biraz sohbet ettim ve limana doğru yürüdüm. Ruth'un ölmek üzere olduğunu öğrendiğim gün oturduğum yere oturduğumda onunla paylaştığımız ve tanışmamız sayesinde öğrendiğim her şey için minnet duydum.

O yaz gününde bana verilenin sadece kira vermeden yaşayacağım bir evden çok daha fazlası olduğunu fark ettim. O mutlu gün boyunca minnetle gülümsemeyi sürdürdüm. Ve dikkatimi o altın küreli örümceğe çeken Ruth, bana çoktan gülümseyerek karşılık vermişti.

Dürüstlük ve Teslimiyet

Ruth aramızdan ayrıldıktan sonra karşıma birkaç geçici iş çıkmıştı. Vardiya değişimlerinde diğer bakıcılarla karşılaşıyordum. Bu, diğer çalışanlarla sosyal ilişki kurabildiğim kısa bir zaman dilimiydi. Görev değişim zamanları dışında on iki saatlik uzun vardiya boyunca bir ekip olarak çene çalma ya da gülme fırsatımız olmuyordu. Müşterim, ailesi ve ara sıra gelen tıbbi uzmanlar iletişim kurduğum tek insan grubu haline gelmişti.

Bu durum ilişkileri daha da kişisel hale getiriyordu. Ama aynı zamanda, arada sırada da olsa, bana okumak, yazmak, meditasyon çalışmama devam etmek ya da biraz yoga yapmak için fırsat da veriyordu. Bakıcıların çoğu çok fazla yalnız vakit geçirmekten çıldırır ve eve geldiğinizde daha kahvaltı bile edilmeden televizyonun açılmış olduğunu görmeniz çok da alışıl-

madık bir şey değildir. Neyse ki ben tek başıma olmayı seviyordum ve sessizlik içinde geçen uzun saatler benim için sorun değildi. Etrafta insanlar olduğunda bile evde ölüme giden biri olduğunda ortalık genellikle çok sakin olurdu.

Stella'nın ağaçlarla çevrili bir banliyödeki evine taşındığımda da durum tam olarak buydu. Mesele, sadece Stella'nın ölümü bekliyor olması değildi. Buradakiler huzurlu ve nazik insanlardı. Stella'nın uzun ve düz saçları bembeyazdı. Oldukça hasta olmasına ve yatakta yatmasına rağmen onunla tanıştığımda aklıma gelen ilk kelime 'zarif' oldu. Kocası George çok hoş bir adamdı ve beni çok doğal bir tavırla selamladı.

Ailenizden birinin ölmekte olduğunu kabullenmek başlı başına hayatınızı değiştiren çok büyük bir olaydır. Ve bu kişi, yirmi dört saat boyunca ihtiyaçlarıyla ilgilenecek bir bakıcıya ihtiyaç duyma aşamasına geldiğinde bu insanların hayat hakkında bildikleri her şey değişir. Sadece ikisinin evde olduğu özel ve mahrem anlar, sonsuza kadar yok olmuştu.

Sabah ve akşam, değişen vardiyalarla bakıcılar gelip gidiyordu. Bazıları düzenliydi ama bazıları düzenli müşterilerinin arasında sadece bir kereliğine geliyordu. Yani her gün yeni yüzlerle, yeni kişiliklerle ve farklı iş ahlaklarıyla uğraşmak zorunda kalıyorlardı. Gerçi çok geçmeden, Stella'nın düzenli gündüz bakıcısı ben oldum. Ayrıca bir hemşire ve pratisyen bir doktor da zaman zaman uğruyordu. Doktor, yıllar içinde birçok müşterimle çalışırken karşılaştığım biriydi ve gerçekten de çok özel, keyifli ve yumuşak kalpli bir insandı.

Ruth'la edindiğim deneyimden sonra patronum bu durumla çok iyi başa çıktığımı söylemiş ve bu yönde ilerlemek istersem yardımcı tıbbi bakım konusunda daha fazla eğitim almamı sağlamayı önermişti. Bu teklifi kabul ettim; çünkü hayat

artık beni bu doğrultuda yönlendiriyordu. Ruth'la geçirdiğim zaman ve onunlayken öğrendiğim şeyler üzerimde çok büyük bir etki yaratmıştı ve bende bu alanda daha çok bilgi ve deneyim sahibi olmak konusunda yoğun bir istek uyandırmıştı.

Eğitimim iki atölye çalışmasından oluşuyordu. Bunlardan biri bana ve diğer bakıcılara ellerimizi nasıl düzgünce yıkamamız gerektiğini öğretmekten ibaretti. Diğeriyse hasta kaldırma prosedürleri konusunda çok kısa bir uygulamaydı. Aldığım eğitimin içeriği aşağı yukarı buydu. Daha sonra beni Stella'ya gönderirken patronum bana, onlara daha önce yardımcı tıbbi bakım konusunda tek bir müşterim olduğunu söylemememi tembihledi. O, işi yapabileceğime inanıyordu ve ben de yaptım.

Dürüstlük her zaman kişiliğimin çok belirgin bir parçası olmuştur. Ama aile, daha önceki iş deneyimlerim hakkında sorular sormaya başladığında kendimi yalan söylerken buldum; çünkü bu işe ihtiyacım vardı. Ayrıca çalışanın sahip olması gereken özellikler konusunda yeni beklentilerle karşılaşıyordum ki bunların hiçbiri bende yoktu. Yeteneklerimi, daha önceki deneyimimi anlatarak kanıtlamamın mümkün olmadığını bilsem de Stella'nın ailesinin içini benim hakkımda rahatlatmak istiyordum. Yüreğimde bu işi başarıyla yapabileceğimi biliyordum; çünkü mesele, her şeyden çok nezaket ve sezgi sahibi olmaktı. Bu yüzden yalan söylemeye devam ettim ve bana sorduklarında birden fazla insana hemşirelik yaptığımı söyledim. Fakat yalan söylemek bana kendimi o kadar rahatsız hissettirdi ki bunu başka hiçbir müşterime yapamadım.

Stella hijyene çok önem verirdi ve yatağına her gün temiz çarşaf serilmesini istiyordu. Aynı zamanda şıklığına da çok düşkün bir hanımefendiydi ve her gün, çarşafların desenlerine uygun bir gecelik giymek konusunda ısrar ederdi. George

bir gün, Stella'nın giymek istediği geceliğe uygun olmayan bir çarşaf takımı seçtiği için başının derde girdiğini fark ettiğinde bana gülmüştü. Daha sonraki müşterilerimin ailelerinin hepsine söyleyeceğim gibi ona, "Onu ne mutlu ediyorsa yaparız" dedim.

Ve böylece bu uzun boylu, zarif kadın, birbirine uyumlu çarşafları ve gecelikleriyle yatıp ölmeyi beklerken bana hayatım hakkında sorular sormaya başladı.

"Meditasyon yapıyor musun?" diye sordu bana.

"Evet, yapıyorum" diye cevap verdim mutlulukla. Bu beklediğim bir soru değildi. Stella devam etti. "Hangi yolu takip ediyorsun?" Ona cevap verdim ve o, anlayışla başını salladı.

"Yoga yapıyor musun?" diye sordu.

"Evet, yapıyorum" diye cevap verdim tekrar. "Ama istediğim kadar çok yapamıyorum."

"Her gün meditasyon yapıyor musun?"

"Evet. Günde iki kez" dedim. Elimde olmadan gülümsedim. Kısa bir süre sonra Stella şefkatli bir sesle, "Tanrı'ya şükür. Seni çok uzun zamandır bekliyordum. Artık ölebilirim" dedi.

Stella, yoga Batı kültüründe günlük bir alışkanlığa dönüşmeden çok uzun zaman önce, kırk yıl boyunca yoga öğretmenliği yapmıştı. O zamanlar bu, Doğu'dan gelen tuhaf şeylerden biri olarak görülürdü. Stella birçok kez Hindistan'a gitmişti ve yoluna çok bağlıydı.

Stella'nın çok orijinal bir buluşu vardı. Yaptığı şey, insanların yaşadığı dünyanın çok dışında olduğu için ona ne yaptığını sorduklarında yoga öğretmeni olduğunu söylemek yerine egzersiz öğretmeni olduğunu söylüyordu. Şükürler olsun ki toplum zaman içinde gelişip yoga daha çok insanın uyguladı-

ğı bir pratik haline geldikçe Stella da kabuğundan çıkmış ve birçok öğrenciye yürüdüğü yolun inceliklerini ve bilgeliğini öğretmişti.

Kocası emekliydi ve hâlâ evden ufak tefek işler yapıyordu. Huzurlu bir ruh haliyle etrafta dolaşırdı ve varlığı hoşuma giderdi. Evdeki kütüphane, ruhsal gelişim hakkında klasikleşmiş kitaplarla doluydu. Bu kitapların çoğunu okumuştum fakat aralarında okumayı çok isteyip henüz okumamış olduklarım da vardı. Bu, iyi bir kitap okuyucusu -özellikle de felsefe, psikoloji ve ruhsal gelişim konularına benim kadar ilgili birisi- için bir rüyanın gerçek olması gibiydi. Onlardan elimden geldiğince fazla yararlandım. Stella uykusundan uyanıp bana hangi kitabı okuduğumu ve hangi bölümde olduğumu sorar, sonra da bu konuda bir yorum yapardı. Bütün kitapları biliyordu. Stella uzun sohbetler için yeterince kendinde olduğunda ki bu benim için yeterince sık değildi, konumuz her zaman felsefe olurdu. Karşılıklı birçok teoriden bahsederdik ve birbirimizden çok da farklı olmadığımızı düşünürdük.

Yoga çalışmalarım da çok gelişmişti. Kendimi, yaptığım şeyi gizlemek ya da başka bir odaya geçmek zorunda hissetmiyordum. Temiz havanın engellere takılmadan her zaman içeride dolaşabilmesi için Stella'nın yatak odasının kapısı asla kapanmazdı. Burası çalışmak için harika bir yerdi. Stella'nın Yogi adındaki beyaz, huzurlu kedisi yatağın ayakucunda yatıp beni izlerdi. Akşamüstleri mahallemiz daha da sessiz olduğu için bu zamanı genellikle esneme ve nefes egzersizleri yaparak geçiriyordum. Stella'nın uyuduğunu düşünürken yaptığım bir şeye yorum yapması, duruşumu nasıl daha iyi hale getirebileceğimi söylemesi ya da biraz daha dinamik ve zorlayıcı olan benzer bir hareketi yapmamı tavsiye etmesi çok hoşuma giderdi. Sonra Stella yine uykuya dalardı.

O zamanlar yaklaşık beş yıldır yoga yapıyordum. Yoga yapmaya, Avustralya'nın batısında yaşarken Perth'in bir banliyösü olan Fremantle'da başlamıştım. Haftada iki kez bisikletime atlayıp birkaç banliyö uzaklıktaki Fremantle'a giderdim. Öğretmenim, Kale'di. O gerçekten harika bir öğretmendi. Onun da kendi hayatında yolunu bulması epeyce uzun sürmüştü. Onu bu yola sokan, sırtını incitmesi olmuştu. Hayatın onun için büyük planları olduğu belliydi ve o hayattaki amacını bulmuştu. Bu, birçok istekli öğrencisi için de büyük bir kazançtı.

Perth'den ayrıldığımızda hayat bir süreliğine dengesiz hale geldi. Ama yoga beni çağırmaya devam ediyordu. Yaşadığım her yerde yeni bir sınıf bulmaya çalışıyor ve bazılarına kısa süreli de olsa devam ediyordum. Ama Kale'in sınıfındaki kadar bağlanabileceğim bir sınıf bulma çabam hep boşa çıkıyordu. Böyle bir sınıfı hiçbir yerde bulamadım.

Stella'nın odasında geçirdiğim zamanda uğraşımla neden gerçekten bağlantı kuramadığımı anladım. Bağlantı için hâlâ kendim yerine öğretmenime bakıyordum. Stella'nın rehberliği sayesinde bu durum kalıcı olarak değişti. O zamandan beri katıldığım sınıflardan biraz daha fazla keyif alıyorum; çünkü beni, evdeki çalışmalarıma kıyasla biraz daha fazla zorluyorlar. Ayrıca bu sınıflara katılmak, benzer biçimde düşünen insanlarla tanışmak için de harika bir yol. Fakat evdeki çalışmalarımdan da vazgeçmedim; çünkü öğretmen, çalışmanın ta kendisiydi. Stella, son öğrencisinde kesinlikle iz bıraktı.

Stella'nın en büyük hayal kırıklığı, ölmeye hazır olmasına rağmen bunun gerçekleşmemesiydi. Bir sabah eve geldiğimde kendisini nasıl hissettiğini sordum. "Sence nasıl hissediyorum?" diye cevap verdi. "Hâlâ buradayım ve burada olmak istemiyorum."

Artık meditasyon da yapamıyordu. Stella, yıllar süren zihinsel disiplin ve meditasyon yoluyla kendisiyle kurduğu bağlantıdan sonra eve dönüşünün yaklaşmış olmasının doğal bir şey olduğunu düşünüyordu. Hatta uygulamasının daha da yoğunlaşacağını düşünmüştü. Ama yoğunlaşan, benim çalışmalarım olmuştu. Her akşamüstü Stella yeniden uykuya daldığında akşamüstü meditasyonumu yapardım. Bir gün bana, "Çok şanslısın" dedi. "Bu çok can sıkıcı. Meditasyon da yapamıyorum, ölemiyorum da."

"Belki de hâlâ benim için buradasındır. Belki de hâlâ senden öğrenmem gereken şeyler vardır ve bu yüzden henüz zamanın gelmemiştir" dedim.

Stella başını salladı. "Bunu kabul edebilirim."

Aslında iki kişinin birbiriyle etkileşime girmesinin sebebi her zaman aynı şeydir; biz, birbirimizden bir şeyler öğrenmek için oradayızdır. Ben ortaya teslimiyet konusunu atmaya başladığımda Stella kendi içinde daha fazla huzur bulmaya başladı. Ben yatağının kenarına oturup geçen günlerden ve akışına bırakmayı öğrenmekten bahsederken ilgiyle beni dinlerdi.

Yıllar boyunca kaderin bir cilvesinden diğerine doğru savrularak yaşamıştım. Ona, yıllar önce nasıl bir depo dolusu benzinim, elli dolarım ve bir süre daha serin bir yerde yaşama arzum dışında hiçbir şeyim olmadan kendimi yollara vurduğumu anlattım:

"Aklımda New South Wales'de bir kasaba vardı ve o yöne doğru gitmeye başladım. Yol üzerindeki arkadaşlarımı ziyaret ettiğimde birkaç gün çalışabileceğim işler buldum ve bu, yola devam edebilmemi sağladı. Bu göçebe hayatını uzun zamandır sürdürdüğüm için ülkenin dört bir yanına dağılmış, bazılarını on yıldır görmediğim bir sürü arkadaşım var-

dı. Sonunda gitmek istediğim kasabaya vardım ama çok az param vardı.

Bir burnun üstüne kurulmuş olan karavan parkı, kasabadaki en muhteşem manzaraya sahipti ve görkemli Pasifik Okyanusu'na bakıyordu. Ben de orada bir gece kaldım. Eski cipimin arka koltuğu kaldırılmış, yerine bir yatak konmuştu. Yola çıkmadan önce perdeleri de açtığımda yeniden aracıma kavuşuyordum. Kasabadaki iş olanaklarını araştırırken en başta her şey biraz zor gelmişti. Ama en sevdiğim mevsim olan sonbahardaydık. Ben de birkaç gün için bu mükemmel havanın tadını çıkardım ve bol bol yürüdüm.

Fakat karavan parkındaki kiramı ödemeye uzun süre devam edemeyecektim. Param hızla tükeniyordu ve orada kalmamın tek sebebi, insanlarla görüşmeler yaparken duyduğum duş ve belirli bir yer ihtiyacıydı. Ben de biraz erzak alıp doğaya yöneldim ve pek de uzak olmayan bir nehre giden tabelaları takip etmeye başladım. Daha önce de kaderin çağrılarına uymuş biri olarak bu kez de korkularımla yüzleşmek zorunda kalacağımı biliyordum. Kaderin tüm kontrolü eline almasını istiyorsam zihnimi onun yolundan çekmem gerekiyordu ve en zor iş de buydu.

Geçmişteki koşullanmalarımın ve toplumun bana, böyle yaşayamayacağımı söylemesinin sonucunda oluşmuş sağlıksız kalıplar zihnimde su yüzüne çıkıyordu. Korku, bir kez daha çirkin başını göstermeye başlıyordu ve ben bir kez daha her şeyin nasıl olup da yoluna gireceğini merak ediyordum. Kendimi yeniden yaşadığım anın içine çekmek, beni daha önce kurtaran tek şey olmuştu ve şimdi de beni kurtaracak olan şey buydu ve korkularınızla yüzleşmek için, hayatın gerçek ritmine geri dönebileceğiniz doğadan daha iyi bir yer yoktur. Korkular uykudayken çiğ besinleri az miktarda tüketerek; tertemiz, kris-

tal berraklığındaki nehirde yüzerek; doğadaki meraklı yüzlerin gelip gidişlerini izleyerek; kuşların çeşit çeşit şarkılarını dinleyerek ve okuyarak harika, basit ve sağlıklı günler geçirdim. Bu dönem çok keyifli, geniş ve güzel bir zamandı.

Başka bir insana rastlamam neredeyse iki hafta sürdü. O gün geldiğinde gördüğüm insanlar çok nazikti. Üç nesli bir arada bulunduran bir aile, nehir kenarında pikniğe gelmişti. Buradan hafta sonunda olduğumuzu anladım. Cipimi açık bırakarak uzun bir yürüyüşe çıktım ve onları doğayla baş başa bıraktım. Akşamüstü, cipin arkasında kapı ve pencereler açık halde biraz uzanıp kitap okudum. Günbatımının şahane ışığı, büyülü bir görüntüyle ağaçların arasından süzülüyordu.

Aile oradan ayrılırken benim yaşlarımda, iki çocuk annesi kadın gruptan ayrıldı. Kocası, çocukları ve annesiyle babası arabaya doğru ilerlemeye devam etti. Sessizce bana doğru ilerledi ve cipimin içine doğru eğildi. Ben biraz şaşırmış biçimde kafamı kitabımdan kaldırıp ona gülümserken, 'Özgürlüğünü kıskanıyorum' dedi. Bunun üzerine ikimiz de güldük ve kadın, bana hiçbir şey söylemeden ve benim cevap vermeme fırsat vermeden dönüp gitti.

O akşam cipin içinde perdelerimi açmış yatarken kurbağalar nehrin yanında şarkılar söylüyordu ve ben milyonlarca yıldızdan oluşan bir battaniye eşliğinde o kadını düşünüp gülümsedim. Haklıydı. Bir insanın olabileceği kadar özgürdüm. Önümüzdeki birkaç günden sonrası için yeterli param ya da yiyeceğim yoktu; ama tam o anda, kendimi bir insanın olabileceği kadar özgür hissediyordum.

O zamandan beri insanlar, bozkırlara ya da ülkenin başka yerlerine yaptığım gezilerde hiç güvenliğimden endişeye düşüp düşmediğimi bana sık sık sordular. Cevabım hayırdı. Otostop

vakası gibi birkaç nadir, talihsiz olay yaşamıştım. Ama hepsini sorunsuzca atlattım ve bu nadir olayları kendime ders çıkarmak için kullandım. Her adımımı içgüdülerime göre attığım için ilerlerken benimle ilgilenildiğini bilerek güvenle ilerlemek için elimden gelen her şeyi yaptım.

Fakat bizler, sosyal canlılarız; bu yüzden yeniden kasabaya döndüm. Sağlıklı ve sevgi dolu bir ilişkiye sahip olduğum anneme telefon ettim. Annem, bir anne olarak her zaman iyi olup olmadığım konusunda biraz endişeli olmuştu. Fakat başka bir tarafı, bu göçebe hayatının benim bir parçam olduğunu anlıyordu. Asla seçimlerimi yargılamadı ama her zaman benden haber aldığında çok rahatladı. Telefonumdan bir önceki gün, benim için biraz para kazanma niyetiyle iki dolarlık piyango bileti almış ve küçük bir ikramiye kazanmıştı. Annem, o kadar cömert biriydi ki hayat da her zaman ona cömert davranırdı.

'Sen, bana başka şekillerde öyle çok şey verdin ki...' dedi annem. 'Bu parayı alman konusunda ısrar ediyorum. Zaten niyetim bununla sana yardım etmekti, o yüzden bu para bana zaten gelecekti.' Böylece şükürler olsun ki elime birkaç hafta daha yaşayabileceğim kadar para geçmiş oldu.

Ertesi sabah karavan parkındaki cipimde uyandım ve okyanusun üzerinden doğan güneşi izlemek için kayalıklara doğru gittim. Hâlâ yıldızların görülebildiği ama yepyeni bir günün yaklaştığını haber veren o ilk güneş ışınlarının seçilmeye başladığı anı çok severim. Gökyüzü önce pembeye, sonra turuncuya boyanırken kayalarda oturdum ve bir grup oyuncu yunusun yüzüşünü ve sadece eğlenmek için kendilerini suyun üstüne atışlarını izledim. O anda her şeyin yolunda gideceğini biliyordum.

O günün ilerleyen saatlerinde, hayat ve seyahat etmek hakkında uzun ve keyifli bir sohbetin ardından, karavan parkının sahibi elinde bir anahtarı sallayarak cipimin yanına geri döndü. 'Sekiz numaralı karavana on gün kadar ihtiyacım yok. Orada kalabilirsin ve orası için bir sent bile ödemene izin vermeyeceğim. Bir gün benim kızım da arabasının arkasında uyuyacak olursa başka birinin de onun için aynısını yapmasını dilerim' dedi Ted.

Minnettarlıktan gözlerimin dolmasına engel olmaya çalışarak, 'Tanrı seni korusun, Ted. Teşekkür ederim' dedim.

Böylece sonraki on gün boyunca başımı sokabileceğim bir çatım ve yemek yapabileceğim bir mutfağım oldu. Fakat bu süre boyunca durumum hakkında sahip olduğum korkularım bir kez daha üzerime yürümeye başladı. Biraz para kazanmak zorundaydım. Yiyecek stoğum yine bitmek üzereydi. Her gün kasabada iş bulabileceğim yerlere uğruyordum, çok iyi insanlarla tanışsam da ufukta çalışabileceğim bir iş görünmüyordu. Burna ve karavana doğru yokuş yukarı çıkarken derin bir nefes alıyor, yaşadığım anda kalmaya; ama aynı zamanda bir çözüm bulmaya çalışıyordum.

Hayatımın bu kısmından, her zaman rüzgâra karşı dikkatli davranma ihtiyacımdan ve tekrar tekrar kendime böyle zorlayıcı durumlar yaratmamdan nefret ediyordum. Ama bu aynı zamanda bağımlılık yapan bir şeydi. Bunu her yaptığımda korkularıma doğrudan meydan okuyor ve nasıl oluyorsa her seferinde tekrar ayaklarımın üzerinde durmayı başarıyordum. Bazı açılardan bu kader anları gitgide zorlaşıyordu; çünkü her biri beni daha da derindeki korkularımla yüzleşmeye zorluyordu. Fakat bir yandan da her kader anı bir öncekinden daha kolaydı. Daha önce birçok olayda inancımı sınırlarına kadar zorlamış ve bu süreç sayesinde daha büyük bir bilgelik ve inanç

kazanmıştım. Ayrıca hayat, bazen ne kadar zor olduğundan bağımsız olarak, benim için böyle daha anlamlı oluyordu. Ben, alışılmış toplumsal işlere uygun biri değildim.

İşte tam bu noktada gelgit, sular altında bıraktığı sahilden geri çekilirken teslim olmanın ve doğanın kendi sihrini ortaya koymasına izin vermenin önemini hatırladım. Gelgitin dalgalarını dengeleyen, mevsimlerin mükemmel bir biçimde gelip gitmesini sağlayan ve hayatı yaratan bu güç; elbette bana da ihtiyacım olan fırsatı getirmeye muktedirdi. Fakat önce teslim olmayı başarmalıydım. Zamanlamayı ve sonuçları kontrol etmeye çalışmak korkunç bir enerji israfıydı. Niyetimi çoktan ortaya koymuştum ve elimden geldiğince eyleme de geçmiştim. Artık bana düşen tek şey, yoldan çekilmekti.

Bunu unuttuğumu hatırlayarak kendi kendime hafifçe güldüm. Bu, daha önceki deneyimlerimden aldığım bir dersti. Ne zaman zayıf, eğilen bir dalın ucuna gelsem, yapmam gereken tek şey, kendimi akışa bırakıp bunun beni nereye götüreceğine bakmaktı. Yeniden kendimi akışa bırakma vakti gelmişti.

Teslimiyet vazgeçmek anlamına gelmiyordu, hatta bununla ilgisi yoktu. Teslimiyet, çok büyük bir cesaret gerektiriyordu. Biz bunu genellikle ancak sonucu kontrol etme çabamız artık taşınamayacak kadar çok acı verdiği zaman yapabiliriz. O noktaya ulaşmak çok eğlenceli olmasa da aslında özgürleştirici bir şeydir. Durumu daha büyük bir güce havale etmek dışında yapabileceğiniz hiçbir şey kalmadığını kabul etmek, en sonunda akışın önünü açan katalizör olur.

Ertesi sabah okyanus kıyısındaki kayalıklara doğru indim ve oyun oynayan yunuslar bir kez daha gün doğumunda beni selamladı. Korku, acı ve direncin sonu gelmez saldırılarından sonra kendimi sonunda akışa teslim etmiştim ve kendimi ta-

mamen boş ve kanı çekilmiş gibi hissediyordum. Duygusal yorgunluk, beni tüketmişti. Fakat yunusları izlerken yeni günü varlığımda hissettim ve içimin yeniden umutla dolmasına izin verdim.

Birkaç gün sonra tatillerini karavan parkında geçiren birkaç kişiyle konuşurken Melbourne'da, buradan 7-8 saat daha güneyde bir iş teklifi aldım. 'Neden olmasın?' diye düşündüm. İstediğim her yere gidebilirdim ve zaten biraz daha serin bir iklimde yaşamak istiyordum. Kısa süre sonra Melbourne, Avustralya'nın en sevdiğim şehri oldu ve hâlâ da öyle. Ama o zamanlar oraya taşınmayı hiç düşünmemiştim ve böylesine yaratıcı bir şehirde yaşamaktan ne çok faydalanabileceğim hakkında hiçbir fikrim yoktu. Ancak akışa bırakarak ve şu anda kalarak bu iş fırsatının önüme çıkmasına izin verebilmiştim."

Stella'ya hikâyemi anlatmayı bitirdiğimde ikimiz de gülümsedik. Elindeki yarım çileği yedi ve egosunu bir yana bırakarak bana hak verdi. O ana kadar öleceği zamanı kontrol etmeye çalışmıştı. Artık bu kontrol çabasından vazgeçme zamanı gelmişti ve her ne kadar bu fikirden pek hoşlanmasa da zamanı dolmadan önce hâlâ biraz daha vakti olabileceğini kabul etti. Vücudun oluşması dokuz ay sürer. Bazen kendini kapatması da biraz zaman ister.

Fakat şimdiden Stella'nın bedeni çok güçsüzdü ve neredeyse hiçbir şey yemiyordu. Yemek yiyecek enerjisi yoktu ama sadece bir şeylerin tadına bakmak için küçük meyve parçaları yemeyi kabul ediyordu. Bir önceki gün iki tane üzüm yemişti. Bugünkü yemeği, yarım çilekti.

Teşhis koyulmadan önce ne kadar ilerlediği göz önünde bulundurulduğunda hastalığının ona dayanılmaz acılar vermesi gerekiyordu. Fakat Stella çok az acı çekiyordu ki bu doktoru-

nu bile hayrete düşürüyordu. Hastalık ilerledikçe hissettiği en yoğun şey büyük bir yorgunluktu. Ruhsal yolculuğu sırasında yaptığı birçok çalışma sayesinde bedeniyle çok güçlü bir bağlantısı vardı ve bu şimdi, neredeyse acısız bir hastalık geçirmesine yardımcı olan bir lütfa dönüşmüştü. Ayrıca zamanı geldiğinde buradan kolayca ayrılmasını da sağlayacaktı.

Bundan iki ya da üç gün önce parmaklarının çok fazla şiştiğini ve nikâh yüzüğünün parmağında büyük bir baskı oluşturduğunu görmüştüm. Yüzük sanki parmaktaki kan dolaşımını engelliyormuş gibi görünüyordu. İşverenimi aradığımda bir hemşire bana yüzüğü çıkarmam gerektiğini söyledi. George onun yanında yatakta uzanırken ben de su ve sabunla, zarar vermeden yüzüğü çıkarmaya çalışıyordum. Bunu yapmam o kadar uzun sürdü ki hem George hem de Stella ağlamaya başladı. O anda kendimi şeytanın avukatı gibi hissetmiştim; fakat sonunda yarım yüzyıldan uzun süredir orada duran aşklarının sembolünü çıkarmayı başardığımda ben de ağlıyordum.

Her zaman harika bir adam olan George, ona çok uzun zamandır evliliklerinin bir parçası olan özel ve sevgi dolu bir isimle sesleniyordu. Belki de son kez birbirlerinin kollarında uzanıp çok nadir ve özel bir yakınlık anını paylaşırlarken odadan çıktım. Banyoda ağlayarak dururken ikisinin arasındaki derin sevginin tanığı olabildiğim için büyük bir lütfa mazhar olduğumu hissettim. Bu, daha önce gördüğüm hiçbir sevgiye benzemiyordu. İkisi de birbiri için gerçek birer dosttu ve ikisi de herkese, özellikle de birbirlerine karşı daima nazik ve düşünceli insanlar olmuşlardı. Ama yine de nikâh yüzüğünü Stella'nın parmağından sonsuza dek çıkarırken ikisinin de ağladığını görmek benim için çok acı bir deneyim olmuştu.

Stella ve George'un oğlu ve kızları, onları düzenli olarak ziyaret ediyordu ve artık zaman daraldıkça bu ziyaretler daha

da sıklaşmıştı. Çocukların hepsini seviyordum. Hepsi de birbirlerinden çok farklılardı. Ama her biri iyi ve sevgi dolu insanlardı. Fakat kızlarından biriyle hepsinden fazla yakınlık kurmuştum.

Bir gün işteyken hava aniden soğuyuverdi ve ben yeterince sıkı giyinmediğimi fark etim. George, Stella'nın hırkalarından birini giymem konusunda ısrar etti. İkisi de hırkanın bana ne kadar yakıştığı konusunda hemfikirdi. Giyim tarzınıza uygun olmadığı için dükkânda farkına bile varmayacağınız cinsten bir hırkaydı. Ama giyer giymez, ona âşık olurdunuz. O gün Stella da dâhil bütün aile, hırkanın bende kalması gerektiğini söyledi. Yıllar sonra, o hırkayı hâlâ giyiyorum. Sevgili Stella'mız gerçek bir tarza sahipti.

O gece, ben evimde uyurken Stella komaya girdi. Ertesi sabah işe gittiğimde karşımda hüzünlü bir ev vardı. George ve oğulları David oradaydı. Yumuşak bir rüzgâr yatak odasına girerken George güzel karısının yanına uzandı. Eli, karısının artık soğumakta olan elini tutuyordu. Stella hâlâ hayattaydı fakat bu gibi vakalarda ölüm yaklaştıkça vücudun uç kısımlarındaki kan dolaşımı bundan etkilenirdi. Stella'nın ayakları da sıcaklıklarını kaybetmişti. David sandalyede oturmuş diğer elini tutuyordu. Ben de yatağın ayakucundaki sandalyeye oturup ayağını tuttum. Sanırım benim de ona dokunmaya ihtiyacım vardı.

On iki saatlik derin bir komanın ardından Stella gözlerini açtı ve tavandaki bir şeye bakarak gülümsedi. George doğrulup oturdu. "Gülümsüyor" dedi şaşkınlıkla. "Bir şeye gülümsüyor."

Stella artık hiçbirimizin farkında değildi. Fakat kime ya da neye yönelttiğini bilmediğim o gülümseme, içimdeki bir şeyi

bir daha hiç geçmeyecek biçimde yerleştirdi. Beni normal insanların düşünebileceğinden çok daha muhteşem yerlere götüren meditasyonlar yaptığım için ölümden sonraki yaşamdan hiçbir zaman şüphe etmemiştim. Fakat gözleri açık, tavana doğru gülümserken Stella'nın yüzündeki mutluluğu gördüğümde artık hiçbir şeyin beni bu inançtan vazgeçiremeyeceğini anladım. Buradan sonra gidilecek ya da dönülecek bir şey, kesinlikle vardı.

Stella gülümsedikten sonra hafifçe iç geçirdi, gözleri yeniden kapandı ve sonrasında her şey sessizleşti. George ve David, onaylamam için bana baktı. Daha önce sadece Ruth'un ölümüne tanık olduğum için bunun ardından derin bir nefesin gelmesini bekliyordum ama bu olmadı. "Öldü mü? Öldü mü?" diye soruyorlardı, büyük bir umutsuzluk ve yürek parçalayıcı bir hüzünle.

Boynuna dokunup nabzını bulmaya çalıştım fakat kendi kalbim öyle kuvvetli atıyordu ki bulabildiğim tek ritim bu oldu. Çok büyük bir baskı altındaydım ve ne yaptığım hakkında hiçbir fikrim yoktu. George ve David, umutsuzca bana bakıyordu. Stella'nın öldüğünü ilan ettikten sonra bir iki gün daha yaşamasını, hatta son bir nefes almasını bile istemiyordum. Ben de bir işaret görebilmek için dua ettim.

Ona bakarken üzerime bir sükûnet çöktü ve o an öldüğünü anladım. Aramızdan ayrılışı öylesine yumuşak, zarif ve nazik olmuştu ki ilk anda fark edememiştim. Ama o anda içimde hissettiğim sevgi dalgası, artık gittiğini doğruluyordu. Başımı salladım ve George'la David hemen odadan çıktılar. George çok sevdiği karısının aramızdan ayrıldığını anladığında evde yürek parçalayıcı bir hıçkırık duyuldu. Ben Stella'nın yanında sessizce oturdum, sonra benim de gözyaşlarım dökülmeye başladı.

Birkaç saat sonra ailenin diğer üyeleri de geldiler ve detaylarla uğraşılmaya başlandığında birbirimizle vedalaştık. Sabah artık çok sıcak bir güne dönüşmüştü ve ben kendi kendimle ne yapacağımı düşünüyor ve aslında sadece dikkatimi dağıtabilecek yüzeysel bir şeyler arıyordum. Hâlâ onca yol tepmiş olan cipimi kullanıyordum ve artık doğru düzgün kapanması için sürücü kapısını hızla çarpmam gerekiyordu. Kapı bir süredir bu haldeydi. O gün de kapıyı hızla kapadığımda kapıdaki cam bir anda yüzlerce parçaya ayrılıp kapıdan içeri döküldü. Hâlâ sabahki olayların etkisiyle kendimi donuk hissederken parçalanmanın sebep olduğu büyük gürültü iyice sinirlerimin gerilmesine sebep olmuştu. Bir süre oturup manzarayı izledim. Artık birkaç küçük parça dışında camsız olan pencereden dışarı baktım ve belki de o an benim için en iyisinin eve gitmek olduğunu kabul ettim.

Yeni camın gelmesi üç gün sürdü. Ben de o günleri evde ve limanda geçirdim. Bu süre boyunca sürekli Stella'ya beni eve gönderdiği için teşekkür ettim. Bu, sadece olduğum gibi olmamı sağlamanın en iyi yoluydu. Bundan birkaç ay sonra Therese'den, Stella'nın özel bir yakınlık kurduğum kızından bir mektup aldım. Stella öldükten sonra bir gün, Therese sokakta yürüyor ve doğal olarak annesini düşünüyormuş. Kocaman, beyaz bir kakadu uçarak öyle yakınından geçmiş ki Therese kanatlarının yarattığı rüzgârı hissetmiş. Stella, bize böyle mesajlar gönderebilecek türde bir kadındı ve Therese'nin mektubunu okurken çok mutlu olmuştum.

Bundan bir yıl kadar sonra aileyi bir akşam yemeğinde ziyaret ettim. O geceyi sabırsızlıkla bekliyor ve sevgili George'u tekrar görmeyi ve nasıl olduğunu öğrenmeyi çok istiyordum. Yemeğe Therese ve kocası da geldi. Akşam çok güzel başladı ve George'un briç oynadığını, başka hobiler edindiğini ve epey-

ce sosyalleştiğini duymak çok hoşuma gitti. Sonra bir şekilde yemekteki sohbetimiz dönüp dolaşıp yalanıma geldi. Therese, annesinin ölümünün daha önceki hastalarıma kıyasla ne kadar farklı olduğu hakkında sorular sormaya başladı. Bu, onlara karşı içimi dökmem ve Stella'ya bakmaya başladığımda aslında ne kadar deneyimsiz olduğumu söylemem için büyük bir fırsattı.

Bunu pek fazla umursayacaklarını hiç zannetmiyordum; çünkü aldıkları hizmetten son derece memnunlardı. Fakat bir türlü içimi dökemedim; çünkü George orada olmamdan öyle memnundu ki yeniden hepimizin bir arada olmasının ne kadar güzel olduğunu söyleyip duruyordu. Eminim ki bu, ona yeniden Stella'yı hatırlatıyordu. O gece Therese'yi yalnız yakalayıp hikâyenin tamamını anlatmayı çok istediysem de bu şansı yakalayamadım.

Sonra hayat hızla akmaya başladı ve o akşamın ardından iletişimimiz kesildi. Gerçi bundan birkaç yıl sonra aileyle tekrar bir araya geldik ve ben bu kez, onlara deneyimsizliğim ve en başından onlara doğruyu söylememiş olduğum için ne kadar üzgün olduğum konusunda doğruları söyleme fırsatını elde ettim. Bunu hiç sorun etmeden kabul ettiler ve beni de affettiler. Ayrıca deneyimsizliğimi empati ve şefkatimle fazlasıyla telafi ettiğimi de söylediler. Daha en başından, Stella'nın bakıcısı olmak için en doğru kişi olduğumu hissetmişlerdi ve gerçekten öyle de oldu. Yeniden bir araya gelmek ve paylaştığımız şeyleri hatırlamak çok hoştu. Her kış hâlâ o hırkayı giyiyor ve bazen Stella'yı düşünüyorum. Geçen kış, Stella'nın bana verdiği bir kitabı yeniden okurken onu giyiyordum ve bir anda durup aklıma gelen güzel anılarla gülümsedim. Bu iş kesinlikle bir sürü harika insanla tanışmama olanak sağladı.

Fakat her koşulda, yalan söylemek benim için çok önemli bir ders oldu. Stella'yla geçirdiğim zamandan sonra bir daha hiçbir müşterime yalan söylememeye karar verdim. Önemli olan, hatamdan ders almış olmamdı. Ben dürüst bir insanım ve dürüstlüğün yolunda yürümek ne kadar zor olursa olsun, benim rahatça ilerleyebildiğim tek yol bu.

Yaşadığım şeylerden ders almış olmam kendimi affetmemi sağladı ve bu, bağışlamanın en harika yoluydu.

BİRİNCİ PİŞMANLIK:

Keşke Başkalarının Benden Beklediği Gibi Değil, Kendi İstediğim Gibi Yaşayacak Cesaretim Olsaydı

Grace'in en sevdiğim ölümcül hastalarımdan biri olması hiç uzun sürmedi. O, kocaman bir kalbe sahip, ufak tefek bir kadındı. Bu özelliği çocuklarına da geçmişti: Artık anne ya da baba olan çocuklarının tümü hepsi aynı şekilde harika insanlardı.

Grace şehrin çok farklı bir yerinde yaşıyordu ve bu, müşterilerim için oldukça sıra dışı bir mahalleydi. Burası da birçokları gibi bir banliyö sokağıydı ve iki yanında da sıralanan konaklara

filan rastlamıyordunuz. Burası hakkındaki ilk izlenimim, televizyon dizileri için harika bir mekân olabileceğiydi, çünkü sokak, aile enerjisiyle dolup taşıyordu. Grace'in ve ailesinin sahip olduğu özellikler arasında en sevdiklerim, hepsinin çok alçak gönüllü ve cana yakın olmalarıydı.

Onunla geçen ilk günlerim, çoğunlukla diğer müşterilerimle ilişkimin ilk günlerindeki gibi başladı; karşılıklı hikâyelerimizi paylaşıp birbirimizi daha iyi tanımaya çalışıyorduk. Banyoda, Grace'in yaşadığı saygınlık kaybına, yani başka birine poposunu sildirmek zorunda kalmasına ve benim gibi gencecik bir kızın bu korkunç iş dışında başka bir şeyler yapması gerektiğine dair, benim için yabancı olmayan yorumlar havada uçuşuyordu. Fakat ben, işimin bu kısmına alışmıştım ve bunu hem Grace hem de diğer müşterilerim için biraz daha kolaylaştırmak adına bu konuda yakınmamaya dikkat ediyordum. Egoyu yok etmenin bir yolu da hasta olmakmış gibi görünüyordu. Ölümcül bir hastalığınız olduğunda saygınlık, bir daha geri gelmemek üzere geçmişte kalır. Müşterilerim bir süre sonra bu tip şeyler konusunda endişelenemeyecek kadar hasta olduklarında, başka birinin popolarını silmesini kaçınılmaz olarak kabullenmek zorunda kalıyordu.

Elli yıldan uzun zamandır evli olan Grace ondan beklenen hayatı yaşamıştı. Harika çocuklar yetiştirmişti ve artık ergenlik dönemine gelmiş olan torunlarının keyfini sürüyordu. Kocası, despot tavırları olabilen biriydi ve yıllarca süren evliliklerini Grace için epey çekilmez hale getirmişti. Kocasının birkaç ay önce kalıcı olarak bir bakımevine yatırılması başta Grace olmak üzere herkes için bir rahatlama olmuştu.

Grace evlilik hayatı boyunca kocasından bağımsız yaşamanın, seyahat etmenin, onun baskısından kurtulmanın ve temelde basit, mutlu bir hayat sürmenin hayalini kurmuştu.

Seksenlerinin ortasında olmasına rağmen yaşına göre oldukça dinç ve sağlıklıydı. Sağlığının iyi olması ona hareket özgürlüğü sağlıyordu ve bu, kocası bakımevine yatırıldığından beri onun için büyük bir armağandı.

Fakat uzun zamandır bekleyip yeni bulduğu özgürlüğü, Grace'in hastalanmaya başlamasıyla sona erdi. Bu dönüm noktasından birkaç gün sonra hâlihazırda epeyce ilerlemiş olan ölümcül hastalığına teşhis koyuldu. Bunun daha da acı olan yanı, hastalığının sebebinin, kocasının uzun zaman sürdürdüğü evin içinde sigara içme alışkanlığı olmasıydı. Hastalık hızla ilerliyordu; bir ayın sonunda Grace tüm gücünü kaybetti ve bir kolunda destek olan biri, diğerinde yürüteciyle aksayarak banyoya kadar gitmesi dışında yatağa bağımlı hale geldi. Artık yaşamak için ömrü boyunca beklediği düşlerin hiçbiri gerçek olamayacaktı. Her şey için çok geçti. Bunun için duyduğu keder hiç geçmiyordu ve ona akıl almaz derecede işkence ediyordu.

"Neden istediğim şeyleri yapmadım? Neden beni yönetmesine izin verdim? Neden yeterince güçlü olamadım?" Bunlar, düzenli olarak duyduğum sorulardı. Gereken cesareti bulamadığı için kendisine son derece kızgındı. Çocukları da ne kadar zorlu bir hayat yaşadığını doğruluyordu ve bunun için en az benim kadar üzgünlerdi.

"Birinin seni istediğin şeyi yapmaktan vazgeçirmesine asla izin verme, Bronnie" demişti bana. "Lütfen, ölmek üzere olan bu kadına bunun için söz ver." Ona söz verdim ve bana örnek olarak bağımsızlığı öğreten, harika bir anneye sahip olduğum için ne kadar şanslı olduğumu anlattım.

"Şu halime bak" diye devam etti Grace. "Ölüyorum! Ölüyorum! Özgür ve bağımsız olmak için onca yıl bekledikten

sonra çok geç kalmış olmam nasıl mümkün olabilir?" Bunun trajik bir durum olduğunu inkâr etmenin bir yolu yoktu ve bu, hayatım boyunca hayatımı istediğim gibi yaşamam gerektiğini bana hatırlatan bir şey oldu.

İlk haftalarda ailesinin resimleri ve duygusal değeri olan eşyalarıyla bezeli yatak odasında Grace'le saatlerce süren sohbetler ettik. Ama durumu hızla kötüye gidiyordu. Grace, kesinlikle evliliğe karşı olmadığını söylüyordu. Bunun çok güzel bir şey olabileceğini ve birlikte ders aldıklarında iki kişiyi de geliştirebilecek bir fırsat olduğunu düşünüyordu. Karşı olduğu şey, kendi kuşağının benimsediği tavır, yani ne olursa olsun başladığın evliliği sürdürmen gerektiği düşüncesiydi. O da böyle yapmıştı fakat bunun için tüm mutluluğunu feda etmişti. Hayatını, sevgisini zaten vermesi gereken bir şeymiş gibi gören kocasına adamıştı.

Şimdi, ölmek üzereyken, insanların kendisi hakkında ne düşüneceğini artık hiç umursamıyordu ve bu noktaya neden daha önce gelmediğini düşünerek çok üzülüyordu. Grace her zaman görüntüyü kurtarmış ve hayatını, başkalarının ondan beklediği gibi yaşamıştı. Ama artık, seçimin her zaman kendisine ait olduğunu ve bunu korku yüzünden gerçekleştiremediğini anlamıştı. Ona kendini affetme ihtiyacı konusunda yardım etmeyi önerdiysem de artık her şey için çok geç olduğu gerçeği onu üzmeye devam etti.

İşlerimin çoğu bire bir çalıştığım, müşterilerim ölene kadar devam eden, uzun dönemli bakıcılık görevleriydi. Tabii yıllar içinde bu uzun dönemli işlerim arasında, düzenli bakıcıları arasında birkaç kez gördüğüm müşterilerim de oldu. Grace'in bu keder, umutsuzluk ve hayal kırıklığı dolu sözleri, tanıştığım birçok kişiden duyduğum tanıdık sözler haline geldi. Müşterilerimin yataklarının yanında otururken benimle paylaşılan

tüm pişmanlıklar ve dersler arasında, istediği gibi bir hayat yaşamamış olmak en sık duyduğumdu. Ayrıca müşterilerim sonun yaklaştığını fark ettikçe en çok hayal kırıklığına sebep olan pişmanlık da bu oluyordu.

Birçok konuşmamızdan birinde, yatağında uzanan Grace, "Çok muhteşem bir hayat filan yaşamak istediğimden değil" diye açıkladı. "Ben iyi bir insanım ve kimseye zarar vermek istemem." Grace hayatımda tanıştığım en tatlı insanlardan biriydi ve birine herhangi bir şekilde zarar vermesi mümkün değildi. O, öyle biri değildi işte. "Ama kendim için yapmak istediğim şeyler de vardı fakat buna cesaretim yoktu."

Grace, isteklerinin peşinden gidecek kadar cesur davranabilmiş olsaydı bunun herkes için daha iyi olacağını anlıyordu. "Tabii kocam dışındaki herkes için" diyordu kendinden nefret ederek. "Daha mutlu bir insan olurdum ve yıllar boyunca bu işkencenin ailemizin içine işlemesini engellemiş olurdum. Ona neden katlandım ki? Neden Bronnie, neden?" Ben bu harika kadına sarılırken yürek parçalayan hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

Gözyaşları dindiğinde bana çelik gibi bir kararlılıkla baktı. "Çok ciddiyim. Ölmekte olan bu kadına her zaman kendine sadık kalacağına, insanlar ne derse desin hayatı her zaman kendi istediğin gibi yaşayacak kadar cesur olacağına söz ver." Biz birbirimize sevgi, açıklık ve kararlılıkla bakarken dantel perde nazikçe havalandı ve dışarıdaki gün ışığının odaya girmesine izin verdi.

"Söz veriyorum, Grace. Zaten bunu yapmaya çalışıyorum. Ama artık, her zaman bunu yapmaya devam edeceğime sana söz veriyorum" diye cevap verdim yürek parçalayıcı bir dürüstlükle. Grace, aldığı dersin tamamen boşa gitmediğinin bilin-

ciyle elimi tutup bana gülümsedi. Grace'e, yetişkin hayatımın on yıldan uzun bir döneminde beni hiç tatmin etmeyen bankacılık ve yöneticilik rollerini oynadığımı açıkladığımda, beni daha iyi anlamaya başladı ve sözlerimi büyük bir ilgiyle dinledi. Denizaşırı yolculuğumdan döndükten sonra bu bankacılık yıllarına yenileri de eklenmişti. Ama ben onlara soğuma yıllarım diyordum çünkü bu dönemde kendimi gitgide bu endüstriden uzaklaşırken bulmuştum.

Okul bittikten sonraki ilk birkaç yıl eğlenceliydi. Etrafta birçok stajyer vardı ve iş, her şeyden önce sosyal bir olaydı. Stajyerlerin hepsi on yedi ya da on sekiz yaşındaydı. Yani işe gitmek, yeniden arkadaşlarla buluşmak ve hafta sonu harcayacağımız parayı kazanmaktan ibaretti. Yaptığım iş de benim için çok kolaydı ve eğer bunu yapmayı sevmiş olsaydım, her şey böyle devam edebilirdi. Ama bu işi hiç sevmemiştim. Bu ilk yılların ardından gitgide huzursuzlanmaya ve hayatı sorgulamaya başlamıştım. Yine de bundan sonraki on yıl boyunca benden beklenen hayatı yaşamaya devam ettim. Bütün bu süre boyunca beni bekleyen başka bir şey olduğunu biliyor ama bunu aramaya cesaret edemiyordum.

Beni harekete geçmekten alıkoyan şey büyük ölçüde, içinde olmamı bekledikleri sürüden ayrıldığım takdirde bazı aile üyelerinin benimle alay edeceklerinden korkmamdı. Kendi kişiliğimle bir başkasının hayatını yaşıyordum ve bunun asla yürümeyeceği belliydi. Yine de bankacılık pozisyonlarını, üniformalarımı ve çalışma yerlerimi düzenli olarak değiştirerek yaşamaya devam ettim. Bunun sonucunda benim yaşımda bu kadar çok farklı bankada ve bu kadar çeşitli pozisyonlarda çalışmış kimse olmadığı için kendimi oldukça hızlı ilerleyen bir kariyer yolunda buldum. Yerimde duramayışım, bana başarı getirmişti.

Tam bir umutsuzluk içinde ve mutsuz olarak ruhuma hiçbir şey katmayan bu endüstriye bütün haftamı vermeye devam ettim. Bankacılık sektöründe yaptıkları işi seven birçok insan var ve onlar adına mutluyum. Bankacılığın böyle insanlara ihtiyacı var. Günümüzde de topluma katkıda bulunmanızı ve diğer asil amaçlara hizmet etmenizi sağlayacak iş fırsatları var. Ama aynı Grace gibi ben de kendi istediğim değil, başkalarının benden beklediği hayatı yaşıyordum.

Ailemin bazı üyeleri için ne yaparsam yapayım yeterince iyi olmama imkân yoktu ve onların olmamı istediği kişi olmak için mücadele ederken 'iyi bir işe' sahip olmak, onları en azından hayatımın bu alanından uzak tutuyordu. Korku ve hâlihazırda göğüs germek zorunda kaldığımdan bile daha çok yargılamayla karşı karşıya kalmanın yaratacağı potansiyel acı yüzünden kapana kısılmıştım.

Ailenin yüz karası olmak hiç de kolay bir iş değildir. Ailenin yüz karasının, aile dinamikleri içinde her zaman oynayacak farklı bir rolü vardır. Ama bu, her zaman kolay değildir. Başrol oyuncularından bazıları, başkalarının gücünü azaltarak kendileri için kuvvet kazanır ve bu, yokuş yukarı giden zorlu bir yoldur. Ama işim gereği çok fazla aileyle çalıştığım için çok az ailenin şu veya bu seviyede tartışmalardan arınmış olduğunu gördüm. Her ailenin, gerçekten de her birinin öğrenmesi gereken dersler vardır. Benimki de onlardan farklı değildi fakat o zamanlar, bunu anlamış olmak acımı hafifletmiyordu.

Kendimi bildim bileli, benimle dalga geçmek bir aile eğlencesi olmuştu. Ben; at binicileri arasında bir yüzücü, koyun çiftliğinde yetişmiş bir vejetaryen, yerleşik bir ailenin içindeki göçebeydim ve liste bu şekilde uzuyordu. Bazen bu sözler alışkanlıkla söylenirdi ve söyleyen kişi, sebep olduğu acının hiç farkına varmazdı. Ama bu tip şakalar, yıllar boyunca duymak zorunda kal-

dığınızda gitgide eğlenceli olmaktan çıkarlar. Fakat bazı durumlarda, hatta sık sık, söylenen sözler bilinçli ve zalimce bir tavırla söylenirdi. Bin kişinin dayanma gücüne bile sahip olsanız yıllar geçtikçe bu sözler sizi yıpratır. Özellikle de dalga geçilmediğiniz, bağırılmadığınız ve umutsuz vaka olduğunuz söylenmeyen bir dönemi hatırlamakta bile güçlük çekiyorsanız.

Sonuç olarak o zamana kadar aile içi dinamiklerden pek hoşlanmamıştım. Bu yüzden o zamanlar bunu kendimden uzak tutmanın en iyi yolu, benden beklenen hayatı yaşamak gibi görünüyordu. Fakat zaman içinde kendimi çekmeye ve onların yanında içime kapanmaya başladım. Bu da benim durumla başa çıkma mekanizmamdı.

Tüm dünyada sanatçılar çoğunlukla yanlış anlaşılır ve ben bir sanatçıydım. Sadece henüz bunun farkında değildim. Tek bildiğim, insanlara maaşlarını yatıracakları sigorta ürünleri satmanın bana göre olmadığıydı. Ay sonunda şubenin ne kadar satış yaptığı kesinlikle ilgimi çekmiyordu. Müşterilere, sıcak ve dost canlısı bir tavırla hizmet etmek dışında hiçbir şeyle ilgilenmiyordum ve bunu da gayet iyi yapıyordum. Fakat bu, değişen bankacılık sektörü koşullarında yeterli değildi. Artık önemli olan tek şey, satış, satış, satıştı.

İnsanların acıdan kaçınmak için, zevk almak için harcadığından daha fazla çaba harcadığı söylenir. Acı artık katlanılmaz hale gelip sonunda bir şeyleri değiştirmeye cesaret edinceye kadar da bu doğrudur. O zamana yani ben kırılma noktama ulaşana kadar içimdeki acı büyümeye devam etti.

Bir adada yaşamak üzere yine 'iyi bir işi' bıraktığımda içimde fırtınalar kopuyordu. "Bunu neden yaptı? Bu kez nereye gidiyor?" Ve tüm bunların arasında ben sadece heyecanla, "Bir adada yaşayacağım!" diye düşünüyordum. Evden ne kadar

uzaklaşırsam o kadar mutlu olacaktım. Orada hayatım bana aitti ve bu güzel bir hayattı. Ana karayla kurduğum tek bağlantı, dayanağım ve can dostum olan sevgili annemleydi.

İlk olarak meditasyonla uğraşmaya başlamam da adada geçirdiğim bu yıllara denk geldi. Daha sonra bana başka hiçbir şeyin sağlayamadığı biçimlerde kendi içimdeki iyilikle bağlantı kurma olanağı sağlayan kendi yolumu buldum. Bu yol aracılığıyla şefkati anlamaya ve deneyimlemeye başladım. Bu gerçekten çok güzel ve etkili bir güçtü.

Başkalarından gelen ve benim kabul ettiğim acı, onların bana yansıttıkları kendi acılarıydı. Mutlu insanlar, diğer insanlara bu şekilde davranmıyordu. Onlar, birinin hayatını kendisine karşı dürüst kalarak yaşamasını yargılamıyordu. Tam tersine buna saygı duyuyorlardı. Daha önceki nesillerden bana aktarılan acıyı fark etmem, bana kendi hayatımda bundan kurtulma şansını verdi. Başka birini asla kontrol edemeyecektim ve böyle bir isteğim de yoktu. İnsanlar hazır oldukları zaman, istedikleri için değişirler.

Hayata şefkatle bakmayı öğrenmek ve bir zamanlar özlemini çektiğim o anlayış ve sevgi dolu ilişkiye asla sahip olamayabileceğimi kabul etmek oldukça özgürleştiriciydi. Bu, hayatımı birçok seviyede bambaşka bir hale getirdi. Kendi iyileşme sürecimde çektiğim acıyı bildiğim için çoğu kişinin kendi geçmişiyle yüzleşecek cesarete sahip olmadığını kabul ettim. Ta ki bu acı, artık dayanılmaz hale gelene kadar.

Daha sonraki yıllar boyunca aynı dinamikler kendini göstermeye devam etti ama etkileri gitgide azaldı. Bunun için uzun süre çok fazla güç harcamam gerekti fakat şimdi bunun benimle ilgili olmadığını görebiliyorum. Bu, beni eleştirmeye ya da yargılamaya çalışan kişiyle ilgiliydi.

Bir Budist hikâyesinde Buda, kendisine doğru öfkeyle bağırarak gelen bir adam karşısında, bundan hiç etkilenmeden durur. Etrafındakiler nasıl sakin kaldığını ve bundan hiç etkilenmediğini sorduğunda, Buda bir soruyla cevap verir. "Biri size bir hediye verdiğinde onu almamayı seçerseniz, o hediye kime ait olur?" Elbette hediye, onu vermeye çalışan kişide kalırdı. Bu hâlâ haksız olarak bana söylenen sözler için de geçerliydi. Onları üstüme alınmayı bırakıp bunun yerine şefkat duymaya başladım. Ne de olsa o sözler, mutlu bir yerden gelmiyordu.

Fakat hayattan aldığım en önemli ders, öğrendiğim en önemli şey şuydu: Şefkat duymak önce kendinizle başlar. Başkalarına karşı şefkat duygusu geliştirmem iyileşmemin başlamasına ve devam etmesine izin verdi. Bu, eski davranış kalıplarım yeniden yönetimi eline almaya çalıştığında, bir şekilde beni denklemin dışında bıraktı. Çektiğim acıyı görüyor ve meselenin kesinlikle benimle ilgili olmadığını fark edebiliyordum. Gördüğüm, karşımdaki kişinin ortaya çıkıp görünür hale gelen kendi acısıydı. Tabii bu sadece aile ilişkilerimde geçerli değildi. Bu kişisel, toplumsal ya da profesyonel tüm ilişkiler için geçerliydi. Hepimiz zaman zaman acı çekerdik. Hepimizin üzüntüleri vardı, her birimizin.

Fakat kendime karşı şefkatli olmayı öğrenmem çok daha zordu ve o zaman farkında olmasam da bunu başarmam yıllar sürecekti. Hepimiz kendimize, haksızlık derecesinde fazla yükleniriz. Kendime şefkat göstermeyi öğrenmem ve benim de çok fazla acı çektiğimi kabul etmem, yapılması çok güç bir değişiklikti ama bu neredeyse insanların haksız yorumlarını dinleyip onları üzerime alınmaktan daha kolaydı çünkü ikisi birbirine çok benziyordu. Bana mutluluk getirmemiş olabilirdi, fakat kendime karşı nazik olmayı öğrenmem ve her şeyden önce kendime şefkatli davranmam kesinlikle benim içinden

geçmem gereken bir süreçti. Ama en azından, artık iyileşme süreci başlamıştı.

Bu yeni kendini sevme, kendine saygı duyma ve kendine şefkat gösterme niyetiyle eski aile dinamikleri güç kaybetmeye başladı. Geri çekilmeye devam etmek yerine, onlara cevap verecek ve sonunda sesimin duyulmasını sağlayacak cesareti bulmaya başladım. Tabii artık ifade ettiğim şey kendi acımdı ve bunun karşımdaki kişilerle hiçbir ilgisi yoktu. Hepimiz olayları kendi yorumlama biçimimize göre anlamlandırırız. Bu benim için kendimi ifade etmek ve acılarımdan kurtulmak anlamına geliyordu. Yıllardır yürürlükte olan modelleri yıkmak epeyce cesaret gerektiriyordu. Ama acım bana bu cesareti vermişti ve artık kaybedecek hiçbir şeyim yoktu. Zaten artık sessiz kalmanın acısını taşıyamaz hale gelmiştim.

Aslında en temelde hepimizin içindeki acıyı körükleyen şey, birbirimiz tarafından sevilme, kabul edilme ve anlaşılma isteğimizdi. Yani, ilerlemenin tek yolu şefkatti: Şefkat ve sabır. Her şeye rağmen kırılgan maskenin ardında, sevgi aramızdaydı.

Sanki aynı nehri defalarca baştan aşağı yüzüyordum ve her seferinde aynı kaya doğal akışımı engelliyordu. Kaya, her zaman oradaydı. Fakat bir gün, o kayanın her zaman orada kalabileceğini anladım. Bu yüzden aynı kayayla, aynı engelle defalarca karşılaşmaktansa kendime yüzmek için özgürce ve doğallıkla ilerlememe olanak sağlayan başka bir yer seçiyordum. İstisnasız her seferinde tıkanmalara ve acıya sebep olan ve doğal süreçlerimi engelleyen güçlüğü tekrar tekrar yaşamak zorunda değildim.

Artık bazı şeyleri değiştirmenin vakti gelmişti. Farklı bir yol seçmenin, sesimi yükseltip, "Bu kadarı yeter!" dememin vakti gelmişti. Artık aynı modellere hoşgörülü davranmak istemi-

yordum. Daha yalnız bir hayatım olsa da en azından daha huzurlu olacaktım. Diğer yol, kesinlikle huzurlu değildi.

Sesimi çıkarmaya başladıktan sonra içimde bir şeyler değişmeye başladı. Özsaygım güçlendi ve kendimi ifade edişim daha net hale geldi. Sonunda yeni ve daha sağlıklı tohumlar ekiyordum. Henüz onları nasıl besleyeceğimi bilmiyordum ama en azından onları ekmiştim. Artık, her seferinde küçük bir adım atarak, kendi istediğim gibi yaşamaya başlamamın vakti gelmişti.

Ben bunları Grace'e anlattıktan sonra hiç çaba harcamadan birbirimize yakınlaştık. Her ailenin alması gereken dersler olduğunu kabul ediyordu. Kendine has zorlukları olmayan bir aile olabileceğini tahmin etmiyordu ve ailenin, birçok insana en değerli dersleri hediye ettiğine inanıyordu. Sevgiyi deneyimlemenin tek yolunun, insanları oldukları gibi kabul etmek ve onlar hakkında beklentilere sahip olmamak olduğu konusunda konuştuk. Bunu yapmak, söylemekten çok daha zor olsa da bu, var olan en sevgi dolu yaklaşımdı.

Grace benimle hayatına, çocuklarının büyüyüşüne, mahalledeki değişimlere dair birçok hikâye paylaştı. Genellikle konu dönüp dolaşıp ölürken pişman olduğu şeylere geliyordu. Grace, başkalarının istediği gibi değil; kendi istediği gibi bir hayat yaşayacak cesarete sahip olmuş olmayı diliyordu. Yaşayacak sınırlı zamanınız kaldığında tamamen dürüst olmanın size kaybettirebileceği çok az şey vardır. Birbirimizle paylaştığımız şeyler, en önemli konuların merkez noktalarıydı. Konuştuğumuz her şey çok derin ve çok kişisel olduğu için artık aramızda havadan sudan konuşmalar geçmiyordu. Grace'e içimi dökmek beklenmedik biçimde benim için çok iyileştirici olmuştu ve benim onu dinlemem de onun iyileşmesine yardım ediyordu.

Sonunda konu, benim hayatımın şu anda nerede olduğuna, müziğe olan ilgime ve şarkı sözü yazıp sahneye çıkmaya nasıl başladığıma geldi. Bir çay eşliğinde Grace ertesi gün gitarımı yanımda getirmem ve ona bir şeyler çalmam için ısrar etti. Bu benim için büyük bir keyifti. Grace yatağında oturur ve gülümseyip şarkıya mırıldanarak eşlik ederken büyük bir keyifle müzik çaldım. Çaldığım her şarkıyı, sanki her biri dünyanın en güzel şarkısıymış gibi kucaklayarak dinliyordu. Ailesi de dinlemeye geldi ve onlar da Grace kadar iyi ve destekleyici davrandılar. Her zaman seyahat etmek istediği için Grace özellikle bir şarkıyı çok sevdi. İsmi, *Beneath Australian Sky*'dı (*Avustralya Göğünün Altında*).

O günden sonra benden düzenli olarak şarkı söylememi istedi. Grace'e göre bir gitara ihtiyacım yoktu. Yatak odasında oturup bu harika, ufak tefek hanımefendiye şarkı söylerdim ve o da gülümseyerek gözlerini kapatır ve söylediğim her şeyi özümserdi. Aynı şarkıları tekrar tekrar dinlemek isterdi ve ben, ona şarkı söylemekten asla bıkmazdım.

Grace'in sağlığı, her geçen gün daha da bozuluyordu. Küçücük bedeni iyice ufalmıştı. Eski dostları onunla vedalaşmak için uğramaya başlamıştı. Akrabaları yatağının yanında oturup gözyaşlarıyla savaşıyordu. Grace'in çok ilgili bir ailesi vardı ve onu düzenli olarak ziyaret ediyordu. Bunu seviyordum. Ayrıca beni çeken şey, hepsinin çok nazik olmasıydı. Fakat hepsi gittiğinde yine Grace'le baş başa kalırdık ve o, benden yine şarkı söylememi isterdi. Onlar, çok özel günlerdi.

Grace artık doğru düzgün yürüyemiyordu ve yatağın yanındaki lazımlığı kullanmayı kabul ettiyse de konu büyük tuvaleti olunca buna kesinlikle yanaşmıyordu. Lazımlığı temizlemek zorunda kalmamam için gerçek bir tuvalet kullanmak istiyordu. Grace'e bunun benim için sorun olmadığını kaç kez

söylersem söyleyeyim, bu konu pazarlığa kapalıydı. Bu yüzden biz tuvalete ulaşana kadar bana yıllar geçiyormuş gibi gelirdi. Neyse ki tuvalet, yatak odasının hemen yanındaydı. Grace çok güçsüzdü. İşi bitip temizlendiğinde ayağa kalkmasına yardım eder, sonra da iç çamaşırlarını yukarı çekerdim. İç çamaşırlarıyla uğraşırken onu dengede tutmak için oldukça hızlı hareket etmem gerekiyordu.

Grace yürütecine dayanmış halde, ben arkasından kalçalarını tutarak tekrar odaya dönmek üzere ilerlerken aceleyle geceliğinin bir kısmını iç çamaşırının içine soktuğumu fark ettim. Son günlerini yaşayan ve yatağına doğru sendeleyerek ilerleyen bu tatlı kadına gülümsedim. Yürürken, *Beneath Australian Sky* (*Avustralya Göğünün Altında*) şarkısını söylemeye başlayınca içim tarif edilemez bir neşeyle doldu. Sözlerin bir kısmını yanlış söylüyordu fakat bu, o anı daha da sevimli hale getiriyordu.

O anda müzik kariyerimin zirve noktasını yaşadığımı biliyordum. Bundan sonra olabilecek hiçbir şey, o an içimde duyduğum neşeden daha büyük olamazdı. Bundan sonra başka hiçbir şarkı yazmasam, bu beni hiç rahatsız etmezdi. Müziğim aracılığıyla bu harika kadına bu kadar keyif vermiş olmak ve sonra son günlerinde onun şarkımı söylediğini duyarak bu keyfi kendim de yaşamış olmak müzikal anlamda kalbimi hayal edebileceğimden çok daha fazla açmıştı.

Birkaç gün sonra işe gittiğimde o günün Grace'in son günü olacağı çok belliydi. Ona ailesini arayacağımı anlatmaya çalışırken başlangıçta başını hayır anlamında iki yana salladı. Zayıf ve bitkin olsa da bana doğru uzanıp beni kucakladı. Zayıf kollarını enerji harcamaktan kurtarmak için yatağa, onun yanına uzandım ve onu kollarıma aldım. Bu çok hoşuna gitti, bir süre yavaşça konuşarak yatakta uzandık. Daha sonra Grace'in parmakları, kolumu okşadı. Ona neden ailesini çağırmamı is-

temediğini sorduğumda onlara daha fazla acı vermek istemediğini söyledi. Onları çok seviyordu.

Ama onların da kendisiyle vedalaşmak isteyeceğini ve onlara bu seçim şansını vermemenin, hayatları boyunca suçluluk duymalarına ve acı çekmelerine sebep olabileceğini söyledim. Grace bunu anladı ve yanında olmadıkları için suçluluk duymalarını istemediğini kabul etti. Böylece hepsine telefon ettim ve aile kısa süre sonra geldi. Onlar gelmeden hemen önce Grace bütün yorgunluğuyla şöyle dedi: "Bana verdiğin sözü hatırlıyorsun, değil mi Bronnie?"

Gözyaşları içinde başımı sallarken, "Evet" dedim.

"Her zaman kalbinin istediği gibi yaşa. Başkalarının ne düşüneceği hakkında asla endişelenme. Söz ver bana, Bronnie." Sesi artık zar zor duyulabilen bir fısıltıdan ibaretti.

"Sana söz veriyorum, Grace" dedim usulca. Elimi sıkarak uykuya daldı ve daha sonra son anlarından önce yatağının yanında oturan sevgili ailesini ancak görebilecek kadar kısa süreliğine tek bir kez uyandı. Birkaç saat içinde Grace aramızdan ayrıldı. Onun zamanı dolmuştu. Daha sonra sessizce mutfakta otururken ona verdiğim söz hâlâ kulaklarımda yankılanıyordu. Ama o sözü sadece Grace'e değil, aynı zamanda kendi kendime de vermiştim.

Birkaç ay sonra sahnede albümümü tanıtırken o şarkıyı Grace'e adadım. Ailesi de izleyiciler arasındaydı. Spotlar yüzünden yüzlerin neredeyse hiçbiri görünmüyordu ama onları görmeye ihtiyacım yoktu. Hayatını istediği gibi yaşamamış ama bana bunu yapmak için ilham vermiş olan o sevgili minik kadını hatırladığımda paylaştıkları sevgiyi hissedebiliyordum.

Çevremizin Etkileri

Bir cumartesi akşamüstü Anthony'yle tanıştığımızda henüz otuzlu yaşlarının sonlarındaydı. Hasta olmasının dışında koyu sarı, kıvırcık saçları ve doğal olarak dağınık bir havası vardı. Genç birine bakıcılık edecek olmak benim için büyük bir şanstı. Aramızda bir arkadaşlığın oluşması çok kolay olmuştu ve içinde bulunduğumuz koşullara rağmen en başından beri şakacı ve eğlenceli bir iletişimimiz vardı.

Kendinden küçük bir erkek, dört kız kardeşi, iş dünyasında oldukça iyi bilinen bir ailesi vardı ve hayatı boyunca şımarıkça yaşamıştı. Anthony istediği her şeye sahip olabiliyordu ve genç bir adam olarak bu avantajını epeyce kullanmıştı. Fakat aynı zamanda ailesinin mali başarısını sürdürmek konusunda büyük sorumlulukları da vardı. Üzerindeki bu baskı tersine bir etki yaratmıştı ve sahip olduğu keskin

zekâya ve elindeki fırsatlara rağmen Anthony'nin özsaygısı çok düşüktü. Bunu esprileri ve haylazlığının altına çok iyi saklıyordu. Anthony, ailesinin olmasını istediği kişi olamıyordu ve ailenin en büyük oğlu olarak bu, üzerinde büyük bir baskı yaratıyordu.

Yetişkinliğinin ilk yıllarını hızlı arabalar kullanarak, polis tarafından takip edilerek, en pahalı eskort kızları tutarak ve yoluna çıkan herkese sorun çıkararak geçirmişti. Bunlar, varlıklı mahallelerde yaşayan genç adamların sıradan alışkanlıklarıydı. Anthony'nin geçmişte yaptığı bazı şeyler pek de sevimli değildi. Fakat özsaygısı oldukça düşük biri olduğu için umarsız bir hayat yaşamış, hayata çok tehlikeli seviyelerde meydan okumuştu. Bu hareketlerinden biri onu, zarar gören organları ve bacakları yüzünden hastanede yatmak ve hem sağlığını hem de bu sağlığın ona sağladığı özgürlüğü sonsuza dek kaybetme riskiyle yüzleşmek zorunda bırakmıştı.

Doktorlar ona özgürlüğünü geri vermek için ellerinden geleni yapıyordu ama işler pek de iyi gitmiyordu. Gerçi Anthony kaderini kabullenmiş görünüyordu. Kendine muhtemelen kalıcı bir zarar verdiğinin bilincindeydi ve doktorlardan bir sonraki ameliyatın olabildiğince erken olmasını istemişti. Böylece neler olacağını en kısa zamanda öğrenecekti. Birkaç cerrahi müdahale yapıldı. İlk birkaç hafta boyunca, ben başında beklerken ağrı kesiciler onu uyuttu. Bundan sonrası beklemek ve tamamen iyileşmesini ummaktan ibaretti.

Benim ona kitap okumam bir alışkanlık haline geldi. Bu, bir akşam bana ne okuduğumu sormasıyla başladı. Daha önce Ortadoğu'da yaşadığım zamanlarda orada daha fazla vakit geçirmek istemiştim. Elimdeki kitap, bölgeyi ve oranın tarihini zekice ve önyargısız bir bakışla anlatıyordu. Bu ülkelerin bazılarında kadınların boyunduruk altında

yaşadığını ya da bu uluslardaki bazı radikallerin din adı altında çok ileri gittiklerini reddetmesem de oradaki kültürün ne yazık ki medyada hiç yansıtılmayan bir tarafını da görmüştüm.

Bu sıcak kalpli insanların dünyası ailelerinin etrafında dönüyordu ve bazıları, karşılaştığım en misafirperver ev sahipleriydi. Kalplerini hemen açar ve sizi duraksamadan aralarına alırlardı. Bu, o zamandan beri Avustralya'da tanıştığım o bölgeden gelen insanlar için de geçerliydi. Bizler Batı'da, özellikle de yaşlılar söz konusu olduğunda aile bağlarımızı epeyce kaybetmiştik. Bu sonuca birinci elden; ara sıra, düzensiz de olsa bakımevlerinde çalıştığım zamanlarda orada kalan yalnız insanları görerek varmıştım.

Başka kültürler ve hepimizin birbirimizden bu kadar farklı yaşamayı seçmiş olmamız beni büyülüyordu. Tabii o kültürlerin keşfedilmeyi bekleyen muhteşem mutfakları da. Fakat diğer açılardan birbirimize çok benziyorduk. Irkçılığı hiçbir zaman anlayamamışımdır. İnsanların büyük bir çoğunluğu birbiriyle aynıdır, hepsi mutlu olmayı ister. Ve bir seviyede hepimizin acı çeken yürekleri vardır.

Anthony, benim öğrenmekte olduğum şeyler hakkında daha çok şey duymaya hevesliydi. Ben de ikimize bir demlik bitki çayı yaptıktan sonra çayın aroması odayı doldururken ona kitabın okuduğum bölümünde neler kaçırdığını anlattım. Sonra okumaya devam ettim ama artık yüksek sesle okuyordum. Her gün bu şekilde bir ya da iki saat geçiriyor ve ikimiz de bundan keyif alıyorduk. Bu şekilde çokça hafta geçirdiğimiz için Anthony'yi başka türlü karşısına çıkma imkânı bulunmayan bir sürü kitapla tanıştırdım. Konuyu onun seçmesini önersem de bana her seferinde benim okuduğum her neyse onu dinlemekten memnun olacağını söylüyordu.

Ben de ona bazı ruhsal gelişim klasiklerini okudum. Bu kitaplar hayattan, felsefeden ve kalıpların dışında düşünmekten bahsediyordu. Kitaptan sonra ben onun ihtiyaçlarını giderirken aramızda okunanlar üzerine doğal bir tartışma başlardı. Ben bu arada kullanamadığı kolunu, sonra askıdaki kolunu kaldırır; kullanamadığı bacağındaki bir yaraya pansuman yapar; ona yemeğini yedirir; saçını tarar ve diğer kişisel bakım ihtiyaçlarını karşılardım.

Fakat sonunda hareketleri yüzünden kendine verdiği fiziksel zararın ameliyatlarla tamamen iyileştirilemeyeceği ortaya çıktı. Bazı şeyler düzeltilmişti. Fakat vücudunun bazı kısımları hayatının sonuna kadar hasarlı kalacaktı. Bundan böyle hayatı boyunca kişisel bakıma ihtiyacı olacağı için evine dönemiyordu. O zaman bir bakımevine gitmeye karar verdi ve en azından fiyatları ve broşürüne bakılırsa şehirdeki en iyi bakımevlerinden birine kaydoldu.

Anthony artık donuk renkli duvarlar ve ölmekte olan, yaşlı insanlarla çevrili genç bir adamdı. Bu korkunç bir ortamdı ve ben, bu duvarları biraz daha canlı renklere boyamak istedim. Gerçi başlangıçta Anthony halinden memnun görünüyordu. Artık onunla ilgilenildiğini bilen ailesinin üstünde kurduğu baskı yok olunca huzur bulmuştu. Ayrıca bakımevindeki yaşlılara da neşe getiriyordu ve hepsi onu çok seviyordu. Fakat zamanla ışığı soldu ve dış uyaranların eksikliği, kullanılmadığı için zekâsını köreltmeye başladı. Anthony, çevresinin ortaya çıkardığı bir sonuç haline gelmeye başladı.

Bizler gerçekten de çevremize kolayca benzeyebilen yaratıklarız. Kendi adımıza düşünme yeteneğine ve yüreğimizin götürdüğü yere gitmeyi seçmek için özgür iradeye sahip olsak da içinde bulunduğumuz çevrenin üzerimizde çok büyük bir etkisi var. Bu özellikle hayata daha bilinçli bir bakış açısıyla bakmaya başlayana kadar daha da geçerli.

Çevrenin üzerimizdeki etkisi konusunda bir başka örnek de, alçak gönüllü ve mutlu insanların iş yerinde bir terfi aldıktan sonra sürekli daha fazlasını elde etme peşinde koşmaya başlamasıdır. Yeni gelir düzeyindeki yeni arkadaşlarına ayak uydurma arzusu genellikle insanların çevrelerine uymak için içlerindeki bir şeyleri değiştirmesine sebep olur. Mesela, daha önce keyifle yaşadıkları yerler bir anda yeterince iyi görünmemeye başlar ve kendilerine daha uygun bir yere taşınırlar. Elbette bu bazen mutluluk getirir ama her zaman değil.

Kırsal kesimden gelen birçok insan da şehir yaşamına adapte olur ve şehrin modasından ve yoğun hayat tarzından etkilenir. Tabii bu, kırsal kesimin moda olmadığı anlamına gelmez. Kesinlikle olur. Ama bu da, yaşadığınız yerden etkilendiğinizin bir göstergesidir. Şehirlerde yetişmiş bazı insanlar da kırsal kesimin yaşam biçimine adapte olarak hayat tarzlarını yavaşlatır, etiketlerini bir kenara bırakır ve topraklarını çapalarken mutluluğu kot pantolonlar ve plastik çizmelerde bulur. Nerede olursak olalım, yeterince uzun kalırsak çevremiz bizi büyük ölçüde etkilemeye başlar.

Yirmili yaşlarımın ortalarında çok eğleniyordum ama yirmili yaşlarımın başlangıcı benim için çok zor olmuştu. On dokuz yaşıma geldiğimde nişanlandım ve büyük bir ev kredisi borcuyla birlikte ciddi bir hayata sahip oldum. Bu, çoğu açıdan sağlıksız bir ilişkiydi. Yine de bir şekilde o dönemden sağlam çıkmayı başardım. Şimdi geriye baktığımda bunu nasıl yapabildiğime dair hiçbir fikrim yok. Nişanlım tarafından maruz bırakıldığım yoğun zihinsel istismar, psikolojik oyunlar ve bana uyguladığı farklı seviyelerdeki öfke gösterileri, sürekli olarak kendime güvenimi yerle bir ediyordu.

Aynı anda bir de şaşırtıcı olmayan bir bankacılık işi bulduğumda her şey kaldırabileceğimden ağır hale geldi. İş yerinde-

ki ekibim harikaydı ve kendimi yeniden hayattan zevk alırken buldum. Düzenli bir işe sahip olmak, o anki durumumun çok daha ötesinde yaşam düşleri kurabilmemi sağladı ve ailemin evinden ayrıldım. Çok geçmeden, her şeye yeniden başlamak için çalıştığım bankadan kuzey kıyısında bir yere transfer edilmeyi istedim.

Çok kısa zamanda dans ve havailik; hayatımda hüküm sürmeye ve günlerimin mutlu, tasasız bir parçası olmaya başladı. Etrafımda birçok uyuşturucu da vardı. O zamana kadar içki içmenin bana göre olmadığını anlamıştım ve henüz alkolü tamamen bırakma noktasına gelmemiş olsam da içki hayatımın önemli bir parçası değildi. Fakat ulaşabildiğim birçok başka şey vardı ve bir yıl içinde bunların çoğunu denedim. Bunlar 'buz' ya da sokaktaki isimlerini bilmediğim diğer sentetik uyuşturucular ortaya çıkmadan önceki günlerdi. Arkadaş çevremde evde yetiştirilen marihuana yaygındı ve bir arkadaşım bana afyonu deneme fırsatı sunduğunda geri çevirmedim.

O dönemde yeni şeyler deneyebileceğimi hissettiğim bir noktadaydım ama birçoğunu bir kez denedikten sonra bırakacak kadar zihnim açıktı ve neyse ki asla eroinle ilgili, bir kez kullanmanın bağımlılığa sebep olmayacağına dair teoriyi test etmek gibi bir arzuya kapılmadım. Eroininin yanına bile yaklaşmadım. Ayrıca afyon, sihirli mantar, LSD ve kokaini o bir yıllık dönemde sadece birer kez denedim ve bir daha hiç kullanmadım. Sanırım yetiştirildiğim dünyanın kapalılığının ve başımdan geçen ilişkinin ardından biraz umarsız davranmaya ihtiyacım vardı. Ama tüm bunların altında, bilinç dışı bir seviyede hâlâ kendimi tamamen değersiz buluyor ve bunu hâlâ besliyordum.

Gerçi aşırı uyuşturucu kullanımını içeren bir hayat tarzı bana göre değildi. Bunu daha en başından anlamıştım ama

bu arada birkaç şeyi denemek de beni mutlu ediyordu. Kendi kendime bunun, 'kendimden kurtulmaktan' çok, hayat deneyimimi artırmaya yönelik bir arzu olduğunu söylüyordum. Bilinç düzeyimde, daha sağlıklı bir hayatı tercih ettiğime karar vermem pek de uzun sürmedi. Fakat bilinçaltımda, yıllarca inanç sistemimi yönlendirmelerine izin verdiğim başkalarına ait fikirleri temizlemem konusunda yapmam gereken daha çok şey vardı. Mutluluğum hâlâ büyük ölçüde dış güçlere bağlıydı.

Adadaki hayatımdan birkaç yıl sonra İngiltere'de bir kasaba barında bira dolduruyordum. Orada Speed çok kullanılıyordu. Birkaç kez dışarı çıktıktan sonra yerel gençler, kocaman olmuş göz bebekleriyle geri döner ve gece boyunca dişlerini gösterirlerdi. Bu yıllar boyunca rutin alışkanlıkları haline gelmişti. Ve biri Speed bulduğunda bu, gerçekliklerini aynı sahneye başka bir bakış açısıyla bakacak kadar değiştirirdi. Kaçmaya çalıştıkları tek şey can sıkıntısıydı ve onları ertesi günlerde bitap düşmüş ve melankoliye kapılmış halde gördüğümde, bunun ödedikleri bedele değip değmediğini merak ederdim.

Bir seferinde sevgilimle birlikte buna eşlik etmeye karar verdik. Ama bunun bize göre bir şey olmadığını anlamamız uzun sürmedi. Speed'in etkisinden çıkma süreci çok korkunçtu ve vücuduma bunu yaptığım için kendimden nefret ettim. Fakat yine de bundan bir ay kadar sonra kendimi, hayatımı değiştiren bir deneyimin ortasında buldum. Yine çevremden etkilenmiştim ve o zamanlar daha iyi bir hayat yaşamak için yeterli isteğim ya da bilinçli bir seçimim yoktu.

Dean hafta sonu boyunca çalışacaktı. Ben de kasabanın diğer gençlerine katıldım ve bir geceliğine Londra'ya gitmek için trene bindim. Yirmili yaşlarımın ortalarında olmama rağmen daha önce hiç kulübe gitmemiştim. Bunun sebebi, çalınan mü-

ziğin hiç bana göre olmamasıydı. Ama çocuklar beni, evde tek başıma oturacağıma onlara katılmaya ikna etmiş ve hayatımın en eğlenceli gecesini geçireceğime dair söz vermişlerdi. Hepsi de iyi arkadaşımdı, ben de onlarla gittim.

Daha önce bir kez Ecstasy denemiştim ve herhangi bir sorunla karşılaşmamıştım. Saçma sapan bir akşam geçirmiştim. Pek eğlenceli olduğunu söyleyemesem ve etkisinden kurtulmam biraz zor olmuştu. Midem çok kötü olmuştu ve günlerce kendimi çok halsiz hissetmiştim. Fakat bunun yeterli bir deneyim olduğunu düşünmüş ve o zamandan beri gelen teklifleri reddetmiştim. Ayrıca sonrasında yoğun bir kendinden nefret hissi duymuştum ve bunun daha fazlasına ihtiyacım yoktu. Zaten hâlihazırda bu tip düşüncelere yeterince sahiptim. Yine de beni bir Ecstasy hapı almaya ikna eden sekiz adamla birlikte Londra'ya giden bir trendeydim işte. Şehirde yaşayanlar bu haplardan haftada birkaç tane kullanıyorlardı, benim bir tanecik almamın ne zararı olabilirdi ki? Gerçi bunun için hiçbir şekilde arkadaşlarımı suçlamıyorum. Onlar bundan keyif alıyordu ve sadece benim de onlara katılmamı istemişlerdi. Son karar bana aitti ve hap boğazımdan geçerken tren Victoria İstasyonu'na girdi. Kışın ortasındaydık ve o mevsimde Londra'da -hep olduğu gibi- dondurucu bir soğuk vardı.

Kulübe girdiğimiz andan itibaren müzikten nefret ettim ve gecenin bir an önce bitmesini istemeye başladım. Her ne kadar ikisinin de farklı yanları olsa da dijital bir şeydense akustik müziği her zaman tercih ederdim. Tekno müzik hoparlörlerden boşalıp kulübü doldurdu. Bilinçli bir seçimle etrafımı yargılamamayı seçtim ve güneş doğana kadar orada olacağımı bildiğim için gevşeyerek dans pistindeki arkadaşlarıma katıldım. Onlar hemen çılgınca eğlenmeye başlarken ben duruma zar zor katlanabiliyordum.

Sonra hap bütün gücüyle etkisini gösterdi ve kalabalığın içinden çıkmam gerektiğini anladım. Her yanımı ter basmıştı. Dans pistindeki herhangi birinin bana ufak bir teması bile beni klostrofobik hale getiriyordu. Biraz boş yer bulabilmek için etrafta tökezleyerek dolaştım. Müziğin basları, tahta zeminde ve vücudumda titreşiyordu. Hemen yanımda dans eden arkadaşlarımın gülümseyen yüzleri gitgide bulanıklaştı. Hızla kontrolümü kaybediyordum ve hemen güvenli bir yere gitmeliydim.

Umutsuz bir çabayla kendimi kadınlar tuvaletine atmaya çalışırken sesler, gülüşler ve ışıklar gitgide daha da bulanıyordu. Tek istediğim bu olsa da kabinlerden birini bütün gece boyunca işgal edemezdim. Kabinde kaldığım zaman zarfında buna bir süreliğine niyetlendim ama diğer kızlar içeride birinin olup olmadığını öğrenmek için kapıyı çalmaya başladıklarında gönülsüzce de olsa bu mahrem alanı terk ettim.

Kulüpten çıkmak istiyordum fakat dışarısı çok soğuktu ve eve dönebileceğim ilk tren sabahın altısındaydı. Kadınlar tuvaletinin gürültüsü ve içeri girip çıkan insanların kahkahaları, bende baş döndürücü bir sersemliğe sebep oluyordu. Sonra pencerenin pervazını gördüm. Oraya sığınabileceğime karar verdim. Lavabonun üzerine tırmanarak pervaza çıkmayı başardım. Pervaz oldukça genişti ve düşme riskim yok gibi görünüyordu. Üzerinde kayarak ilerlerken kadınlar tuvaletindeki lavaboların üstünü gören, gözden uzak bir köşe buldum. Aşağısı karmaşık ve gürültülüydü. Ama artık sırtımı dinlendirebilir, başımı cama dayayabilir ve biraz huzur bulmaya çalışabilirdim.

Hâlâ her yanımdan ter fışkırıyordu. Dayandığım buz gibi pencere, o an çok ihtiyacım olan serinliği sağlıyordu. Artık kendi dünyamdaydım ve muhtemelen durumla daha kolay başa çıkabilecektim. Zavallı kalbim, normal bir insan kalbinin

atabileceğinden çok daha hızlı atıyordu ve ben, bu geceden sağ çıkabilmek için dua ediyordum. Kalbim bir türlü yavaşlamıyordu. Ama tıbbi yardım almak da aklımdan geçmiyordu. Belki de bu, bilinçaltımdaki kanuna ve yasa dışı haplara karşı duyduğum korkudan kaynaklanıyordu. Fakat başımı geriye atıp o buz gibi pencereye dayayarak dinlenmek, o an en çok ihtiyaç duyduğum şeymiş gibi geliyordu.

Bir İngiliz kız, "Sen iyi misin, tatlım?" diye sordu. Kotumun çekiştirdiği paçası, onun göz seviyesine geliyordu.

Zor olsa da onu duydum ama ağzım açık, başım arkaya dayalı, tavanı izleyerek oturmaya devam ettim. Cevap vermek çok zordu. Kalp atışlarım kontrol edilemez haldeydi ve kıpırdayamıyordum.

Kız, "Tatlım, sen iyi misin?" diye ısrarla sorunca bütün gücümü toplayarak aşağı baktım ve ona başımı salladım.

"Yanında hiç su var mı?" diye sordu. O gözden kaybolurken ben omuz silktim. Fakat kız, elinde benim için getirdiği bir şişe suyla geri döndü. "İç şunu" diye ısrar etti. İsteğini yerine getirdiğimde şişeyi lavabonun musluğunda tekrar doldurduğunu gördüm.

Hafifçe gülümsemeyi ve ona, "Teşekkürler" demeyi başardım. Konuşmak ne kadar zor olsa da bana iyi gelmişti. Zihnimin ve bedenimin geçirdiği krizin içinde kaybolmaktansa bir şeye konsantre olmayı tercih ediyordum. Bir süre sohbet etmeyi başardık. O bir melekti.

Bütün gece boyunca o pencere pervazında kaldım. Hareket edemiyordum, kalbim hâlâ yerinden çıkacakmış gibi atıyordu ve sırtımı dayadığım penceredeki dondurucu akşam soğuğu, vücudumun içindeki aşırı ısıyı dengeliyordu. O harika kadın düzenli olarak gelip durumumu kontrol etmeye devam etti.

Her gelişinde su şişemi yeniden dolduruyor ve benimle biraz sohbet ediyordu. Hâlâ onun kim olduğunu bilmiyorum, ama o olmasaydı başıma neler gelebileceğini düşünmeye cesaret bile edemiyorum.

Kulübün kapanmasına yaklaşık yarım saat kala aşağı inmeme yardım etti. Hâlâ kafam yerinde değildi ve kesinlikle hiç eğlenmiyordum ama artık biraz daha net konuşabiliyordum. Birbirimize gülümseyip biraz konuşmayı başardık. Durumu hafifletmeye çalışsak da ikimiz de atlattığım şeyin ciddiyetinin farkındaydık ve ben ona teşekkür etmek için sarıldım. Sonra arkadaşlarımı bulmam için beni yeniden kulübe götürdü. Arkadaşlarım uzun zamandır beni arıyordu ve gördüklerinde korkuyla rahatlama karışımı bir duygu yaşadılar. Kız onlara, "Gözünüzü ondan ayırmayın" dedikten sonra aralarından birine elimi verdi ve gülümseyip beni öptükten sonra bize veda edip gitti.

Eve dönüş treninde arkadaşlarım birbirlerine gülmeyi ve ne kadar muhteşem bir gece olduğu hakkında konuşmayı bırakamıyordu. Hâlâ orada olmayı diliyor ve hapları bittiği için üzülüyorlardı. Başımı cama dayadım ve bunun gerçekten mümkün olmasına daha epey vakit olduğunu bilsem de uyuyormuş gibi yaptım. Kalbim hâlâ göğüs kafesimden çıkacakmış gibi atıyordu ve tek düşüncem, bunun bir an önce sona ermesini istediğimdi.

O günden sonra bir daha asla biricik bedenimin dengesini zehirli kimyasallarla bozmadım. Aralıksız uyuduğum iki tam günden sonra bambaşka bir kadın olarak uyandım ve bana verilen bu büyük ders için şükrettim. Yaptığım yolculuk yüzünden bitap düşen vücudumla tavana bakarak yatarken en müteşekkir olduğum şey, bu maceradan sağ çıkmış olmamdı. Artık kendime daha saygılı davranmamın ve bana verilmiş bir hediye olan sağlığımı korumanın vakti gelmişti.

Bundan yıllar sonra bir gösterimde bana Ecstasy teklif edildiğinde, hiç tereddüt etmeden, nazikçe reddettim. Bu artık benim hayatıma çok uzaktı. Bir kez daha çevremin etkisinde kaldığımı fark ettim fakat bu neyse ki yeni çevremdi. Yaşam tarzım artık çok sağlıklıydı. Arkadaşlarımla geçirdiğim sosyal zamanlarda sağlıklı yiyecekler yiyor, ateş başında çay içiyor, uzun yürüyüşlere çıkıyor ve nehirlerde yüzüyordum. Bu, bana çok daha uygun bir çevreydi. Yeni çevremden etkileniyor olmaktan hiç rahatsız değildim.

Diğer yandan Anthony, çevresinden olabilecek en kötü biçimde etkileniyordu. Bakımevinde kaldığı ilk yıl onu ziyarete gittiğimde radyodan ya da televizyondan öğrendiği güncel olaylar hakkında yorum yapmaktan hoşlanıyordu. Çok hızlı düşünürdü ve her zaman zekice bir yorum ya da espri yapmaya hazır olurdu. Ayrıca hayatımda neler olup bittiğiyle ilgili hikâyeler anlatmam için beni cesaretlendirir ve bunlarla gerçekten ilgilenirdi.

Fakat zaman içinde ışığı o kadar sönükleşti ki onu dışarı çıkarma tekliflerimi bile geri çevirmeye başladı. Daha önceleri, güneş ışığının keyfini çıkarıp yanımızdan geçenlerle sohbet ederek harika vakit geçirirdik. Bazense sadece bakımevinin bahçesinde oturup kuşları izleyerek birlikte geçirmediğimiz zamanları telafi ederdik. Ne olursa olsun, hep kahkaha ve konuşmayla dolu, eğlenceli vakit geçirirdik.

Ailesinden ya da arkadaşlarından biri, yeni bir şeyler öğrenmesini ya da hayatını iyileştirmesini önerdiğinde onu dinlemeyi kesiyordu. Bana defalarca, "Bence bu çok anlamsız" demişti. "Burada her şey gayet iyi. Hayatı bu şekilde kabul ettim." Anthony, geçmişte diğer insanlara verdiği zararlar yüzünden başına gelen şeyi hak ettiğini düşünüyordu.

"Sen, yaptıklarının bedelini ödedin, Anthony" diyordum ona. "Hatalarından ders aldın ve önemli olan da bu." Ama o kendini affetmiyordu. Ayrıca kendisi için daha iyi bir hayat kurmakla da ilgilenmiyordu. Anthony hayatının hızını ve rutinini bakımevininkine göre yavaşlatmıştı ve toplum içindeki normal hayata dönmek konusunda hiç arzusu yoktu. Kaybettiği yetenekleri sanki artık hiçbir şey yapmasına gerek yokmuş gibi üzerine bir rahatlığın çökmesine sebep olmuştu. Fakat özürlerine rağmen hayatı dolu dolu yaşayan ve herkese ilham veren bir sürü insan vardı. Ama o bahanelere sığınıyordu çünkü bir daha deneyip yine başarısız olmak istemiyordu. Onu biraz sıkıştırdığımda artık deneyecek cesarete sahip olmadığını itiraf etti. Bir şeyi denemezse başarısız olması da imkânsızdı. İçindeki istek tamamen tükenmişti ve Anthony güneş her gün doğup her akşam batarken hayatını uyuklayarak harcamayı seçiyordu.

İçinde bulunduğu ortam ne kadar boğucu olsa da yaklaşık bir yıl daha arada sırada onu ziyaret etmeye devam ettim. Ama tek taraflı arkadaşlıklar herkes için çok yorucudur ve aramızdaki ilişki de buna dönüşüyordu. Anthony, eskiden ziyaretlerimin arasında bana telefon ederdi fakat son zamanlarda kimseye telefon etme isteği de kalmamıştı. Onu ziyarete gittiğimde artık konuştuğumuz konular bağırsaklarının ne kadar iyi çalıştığı ya da bakıcıların ne kadar kaba olduğu gibi şeylerdi. Dış görünüşü konusundaki umursamazlığı da gözden kaçacak gibi değildi.

Anthony zamanından önce ihtiyarlamıştı ve oradaki hastaların çoğundan en az otuz yaş genç olmasına rağmen artık dış görünüş bakımından da tamamen ortama uyum sağlamıştı. O, çevresinin etkisine girmişti. Bu harika adamın ışığının yavaş yavaş sönüşünü izlemek, hayatı içinden geldiği gibi yaşamak için cesarete sahip olmanın önemi hakkında başka bir hatırlatma oldu. Ne yazık ki onun hayatı benim ne istemediğimin örneğiydi.

Birkaç yıl sonra erkek kardeşi bana telefon edip Anthony'nin öldüğünü söyledi. O zamana kadar hayatı hiç değişmemişti ve aile toplantıları için bile olsa bakımevinden ayrılmayı her seferinde reddetmişti. Kardeşinin söylediğine göre Anthony'e kimse ulaşamamıştı. Yatıp ölümü beklerken hayatı gözünün önünden geçtiğinde son düşüncelerinin neler olduğunu merak etmeden duramadım.

Anthony'nin yaşadığı başarısızlığının etkisi beni ileri götürdü. Hiçbir konuda çaba sarf etmeyerek kendisine gelişmek ya da değişmek konusunda hiç fırsat vermedi. Başarısızlığı, denediği şeylerde başarıya ulaşıp ulaşmadığıyla ilgili değildi. Sadece bir şeyleri denemek bile kendi başına bir başarı olurdu. Anthony'nin en büyük başarısızlığı, tamamen çevresinin etkisi altında kalması, kendini herhangi bir konuda zorlama ve hayatını iyileştirme isteğinin olmamasıydı. Bu, iyi ve zeki bir insanın ve doğuştan sahip olduğu doğal yeteneklerinin boşuna harcanmasıydı.

Yani ben de dâhil olmak üzere hepimiz çevremizden bu kadar etkileniyorsak yapabileceğim en iyi şey şu andan itibaren kendim için doğru ve hayatımın ilerlemesini istediğim yöne en uygun çevreleri seçmekti. İstediğim gibi yaşamak hâlâ cesaret gerektirecekti. Ama çevremin benim üzerimdeki potansiyel etkileri hakkındaki bu yeni farkındalık, yolculuğumu daha kolay hale getirecekti.

Yeni edindiğim bu farkındalık ve tazelenmiş cesaretimle yaratmakta olduğum hayat ve seçim özgürlüğünün gücü konusunda daha dikkatli davranmaya başladım.

Kapana Kısılanlar

Bütün müşterilerimle kurduğum ilişkilerim bu kadar olumlu başlamadı. İşimin esas kısmı ölmekte olan insanlar için çalışmak olsa da bazı müşterilerim akıl hastalıkları nedeniyle bakıma ihtiyaç duyuyordu. Kısa süreli müşterilerimin birkaçı üstünde pozitif ve sakinleştirici bir etkim olduğu için bazı zor vakalar da yoluma çıkıyordu. Hayattaki hiçbir deneyim boşuna değildir. Geçmişimde maruz kaldığım birçok mantıksız davranış şimdi zor insanlarla baş etmem konusunda bana yardımcı oluyordu.

Birçok seferinde çok zor müşteriler karşısında bile gözüm korkmadı. Ama tabii, her seferinde değil; birçok seferinde diyorum. Bazen ne yaparsam yapayım sakin kişiliğim müşterimi yatıştırmaya yetmezdi. Şehirdeki en muhteşem evlerden biri olan görkemli malikâneye giderken aklıma yeniden, orada ya-

şayan yaşlı hanımefendi hakkında bana yapılan uyarılar geldi. Florance bakıma ihtiyacı olduğu konusunda tamamen savunmaya geçmiş durumdaydı ve buna ihtiyacı olmadığında ısrar ediyordu. Bu yeni bir şey değildi. Yaşlı insanların birçoğu artık bir zamanlar oldukları kadar bağımsız olmadıklarını kabul etmeye gönülsüzdür. Onlar için bu zamanın geldiğini kabul etmek her zaman kolay değildir.

Ama elindeki süpürgeyi sallayıp avazı çıktığı kadar bağırarak beni garaj yolunda kovalayan çılgın bir kadınla karşılaşmaya hazırlıklı değildim. Saçları kim bilir ne zamandır taranmamıştı. Tırnaklarının içi tamamen kir veya belki de daha kötü şeylerle doluydu. Ayağında tek bir terlik olsa da Külkedisi masalından fırlamış gibi göründüğünü söylemek oldukça zordu. Ve üzerindeki kıyafeti bir yıldır değiştirmemiş gibi görünüyordu.

"Defol! Defol git evimden!" diye bağırıyordu. "Önce seni öldürürüm! Defol evimden. Sen de diğerleri gibisin. Defol git, yoksa seni öldürürüm!"

Süpürge, beni az bir farkla ıskalayarak havada bir yay çizdi. Hayatta birçok şeyle başa çıkabilirdim ama aptal değildim. Ayrıca şehit olmak da istemiyordum. Florance'ı sakinleştirmek için bir cümle kurmayı denedim. Fakat Florance söylediğimi duymadı bile ve arabamın ön camını elindeki süpürgeyle kırma tehdidi hâlâ geçerli olduğu için daha fazla ikna edilmeye ihtiyacım yoktu. "Tamam, tamam" dedim. "Gidiyorum Florance. Sorun yok." Garaj yolunun sonunda durup alanını korurken vahşi ve evcilleşmemiş bir ifadeyle elindeki süpürgeyi dimdik tutuyordu.

Arabamla oradan uzaklaşırken görüş mesafemden tamamen çıkana kadar Florance'ın görüntüsü dikiz aynamdan kaybolmadı. Yerinden kımıldamıyordu. Bu bir yabancı için oldukça ko-

mik bir görüntü olsa da kalbim bir yandan onun için üzgündü. Bir zamanlar nasıl biri olduğunu, nasıl bir hayat yaşadığını ve onu şu anki haline getiren şeyin ne olduğunu merak ettim...

Bir ay sonra aynı adrese geri döndüğümde bu sorularımın cevaplarını aldım. O zamandan beri belli ki Florance üzerinde güç kullanılmış ve ilaçlarla yatıştırılmıştı. Bunu gözümde canlandırmaktan nefret ediyordum. Çok korkmuş olmalıydı. Ama geçen ayı akıl hastaları için özel bir bakımevinde geçirmişti ve şimdi daha iyiydi. Doktorlar ilaçlara verdiği tepkiden memnundu ve yirmi dört saat yanında bir bakıcı olmasını tavsiye ederek onu evine göndermişlerdi.

Ben gittiğimde sosyal hizmetlerin hemşiresi oradaydı. "Şu anda uyuyor ama yakında uyanır. O uyanıncaya kadar yanında bekleyeceğim" diye açıkladı. Malikânenin iki kanatlı kapısı açıldığında beni devasa mermer merdivenler, şamdanlar ve bir ev dolusu harika, antika mobilya karşıladı. Ayrıca çok ağır bir kokuyla da karşılaştım.

"Girişi bitirdik. Sana evin geri kalanını göstereyim" dedi hemşire, girdiğimiz bir sonraki odadaki temizlik ekibini kastederek. Florance; kısa süre önce bir komşusu, alışılmadık ve değişken tavırlarından Sosyal Hizmetler'in hemşiresine bahsedene kadar neredeyse on yıl boyunca korkunç bir çöplükte yaşamıştı. Hemşire Florance'ı görmeye geldiğinde bakımsızlığının boyutları da ortaya çıkmıştı. Tabii bu doğrudan Florance aracılığıyla olmamıştı çünkü kimse onun yanına yaklaşamıyordu ama sadece camdan bakmaları bile evinin durumunu anlamalarına yetmişti.

Florance konserveyle besleniyordu ve kilerinde yaklaşık bir yıl boyunca ona yetecek stoğu vardı. Evinde taze ya da pişirilebilecek bir şeylerin izine bile rastlamamıştım. Mutfağın zemi-

nindeki çöpler yüzünden yeri görmek neredeyse imkânsızdı. Mutfak zemininin görülebilen küçücük bir kısmı, kalın, siyah bir kir tabakasıyla kaplıydı. Kirli havlulardan oluşan bir yığın, kurumuş sabun kalıntıları ve çok uzun zamandır burada kimsenin banyo yapmadığına dair belirgin kanıtlar hemen gözünüze çarpıyordu.

Hemşire beni alt kata indirdiğinde orada da aynı ilgisizliğin görülebildiği altı yatak odası ve iki banyoyla karşılaştım. Temizlikçilerle tüm evin temizlenmesi için anlaşılmıştı ve bunun birkaç hafta sürmesi bekleniyordu. Alt kattaki bir kapının ardında kurbağaların bile yaşayamayacağına emin olduğum korkunç kirli bir havuz vardı. Havuzun kenarında durup giriş katına ve tüm görkemine bakarken bu evin duvarlarının dili olsa neler anlatacaklarını merak ettim.

Florance hastanede kaldığı süre boyunca hijyenik anlamda pozitif bir dönüşüm geçirmişti ve sevimli, temiz pijamalar içinde dinleniyordu. Saçları düğümlerden arındırılmış, temizlenmiş ve kesilmişti. Tırnaklarının içi de temizlenmişti. Kendimi neredeyse başka bir kadına bakıyormuşum gibi hissetmiştim.

Florance'ın kendi yatağının yerine artık bir hastane yatağı konmuştu. Evde onunla yalnız kaldığımda sürekli yandaki demirler dik olarak yatakta kalması gerektiği konusunda çok net talimatlar almıştım. Sabahları ve akşamüstleri ikişer saatliğine bana yardımcı olmak için başka bir bakıcı gelecekti. Sabahları duş yapılacak, tuvalet ihtiyacı giderilecek ve kahvaltı edilecekti. Akşamüstleri, Florance'ın biraz temiz havadan faydalanması için onu bahçeye ya da balkona çıkaracaktık. Onunla başa çıkabilmek için ağır yatıştırıcılar kullanılacaktı. Bunun dışındaki zamanlarda hafif bir yatıştırıcı verilecekti. Bu sabırlı eylem planının sonucu olarak Florance daha çok söz dinleyen biri haline geldi.

Bir ayın sonunda malikâne pırıl pırıl oldu. Temizlikçiler sonunda işlerini bitirmişti fakat her hafta malikâneyi temizlemek üzere anlaşma yapıldı. Florance'ın bilinci de zaman zaman yerine gelmeye ve benimle bazı hikâyelerini paylaşabilmeye başladı. Çok gösterişli ve heyecan verici bir hayatı olmuştu. Dünyayı, var olan en lüks gemilerle gezmiş ve bir sürü şahane yeri ziyaret etmişti. Bana yanımızdaki çekmeceyi işaret ettiğinde ona fotoğrafları verirdim, o da bana her birini anlatırdı. Resimlerdekinin aynı kişi olduğuna inanmak çok zordu fakat bazen, bir an için onda bu genç, güzel ve gülen kadının izlerini görebiliyordum.

Birbirimize çok yakınlaştığımızı söyleyemem ama birbirimizden bizi bir araya getiren durumu kabullenecek kadar hoşlanmıştık. Ama yine de onda ilk gördüğüm çılgın, vahşi kadını görebildiğim anlar oluyordu. Yataktan çıktığı zamanlarda ikinci bir bakıcıya kesinlikle ihtiyaç vardı. İlaçlarını almak konusunda sorun çıkarmıyordu fakat her gün sıra duş almaya geldiğinde hâlâ büyük bir direniş gösteriyordu ve saç yıkama günlerinden ödüm patlar hale gelmiştim. Fakat duşu bitince harika birine dönüşür ve aynanın karşısında sanki geçmiş günlerdeki o muhteşem kadınmış gibi kendisini şımartırdı.

Serveti her zaman ailesine ait olmuştu. O buna, "Çok eski para" diyordu. Kocası da zengin bir aileden geliyordu fakat kendi ailesiyle aynı klasmanda değerlendirilemezdi. Birkaç şüpheli iş anlaşmasından sonra uzun yıllar hapiste yatmıştı. Florance'ın hayatına dâhil olmasına izin verdiği tek akrabası bana onun, herkese karşı şüpheci ve paranoyak hale geldiğini söylemişti.

Kocası, hapisten çıktıktan sonraki yıl içinde ölmüştü. Yani paranoyasının düzelmesine ya da iyileşmesine hiç fırsat kalmamıştı ve zihinsel istikrarı kötüleşmişti. Florance kocasına

sonuna kadar güvenmişti ve onun dışındaki herkesin parasını almaya çalıştığına ve kocasının hapse girmesine başka insanların sebep olduğuna inanmıştı. Kocasının suçlu olup olmaması benim onunla ilişkim açısından önemli değildi, bu yüzden bir an için bile bunu düşünmedim.

Florance çoğunlukla hastane yatağındaki hayatını kabullenmiş görünüyordu. Kendi evinde olduğu için mutluydu ve ara sıra bakıcılarının yanında olmasını sevdiğini de itiraf ediyordu. Fakat diğer bakıcı her akşamüstü eve ikinci kez gelmeden birkaç saat önce Florance bir anda sınırı geçiyor ve yine tamamen farklı bir kadına dönüşüyordu. Neredeyse buna göre saatimi ayarlayabilirdim.

"Çıkar beni. Beni bu lanet olası yataktan çıkar. İmdat! İmdat! İmdat! İMDAT!" diye bağırmaya başlıyordu. Sesi, malikânenin her yanında ve mermer zeminlerde yankılanıyordu. Odasına gittiğimde bazen onu birkaç saniyeliğine sakinleştirebiliyordum ama bu çok kısa sürüyordu. Yani, en fazla üç saniye. Sonra yeniden bağırmaya başlıyordu. "İmdat! İmdat! İmdat! İMDAAATTT!"

Kalın duvarları ve epey uzaktaki komşularıyla lüks bir malikânede yaşıyor olmasaydık, eminim ki her gün polisi arayıp birinin çığlık attığını ihbar eden komşularımız olurdu. Sonunda benim odada olmam ya da olmamam herhangi bir fark yaratmamaya başlardı. Diğer bakıcı gelip biz onu dışarı çıkarana kadar birilerinin ona yardım etmesi ve yataktan çıkarması için sürekli bağırmaya devam ederdi.

Bu durumdayken onunla mantıklı konuşmanın imkânı yoktu ve onun için üzülsem ve onu dışarı çıkarmak istesem de diğer yüzünü iyi biliyordum. Bu, kendi güvenliğimi riske atmaya değmezdi. Elinde süpürgeyle ve vahşi bir kararlılıkla

beni kovalarkenki görüntüsü, asla aklımdan çıkmıyordu. Beni profesyonellerin düzenlediği akışa bağlı kalmaya ikna eden şey, Florance'ın akşamüstleri geçirdiği çığlık krizlerinde gördüğüm saldırgan kişiliğinin tezahürleriydi. Ama yine de onun için üzülüyordum. Kendi evinin içinde kapalı kalmak gerçekten korkunç olmalıydı.

O anda Florance'ın kapana kısılmasına sebep olan şeyler, yatağının yanındaki demir parmaklıklar, kanunlar ve profesyonel kararların birleşimiydi. Fakat bundan önce de paranoya onu köşeye sıkıştırmıştı. Florance'ın hastalığı; insanlara duyduğu takıntılı güvensizlik ve onların, yokluğunda evinden çalabileceği şeylerin korkusu yüzünden kendi evinden çıkma özgürlüğünü elinden almıştı. Birçoğumuzun, bir yatağa bağımlı yaşamak zorunda olmasak da, kendi kendimize yarattığımız, umutsuzca serbest bırakılmayı bekleyen ve kendimizi geri çekmemize sebep olan tuzaklarla dolu bir hayat yaratmamız mümkündür.

Hatırlayabildiğim en eski anılarımdan biri, bir kutunun içinde kapalı kalmaktı. Ama kendimi kapana kısılmış gibi hissetmemiştim. İçine girdiğim; evin bahçesindeki büyük, ahşap bir kutuydu. Büyük kardeşlerimden biri beni içine girmeye ikna etmiş, sonra da kapağı üstüme kapatmıştı. Hâlâ o karanlıkta oturduğumu ama kendimi güvende ve mutlu hissettiğimi hatırlıyorum. Daha iki ya da üç yaşındayken bile kendi kendime kalmaktan hoşlandığımı ve huzurun çok güzel bir şey olduğunu biliyordum. Bir süre sonra annem panik içinde beni aramaya geldiğinde ona cevap verdim ve her şey yoluna girdi. Kutudan çıkarıldım ve aile hayatının karmaşık ortamına geri döndüm.

Fakat yetişkin hayatımda farklı tuzaklar vardı. Her seferinde bir adım atarak kendi seçimlerimin peşinde koşacak cesarete sahip olsam da eski düşünce kalıpları bana bu konuda hiç de

yardımcı olmuyordu. Kendimi bu kendi üretimim tuzaklardan kurtarmaya çalıştığım sırada sahne korkumu yenmek özellikle zorlu bir süreç olmuştu.

Biri bana fotoğrafçılık ve yazı yazmanın beni sonunda sahneye çıkmaya götüreceğini söylese böyle bir düşüncenin saçmalığına gülebilirdim. İşe, fotoğraf çalışmalarımı önce marketlerde sonra da galerilerde satmakla başladım. Kazandığım parayla yaşayabileceğim kadar çok fotoğrafım satılmıyordu fakat beni bu yavaş ilerleyen ama güvenli yolda tutmaya yetecek kadar cesaret verici anlar yaşadım.

Bu küçük destek işaretleri sayesinde fotoğraf endüstrisinde çalışmaya karar verdim ve Melbourne'da profesyonel bir laboratuvarda çalışmaya başladım. Ne yazık ki bu bir ofis işiydi ve can sıkıntısı, floresan ışıklar ve penceresiz mekânlarla geçen bir yılın ardından bunun benim için önceki bankacılık işlerimden daha tatmin edici olmadığını gördüm. Karşıma, işin yaratıcı tarafına geçebileceğim hiçbir fırsat çıkmadı ve işe karşı bütün ilgimi yitirdim. Yavaş yavaş dikkatsizce hatalar yapmaya başladım. Orada çalışırken sık sık iç geçirdiğimi, çenemi avuçlarıma alıp dirseklerimi masaya dayayarak çalışma hayatımdaki tatminsizlik için bir çözüm bulmaya çalışatığımı hatırlıyorum.

Fakat bu deneyimden iyi fotoğraflar çekmek için fotoğraf endüstrisinde çalışmam gerekmediğini öğrendim. Birkaç yeni ve teknolojiye hâkim arkadaş sayesinde küçük bir fotoğraf ve ilham kitabı hazırladım. Bir kez daha yaptığım işin kaliteli olduğunu gösterecek kadar destek aldım fakat bu, kitabı bastırmaya yetmedi. Bazıları kitabın güzel olduğunu söylese de yayımcılardan aldığım yorumlar genellikle renkli baskı maliyetinin çok önemli bir faktör olduğu üzerineydi.

Birkaç yıl boyunca bu işe sahip olduğum tüm dikkat ve enerjiyi verdim. Fakat bazıları beni cesaretlendiren içten ifadelere sahip olsa da ret mektupları birikmeye devam ediyordu. Çabalarımın boşa çıkmasının yarattığı hayal kırıklığı ve gözyaşları içinde gitarımı elime aldım. Pek iyi çaldığım söylenemezdi fakat ilk şarkımın yarısını yazmayı başarmıştım. O anın benim için ne kadar önemli olacağı hakkında pek fikrim olduğu söylenemezdi.

Teslimiyetin gücü hakkında aldığım dersten sonra fotoğraf kitabımın basılıp basılmamasının sonuçta çok da fark etmeyeceğini kabul ettim. Bunu deneyecek cesarete sahip olmak, benim gözümde zaten bir başarıydı. Başarı birinin, "Evet, kitabını basacağız" deyip dememesine bağlı değildi. Mesele, ne olursa olsun kendin olma cesaretini gösterebilmekti. Tüm bu kitap sürecinin bana öğrettiği dersleri almış olmak bile kendi başına bir hediyeydi ve artık bundan vazgeçebilirdim. Belki bu kitap, sadece benim öğrenmem için yazılmıştı. Belki de başka bir zaman ben hazır olduğumda basılacaktı.

Hangisi olursa olsun, fark etmezdi. Bunun peşini bırakmalıydım. Çabalarım beni yorgun düşürmüştü ve kitabın basılmasını çok fazla önemsemiştim. Artık yeniden, sonucu kontrol etmeye çalışmadan yaşamanın zamanı gelmişti. Yanıt arayışına girip kendimi gün geçtikçe daha fazla meditasyon yoluma ve iyileşmeme adarken yarısını yazdığım şarkımı da neredeyse unutmuştum. Fakat sessizlikte oturup meditasyon yaptığım birçok seferin birinde, içimde o yarım kalmış şarkıyı tamamlamak için güçlü bir istek duydum. O günden itibaren şarkı yazarlığının hayatımın bir parçası olacağını biliyordum çünkü o gün içinde sadece o şarkıyı tamamlamakla kalmamış, bir şarkı daha yazmıştım. Bir kez başladıktan sonra hiçbir şey beni durduramıyordu. Sanki şarkılar, benim içimden dışarı fışkırıyordu.

Çocukluğumda arkadaşlar ve akrabalar için konserler verdiğimiz olurdu. Müzik benim genlerimde vardı. 'Mantıklı' denen diğer işlerinin yanı sıra, babam annemle tanıştığında aynı zamanda bir gitaristti, annemse şarkı söylüyordu. Yine de hiçbir zaman bilinçli olarak sahnede olmayı istememiştim. Bunu o zaman hissettiğim de söylenemezdi. Hatta bu düşünce beni çok korkutuyordu. Mesele sadece sahnede olma fikri değildi. Mesele, yaptığım işin beni göz önünde olmaya çağırmasıydı. Ben tanınmayan biri olmaktan memnundum. Birçok şarkı yazarı sahneye çıkmıyordu ve ben onlardan biri olmak istiyordum. Ama başlarda çalışmalarımın duyulmasını sağlamak için yapabileceğim tek şey kendi şarkılarımı söylemekti.

Bu fikir beni dehşete düşürüyordu ve uzun süre boyunca iç dengelerimde dalgalanmalara sebep oldu. Sevdiğim işi bulmaya çalışmak zaten benim için asla tamamen geride bırakamayacakmışım gibi görünen büyük bir mücadele olmuştu. Ve ben mahremiyetimi bu kadar çok seven ve koruyan bir yapıya sahipken açıkça yönlendirildiğim işin beni herkesin gözünün önünde olmaya itiyor olmasını kabul edemiyordum. Önümde uzandığını düşündüğüm hayatı yaşamak istemediğimden emindim.

Fakat bize verilen dersler iyileşmemiz içindir ve her zaman keyifli olmayabilirler. Bu, çok çelişkili bir dönemdi. Bazı insanlardan, yeni seçtiğim yön konusunda bir sürü negatif tepki alıyor olmam da durumu pek kolaylaştırmıyordu. Her durumda hayatın beni yutmasını ve kimsenin beni fark etmemesini arzuluyordum.

En sevdiğim nehirlerden birinin kenarında tek başıma uzunca vakit geçirdim ve haftalarca hayatın bana hazırladığı şeyin bu olduğunu kabullenmeye çalıştım. Attığım her kulaçta taze sular beni temizliyordu. Suyun altına daldığımda diğer

dünya yok olup gidiyordu. Nehrin kenarında, şakıyan kuşlar ve kıyıdaki ağaçların arasından yumuşakça esen rüzgârın dışında hiçbir ses yoktu. Buranın huzuru beni iyileştiriyordu, ben de sık sık bundan faydalandım. Hatta bir gün, çok utangaç bir hayvan olmasıyla ve nadiren insanlara yaklaşmasıyla bilinen bir ornitorenk gördüm. Bu tip bir hediye beni kendime getirdi.

Nehrin kenarında oturup doğanın ağırlaşmış ruhum üzerinde mucizesini gerçekleştirmesine izin verdim. Yumuşacık bir rüzgâr yüzümü yalayıp geçiyordu ve benim kendime dürüst olmam gerekiyordu. Şu ana kadar sahip olduğum hayat deneyimlerinin hepsini düşündüğümde çok derindeki bir parçamın öyle ya da böyle bir gün göz önünde olacağımı bildiğini fark ettim. Hayatımın bir kısmını kendime ayırma seçimi hâlâ bana aitti ve bununla başa çıkabilirdim. Sonuçta bu benim hayatımdı ve önüme çıkan şeylerle nasıl başa çıktığım da benim seçimimdi.

Sonunda bu işin benim hayat yolumun bir parçası olduğunu ve bunu yaparak belki de başkalarına yardım edeceğimi kabul ettim ve bu rolün içini doldurabileceğimi umdum. Yaptığım müziği kimin dinleyeceğinden bağımsız olarak, alacağım derslerin büyümeme yardımcı olacağına güvenmek de bunu kabullenmeme yardımcı oldu. Fakat o dönemde birkaç müzisyen arkadaşımın desteklerinin hayatımı kurtardığını söyleyebilirim.

Sahneye çıktığım o ilk zamanları düşündüğümde hem kendim hem de dinleyicilerim için üzülüyorum. Yaptığım müzik fena olmasa da sahneye çıkmayı acı verici bulduğum yüzümden okunabiliyordu. Ellerim titrer, gitarım kayardı; telleri tutturamazdım ve sesim tamamen içime kaçardı. Bundan kesinlikle nefret ediyordum ve sık sık sinirsel kaynaklı hastalıklar geçiriyordum. Bu konuda meditasyon bana çok yardımcı oldu.

Tabii çalışmak da. Azmettiğiniz her şeyde olduğu gibi çalışarak sonunda daha iyi oldum. Fakat tüm bu gerilimler ve korkular arasında devam etmemi sağlayan bir şey vardı. Bu, sahnenin yapmam gerekenlerin bir parçası olduğunu kabul etmem ve katkıda bulunmak için duyduğum arzuydu. Tabii sesimi duyurma isteğim de vardı. Bir bulvar dolusu insan, çok uzun zamandır bastırılmış düşünceleri duymak için oradaydı.

İlk şarkımı tamamladığımda otuzlarıma gelmiştim ve sahneye çıkmaya başlamadan önce bir ya da iki yıl daha geçmişti. Artık hiç içki içmiyordum ve bunun anlamı, korkularımla hiçbir yapay yardımcı olmadan, doğrudan yüzleşmem gerektiğiydi. Gerçi sahneye çıkmak, kendimi açmama yardımcı oldu. Bana getirdiği kendine has pek çok hediye vardı. Florance'ın bakıcılığını yaptığım dönemde şehrin barlarında sahneye de çıkıyordum. Genellikle bundan nefret ediyordum. O dönem, duygusal yaralarım kendimi içimin derinliklerine doğru çektiği için çok yalnızdım. Sahneye çıkıp şarkılarımı söylemek uzun süre yapabildiğim fakat hiç keyif almadığım bir iş oldu.

Gerçi bunların hepsi olgunlaşmama yardım etti. Bir oda dolusu yabancıyla kişisel düşüncelerinizi paylaştığınızda bu kesinlikle yeniden dışa açılmanızı sağlıyordu. Aldığım olumlu eleştirilerin sürekliliği ve söyleyecek sözlerimin olması da beni bir şarkı yazarı olarak cesaretlendirdi.

Daha sonra tarzım ve karakterime uygun olmayan mekânlarda sahneye çıktığımı anlayacaktım. Daha sonraki yıllarda, bardağı taşıran son aşırı gürültülü gösteriden sonra, barlarda şarkı söylemeye tamamen son verdim. O zamana kadar çıraklık dönemimi tamamlamıştım. Bu, daha az sahneye çıkma fırsatım olacağı anlamına gelse de işin beni çeken yanı barlarda canlı şarkı söylemek ve bu şekilde tanınmak olmadığı için beni hiç rahatsız etmedi. O zamana kadar birkaç folk müzik festi-

valine katılmış ve bir sanatçının, şarkılarını sadece dinlemekle kalmayıp onları tamamen anlayan, saygılı bir dinleyici kitlesi karşısında ne kadar mutlu olduğunu öğrenmiştim. Benim gibi düşünen insanlarla kurduğum bu bağlantı hissi inanılmazdı. O günden sonra sadece konserlerde ve uygun festivallerde sahneye çıktım.

Gerçi sahneye çıkmaya başladığım ilk zamanları düşündüğümde, o günlerdeki bu kırılgan yaratığı tanımakta güçlük çekiyorum. Artık canlı performanslarımda kendime güvenim tam çünkü şarkılarımı doğru yerlerde, doğru dinleyicilere çalıyorum. Şarkılarım anlam yüklü ve genellikle çok yumuşak. Artık barlarda mikrofondan duyurulan et çekilişiyle rekabet etmiyor ya da duvarlardaki televizyonlarda bir boks maçı başladığında dinleyicilerimle aramdaki bağı kaybetmiyorum. Bir hata yaparsam kendime nazikçe gülümsüyor ve devam ediyorum. Sonuçta, sanatçılar da birer insan.

Ayrıca artık Bay Karşıkoyulmaz'ın beni uzaktan süzmediğini bilmek de rahatlatıcı bir duygu. Bilirsiniz; barda en çok içki içen adam, bir yerden sonra kendisini Johnny Depp'in ikiz kardeşi zannetmeye başlar. Sahnenin tam önünde durur, öne arkaya sallanırken sana pis bir sırıtışla bakar ve nasıl oluyorsa on sekizinci birasının bir damlasını bile yere dökmemeyi başarır. Seni başını sallayıp gözünü kırparak ve sadece senin için kalçalarını sallayarak onurlandırırken kendisinin Tanrı'nın kadınlara bir hediyesi olduğundan hiç şüphesi yoktur. Ve yeterince iyi davranırsan erkekler ve harika âşıklar konusundaki bütün dualarının cevabı olmak için seni sahnenin yanında bekler. Evet, onları iyi tanıyorum. Tanrı onları korusun.

Sahneye çıkmak konusunda içimde taşıdığım korkuyla yüzleşmem gerekmesinin yanı sıra her gün yaratıcı bir yolda ilerlemeye devam etmem de bir cesaret örneğiydi. Bir yıllık

müzik eğitimimi yeni tamamlamıştım. Bu endüstri hakkında daha çok şey öğrenmek istediğime karar verdiğimde kendi kendime en azından müzik programının seçmelerini kazanmama yetecek kadar müzik teorisi öğrenmiştim. Seçmede kendi şarklarımdan birinin oldukça zayıf bir versiyonu da vardı. Ama kabul edildim. Otuzlarımda yeniden öğrenci oldum ve bunun her dakikasına bayıldım.

Fakat sahnedeyken sinirlerime hâkim olmak için farklı yöntemler geliştirmem gerekiyordu. Çalışmanın bu yollardan biri olduğu çok açıktı. Kendimi sürekli sahneye atmam; gitar çalışımı, şarkı söyleyişimi ve kendime güvenimi günden güne daha iyi hale getiriyordu. Fakat bana en çok yardımcı olan iki şey kesinlikle kendimi tamamen zihnimden arındırmamı sağlayan araçlardı. Bu araçlar sadece müzik için değil, her konuda uygulanabiliyordu ve o zamandan beri bana birçok şeyde faydaları dokundu.

Sinirlerim gerildiğinde ya da "Bu sahnede benim ne işim var?" gibi negatif düşünceler zihnime üşüştüğünde şarkının ortasında meditasyonuma geri dönüyordum. Elbette, şarkıyı ortasında kesip sahnenin ortasında lotus pozisyonunda oturmuyordum. Yaptığım böyle bir şey değildi. Gitarımı çalmaya ve şarkımı söylemeye devam ediyordum. Ama dikkatimi nefesimin üzerinde yoğunlaştırıyor ve onun vücuduma girip çıkışını gözlemlemeye başlıyordum. Bu arada parmaklarımı gitarın neresine koyacağım konusunda tamamen kas hafızama güveniyordum ve sözler de ağzımdan dökülmeye devam ediyordu. O anda dikkatimi yoğunlaştırmam gereken şey nefesimdi. Bu harika bir yöntemdi ve yeterince sakinleştiğimde şarkıma daha iyi bir ifade ve daha fazla canlılıkla geri dönüyordum.

Düşünce biçimimi değiştiren ve gerginliğime gerçek anlamda veda etmemi sağlayan ikinci şey, kendimi denklemden çıka-

rıp o zamanı, dinleyicilere bir şey verdiğim bir süre olarak görmemdi. Başlamadan önce sessiz bir dua edip müziğin benim aracılığımla bu insanlara keyif vermesini sağladığı için Tanrı'ya teşekkür ederdim. Sonra ben de aradan çekilip en az seyirciler kadar müziğin keyfini çıkarırdım.

Sahneye çıkmak bana bir sürü harika şey öğretti. Hayatın, ben çok istemesem de beni bu yolda tutmaya devam etmesine müteşekkirim. Peşlerinden gitmezsek elimizdeki derslerin bizim için nasıl hediyeler getirdiğini nasıl öğrenebiliriz ki? Bunu deneyimleyene kadar bilemeyiz. Gelecekte sahneye çıkmaya devam edip etmeyeceğim artık benim için bir önem taşımıyor. İstersem bunu yaparım ve her anından büyük keyif alırım. Ya da yapmam. Yapmazsam da onun yerine ne yapıyorsam onun keyfini çıkarırım. İki türlüsü de fark etmez. Ben, yolum beni nereye götürüyorsa oraya gidiyorum.

Ama sahnede sinirlerime hâkim olmakta ustalaşarak, zihnimi başka alanlarda kontrol etmek konusunda da ustalaşıyordum. Kendimi hayatım boyunca sağlıksız düşünce kalıplarıyla yarattığım tuzaklardan arındırıyordum. Hepimiz, içimizde kurtulmamız gereken tuzaklara sahibiz. Bunların birçoğu fiziksel değildir ve fiziksel olanları da genellikle sağlıksız düşünceler ve olumsuz inanç sistemleri gibi fiziksel olmayan tuzaklardan kaynaklanırlar.

Fakat ne yazık ki zavallı Florance diğer bakıcı gelene kadar gerçekten de yatağında kapana kısılmış durumdaydı. Varlığım çığlıklarını azaltmadığı için kendime nazik davranıp odada bulunmamam da çok doğaldı. Arada sırada başımı içeri uzatıyordum. Florance iki saniye için durur, bana bakar, gözlerini kaçırır ve yine, "İmdat!" diye bağırmaya başlardı. Bu kadın bir şarkıcı olabilirdi. Bunun için gereken akciğerlere sahip olduğu çok açıktı.

Sydney Limanı'ndan yatlar geçiyordu. Yelkencilik yapan birkaç kişiyle arkadaş olduğum bir dönemi hatırlayarak gülümsedim ve onların şu an nerede olduklarını merak ettim. Kapı zili, beni anılarımdan alıp o ana geri getirdi.

Biz yatağının demirlerini alçaltırken çığlıklar bir saniye içinde kesildi. Bir anda. Florance bize gülümsedi. "İkinize de merhaba. Söyleyin bakalım, gününüz nasıl geçiyor?" diye sordu. Diğer bakıcıyla gülümseyerek birbirimize baktık ve onun yatağından çıkmasına yardım ettik. Diğer bakıcı her gün birkaç saat boyunca Florance'ın çığlıklarına maruz kalmak zorunda olmasa da her akşamüstü gelirken bu çığlıklarla karşılanıyordu.

"Teşekkür ederim, çok iyi Florance. Senin günün nasıl geçiyor?" diye sordum.

"Ah, fena değil tatlım. Limandaki gemileri izliyordum. Biliyorsun, çarşamba günleri birbirleriyle yarışıyorlar."

Ona hak verip şöyle dedim: "Bu konuda çok haklısın, Florance."

Hep birlikte bahçede dolaşırken hepimiz etrafımızdaki renklere hayran kaldık. Bahçe de yıllardır ihmal edilmişti. Fakat kısa süre önce Florance'ın parasını kullanma hakkını kazanan bir akrabası, Florance zaman zaman da olsa bilincini geri kazandığı takdirde keyfini çıkarması için bahçenin güzel görünmesi gerektiği konusunda ısrar etmişti. Böylece yeteneklerini göstermek üzere bahçıvanlar bahçeye gelmişti ve havuz da yeniden temiz ve berraktı.

"Bahçemin güzelliğine bakın" dedi bize. "Yılın bu mevsiminde nasıl da görülmeye değer." İkimiz de ona içtenlikle hak verdik. Onca ilgisizliğe rağmen bahçe hâlâ çok güzeldi ve bütün ihtişamıyla yeniden hayat buluyordu.

"Biliyor musun, daha geçen gün bu çiçekleri ekmek için dışarı çıktım. Bahçe işleri ihmal etmeye gelmez, özellikle de bu sarmaşıklar varken." Bir daha gülümseyip ona hak verdik. Bir ya da iki ay önce buranın aşırı uzamış, bakımsızlıktan dökülen bir çalı yığını olduğunu düşününce Florance'ın burayı nasıl gördüğünü dinlemek çok eğlenceliydi.

Bir sarmaşık dalını çiçeklerin üzerinden çekerken konuşmaya devam etti. "Bahçe konusunda tembellik yapamazsınız. Çok fazla sevgiye ve zamana ihtiyaçları var." Ona bazı çiçekler hakkında sorular sorduğumuzda şaşırtıcı bir netlik ve bilgi birikimiyle bizi yanıtladı. "Bu sarmaşık, çiçekleri sıkıştırıp boğacak" dedi Florance ve birkaç sarmaşık dalını daha oradan uzaklaştırdı. Ben başımı sallayınca da devam etti: "Hiçbir zaman hiçbir şeyin beni tuzağa düşürmesine izin vermedim ve hiçbir şeyin çiçeklerimi tuzağa düşürmesine de izin vermem."

Florance güzel bahçesinin etrafındaki engelleri kaldırırken ben de kendi engellerimden kurtulmak için gereken cesareti bulabildiğim için sessizce şükrettim. Artık ben de bir çiçek gibi büyümek ve tomurcuklanmakta özgürdüm.

İKİNCİ PİŞMANLIK:

Keşke Bu Kadar Çok Çalışmasaydım

Bulaşıkları kurularken hastam John'un ofisinde okullu bir çocuk gibi kıkırdadığını duyabiliyordum. "Evet, ayrıca tam olması gerektiği yaşta" diyerek telefondaki arkadaşına beni tarif etmeye devam etti. John neredeyse doksan yaşındaydı. Ben hâlâ otuzlarımdaydım. Bir zamanlar yetmiş yaşındaki bir adamın bana söylediği, "Bütün erkekler çocuktur" cümlesini hatırlayarak başımı salladım ve kendi kendime gülümsedim.

Daha sonra ofisinden çıktığında John tekrar o bildiğim, hiçbir haylazlık belirtisi göstermeyen diplomatik beyefendi olmuştu. Ama beni öğlen yemeğinde dışarı çıkarmak istiyordu ve giyebileceğim pembe bir elbisemin olup olmadığını merak ediyordu. Eğer yoksa onun bana bir tane almasına izin verir

miydim? Güldüm ve bana bir elbise alma teklifini geri çevirdim çünkü zaten pembe bir elbisem vardı. Elbise, bakıcılık işinde kullandığım giysilerimden biri sayılmasa da ölmekte olan bir adamın isteklerini yerine getirmekten memnuniyet duyacağımı söyledim. Mutluluğu görülmeye değerdi.

Çok pahalı bir restoranda iki kişilik bir masa ayırtılmıştı. Bu, oranın en iyi masasıydı; önde ve merkezdeydi, ayrıca limanın karşısındaki bir parka bakıyordu. Altın işlemeli denizci ceketiyle John çok şık görünüyordu ve hafif tıraş losyonunun kokusu havaya karışıyordu. Elini hafifçe belime koyarak beni masamıza kadar götürdü. Manzaraya baktıktan sonra gözlerimi yeniden masamıza çevirdiğimde onu yakınımızdaki bir masada oturan dört adama göz kırparken yakaladım. Hepsi de beni süzüyor ve kıkırdıyordu ama yakalandıklarını fark ettikleri an bunu kesip yüzlerini ifadesizleştirdiler.

"Onlar arkadaşların mı John?" diye sordum gülümseyerek. John kekeledi ve arkadaşlarının fiziksel olarak bu kadar güzel bir bakıcıya sahip olduğu için ne kadar şanslı olduğunu görmelerini istediğini itiraf etti. Gülmekten katılacaktım. "Benim yaşımdaki herhangi bir kadın, seksen yaşındaki bir oda dolusu insan için harika fiziksel özelliklere sahiptir" dedim. Ama itiraf etmeliyim ki davranışları kusursuzdu ve akranlarım arasında daha çok erkeğin, onun bana gösterdiği sevimliliğe ve adaba sahip olmasını isterdim. Çok hoş bir öğlen yemeği yedik. John önceden telefon edip restorana bir vegan getirdiğini açıklamıştı. Bana özel olarak pişirilmiş harika bir sebze köftesi getirdiler.

Sonradan öğrendim ki tüm arkadaşlarına yemeğimizi bölmeleri, hatta masamıza gelmeleri önceden yasaklanmıştı. Beni onlarla daha sonra tanıştıracaktı. Bu yüzden onların yemeği epey önce bitmesine rağmen John ve ben yemeğimizi ve sohbetimizi bitirene kadar oturup sabırla beklediler. Sonra yine

elini belime koyarak beni onların masasına yönlendirdi ve ben hepsini etkileyerek fakat esas ilgiyi John'un çekmesini sağlayarak mükemmel kız arkadaşı oynadım. Bana, gururla tüylerini kabartmış bir horozu anımsatmıştı. Çok eğlenceli zamanlardı.

Fakat tüm bunların altında, ölmekte olan bir adam vardı. Muhtemelen son dışarı çıkışlarından birinde oynadığımız bu masum oyuna katılmanın ne zararı olabilirdi ki? Eve gelip ve John'u hayal kırıklığına uğratarak pembe elbisemi çıkartıp daha pratik iş kıyafetlerimi giydikten sonra yatağına yatmasına yardımcı oldum. Dışarı çıkmak onu ne kadar mutlu etmiş olsa da bitkin düşmesine de sebep olmuştu.

Ölüme yakın insanların enerjisi öyle düşüktür ki dışarıda küçük bir gezinti; onları bir hafta, seksen saat boyunca tuğla taşımışlar gibi yorabilir. Bu bütün enerjilerini tüketir. Aileler ve arkadaşlar da iyi niyetli ziyaretlerinin hasta insanları ne kadar yorabileceğini sıklıkla fark etmezler. Son birkaç haftalarını yaşayan insanlar için, beş ya da on dakikadan uzun süren ziyaretler çok yorucu olabilir fakat tam da bu dönemde ziyaretçi bombardımanına tutulurlar.

Ama o akşamüstü sadece John ve ben vardık ve o derin bir uykuya daldı. Pembe elbisemi katlayıp çantama koyarken onu bu öğlen yemeğiyle bu kadar mutlu ettiğim için memnundum. Bu beni de mutlu etmişti.

John gençliğimden farklı biçimlerde de faydalanıyordu. Bilgisayardan ondan daha çok anladığım için onun ofisinde önceki ay başlamış olan işe döndüm. Onun yaşındaki bir adam için bilgisayarlara yaklaşımı örnek alınacak nitelikteydi, John çağın teknolojisini kucaklamaya çalışıyordu. Fakat dosyaları kesinlikle karmakarışıktı, ayrıca dosyalama ve düzenleme seçenekleri hakkında hiçbir şey bilmiyordu. O uyurken katego-

riler oluşturup yüzlerce belgeyi uygun yerlere yerleştiriyor ve aradığı şeyleri bulabilmesi için bir de indeks hazırlıyordum. Ama söylediğim gibi onun yaşındaki bir adam için bilgisayar kullanmak konusunda olağanüstü başarılıydı.

Bir sonraki hafta John'un durumundaki kötüye gidişi gördüğümde o yemeğe çıkmış olduğumuz için şükrettim. Evden bir daha asla çıkamayacaktı. Önümüzde belki birkaç hafta daha olabilirdi ama gücü çok hızlı tükeniyordu. O gün akşamüstü balkonda oturarak güneşin liman köprüsü ve Opera Binası'nın üstünden batışını izledik. John'un üzerinde sabahlığı ve terlikleri vardı, bir şeyler yemeye çalışıyor fakat pek başarılı olamıyordu. "Bunun için endişelenme, John. Yiyebildiğin ya da istediğin kadarını ye" dediğimde ikimiz de bu cümlenin ardındaki söylenmemiş sözlerin ne olduğunu biliyorduk. John ölüyordu ve çok uzun zamanı kalmamıştı. Başını sallayarak çatalını tabağa koydu ve tabağı bana verdi. Tepsiyi bir kenara koydum ve birlikte günbatımını izlemeye devam ettik.

Akşamüstünün sessizliğinde John konuşmaya başladı: "Keşke bu kadar çok çalışmamış olsaydım, Bronnie. Ne kadar da aptalmışım." Balkondaki rahat sandalyesinde otururken ona baktım. Devam etmesi için cesaretlendirilmeye ihtiyacı yoktu. "O kadar çok çalıştım ki şimdi yalnız bir adam olarak ölüyorum. En kötü tarafıysa emekliliğim boyunca hep yalnızdım ve böyle olmamam gerekiyordu." Bana hikâyenin tamamını anlatırken onu dinledim.

John ve Margaret, dördü şimdi kendi çocuklarına sahip olan beş çocuk yetiştirmişlerdi. Beşinci çocukları otuzlu yaşlarının başlarında ölmüştü. Tüm çocukları büyüyüp evden ayrıldığında Margaret, John'dan emekli olmasını istemişti. İkisi de sağlıklı ve formdaydı; iyi bir emeklilik geçirmek için yeterli paraları vardı. Ama John, her zaman daha fazla paraya ihti-

yaçları olabileceğini söylüyordu. Margaret buna her seferinde, ihtiyaçları olursa bu devasa ve artık neredeyse bomboş olan evi satıp kendilerine daha uygun bir ev alarak daha fazla paraya sahip olabileceklerini söyleyerek cevap veriyordu. Bu tartışma on beş yıl boyunca devam etti. Bu arada John da çalışmaya devam ediyordu.

Margaret çok yalnızdı ve çocuklar ya da iş olmadan ilişkilerini yeniden keşfetmeye ihtiyacı vardı. Yıllar boyunca seyahat broşürlerini inceleyip durdu ve gidebilecekleri farklı ülkelerden ve bölgelerden bahsetti. John da daha fazla seyahat etmek istiyordu ve Margaret'ın önerdiği yerleri kabul etti. Ne yazık ki John, işinin ona sağladığı statüyü de seviyordu. Bana, özel olarak işini sevmediğini, hoşuna gidenin daha çok bu işin ona toplum içinde ve arkadaşları arasında verdiği rol olduğunu söylemişti. Ayrıca bir anlaşmayı tamamlamanın kovalamacası da onda bir nevi bağımlılığa dönüşmüştü.

Bir akşamüstü Margaret gözyaşları içinde ona emekli olması için yalvardığında John hem bu güzel kadının çaresizce yalnız olduğunu ve kendisine ihtiyacı olduğunu hem de artık ikisinin de yaşlı olduklarını fark etmişti. Bu harika kadın büyük bir sabırla onun emekli olmasını beklemişti. Ona baktığında hâlâ tanıştıkları günkü kadar güzel olduğunu gördü. Fakat John, hayatında ilk kez o anda, sonsuza dek yaşamayacaklarını düşündü.

Artık anlamlandırabildiği sebeplerle sersemlemiş olsa da John emekli olmayı kabul etti. Margaret yerinden zıplayıp ona sarıldı, gözlerinden akan yaşlar artık mutluluk gözyaşlarıydı. Fakat gülümseyişi çok uzun sürmedi ve John sözlerini, "Bir yıl sonra" diyerek bitirdiği an kayboldu. Şirkette pazarlığı süren bir anlaşma vardı ve John bunun nasıl sonuçlanacağını görmek istiyordu. Margaret on beş yıl boyunca onun emekli

olmasını beklemişti. Elbette bir yıl daha bekleyebilirdi. Bu bir fedakârlıktı ve Margaret gönülsüzce de olsa bu teklifi kabul etti. Güneş görüş alanımızdan çıkarken John bana seçimi yüzünden daha o zaman kendini bencil hissetmiş olduğunu ama bir anlaşma daha yapmadan emekli olamayacağını söyledi.

Yıllardır bunun hayallerini kuran sevgili karısı için her şey gerçek hale gelmeye başlamıştı. Düzenli olarak seyahat acentalarına telefon edip gerçek planlar yapmaya başladı. John her akşam eve geldiğinde Margaret onu hazırlanmış bir akşam yemeği sofrasıyla bekliyordu. Bir zamanlar bütün ailelerine hizmet etmiş olan masada oturup yemeklerini yerken Margaret büyük bir heyecanla düşüncelerini ve fikirlerini onunla paylaşıyordu. Artık John da emeklilik fikrine ısınmaya başlamıştı fakat yine de Margaret tersini söylese de önlerindeki on iki ayı çalışarak geçirmek konusunda ısrar etti.

Emekli olmayı kabul ettikten dört ay sonra yani çalışma hayatının bitimine sekiz ay kala Margaret mide bulantılarından yakınmaya başladı. Başlangıçta sadece biraz başı dönüyordu fakat bir haftanın sonunda rahatsızlığı devam etti. John işten geldiğinde, "Yarın için doktordan bir randevu aldım" demişti Margaret. Hava kararmıştı. İşten eve dönmeye çalışanların trafiği uzakta devam ediyordu. Margaret, neşeli görünmeye gayret ederek, "Önemli bir şey olmadığına eminim" diye eklemişti.

John, Margaret'ın kendini iyi hissetmemesi yüzünden endişelendiyse de ertesi akşam Margaret doktorun bazı testler yapmak istediğini söyleyene kadar aklından daha fazlası geçmemişti. Test sonuçları ortaya koymasaydı bile sonraki haftalarda Margaret'ın gitgide artan rahatsızlığı ve acısı, onlara bir şeylerin yolunda olmadığını gösterecek düzeydeydi. Sadece işlerin ne kadar yolunda olmadığının farkında değillerdi. Margaret ölüyordu.

Bizler, ululuğumuzu garantileyecek şeylerin daha sonradan geleceğini varsayarak ya da sınırsız zamanımız olduğunu düşünerek gelecek planları yapmaya çok fazla zaman harcarız. Oysa sahip olduğumuz tek şey, bugündür. Artık John'un hissettiği derin pişmanlığı anlamak zor değildi. İnsanların işlerini çok sevebileceklerini anlıyordum ve bunun suçluluk duyulacak bir tarafı yoktu. Ben de yanında genellikle büyük bir hüzün getirmesine rağmen yaptığım işi çok seviyordum.

Ama ona, onu bu kadar destekleyen bir aile hayatı olmasaydı yine de işinden bu kadar keyif alıp alamayacağını sorduğumda John başını salladı. "Evet, işimden epeyce keyif alıyordum. Ve kesinlikle bana sağladığı statüyü seviyordum ama şimdi bunların ne anlamı var ki? Hayatta ilerlememi sağlayan şeye çok daha az vakit ayırdım: Margaret'a ve aileme. Ah, sevgili Margaret'ım. Sevgisi ve desteğiyle her zaman yanımdaydı. Ama ben onun yanında değildim. Ayrıca çok da eğlenceli biriydi. Birlikte, buradan uzakta harika vakit geçirebilirdik."

Margaret, John'un emekli olmasına üç ay kala ölmüştü. Gerçi John, onun sağlığı sebebiyle o zaman zaten emekli olmuştu. John o zamandan beri emekliliğini nasıl bir suçluluk duygusunun altında ezilerek geçirdiğini anlattı. Kendi deyişiyle 'hatasını' kabul etmek konusunda belli bir yere gelmeyi başarmış olsa da Margaret'la seyahat etmek ve birlikte gülmek için büyük bir arzu duyan artık kendisiydi.

"Sanırım korkmuştum. Evet, korkmuştum. Sersemlemiştim. Oynadığım rol bir şekilde beni tanımlamaya başlamıştı. Tabii artık ölmek üzere biri olarak burada otururken hayatta sadece iyi bir insan olmanın yetip arttığını görebiliyorum. Neden bizi doğrulaması için maddi dünyaya bu kadar bağımlıyız ki?" John yüksek sesle düşünüyordu; her şeye sahip olmak isteyen, önemlerini kendi içlerinde kim oldukları yeri-

ne neye sahip olduklarına ve ne yaptıklarına göre ölçen geçmiş ve gelecek nesiller için üzüntüyle dolu, rastgele cümleler kuruyordu.

"Daha iyi bir hayat istemenin yanlış bir tarafı yok. Beni yanlış anlama" dedi John. "Sadece, daha fazlasının peşinden koşmamız ya da başarılarımız ve sahip olduğumuz şeyler yoluyla tanınma ihtiyacımız bizi, sevdiğimiz insanlarla vakit geçirmek, sevdiğimiz şeyleri yapmak ve bir denge kurmak gibi asıl önemli şeyler konusunda engelleyebilir. Sanırım asıl mesele bu denge, öyle değil mi?"

Ona hak vererek sessizce başımı salladım. Artık üstümüzdeki birkaç yıldızı görebiliyorduk ve şehrin ışıkları suyun üstüne yansımaya başlamıştı. Denge kurmak benim için de her zaman biraz zorlandığım bir şey olmuştu. Bana her şey ya hep ya hiç gibi görünürdü ve bu işim için de geçerliydi. Normal çalışma saatlerim on iki saatlik vardiyalardan oluşurdu fakat müşterilerim sona yaklaştıkça hem onlar hem de aileleri bakıcıların mümkün olduğunca uzun süre yanlarında kalmalarını isterlerdi. Bu yüzden son aylarında haftada altı gün çalışmam, bazen geceyi de orada geçirmem yani aralıksız otuz altı saat orada kalmam alışılmadık bir durum değildi. Haftada seksen dört saat çalışmak hiç kimse için sağlıklı değildi ve bu, yaptığınız işi çok sevseniz bile geçerliydi.

Bazen müşterilerim uyurdu ama benim yine de orada olmam gerekirdi. Yapmam gereken birçok başka iş vardı. Kendi hayatımı beklemeye almışım gibi hissederdim, tabii aslında böyle değildi çünkü bu da hayatımın bir parçasıydı. Müşterim vefat ettiğinde bitkin halde olurdum. Böyle bir maratonun ardından genellikle bir süre düzenli bir müşteri karşıma çıkmazdı. Ben de bu molayı değerlendirir, yeniden arkadaşlarımla görüşür, müzik ve yazı çalışmalarıma döner ve sonra her şeye

en baştan başlardım. Ara sıra tesadüfi birkaç mesai dışında işim olmadığı, uzun süreli mola dönemleri harika olurdu. Ama bu tutarsızlık gelirim açısından üzerimde büyük bir baskı kurardı. İş olmadığında param da olmuyordu.

Tam bu dönemde haftada bir gün bir doğum öncesi kliniğinde ofis sorumlusu olarak çalışma teklifi aldım. Bu düzenli bir işti ve çok sevmiştim. Klinik hamile kadınlar için doğum kursları ve anneler için grup eğitimleri veriyordu. Bazı haftalarda ölüm döşeğindeki insanlara bakıcılık yapmaktan çıkıp ayaklarıma tırmanan ve bana ıslak öpücükler veren bebeklerle etrafım sarılı halde çalışmaya gidiyordum.

Bu benim için hayatın güzellikleri ve tüm döngüsü konusunda sağlıklı bir hatırlatma oluyordu. Bir müşterim öldüğünde merkeze yeni bir bebek gelirdi. Bu minikler inanılmaz derecede hassas ve güzel olurlardı. Patronum Marie, olabilecek en büyük kalbe sahip olan, hayatımda tanıdığım en harika insanlardan biriydi. Onu çok severdim ve hâlâ seviyorum. İşimin bir kısmı, doğum öncesi sınıflarında kullanılacak malzemeleri hazırlamaktı. Sonuç olarak, günümün büyük bir bölümü dünyanın dört bir yanındaki farklı kültürlerden gelen kadınların hamilelik ve doğum süreçlerine nasıl yaklaşımlar sergilediği üzerine yazılar okuyarak geçiyordu. Birçok kültürün her şeyi ne kadar doğal kabul ettiğini ve bazıları için doğumun acısının ne kadar düşük olduğunu gördüğümde biz Batılıların nasıl da içimize işlemiş bir korkuyla koşullandırılmış olduğumuzu daha iyi anladım. Hamilelik ve doğum, başından sonuna kadar neşeli ve güzel bir kutlama olarak görülüyordu.

Etrafımda doğumla ilgili, hayat dolu bir ortam olması benim için çok sağlıklıydı. Sürekli ölmekte olan insanlarla birlikte olmak ve müşterilerimle onların ailelerine karşı çok güçlü bir empati geliştirmek, bazen beni tükenme noktasına getiriyordu.

Dünyanın dört bir yanında, hayatlarını ölmekte olan insanlarla çalışmaya adamış bir sürü insan var. Belki onlar, kendilerini dışarıda tutmak konusunda benden daha fazla ustalaşmışlardır. Ya da bunu dengelemek konusunda. Bilemiyorum. Ne olursa olsun, onlara sonsuz bir saygı duyuyorum. Fakat haftanın bir gününü, hayat döngüsünün sonundakiler yerine başındakilerle çevrilmiş halde geçirmenin, hayatıma o yıllarda eksik olduğunun farkında bile olmadığım hafiflik getirdiğini biliyorum. Onlardan aldığım enerji taze ve yaşam doluydu, sanki birisi benim için bir pencere açmış ve temiz havanın içeri dolmasına izin vermişti.

Her hafta bu zıtlığın içinde yaşamam, ölmekte olan müşterilerimin de bir zamanlar küçük bebekler olduklarını görmeme yardım ediyordu. Yeni bir anne bana gururla minik bebeğini gösterdiğinde bu bebeklerin büyüyüp yaşlanmasını ve dolu dolu bir hayat yaşamasını umuyordum. Bu bebekler de bir gün, tıpkı müşterilerim gibi kendi hayatlarının sonuna geleceklerdi. Hayat döngüsünün iki ucunu da bu kadar yakından gördüğüm bu dönem oldukça ilginçti. Bu, gerçek bir lütuftu.

O zamandan itibaren, hayatımdaki diğer insanlar için daha fazla şefkat duymaya başladım. Çünkü onlar da bir zamanlar küçücük, kırılgan bebeklerdi ve aynı benim gibi onlar da bir gün ölecekti. Ailemi, kardeşlerimi, arkadaşlarımı ve yabancı insanları, bir zamanlar hayata güvenen, masum ve umut dolu küçük çocuklar olarak görmeye başladım. Onların, doğuştan sahip oldukları güven ve açık yürekliliği etkileyen; aileleri, arkadaşları ya da toplum tarafından açılan yaralardan önce nasıl insanlar oldukları hakkında düşündüm. İnsanların yüreğinin aslında iyi olduğu benim için çok açık hale geldi ve hepsini ilgili bir annenin koruyuculuğuyla sevmeye başladım.

Artık yıllar boyunca bana söylenmiş olan can yakıcı şeylerin aslında onlardan gelmediğini görüyordum. Bu sözler, doğarken sahip oldukları güzel, saf varlıktan değil; o insanların yaralarından geliyordu. Yıllar önce doğmuş olan bu kıymetli bebekler hâlâ onların bir parçasıydı. Ayrıca her birinin içinde hâlâ sevimli ve masum bir çocuk yaşıyordu. Ve bir gün, birçok insanın ölüm sürecinde fark ettiği, hayata dair bilgeliğe de sahip olacaklardı.

Hayatımda bazı insanları sevmediğimi düşündüğüm zamanlar olmuştu. Ama sonradan sevmediğim şeyin sadece davranışları ve sözleri olduğunu gördüm. Artık onların masum kalplerini seviyordum. Kalpleri bir zamanlar dünyanın onlara mutluluk getireceğine ve onlara iyi bakacağına inanmıştı. Fakat bekledikleri gibi olmayınca canları yanmıştı ve bunun hayal kırıklığıyla doğru olmayan tepkiler vermeye başlamışlardı. Ben de onlardan farklı değildim. Ben de kendi acılarım ve hayatın umduğum gibi ilerlememesi yüzünden yaşadığım hayal kırıklıkları sebebiyle başkalarının acı çekmesine sebep olmuştum. Etrafındakilerin acısına maruz kalarak güveni kırılan o küçük kız da kendi acısıyla tepki vermişti.

Ailemin ve diğer herkesin kalpleri hâlâ o orijinal saflığa sahipti. Sadece üstü acılarla ve hayatla bulutlanmıştı. Hayatımda bazı insanlarla bir zamanlar umut ettiğim mutluluğa ve dostluğa sahip olup olamayacağım hâlâ belirsizdi. Ne olursa olsun, artık bunun pek önemi yoktu. Artık hepsinin bir zamanlar hayata güvenen ve masum bebekler olduklarını görebiliyordum. Başkalarına söylenen kaba her söz, acıdan kaynaklanıyor ve yolunu kaybetmiş küçük bir çocuğun ağzından dökülüyordu ve bu benim için de geçerliydi ve sadece bunun için bile onları sevmeye devam edebilirdim.

Balkonda John'un yanında otururken onun içindeki kırılgan çocuğu da gördüm; orada, Tanrı bilir neye maruz kaldıktan sonra, çalışarak kendini kanıtlamanın, onu karısıyla seyahat etmekten daha mutlu edeceğine karar vermiş olan harika, küçük bir çocuk vardı. O artık yaşlı bir adam olsa da içindeki o küçük, masum çocuğu görmek hiç de zor değildi. John derin derin iç çekerken arada sırada sıcak gözyaşları yanaklarından iniyordu. Ona mahremiyet sağlamak ve onu düşünceleriyle yalnız bırakmak için tabakları içeri götürüp bulaşığı yıkadım. Döndüğümde dizlerine bir battaniye örttüm ve yerime oturmadan önce onu yanağından öptüm.

"Sana hayat hakkında söyleyebileceğim tek bir şey varsa Bronnie, o da budur. Kendine, çok çalıştığın için sonradan pişman olacağın bir hayat kurma. Şimdi hayatımın sonuna gelene kadar bundan pişman olacağımı bilmediğimi söyleyebilirim. Ama kalbimin derinliklerinde bir yerde, çok fazla çalıştığımı biliyordum. Bu sadece Margaret için değil, benim için de çok fazlaydı. O zamanlar şu anda olduğu gibi başkalarının benim hakkımda ne düşündüğünü önemsememeyi çok isterdim. Bunun gibi şeyleri anlamak için neden hayatımızın en sonuna kadar beklememiz gerektiğini çok merak ediyorum." Başını salladı ve konuşmaya devam etti. "Yaptığın işi sevmenin ve kendini buna adamak istemenin yanlış bir tarafı yok. Ama hayatta bunun dışında da bir sürü şey var. Önemli olan denge, dengeyi sağlamak."

"Sana katılıyorum, John. Bu hayatın bana zaten öğrettiği bir ders ama hâlâ üzerinde çalışıyorum, merak etme" diye itiraf ettim dürüstçe. John ne demek istediğimi anlamıştı. O zamana kadar birbirimizle bir sürü hikâye paylaşmıştık ve bu beni anlaması için yeterliydi. Sonra John kendi kendine gülmeye başladı. Ben de neye güldüğünü sordum ve aklına gelen komik şeyi benimle paylaşması için onu cesaretlendirdim.

"Şey, sana hayat hakkında söyleyebileceğim tek şeyin, çok fazla çalıştığın için pişman olacağın bir hayat kurmaman olduğunu söyledim. Ama şimdi aklıma bir şey daha geldi ve bu da onun kadar önemli."

"Söyle o zaman" dedim gülümseyerek.

John gözlerinde hınzır bir ifadeyle bana bakıp, "O pembe elbiseni asla atma!" dedi.

John gülerek sandalyemi işaret etti ve sonra kendi sandalyesinin yanına dokundu. Bu, sandalyemi onunkine yaklaştırmamı istediği anlamına geliyordu ve ben de gülerek istediğini yaptım. Birkaç saat daha geçti ve biz yan yana, dizlerimizde birer battaniyeyle limanı izlemeye devam ettik. Ara sıra konuşmamız rahat bir sessizlikle bölünüyor, sonra sohbet yeniden akmaya başlıyordu. Fakat bazı sessizlik anları, John'un derin iç çekişleriyle son buluyordu. Buna verdiğim tepki, elini elime alıp sıkmak oluyordu.

Üzgün bir gülümsemeyle bana bakan John şöyle dedi: "Ailem dışında bu dünyada güzel bir şey bırakabileceksem, bu sözlerdir. Çok fazla çalışma. Dengeyi sağlamaya çalış. İşini bütün hayatın haline getirme." Nazikçe gülümseyerek elini kaldırdım ve üstünü öptüm.

John o geceden kısa süre sonra öldü. Bunu henüz bilmiyordum ama bana söylediği sözler, bakıcılığını yaptığım birçok kişi tarafından daha birçok kez bana söylenecekti. O söyleyeceğini söylemişti ve söylediklerini asla unutmadım.

Amaç ve Niyet

Yaşam biçimim hakkında kulaktan kulağa dolaşan sözler, benim yararıma çalışmaya başlamıştı. Ruth'un evinde kaldığım zaman artık epey geride kalmıştı. Ama harika insanlardan oluşan bir topluluk, onlar yokken benim evlerine bakmamın karşılıklı faydasını görmeye başlamıştı. Bazen birkaç hafta ya da ayda bir ev değiştirmem gerekmesi beni oldukça yorsa da aynı zamanda bir sürü güzel ev görmemi de sağladı. Hatta bu evlerden biri, ülkenin en zengin insanının evinin arka tarafına bakıyordu. Yani oldukça varlıklı çevrelerde yaşıyordum.

Göz kulak olduğum evlerin çoğuna bir temizlikçi ve bir bahçıvan geliyordu ve bazılarının ayrı bir cam silicisi bile vardı. Benim buradaki tek rolüm, burası kendi evimmiş gibi yaşamak ve bundan keyif almaktı. Bunun oldukça kolay olduğunu söylememe bile gerek yok. Yeni çevrem varlıklı insan-

lardan oluşuyordu ve bunlardan bazıları inanılmaz derecede yaratıcıydı. Bu yüzden evleri de genellikle aydınlık, renkli ve davetkâr oluyordu.

Pearl'ün bakıcılığını yapmaya da bu ev bakıcılığı görevlerimden biri aracılığıyla başladım. Pearl'ün hem evi hem de kendisi çok neşeliydi, tabii bu ölmekte olan biri için ne kadar mümkünse. Birbirimizi görür görmez sevdik. Pearl'ün, biri yabancılara karşı oldukça soğuk olan üç köpeği vardı ve bu köpek, birkaç dakika sonra kucağımda oturuyordu. (Hayvanlar, hayvan severleri hemen tanır.) Minik, siyah köpeğin tepkisi, Pearl'le aramızdaki ilişkinin hızla ilerlemesini sağladı.

Birkaç ay önce, altmış üçüncü doğum gününü kutlamasına kısa süre kala, Pearl'e ölümcül bir hastalığın teşhisi konmuştu. Köpekleri ve evine duyduğu sevgi yüzünden kendi yatağında ölmeye kararlıydı. Bir arkadaşı, zamanı geldiğinde üç köpeğini birden kendi evine almayı teklif etmişti ve Pearl birlikte kalacaklarını bilmenin huzuruna sahipti. Ayrıca yaklaşmakta olan sonunu da oldukça kabullenmiş görünüyordu.

O ana kadar bakımını üstlendiğim müşterilerimin birçoğu başlangıçta durumları konusunda inkâr halinde olurlardı. Kaçınılmaz sonu kabullenmeden önce bir dizi duygusal değişim geçirirlerdi. Bazı müşterilerimse -bu haber onlara kaldıramayacakları biçimde verilmiş olduğu için- şokta olurdu. Bu tip haberleri veren kişi bazen, ilettiği haberin tam etkisinin farkında olmadığı için çıplak gerçeği ifade etmekle yetinir. Zaman zaman bu aileden biri olur. Bazense profesyonel tıpçılar. Fakat bu durumlarda gerçek bir yumuşaklık kesinlikle gereklidir.

Fakat Pearl, vaktinin dolduğu konusunda tam bir kabul içindeydi. Bana bunu kolaylaştıran şeylerden birinin, kocasını ve tek çocukları olan küçük kızını otuz yıl önce birer yıl arayla

kaybetmesi olduğunu söylemişti. Kalbinin derinliklerinde, yakında onları yeniden göreceğini biliyordu.

Kocası ani bir iş kazasında hayatını kaybetmişti ama Pearl 'kaza' kelimesini kullanmaktan pek hoşlanmıyordu, çünkü böyle bir şey olduğuna inanmıyordu. "Olması gereken buydu" demişti bana. "Bu dayanılmaz acılar çekmeme sebep olmuştu fakat bunun üzerine otuz yıl yaşadıktan sonra bu kaybın nasıl şu anda olduğum insan olmamı ve başkalarına yardım etmemi sağladığını gördüm. Onun ölümünü yaşamasaydım, şu anda olduğum insan olamazdım."

Küçük kızını kaybetmek konusunda da felsefi bir yaklaşıma sahipti. Tonia sekiz yaşında kan kanserinden ölmüştü. "Çocuğunu kaybetmek, herkesin söylediği kadar kötü bir şey. Hiçbir anne-baba bunu yaşamamalı. Ama yaşıyorlar, hem de her gün, dünyanın her yerinde. Ben sadece birçok kişiden biriyim." Onu dinledim ve kızından bahsederken ondan yayılan huzuru takdir ettim. "Çok uzun zaman acı çekmediği için onun adına mutluyum. Ben onun hayatıma neşeyi ve koşulsuz sevgiyi öğretmek için geldiğine inanıyorum. O zamandan beri bu sevgiyi akrabam olmasa da başka insanlara da gösterebiliyorum. Sevgili Tonia, minik meleğim benim."

Anıları zihninde solmuş ve ona dair net fotoğraflar yavaş yavaş silinmişti fakat kalbinde güçlerinden hiçbir şey kaybetmeden duruyorlardı. Pearl'ün kızına duyduğu sevgi, her zamanki kadar güçlüydü. Sevgi asla ölmez, dedi bana neşeyle. Bana, Tonia'nın ölümünden sonra hayatın ne kadar zor olduğunu ve hayatının yeniden düzene girmesinin nasıl birkaç yıl sürdüğünü anlattı.

Ama Pearl asla kendisini bir kurban gibi hissetmemişti. Çocuğunu kaybetmenin acısını bilse ve bunun kimsenin başına

gelmemesini dilese de bir çocuk sahibi olmanın mutluluğunu da biliyordu ve özellikle belirttiği gibi herkesin böyle bir şansı olmuyordu.

Her zorlukta bir hediye olduğu konusunda aynı fikirdeydik. "İnsanlar sürekli kurbanı oyuyor" diye devam etti. "Ama kimi kandırıyorlar ki? Sadece kendi kendilerine zarar veriyorlar. Hayatın sana hiçbir borcu yok. Başka kimsenin de borcu yok. Sen sadece kendine bir şeyler borçlusun. Bu yüzden hayattan en fazlasını almak için yapman gereken şey, sana verdiği hediyelere teşekkür etmek ve kurban olmamayı seçmektir."

Pearl'e benim de hayatımda epeyce kurban tanıdığımı ama beni uyandıran en büyük şeyin, bir noktada benim de bunu yaptığımı fark etmem olduğunu anlattım. Yaralarımla uğraşmaya çok fazla daldığım için sadece hayatımın ne kadar zor olduğuna odaklanabildiğimi gördüğümde çok şaşırmıştım.

Pearl beni yargılamadan bunu onayladı. "Hepimiz zaman zaman bunu yapabiliriz. Şefkatle kurban psikoloji arasında ince bir çizgi vardır. Fakat şefkat, iyileştirici bir güçtür ve kendine nezaketle yaklaştığın bir noktadan kaynaklanır. Kurbanı oynamaksa hem etrafındaki insanları senden uzaklaştıran hem de kurbanı oynayan kişinin asla gerçek mutluluğu tadamamasına sebep olan zehirli bir atıktır. Kimsenin bize hiçbir borcu yok" dedi yeniden. "Sadece biz, kendi kendimize yüklerimizden kurtulmayı, şükredilecek şeyleri saymayı ve zorluklarımızla yüzleşmeyi borçluyuz. Bu bakış açısıyla yaşadığında hayatın hediyelerle dolar." Bu kadını çok seviyordum.

Pearl, birçok insanın hayatının ne kadar zor olduğu, ne kadar büyük mücadeleler verdiği ama yine de onların hayata devam etmeyi başardıkları ve yolları üzerindeki küçük şeylerde nasıl mutluluğu bulduğu konusunda konuşmaya devam etti.

Fakat bazı insanlar, diğerleriyle kıyaslandığında ne kadar iyi bir hayata sahip oldukları konusunda hiçbir fikirleri olmadan sürekli kendi hayatlarından şikâyet ediyordu. Bu konuda Pearl'le aynı fikirde olmam kolaydı çünkü hâlâ zaman zaman hissettiğim acıya rağmen bana verilen lütufları da gözden kaçırmıyordum. Her zaman senden çok daha kötü durumda biri vardı.

Pearl kocasını ve kızını kaybettikten sonra hayatını tekrar düzene sokmayı başardığında birkaç yıl boyunca kendisini işine adamıştı. Yaptığı işi epeyce seviyordu. Çalışma arkadaşlarını ve müşterilerini seviyordu, ayrıca orada olmasının bir sebebinin onları mutlu etmek olduğunu hissediyor ve bunu gayet iyi yapıyordu. Yine de içinde her zaman bir boşluk vardı. Neredeyse yirmi yıl boyunca ailesini kaybetmeyi önemsememeye çalışmıştı.

Bir gün tesadüfen duyduğu bir sözden sonra kendisini iş saatleri dışında yeni bir toplumsal yardım programı geliştiren bir müşterisine yardım ederken bulmuştu. Pearl çok da farkında olmadan kendini bu işe gitgide daha fazla kaptırmıştı. Bunun sebebi, projeyi ve bu insanların yapmak istedikleri şeyi çok sevmiş olmasıydı. "Yirmi yıldan uzun süreden sonra hayatımda yine tutku duyuyordum. Peki, sebebi neydi, biliyor musun?" diye sordu. Bekledim. "Bir amacım vardı, gerçek bir amaç. İşimin içindeki boşluk buydu. Orada bana göre bir amaç yoktu."

Bunu kendime uyarlamak benim için hiç zor değildi. Pearl'le kendi çalışma hayatı geçmişimi paylaştım ve ikisi de bana büyük bir tatmin duygusu veren bakıcılık ve müzik alanlarında çalışmaya başlayana kadar verdiğim mücadelelerden bahsettim. Pearl, özellikle daha önce yaptıklarımla kıyaslandığında şu anki işimin gerçekten bir amacı olduğu konusunda bana hak verdi. Ama o da benim gibi kendisi için doğru alanda olduğu

sürece herkesin işinde kendi amacını bulabileceğine inanıyordu. Bu sadece bir bakış açısı meselesiydi.

Pearl'ün evinde harika bir kış bahçesi vardı ve kışın, cam tavanından üzerimize güneş ışığı vururdu. İçerisi aydınlık ve çok güzel olurdu. Her sabah, tekerlekli sandalyesini iterek onu kış bahçesine çıkarırdım ve Pearl'ün kucağında köpeklerinden biri, bazen de üçü birden olurdu. Birlikte, litrelerce taze demlenmiş bitki çayı içer, her yeni günün bize getirdiği hediyelerin keyfini çıkarırdık. Ona, orada olmanın bana hiç çalışmak gibi gelmediğini söylediğimde neşelenip şöyle dedi: "Elbette, zaten öyle olmalı. Yaptığın işi sevdiğin zaman bu sana çalışmak gibi gelmez. Bu sadece benliğinin doğal bir uzantısı olur."

Parçası olduğu toplumsal yardım projesi, Pearl'ün hayatının işini bulmasını sağlamıştı. Bir yıl içinde eski işinden istifa edip kendini tamamen bu yeni rolüne adadı. Başlangıçta maaşı daha düşüktü ama bu onun umurunda değildi. Fakat zaman içinde geliri epeyce arttı. "Bazen, atlayışını yapmadan önce, koşup hız kazanabilmek için başta birkaç adım geri gitmen gerekebilir" dedi Pearl gülerek. "Para meselesi çok yanlış anlaşılıyor. Bu yüzden insanlar sonsuza dek yanlış işlerde kalıyor çünkü sevdikleri işi yaparak para kazanamayacaklarını düşünüyorlar. Ama tam tersi de olabiliyor. Yaptığın işi gerçekten seviyorsan, işini daha çok benimsediğin ve daha mutlu bir insan olduğun için parayı kendine çekmeye daha açık hale gelebiliyorsun. Tabii düşünce biçimini değiştirmen ve nasıl para kazanacağını bulmaya çalışmayı bırakman biraz zaman alıyor.

Bir zamanlar bir arkadaşım bunu çok iyi ifade etmişti ve ben de bunu Pearl'le paylaştım. Biz, parayı çok fazla önemsiyoruz. Yapmamız gereken şey; ne yapmak, hangi projede yer almak istediğimizi bulmak ve bu odağa doğru kararlılık ve inançla ilerlemek için çalışmak. Mesele paraymış gibi davranmayın.

Bunun yerine önemli olan içinde bulunduğunuz proje olsun. O zaman para, sık sık beklenmedik kaynaklardan da olsa kendi kendine size doğru çekilecektir.

Benim hayatımdaki kırılma anları bunu bana daha önce öğretmişti. Para akışım kesildiğinde genellikle para eksikliğine odaklanmış olurdum ve bu yüzden daha fazla eksiklik çekerdim. Ama günün güzelliğine odaklandığımda, şükredeceğim şeyleri saydığımda ve yönlendirildiğim şeye ulaşmak için çalıştığımda ihtiyacım olan her şey yoluma çıkardı.

İstediğim şeyi yapmak için çalışmaya devam edecek cesarete sahip olmanın en büyük ödüllerinden birini, ilk albümüm yayınlandığında aldım. Zamanlama harika olacaktı çünkü o dönemde en sevdiğim ve en düzenli ev bakıcılığı işlerimden birini yapıyor olacaktım ve kayıtları burada yapabilecektik. Burası koyu pembe renkte, araya sıkışmış bir yağmur ormanına bakan muhteşem bir evdi. İşin içinde olan herkes için aynı zaman dilimi boştu. Özellikle de çok meşgul bir adam olan yapımcım da zamanını ayarlamayı başarmıştı. Diğer müzisyenler de kayıt programından memnunlardı. Sadece tek bir şey eksikti. Para! Biraz param vardı fakat yeterli değildi.

Ama içimden gelen ses, sanki gerçekleşecekmiş gibi buna hazırlanmamı söylüyordu, ben de öyle yaptım. Müzisyenlerden randevular alındı. Zamanımı prova yapmaya ve şarkılardaki son değişiklikleri yapmaya adadım. Ama zaman yaklaştıkça beni bu noktaya getiren inancım geri çekilmeye başladı. İçimin derinliklerinde, bunu yapmam mümkün olmasaydı buraya yönlendirilmeyeceğimi biliyordum. Bu yüzden daha güçlü anlarımda içimde her şeyin yolunda gideceğine dair eksiksiz bir inanç oluyordu. Sonuçta geçmişte de kaderin, yönetimi eline almasını beklediğim anlar olmuştu. Kendime ve ihtiyaç duyduğum şeyleri kendime çekebilme yeteneğime inanıyordum.

Ama korku inancımın artık onu örtemeyeceği noktaya kadar yüzeye çıkmaya başlamıştı.

Pazartesi günü kayda başlamamız gerekiyordu. Cuma akşamüstü olmuştu ve hâlâ hiçbir yerden para bulamamıştım. Korku içimde yükselmeye başladı. Yapımcı, para almadan bu zamanı harcamayı karşılayamazdı. Diğer müzisyenlerin de müsait zamanları kısıtlıydı. Paniğe kapılmaya başladığımda doğrudan meditasyon yastığıma gidip oturdum. Bir anda gözyaşlarım boşaldı. Tamamen güçlü kalmaya odaklanmış olduğum son birkaç aydır birikiyorlardı. Şimdi ortaya çıkmışlardı. İçimi çekerek bütün hayal kırıklıklarımı serbest bıraktım ve artık bunu yapamayacağımı kabul ettim. Artık hiç gücüm kalmamıştı. Ben bana gösterilen yönde ilerlemiştim ama artık devam edemeyecektim. Hepsi birlikte çok zordu. Artık bunu yapmayacaktım.

Sonra, ah o muhteşem teslimiyet anı! Durum buydu. Yapabileceğim daha fazla bir şey kalmamıştı. Artık bunu daha yüce güçlere bırakmamın vakti gelmişti. Kendimi korku dolu ve bitkin hissediyordum ve kafamı dağıtmak için dışarı çıkıp biraz müzik dinlemeye karar verdim. Tam o sırada durumumdan haberi olmayan bir arkadaşım telefon etti ve bana, onunla ve bir başka arkadaşıyla birlikte dışarı çıkıp çıkmayacağımı sordu. Arkadaşlarım kafesi de olan bir kitapçıya gidiyordu. Bu tek başına gidip bir grubu dinlemekten daha çekici geldiği için kabul ettim. Kendi kendime durumumu unutup gecenin keyfini çıkaracağıma söz verdim ve mutlulukla evden çıktım. Yarın yeni bir gündü ve işlerle yarın uğraşabilirdim. Ama bu gece, hepsini unutmaya ihtiyacım vardı.

Arkadaşım Gabriela kitapların arasında gezinirken ben de kafenin girişinde oturup onun arkadaşıyla sohbet ettim. Leanne'le daha önce sadece birkaç yıl önce bir kez karşılaşmış-

tık ve o zamandan beri yollarımız bir daha kesişmemişti. Bana nerede yaşadığımı sorunca ona ev bakıcılığı işimden bahsettim. Bu durum oldukça ilgisini çekti ve aynı zamanda ona yardımcı oldu çünkü kısa süre sonra emlak işine girmeyi planlıyordu ve şimdiye kadar yaşamış olduğum farklı mahallelerin değerleri konusundaki fikirlerimi dikkatle dinledi. Leanne sorularına devam edince, bu hayat tarzını seçmemin sebebinin, kira ödemek istememem ve yaratıcılık gerektiren işlerde, özellikle de müzik sektöründe çalışmak istemem olduğunu anlattım.

Leanne çok zor bir boşanma sürecinden geçiyordu ve o da kendi meselelerini kafasından uzaklaştıran bu konuşmayı en az benim kadar hoş karşıladı. Böylece sohbetimiz doğal biçimde akmaya devam etti. Sonra bana albümüm hakkında sorular sorunca ben içinde bulunduğum duruma geri döndüm ve konuşmanın bu konuya kaymasına izin verdiğime pişman oldum. Ama ona dürüstçe işlerin ne aşamada olduğunu ve nasıl umutsuzca bir mucize olmasını beklediğimi anlattım.

Benden ona albümümden daha çok bahsetmemi istedi ve albümde benimle birlikte çalışan insanlar, hangi enstrümanları kullanmayı planladığım, müziğimin nereden geldiği ve sahneye çıkmaya nasıl karar verdiğim gibi konularda sorular sormaya devam etti. Ben de cevap verdim. Sonra bir an bile tereddüt etmeden her zaman sanatı desteklemek istediğini ama kimi desteklemesi gerektiğini bilemediğini, kendi hayatında berbat bir dönemden geçtiğini, olumlu bir şeylere ihtiyacı olduğunu ve pazartesi sabahı ihtiyacım olan parayla evime geleceğini söyledi.

Rahatlama ve mutlulukla gözyaşlarına boğuldum. Buna inanamıyordum. Hiçbir şey düşünmeden ve kendimi tamamen gözyaşlarına teslim etmemeye çalışarak onu içtenlikle kucakladım. Albüm çıkacaktı. Para bir şekilde kendisini bana getirmişti.

Leanne kayıtlar sırasında birkaç kez geldi. Her yeni şarkıyı kaydederken onun, uzun halının üzerinde uzanıp kulağında kulaklıklarla bizim çalıp söylediklerimizi dinlemesi harikaydı. Ama bu süreçten oldukça kopuk görünüyordu. Sanki sadece bunun gerçekleştiğini görmek ona yetiyordu. O gerçekten çok güzel ve cömert bir kadındı. Bu olay, hayatımın bundan sonraki her dönüm noktasında bana fazladan güç verdi. Yardım geliyordu. Bizim sadece yolundan çekilmemiz gerekiyordu.

Bu hikâye Pearl'ün çok hoşuna gitti çünkü inandığı her şeyi destekliyordu. "Bu kesinlikle doğru. Korku bizi tamamen engeller. Para da sadece bir başka enerjidir, hepimize iyilik ve mutluluk getirmek isteyen bir enerji. Ama biz onu yanlış kullanırız, ona güç veririz, peşinden koşarız, ondan korkarız; onu elde etmek için hayatımızın dengelerini bozarız ve onu takıntı haline getiririz" diye belirtti. "Aslında soluduğumuz hava kadar ulaşılabilirdir. Yeterince havamız olup olmayacağı konusunda endişelenerek vaktimizi boşa harcamayız. Yeterince paramızın olup olmayacağı konusunda endişelenerek de vaktimizi boşa harcamamalıyız. Bu sevgi dolu, yaratıcı enerjinin doğal akışını engelleyen de bu düşüncelerin ta kendisidir." Onu anlıyordum ve onunla aynı fikirdeydim.

Pearl toplumsal yardım projesine ilk başladığında fon bulmak orada çalışan insanlar için sürekli bir endişe kaynağıydı. Enerjilerinin tümü, paraya neden ihtiyaç duyduklarına değil; paranın nasıl bulunacağına yoğunlaşmıştı. Neyse ki çalışanları oluşturan ekip, Pearl'ün felsefesine açıktı. Başlangıçta, projenin her aşaması için gerekli olan parayı kendilerine çekebilecekleri konusunda kendilerine çok fazla inanmasalar da Pearl'ün inancına olan inançları sağlamdı. Böylece gereken paranın geleceğine inanarak projenin başarısı için çalışmaya ama bu arada buna destek olmak için gerekli tüm aktif adımları da atmaya karar

verdiler. Aynı zamanda yapılabilecek hiçbir şey kalmadığında işleri oluruna bırakmayı ve fonlar geliyormuş gibi çalışmaya devam etmeyi de öğreniyorlardı. Zaten Pearl'ün sarsılmaz bir inancı vardı ve bunun sonucunda ekibini inanılmaz ölçüde etkiledi.

Kısa süre sonra projeye bir sürü beklenmedik kaynaktan para akmaya başlamıştı ve bu, çalışanlar arasında büyük bir sevinç yaratmıştı. Proje bir başka mahalleyi de içine alacak şekilde genişledi ve daha fazla insana yardım etmeye başladı. Birkaç yıl içinde Pearl ve birkaç kişi daha oldukça iyi para kazanarak projeyi bir kez daha genişletti. İhtiyacı olan çok daha fazla insana yardım etmeye başladılar ve bu süre boyunca bir an bile kendilerini çalışıyormuş gibi hissetmediler.

Güneş evin üzerinden geçmiş ve yeniden, az önce ateşi yaktığım salona dönmüştü. Pearl çok yorgundu ama eğer dayanabilirse akşam olana kadar yatağa girmemesi gerektiğine inanıyordu. Gün içinde, ateşin yanındaki kanepede dinleniyordu. Onu rahat ettirmek için yastıkları yerleştirmiş ve üstüne kocaman, yumuşak bir battaniye örtmüştüm. O da Pearl ve evin tamamı gibi rengârenkti. Pearl kanepeye yerleştiğinde köpekler de zıplayıp yanına sokuldular. Bu harika bir manzaraydı; Pearl, köpekler, ateş, evinin renkleri... Bunca yıl sonra net olarak aklımda kalan görüntü de budur.

"Gerçi bu para meselesi, daha çok niyete bağlı" diye fikrini açıkladı. Ona daha yakın olabilmek için yanına bir sandalye çektim ve dinlemeye devam ettim. "Para, onurlu bir niyet için istendiği zaman çok daha iyi akar. Proje için para bulabilmemizin sebebi, bunun başkalarının iyiliği için olmasıydı. Elbette, sevdiğimiz işi yaparken para kazanarak, ayrıca hayatlarımızın bir amacı olmasının keyfini çıkararak biz de bundan faydalanmıştık.

Pearl, iş hayatımızda bir amacımızın olmasının bu yüzden çok önemli olduğunu söylüyordu. İşimizde bir amacımız olduğunda doğal olarak doğru niyetlerle hareket ederdik. Amacı olan her iş, bir şekilde başka birilerine de fayda sağlardı. Biz elimizden gelen her şeyi yaptıktan ve bu akışı korkuyla engellemedikten sonra para, bu niyeti desteklemek için gelirdi. Özelikle orta yaşlı insanlar, içlerinde birçok sorunun yükseldiğini hissediyordu ve bir şekilde bu dünyayla işleri aracılığıyla bir bağ kurma arzusu duyuyorlardı. Bu; Pearl'ün bahsettiği, bir amaca duyulan doğal ihtiyaçtı.

O, zeki ve bilge bir kadındı ve düşüncelerini özgürce paylaşıyordu. Sanırım, o ölmek üzere olmasa da aramızda bu kolay iletişim olurdu. Pearl sözlerine, ebeveynleri örnek vererek devam etti. Ebeveynler her zaman kendi değerlerinin farkında olamayabiliyor ve mutlu çocuklar yetiştirme niyetlerinin başlı başına herhangi birinin topluma yapabileceği en büyük katkı olduğuna inanmıyorlardı. Bu, iyi yetişkinlerin kaynağıydı. İnsanların, yalnızca bir anne olduğunu söylemesinden nefret ediyordu; bu hayattaki en önemli şey ve gerçek bir amaçtı. Aynısı, bahçelerinde dünyanın güzelliğini onurlandıran insanlar için de geçerliydi.

Perth'te yaşarken tanıdığım çok hoş bir kadını düşünerek, her sabah tren istasyonuna yürürken onun bahçesinin nasıl içimi mutlulukla doldurduğumu Pearl'le paylaştım. Tomurcuklanan çiçekleri ve rengârenk ağaçları bana öylesine büyük bir zevk veriyordu ki sonunda posta kutusuna, bana verdiği bu keyif için ona teşekkür eden bir kart atmıştım. Bahçesi gerçekten de her günü benim için daha güzel hale getiriyordu. Rengârenk çiçekler ve egzotik bitkiler muhteşem bir simetriyle dizilmişti ve her gün biraz daha değişerek benim için yeni bir manzara oluşturuyordu. İnsanlar her zaman diğer insanlara verdikleri

mutluluğun farkında olmazlar. Sonunda bir gün, bahçenin sahibini gördüm; seksen yaşlarında bir kadındı ve ona, bahçesini ne kadar çok sevdiğimi söyledim. Yvonne'un, kartı yazanın ben olduğumu anlaması çok kısa sürdü ve aramızda yeni bir arkadaşlık başladı.

"Evet, onun amacı buydu; bahçesi. Hayattaki amacını bulmak en önemli şeylerden biridir" diyerek devam etti Pearl. "Bazı açılardan, onca yılı proje sayesinde bulduğum işim için çok az öneme sahip olan o işte harcamamış olmayı diliyorum. Gerçi o iş beni, gerçekten olmam gereken yere yönlendirdi, çünkü değişimime giden yolu bulmamı oradaki bir müşterim sağlamıştı. Ne istediğini bulmak uzun yıllar sürebilir ve benim için sürmüştü. Ama sonunda sahip olduğun tatmin, bu arayışı herkes için uğraşmaya değer kılıyor."

Beni tatmin eden işi bulmak için verdiğim mücadeleyi düşününce sonunda buna değdiği konusunda ona hak verdim. Bu güzel kadın ve iyi huylu üç köpeğiyle ateşin başında otururken yaptığım şeye işim diyebildiğim için şükrettim. Bunu Pearl'e söylediğimde bana hak vererek gülümsedi.

"Şu hayatta pişman olacağım bir şey olsaydı Bronnie, bu onca yılı ortalama bir işte geçirmem olurdu. Hayat çok çabuk geçiyor. Bunu ailemi kaybetmemden biliyorum. Fakat ne yazık ki bazen bir şeyleri bilsek de harekete geçmeye hazır olmamız uzun zaman alabiliyor. Bunun için pişman olabilirim ama pişman olmayacağım. Bunun yerine işimden daha önce ayrılamadığım ve bana verilen işaretleri bir süre geçmeden göremediğim için kendime karşı nazik ve affedici olmayı tercih ediyorum." Kendine karşı affedici olmanın pişmanlıktan çok daha sağlıklı bir yaklaşım olduğunu kabul ederek Pearl'e müşterilerimden ne kadar çok şey öğrendiğimi anlattım.

Pearl güldü ve, "Bu doğru. Senin bahanen yok. Sen ölüm döşeğinde yatarken bunu daha önce görmüş olmayı dileyemezsin. Bunun yerine bizim bütün hatalarımızı öğrenmekle ödüllendirildin" dedi. Ben de gülerek bu fikrine katıldım.

Ama artık konuşmamızın Pearl'ü çok yorduğunu görebiliyordum ve o da bunu doğruladı. Rahat olduğundan emin olduktan sonra perdeleri çekip onu ateşin ışığında dinlenmeye bıraktım. Kapıda durup onu ve üç köpeğini izlerken bir gözyaşı damlası yavaşça yanağımdan yuvarlandı.

Hâlâ gerçek değerimi fark etmeyi öğrensem de artık en azından yüreğimle yaptığım bir işim olduğu için şükran duygusuyla doldum. Gülümseyerek mutfağa doğru gittim. Kendime bir fincan çay yaptıktan sonra Pearl uyurken evin bir başka huzurlu odasının keyfini çıkardım. Mahalle sakin bir akşamüstü geçiriyordu, gerçi burası için fark etmezdi. Burası gürültülü ve enerjikken de huzurlu olan bir evdi.

Pearl'le birkaç hafta daha geçirdim fakat o, gün geçtikçe daha da zayıf düşüyordu. Sonunda bir gün, yataktan çıkmanın çok zor olduğunu kabul etti. Bana kendisinin evinin kıymetini tamamen bildiğini söyleyip benden de orada olduğum süre boyunca onun yerine de evin keyfini çıkarmamı söyledi. Gülümsedim ve endişelenmesine gerek olmadığını söyledim. Ama değerini bilmem gereken, güzel evinden çok Pearl'ün kendisiydi.

Aralarında topluma yardım projesinde birlikte çalıştığı kişilerin de bulunduğu arkadaşları ona veda etmeye geliyordu. Pearl'ün hayatlarını nasıl değiştirdiğini ve çalışmalarının bir sürü insana yardım ederek nasıl bir iz bıraktığını anlatıyorlardı. Ama bir amaca sahip olmak için çok büyük bir iş yapmaya gerek yoktur. Bazı insanlar binlerce kişiye yardım edebilir. Ba-

zılarıysa sadece bir ya da iki kişiye yardım eder. İki durumda da verilen emek aynı derecede önemlidir. Hepimizin bir amacı var ve bu amaca doğru ilerlemeye çalışmak hepimizin iyiliğine katkıda bulunuyor. Ve elbette, her birimize yardım da ediyor. O zaman iş, artık iş olmaktan çıkıyor ve Pearl'ün dediği gibi bizim tatmin edici bir uzantımız haline geliyor.

Pearl öldüğü gün kapıyı arkamdan kapadığımda güzel bir kış güneşiyle aydınlanmış sokağa adım attım. Duraklayıp derin bir nefes aldıktan sonra yüzümde parlayan kış güneşini kabul ettim. Bankacılık sektöründe çalıştığım tüm o arayış yılları boyunca niyetim sadece ve sadece sevdiğim işi bulmak olmuştu.

Şimdi, bu kış güneşinin altında durmuş, Pearl'ün ne kadar harika biri olduğunu düşünüyordum. Gerçekten de sevdiğim işi bulmuştum ve bunun için kendimi mutlu hissediyordum. Düşüncelere dalmış halde Pearl'e sevgi göndererek gezindiğim ön bahçeden ayrılmam biraz zaman aldı. Ama yine de hiçbir şey önemli değildi. Gülümsüyordum ve bunun için teşekkür etmem gereken şey işimdi.

Basitlik

Normal olarak ölmekte olan kişilerin aileleri, müşterilerimin son haftalarında çok büyük acılar çekiyordu. Ailelerin yaşları genellikle kırkların başlarından ellilerin sonlarına kadar değişiyordu, yani birçoğunun kendi çocukları da oluyordu.

Anne ya da babalarını kaybetme korkusu ve belki de kendi acılarından duydukları korku, bazı yoğun hareketleri tetiklerdi. Bu, ölümü saklı tutmaya çalışan bir toplumda yaşamanın ne kadar zararlı olduğunu bana sık sık hatırlatan şeylerden biriydi. İnsanlar, sadece ortaya çıkan duygularının yoğunluğuna hazırlıksız yakalanmakla kalmıyor; aynı zamanda umutsuzca korkuyor ve kırılgan hale geliyordu. Bu aileler için daha da geçerliydi. Müşterilerim, ölmeden önce huzuru buluyordu. Ama çocukları genellikle korku ve panik tarafından yönetilen tamamen kontrol dışı davranışlar sergiliyordu.

İnsanların şahsi alanları olan evlerde çalışmak bana çok fazla ailenin hayat tarzını ve iç dinamiklerini gözlemleme fırsatı verdi. Bu bana neredeyse her ailenin farklı seviyelerde mücadeleleri, iyileştirmeleri gereken yaraları ve birbirlerinden almaları gereken dersleri olduğunu öğretti. Bazıları, kimlerin neleri tetiklediğinden bile oldukça habersizdi. Ama eninde sonunda bu noktaya gelirlerdi. İki kardeşin birbirlerine karşı sabırsız davrandığını ya da kızgın olduğunu gördüğümde saygıyla bunun dışında kalır ve duruma elimden geldiğince şefkatle yaklaşmaya çalışırdım.

Kontrol meseleleri de bu dönemde en üst seviyeye çıkardı. Genellikle kardeşlerden biri her şeyi kontrol etmek isterdi: Evin düzeni, alışveriş listeleri, bakıcılar, yaklaşan cenaze ve geri kalan her şey. Diğer kardeşler katkıda bulunmak istediğinde ya da söylemek istedikleri bir şey olduğunda bazen tartışmalar çıkardı. Herkesin katkıda bulunmaya hakkı vardı ve özellikle kalan zaman azaldıkça bu arzu herkes için çoğalırdı. Fakat genellikle ailedeki kontrol düşkünü kişinin yönetme ihtiyacı da yoğunlaşırdı. Korku kaynaklı bu güç gösterilerini ya da güç kazanma girişimlerini izlemek gerçekten çok yürek burkucu olurdu.

Fakat benim için her şeyden önemli olan, müşterimin iyiliğiydi. Bu yüzden Charlie'nin yatağının başucunda bir çığlık yarışının başlayıp gitgide yükseldiğini duyduğumda hemen oraya gittim. İki yetişkin çocuğu, Greg ve Maryanne yatağının iki yanından kontrollerini kaybetmiş halde birbirlerine bağırırlarken, sevgili müşterim yatağında yatıyordu. "Lütfen, bu kadarı yeter" dedim nazik ama kesin bir ses tonuyla. "Buna devam edecekseniz, diğer odaya geçin. Babanıza bir bakın. Tanrı aşkına! Orada yatmış, ölüme gidiyor."

Maryanne gözyaşlarına boğularak babasından özür diledi. Charlie sakin ve huzurlu bir adamdı ve görünüşe göre her za-

man öyle olmuştu. "Sürekli benimle zıtlaşıyor" dedi Maryanne erkek kardeşi hakkında. Çok güzel mavi gözleri ve harika, uzun, siyah saçları vardı. Kendi kendime bir oyuncu olması gerektiğini düşünmüştüm. Ama gözleri ağlamaktan kıpkırmızıydı ve çok üzgün bakıyordu.

Greg hiç duraksamadan, öfkeyle karşılık verdi: "Vasiyetnamede neden senin de benimle eşit hisseye sahip olman gerektiğini anlamıyorum. Sen taşınıp gittin. Benden daha az çaba harcadın. Ben çok daha fazla çalıştım ve annem öldüğünden beri her zaman babamın yanında oldum." Greg ve yürüttüğü bu mantık için içim acıyla doldu. Bu sözler; içindeki kırılgan, yaralı ve küçücük bir oğlan çocuğunu görünür kılıyordu. İkisinin de babalarına benzeyen yanlarını görebiliyordum fakat Greg daha çok annesine benziyor olmalıydı. Saçları kahverengiydi ve teni de kız kardeşininkinden daha açık renkti. Ama o ağlamıyordu. Greg kızgındı.

Ne yapmamı istediğini anlamak için Charlie'ye baktığımda büyük, mavi gözlerinde üzgün bir bakışla bana omuz silkti. Onları dışarı çıkarırken, "Bence şu anda en iyisi, ikinizin de odadan çıkmanız. Bunun kimseye bir faydası yok, özellikle de babanıza" dedim. Çay yaptım, hep birlikte mutfakta oturduk ve konuşmalarını dinledim. Maryanne'in söyleyecek pek bir şeyi yoktu ve bunun nedenini sorduğumda tartışmaya değmeyeceğini söyledi. Fakat birbirlerine söyledikleri yaralayıcı sözlerin altında hâlâ birbirlerine karşı duydukları sevgiyi görebiliyordum. Dürüstlüğün kendi ailemde durumu ne kadar iyileştirdiğini düşünerek onları konuşmaya teşvik ettim.

Örneğin benim de babamla ilişkim bir zamanlar çok fırtınalı ve benim için acı doluydu. Ama dürüstlük, şefkat ve zamanla çok daha güzel bir noktaya ilerlemişti. Artık saygılı, eğlenceli ve sevgi dolu bir arkadaşlığımız vardı. Bir zamanlar

bunu hayal bile edemezdim ama iki taraf da hâlâ birbirini seviyorsa ve buna istekliyse bütün ailevi ilişkiler iyileşebiliyordu ve bizde gerçekleşen bu olmuştu. Greg ve Maryanne arasında hem sevginin hem de birbirleri tarafından anlaşılma ihtiyacının olduğu çok açıktı. Sadece görüşleri acıyla bulanmıştı.

İkisi de şikâyetlerini paylaştıktan sonra onlara birbirlerinde sevdikleri şeylerin neler olduğunu sordum. "Hiçbir şey!" diye cevap verdi Greg hırçın bir tavırla. Ben birkaç espriyle ortamı yumuşatınca çok geçmeden aklına bir şeyler gelmeye başladı. Aynı şekilde Maryanne de birkaç şey söyledi. Egoları, özellikle de Greg'in egosu buna karşı savaşıyordu çünkü kardeşinden nefret etmek istiyordu. Ama beni bunu önermeye iten şey, kendi ailemden birkaç kişiyi düşündüğümde bunun işe yaradığını hatırlamamdı. Onlarla ilişkimin en acı verici hale geldiği yıllarda onlar hakkında hoşuma giden ve sevdiğim şeylere odaklanmaya çalıştım. Başlangıçta ben de Greg gibi bir şeyler bulmakta güçlük çekiyordum. Ama konuşan ve onlardaki iyi şeyleri görmemi engelleyen şey sadece acımdı. Sonra, bu acının gitmesine izin verdiğimde, hayat tarzlarımızdaki farklar yüzünden çok yakın bağlantılar kuramayacak olsak da hepsinin düzgün ve iyi yürekli insanlar olduğunu gördüm.

Geçmişte iyi niyetle yaptıkları şeyleri hatırlayabiliyordum. Ne yazık ki bunların bazıları daha sonra bana karşı kullanıldıysa da başlangıçtaki niyetleri iyiydi. Ayrıca artık kendi tarzlarında beni sevdiklerini göstermeye çalıştıkları bazı durumları da fark edebiliyordum. Ama ben o kadar yaralıydım ki onları azarlamış ve kendimden uzaklaştırmıştım. Yanlış anlaşılmaların altında hepsi, her zaman kişinin iyi yüzünü gölgeleyen şeylerin altında olduğu gibi, aslında güzel insanlardı. Ve o gün, Greg ve Maryanne'in anlaşmazlıklarını çözme sırası gelmişti.

Greg'in, istediği hayatı yaşayacak cesarete sahip olduğu için kız kardeşine yıllardır gücenmiş olduğu ortaya çıktı. Greg'in de kendisi için aynı şeyi yapmasını engelleyen Maryanne değildi. Bu, Greg'in ta kendisiydi. O akşamüstü birçok duygu açığa çıktı ve günün sonunda, birbirlerinin en iyi arkadaşı oldukları söylenemese de, başlangıca göre epeyce yol aldıkları kesindi. Her ikisi de gitmeden önce Charlie'yle biraz yalnız vakit geçirdi. Sonra tekrar Charlie'yle yalnız kaldık.

Onlar gittikten sonra odaya gittiğimde Charlie başını sallayarak ve hafifçe gülerek bana baktı. "Evet, sevgili kızım. Bu yirmi yıldır biriken bir şeydi. Yanardağın ne zaman patlayacağını hep merak etmiştim" diye kıkırdadı. "Bunun ben ölmeden önce olmasına sevindim. Belki de onların yeniden arkadaş olduklarını görebilirim."

Pencerenin dışındaki yerel ağaçlarda kuşlar şarkı söylüyordu ve turuncu bir kelebek uçup gitti. İkimiz de gülümseyerek onu izledikten sonra sohbetimize devam ettik. Charlie bana, çocukken ne kadar yakın olduklarını, Greg'in nasıl küçük kız kardeşine her zaman göz kulak olduğunu, Maryanne'in de ağabeyini gözünde nasıl kahramanlaştırdığını anlattı. Fakat Maryanne ergenlik çağına gelip kendine ait düşüncelere sahip olmaya başladığında kavga etmeye başlamışlardı ve bir daha asla aynı yakınlığı yakalayamamışlardı.

"Ama beni endişelendiren Maryanne değil, Bronnie. O daha mutlu sayılır. Sorun Greg. Hiçbir zaman kendini kanıtlamaya çalışmaktan vazgeçmedi. Benim için her zaman Maryanne'den daha fazla şey yaptığını söylerken bazı açılardan haklı ama kızım da bana daha az görünen konularda çok fazla yardım etti. Fakat Greg'in bunu yapmasına gerek yoktu. O çoğunlukla hâlâ kendi kendime yapabildiğim, hatta yapmaktan keyif aldığım şeyleri benim için yapıyordu." Charlie içini çekip devam etti.

"Oğlum, nefret ettiği bir işte, mantıksızca fazla çalışıyor, onu hiç görmeyen çocuklar yetiştiriyor ve bunu neden yaptığını bile bilmiyorum."

"Senin onu sevdiğini biliyor mu Charlie?" diye sorma cesaretini gösterdim. Bana kafası karışmış gibi baktı.

"Şey, sanırım biliyor. Burada, evde iyi bir şeyler yaptığında her zaman iyi yorumlar yaparım. Onunla gurur duyduğumu bilir."

"Nasıl? Ona hiç doğrudan, yaptıklarıyla olduğundan çok kişiliğiyle gurur duyduğunu söyledin mi?" diye sordum.

Charlie bir an için durakladı. "Hayır, doğrudan söylemedim. Ama o bunu biliyor" diye cevap verdi.

"Nasıl?" diye ısrar ettim.

Charlie güldü. "Seni hınzır kız. Her şeyin en derinine inmek zorundasın, değil mi?" Sonra gülerek düşüncelerimi Charlie'yle paylaştım. Saygıyla ve açık fikirlilikle beni dinledi. Charlie, Greg'in sürekli kendini kanıtlamaya çalıştığını söylemişti ve ben, bunun babasının sevgisini ve onayını kazanmak istemesinden kaynaklanıp kaynaklanmadığını merak ediyordum. Konuşmamız, ben Charlie'ye banyo yaptırıp onu yeniden tekerlekli sandalyeyle yatağına götürürken devam etti. Her zaman akşamüstü duş almayı tercih etmişti fakat bu onu çok yorduğu için kısa süre sonra bu, yatmadan önce yapılan bir banyoya dönüşmüştü. Nefesi çok hızlanmıştı ve yatağa döndükten sonra düzene girmesi biraz vakit aldı. Her geçen gün daha da kırılgan hale geliyordu. Dinlenmesi için onu yalnız bıraktım.

Birkaç saat sonra başımı tekrar odaya uzattığımda bana dönüp gülümsedi. Gidip yatağın yanına oturdum, bir şeyler içmesine yardım ettim ve başka bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sordum. Başını hayır anlamında salladıktan sonra çocuklarından bahsetmeye devam etti. "İstediğim tek şey

mutlu olmaları. Bütün ebeveynlerin çocukları için istemeleri gereken tek şey de bu. Greg'in hayatını biraz daha basitleştirerek bu kadar çok çalışmaktan vazgeçmesini isterdim. O iyi biri ama kendinden memnun değil" dedi bana. "Mutlu hayat, basit hayattır. Anneleri ve ben her zaman böyle yaşadık. Gerçi bizim pek seçme şansımız da yoktu. O zamanlar hayat zordu. Ama basitliği yakalamak bugün de mümkün. Ve bu iyi bir seçim."

Charlie'nin göz kamaştırıcı genç bir adam olarak gelininin yanında durduğu bir fotoğrafı, odasındaki şömine rafını ortasına yerleştirilmişti. Onun ve karısının Greg ve Maryanne'i yetiştirdiği yılları düşündüm. Charlie açık sözlü biriydi ve bu özelliğini seviyordum. Dürüstlüğünde çok eskilerden kalma bir şey var gibiydi. Yüksek sesle düşünerek aklına gelen her şeyi benimle paylaşmaya devam etti. "Biliyor musun, sanırım Greg onu sevdiğimi gerçekten bilmiyor. Bunu hiçbir zaman bu sözcüklerle ona söylemedim."

"Hepimiz birbirimizden farklıyız, Charlie" dedim. "Bazı insanlar bunu davranışlarımızdan anlar ama çoğunun bunu sözcüklere dökülmüş halde duymaya ihtiyacı vardır. Belki de Greg bu tip insanlardandır. Ayrıca bunu ona söylemenin ne zararı olabilir ki?"

Charlie başını salladı. "Bunu ona söylemem gerekiyor. Ne korkunç bir dünyada yaşıyoruz ki seksen yedi yaşında bir adam, oğluna onu sevdiğini söylemek konusunda kendisini gergin hissediyor. Anlarsın ya, bu konuda hiç deneyimim yok." Güldü. Ama yüzüne ciddi bir ifade yerleşmişti. Yüzünde verdiği net kararın ve bu konudaki kararlılığının izleri belirdi. Charlie devam etti. "Sence onu sevdiğimi anlayıp artık kendisini kanıtlamaya ihtiyaç duymazsa, onu daha basit bir hayat yaşamaya ikna edebilir miyim? Ve onu gerçekten seviyorum."

Charlie'ye kimsenin, bir başkasının nasıl tepki vereceğine karar veremeyeceğini söyledim. Bunun Greg'in hayat tarzını değiştireceğinin garantisi yoktu. Ama asıl önemli olan, babasının onu sevdiğini ve onayladığını bilmesinin onu muhtemelen daha huzurlu kılacak olmasıydı.

Buradaki günleri azaldıkça basit bir hayat sürmenin önemi meselesi Charlie için daha da önemli hale geliyordu. İnsanların bir sürü sebepten dolayı gereğinden fazla çalıştığını söylüyordu. Genellikle, fatura ödeme ve ailelerini geçindirme döngüsünden çıkamadıkları için başka seçenekleri olmadığını düşünüyorlardı. Charlie bunu anlıyordu. Birçok insan için hayatta kalmanın gerçek bir mücadele olduğunu kabul ediyordu ama her zaman seçim şansı olduğu konusunda ısrar ediyordu. "Bazen mesele, bakış açını değiştirmenle ilgilidir. Gerçekten bu kadar büyük bir evde yaşamamız gerekiyor mu? Bu kadar göz alıcı bir arabaya ihtiyacımız var mı?" diye sordu. Bazen meselenin; düşünce biçimini değiştirip yeni bir çözüm bulmak, sevdikleri şeyin ne olduğunu çok iyi düşünmek ve bir aile olarak daha dengeli olmak için çalışmak olduğunu söylüyordu.

Charlie, toplumun da basitliğe giden yollardan biri olduğunu söylüyordu. Bir toplum olarak daha fazla birlikte çalışabilseydik, bu kadar fazla kaynağa ihtiyacımız kalmazdı. Ziyan olan daha az şey olurdu ve biz, birbirimize yardım etmeyi öğrenirdik. Charlie ego ve gururun, birçok toplumun doğmadan yok olmasına sebep olduğunu söyledi. Ama daha becerikli ve daha basit yaşamak istiyorsak yaşadığımız bölgedeki toplumun önemini ve buna duyduğumuz büyük ihtiyacı anlamaya başlamamız çok önemliydi. Zamanın bu kadar hızlı ve dengesiz hale gelmesinden ve bizim bunu unutmuş olmamızdan dolayı çok üzgündü.

Charlie, hayatın bugünlerde maddi açıdan çok zorlu olduğunu kabul ediyordu. İnsanların gerçek önceliklerini kaybettiğini ve tüm toplumun basitlik konusunda bir ders almaya ihtiyacı olduğunu söyledi. Fakat bu ancak, öncelikle her bireyin tek tek kendisini değiştirmesiyle mümkün olabilirdi. Sonra her zaman olduğu gibi toplum çoğunluğun düşünce ve hayat biçimini benimserdi. Ayrıca yönetimde olanların iyi bir dayağa ihtiyaçları olduğunu da düşünüyordu. Dünyanın politik sisteminde sivrilen birkaç tane gerçekten iyi insan vardı. Ama çoğunlukla onlar da daha çok parası ya da gücü olan kişiler tarafından kısıtlanıyordu. Bu yüzden gözle görülür bir değişim yaratmak için her birimizin yapması gereken işler vardı. Hayatlarımızı basitleştirmek, iyi bir başlangıç noktasıydı.

Charlie de bir aileye sahip olduğu için hayatta kalmanın ve bir aile geçindirmenin baskısını tam olarak anlayabiliyordu. Fakat aynı zamanda artık ölmek üzereydi ve olaylara farklı bir bakış açısıyla bakmaya başlamıştı. Ve Greg'i farklı yönlendirebilmiş olmak için bunu daha önce fark etmiş olmayı diliyordu. "Daha fazla oyuncağa sahip olmaktansa anne-babalarıyla daha fazla vakit geçirmek çocukları daha mutlu eder. Başlangıçta biraz şikâyet edebilirler. Ama en mutlu çocuklar her iki ebeveyniyle de kaliteli vakit geçirebilen çocuklardır. Hatta erkek çocukların daha fazla erkek etkisine ihtiyacı vardır. Sürekli kendini kanıtlamaya çalışıp sadece işiyle ilgilenirse Greg'in çocuklarının bu ihtiyacını kim karşılayacak?" Charlie sessizce otururken içinin yeni bir anlayışla dolduğunu gördüm. "Ben oğlumu seviyorum. Bunu ona söylemeliyim, değil mi?"

Mutlulukla başımı salladım. Sonra Charlie birden bire, "Peki, senin hayatın basit mi?" diye sorduğunda hafifçe güldüm.

"Evet, fiziksel hayatım oldukça basit, Charlie. Ve duygusal hayatımı da basitleştirmek konusunda çalışıyorum, adım

adım" diye cevap verdim dürüstçe. Hâlâ gülerken son yıllarda duygusal hayatımda yaşadığım bazı sorunların basit olmaktan çok uzak olduğunu düşündüm. "Meditasyon düşüncelerimi basitleştirmek konusunda bana çok yardımcı oldu. Bunun, öyle ya da böyle bütün hayatıma faydaları var. Beni gerçekten dönüştürdü ve daha önce beni engelleyen bir sürü şeyi geride bırakmamı sağladı. Bu yüzden düşüncelerim bugünlerde çok daha basit. Ve evet, fiziksel hayatım da oldukça basit."

Charlie, farklı bir nesildendi ve farklı bir hayat tarzına sahipti. Bu yüzden meditasyon hakkında denizaşırı ülkelerdeki birtakım insanların turuncu giysilerle ve gözlerini kapatarak yaptığı bir şey olması dışında hiçbir şey bilmiyordu. Bana meditasyonun ne olduğunu sordu. Bunu elimden geldiğince basit açıklamaya çalışarak Charlie'ye, zihnimizi odaklamayı öğrenerek düşüncelerimizi gözlemleme konusunda daha iyi hale geldiğimizi söyledim.

Bu noktadan sonra hayatımızın ne kadar büyük bir bölümünün kendi başına hareket eden zihnimiz tarafından şekillendirildiği ve bunun ne kadar çok acıya sebep olduğu çok net görünmeye başlıyordu. Sağlıksız düşünce kalıpları büyüyüp yoğunlaştıkça bu kimliği kendi kişiliğimiz olarak benimsiyor ve hayatlarımızı bunun çevresinde şekillendiriyorduk. Ama aslında bizler bundan çok daha fazlasıydık.

Biz, zihinlerimizin hem olumlu hem olumsuz tepkiler aracılığıyla yıllar boyunca yarattığı korkular ve yanlış anlamalar yüzünden körleşmiş olsak da bilge ve sezgisel yaratıklarız. Yani meditasyon yoluyla örneğin basitçe nefesimizi gözlemleyerek zihnimizi odaklamayı öğrendiğimizde yeniden kendi düşüncelerimize hâkim olabiliriz ve bu, bize bilinçli olarak daha iyi düşüncelere sahip olma fırsatı verir. Ve böylece daha mutlu hayatlar yaratmamızı sağlar.

Charlie bana bakarak hiç konuşmadan oturdu. Ben gülümseyerek bekledim. "Vay canına" dedi sonunda. "Seninle neden elli yıl önce karşılaşmadım ki?" Gülerek uzanıp ona içeceğinden bir yudum daha verdim.

"Peki, ben neden kendimle yıllar önce tanışmadım, Charlie?" dedim gülerek. "Bu beni bir sürü acıdan kurtarırdı!"

Konuşmamız devam etti ve sonunda Charlie bana fiziksel hayatımın oldukça basit olduğunu söyleyerek ne demek istediğimi sordu. Ona yıllarca sık sık taşınarak yaşadığım için kendi kendime eşyaların gerekli olup olmadığını sormaya başladığımı söyledim. "Sahip olduğum bütün mobilyaları birkaç hareketle toplayabiliyordum. Diğer zamanlarda ya bedavaya aileme ait çiftlikte ya da kiraladığım bir depoda duruyorlardı. Eşyalarım olmadan yaşadığım her dönemde, aslında mutlu olmak için onlara hiç de ihtiyacım olmadığını hatırlardım. Ve onları neden hâlâ sakladığımı sorgulardım.

Böylece tüm mobilyalarım satıldı ve bana ait şeyler sadece ev içinde kullanılacak şeylere indirgendi. Bu da beni, zamanı geldiğinde yeniden toparlanıp başka bir yere yerleşmeye hazır hale getirdi. Akıntıyla sürüklenmek bana uygundu. Bu insana müthiş bir özgürlük sağlıyordu. Fakat özgürlüğün de bedelleri vardı. Her şeyin bir bedeli vardı. Bir süreliğine bir yerlere yerleşmemi istememe sebep olan şey genellikle kendime ait bir mutfağım olmasını özlemem olurdu. Fakat bir yere yerleştikten sekiz, en fazla on iki ay sonra yeniden bilinmeze doğru ilerlemenin heyecanını özlemeye başlardım. Bir şeylere sahip olmak bana kendimi feci şekilde ağırlaşmış hissettirirdi. Kendi kalıplarımı bildiğim için hayatımın o yıllarında çok fazla eşyaya sahip olmamanın benim için daha iyi olacağını kabul etmiştim. Her seferinde yeniden başlardım; mobilyalar, arkadaşların birbirlerine söylemesiyle ikinci el dükkânlarında ya da garaj

satışlarında kolayca önüme çıkardı. Bunu severdim. İkinci el eşya satın almak, yapımında yeni kaynaklar kullanılmadığından, dünyaya duyduğum sevgi için de daha yapıcı bir tavırdı. Kullan-at mantığına çok alışmış olan toplumumuz, her şeyin bir yerlerden gelmesi gerektiğini unutmuş gibi. Çoğu durumda iki yandan da bunun sıkıntısını çekmesi gereken yine dünya oluyor. Bunun, gezegenin ve insanlar da dâhil olmak üzere üzerinde yaşayan tüm canlıların hayatını sürdürmesi konusunda tehlikeli bir bedeli var.

Kendime yepyeni bir ev kurarken her seferinde muhteşem eşyalar bulurdum. Mobilya bulamayacağım hiç aklıma gelmezdi. Sonuç olarak her zaman kolayca eşya bulurdum. Yıllar içinde muhteşem mobilyalara sahip oldum. Yerleşmeye her karar verdiğimde mobilyalar bu kadar kolayca önüme çıkıyorsa diğer her şey de kolayca karşıma çıkmalıydı.

Önceki on iki ay boyunca eşyalarımı depolamak için kira ödedikten sonra bunun boşa harcanan para ve istemediğim bir sorumluluk olduğuna karar vermiştim. Harika ve güvenilir bir arkadaşımın yardımıyla onun evinde bir garaj satışı düzenledik. Çatal bıçak takımları, kitaplar, halılar, nevresim takımları, süs eşyaları, resimler, hepsi gitti. Benim eşyalarım sıkı pazarlıklardan sonra onların olurken insanların heyecanlarını izlemek çok eğlenceliydi. Kalan eşyaların hepsi o akşamüstü yardım kurumlarına götürüldü.

Artık kibrit kutusu kadar bir araba kullanıyordum. Cipim bir yıl kadar önce altı şeritli bir otobanda görülmeye değer biçimde hayata veda etmişti. O anki arabam, şehir içi kullanımda inanılmaz ekonomik ve kıvrak olmakla birlikte çok da küçüktü. Ona, 'pirinç patlağı' diye sevimli bir isim de takmıştım. Düzenlediğim garaj satışındaki amacım, sonrasında 'pirinç patlağı'na sığabilecek kadar eşyamın kalmasıydı.

Geriye sadece beş kutu kaldı. İkisinde, en sevdiğim kitaplarım vardı. Sadece bir daha okuyacağımdan ya da başkalarına ilham vermesi için ödünç vereceğimden emin olduklarımı saklamıştım. Kutuların geri kalanında CD'ler, günlükler, fotoğraf albümleri, duygusal değeri olan birkaç küçük ıvır zıvır, annemin benim için yaptığı patchwork yorgan ve giysilerim vardı. Sonra, 'pirinç patlağı'nı son haddine kadar doldurmuş ve müziğin sesini sonuna kadar açmış halde hayatımın bir sonraki dönemine doğru yola çıktım.

Yolda bana eşlik eden müzisyenler; Guy Clark, The Waifs, Ben Lee, David Hosking, Cyndi Boste, Shawn Mullins, Mary Chapin Carpenter, Fred Eaglesmith, Abba, The Waterboys, JJ Cale, Sara Tindley, Karl Broadie, John Prine, Heather Nova, David Francey, Lucinda Williams, Yusuf ve The Ozark Mountain Daredevils'dı. Hepsi de çok kaliteli müziklerdi ve her şarkı benim için muhteşem birer yol arkadaşıydı. Kilometreler arkamda kalırken mutlulukla ve özgürce şarkı söyledim. Dünya üzerinde sahip olduğum her şey 'pirinç patlağı'nın içindeydi. Bin kilometre kadar sonra ailemin evinde durdum ve kutuları indirdim. Ondan sonra sadece kıyafetlerim ve ben vardık."

Charlie keyifle beni dinlerken yaşlı, yıpranmış ellerini hikâyemden duyduğu mutlulukla ovuşturuyordu. Daha sonra onunla, o yolculuktan sonra bir süre nasıl sürüklendiğimi paylaştım. O anda da Sydney'de alışılmadık bir bakıcılık hayatı yaşıyordum ve bu yüzden fiziksel hayatım gerçekten de oldukça basitti. O zaman basitliğin önemi hakkında söylediklerini anladığımı fark etti. İnsanların, taşınmak gibi bir niyetleri olmasa da çok fazla eşyaya sahip olmanın onları ne kadar ağırlaştırdığını fark etmedikleri konusunda aynı fikirdeydik. Fiziksel eşyalarını temizlemek her zaman kişinin içinde de kendini daha ferah hissetmesini sağlıyordu.

Ertesi gün Greg geldi ve bütün günü babasıyla birlikte geçirdi. Charlie'nin isteği üzerine Maryanne'e telefon edip ondan bugün ziyarete gelmemesini istedim. Ertesi gün de bunun tam tersi olacaktı. Maryanne babasıyla yalnız vakit geçirecekti ve Greg ziyarete gelmeyecekti. Charlie bana daha önceden Greg'le aralarında tuhaf bir durum olursa benim varlığımın durumu değiştireceğini umarak arada bir odaya uğramamı söylemişti. Fakat buna gerek kalmadı. Onlara çay götürmek ya da bir mesajı iletmek için odaya girdiğim birkaç seferde çok önemli kişisel konuşmalar ve paylaşımların çoktan başladığı belli oluyordu.

Babasının dinlenebilmesi için Greg'in gitmesinden kısa süre önce beni de odaya çağırdılar. Greg'in gözleri ağlamaktan kıpkırmızıydı ve birbirlerinin ellerini tutuyorlardı. "Bronnie, sadece senin de bilmeni istedim" dedi Charlie. "Ben bu adamı bütün kalbimle seviyorum. O çok iyi bir evlat ve harika bir adam."

Elbette o anda neredeyse ben de ağlayacaktım. "Oğlum zaten yeterince iyi" dedi Charlie. "Kanıtlaması gereken hiçbir şey yok. Daha iyi biri olması için yapması ya da sahip olması gereken hiçbir şey yok. Burada yanımda oturan adamı bu haliyle çok seviyorum. Onun babası olmak, hayatıma büyük bir neşe getiriyor."

Gülümseyerek, Greg'in de babası Charlie olduğu için çok şanslı olduğunu söyledim. Gözyaşlarını silmek için gömleğinin tüm kolunu kullanan Greg bana hak verdi. "Ayrıca babam, senden basitlik hakkında birkaç şey öğrenebileceğimi söyledi" dedi.

Gülerek babasının hâlâ bu konuda Greg'in üzerinde yeterli etkiyi yaratabileceği kadar zamanı olduğunu söyledim. Bunun

için bana ihtiyacı yoktu. Ama gitmeden önce gülümseyerek şöyle dedim: "Eklemek istediğim tek şey, her şeyi basit tutun."

Ertesi gün Maryanne geldi. Onun da babasıyla güldüğünü ve ağladığını duydum. Bu evde paylaşılan çok fazla sevgi vardı ve ben de bundan olumlu etkileniyordum. Bundan sonraki birkaç hafta içinde üçü çok daha fazla birlikte vakit geçirdi ve birbirlerine çok yakınlaştılar. Charlie'nin ikisine de, "Seni seviyorum" demeden veda etmiyordu ve ikisi de ona aynı şekilde karşılık veriyordu. Aralarındaki iletişim kanalı zamanında, Charlie henüz hayattayken açılmıştı.

Charlie öldüğü gün, Greg ve Maryanne babalarının birer elini tutarak oturuyordu. Onların isteği üzerine Charlie'nin nefesi yavaşlayıp sonra da tamamen tükenir ve huzurla aramızdan ayrılırken ben de odadaydım. Güneşli bir sabahtı ve kuşlar, her zaman yaptıkları gibi pencerenin dışında şakıyordu. Onu şarkı söyleyerek uğurluyorlardı.

Daha sonra Greg ve Maryanne'i yalnız bırakarak bir süre verandada oturdum ve Charlie'yle anılarımı hatırlayarak her neredeyse önünde uzanan yol için ona dualarımı ve iyi şans dileklerimi gönderdim. Yeniden içeri girdiğimde Greg ve Maryanne yatağın aynı yanında oturmuş babalarının ellerini tutarak ona bakıyor, gözyaşları arasında gülümsüyor ve ondan neşeyle bahsediyorlardı.

Bundan yaklaşık bir yıl sonra Greg'den bir e-posta aldım. Ailesiyle birlikte büyük evlerini satmışlardı. Çalıştığı şirketten tayinini istemişti; artık daha az para kazanıyordu ve daha küçük bir kasabada yaşıyordu. Yeni evinin işine uzaklığı eskisiyle aynıydı. Ama artık bir taşra yolundan yakındaki biraz daha büyük bir kasabaya gittiği için yolda geçirdiği süre eskisine göre yarı yarıya kısalmıştı. Bu ona her gün çocuklarıyla geçirebilece-

ği fazladan bir buçuk saat kazandırıyordu. Hayatlarını basitleştirdikleri için harcamaları da azalmıştı. Fakat hayatlarının kalitesi anlatılmaz ölçüde yükselmişti. Karısı da daha mutluydu ve hepsi yeni hayat tarzlarını ve yeni arkadaşlarını çok seviyordu. Babasıyla ilgilendiğim için bana teşekkür ediyor ve o an onları ziyarete gitmiş olan Maryanne'den sevgiyle bahsediyordu.

Elbette, bu e-posta beni çok mutlu etti. Aklıma yeniden Charlie'yi, mavi gözlerini, harika gülüşünü ve paylaştığımız konuşmaları getirdi. Ayrıca sözlerinin sadece duyulmakla kalmayıp hayata geçirildiğini bilmek de muhteşem bir histi.

Ama e-postanın en güzel kısmı, Greg'in vedasıydı. Bana kendi hayatımda şans diledikten sonra her şeyi üç kelimeyle özetlemiş ve yüzüme kocaman bir gülümsemenin yerleşmesine sebep olmuştu.

Hayatın basit olsun.

Haklısınız, Greg ve Charlie. Çok doğru.

ÜÇÜNCÜ PİŞMANLIK:

Keşke Duygularımı İfade Edecek Kadar Cesur Olsaydım

Doksan dört yaşında ve ölümü bekleyen biri için Jozsef, ilk tanıştığımızda kesinlikle çok iyi görünüyordu. Bazen küçük bir çocuk gibi görünmesine sebep olan harika bir gülüşü vardı ve çok nazik biriydi. Sakin ama kıvrak espri anlayışı, ona hemen kanımın ısınmasını sağladı.

Jozsef'in ailesi ona ölmek üzere olduğunu söylememeye karar vermişti. Bunun zor olduğunu düşünsem de elimden geldiğince kararlarına saygı duymaya çalıştım. Fakat bundan sonraki birkaç haftada hastalığı bir anda çok hızlı ilerledi ve durum görmezden gelinemez bir hâl aldı. Yardımsız ayakta durmak

artık onun için bir anıdan ibaretti. Her geçen gün, benim kuvvetime daha fazla ihtiyaç duymaya başlıyordu. Oturmayı ya da ayağa kalkmayı her denediğinde, harcadığımız her çabayla aramızda sessiz bir bağın kurulduğu çok açıktı. Ailesi hâlâ ölmek üzere olduğunu ona söylememe oyununa devam etse de Jozsef'in bu konudaki kendi fikirleri şekillenmeye başlamışı. O gerçekten de çok hasta bir adamdı.

İlaçlar ancak acısını mümkün olduğunca azaltmak için kullanılıyordu. Ama birçok insanda olduğu gibi ilaçların yan etkileri, bağırsaklarında tıkanıklığa sebep oluyordu. Bu yan etkiyi gidermek için de ilaçlar vardı ama Jozsef'in durumunda işe yaramıyordu. Bu yüzden zavallı yaşlı adamın rektumundan ilaç vererek bağırsak faaliyetlerine yardımcı olmam gerekiyordu. O kadar hasta olduğunuzda mahremiyetin bir önemi yoktu.

Jozsef küçük tüpü yerleştirmem için yan döndüğünde saygınlık adına bir şey kalmıyordu. Durumu hafifletmeye çalışarak daha sonra kendimi başkalarına da söylerken bulacağım sözler söylemeye başladım. "Her şey yemek ve fazlalıkları atmakla başlar Jozsef ve en sonunda yine sadece yemek ve fazlalıkları atmak önemli olur" diye nazikçe espri yaptım. Ölmek üzere olan insanlarla çalışmak benim hayatın döngülerine karşı kendimi çok rahat hissetmeye başlamamı sağlamıştı. Hayatın başında bir bebeği en çok rahatlatan şeyler yemek yemek ve bağırsaklarını boşaltmaktır. Ve hayatın sonunda da ölmek üzere olan kişiye herkesin sorduğu soru hâlâ yemek yiyip yemediği ve bağırsaklarının iyi çalışıp çalışmadığıdır.

Ölmekte olan ve kuvvetli ağrı kesiciler kullanan birinin sonunda bağırsaklarının çalışması ve en azından bu acıdan kurtulması herkesi rahatlatır. Jozsef ilaçtan kısa süre sonra tuvalete gidip boşaltım sisteminin çalışmasının keyfini yaşadığında

kendisi ve ailesi için de durum bu olmuştu. Tabii bu beni de rahatlatmıştı ve bunun sebebi sadece müşterimin rahatlamış olması değil, ilk denememde bu prosedürü başarıyla uygulamış olmamdı.

Jozsef'in oğullarından biri yakındaki bir banliyöde yaşıyor ve her gün ziyarete geliyordu. Diğeri başka bir eyalette yaşıyordu. Kızıysa denizaşırı bir ülkedeydi. Her gün Jozsef ve oğlu genellikle gazetedeki iş dünyası sayfaları üzerine Jozsef yorulana kadar kısaca sohbet ederdi. Sağlığı büyük bir hızla bozulduğu için bu süre pek de uzun sayılmazdı. Oğluyla aramda güçlü bir bağ olmasa da ondan hoşlanıyordum. Gerçi hoşlanmamam için de bir neden yoktu. Daha sonra Jozsef'e oğlunun iyi bir adam olduğunu söylediğimde, "Umurunda olan tek şey param" diye cevap verdi. İnsanlar hakkında kendime ait yorumlara sahip olmayı tercih ettiğim için bu sözlerin oğlu hakkındaki fikrimi etkilemesine izin vermemeye çalıştım.

Bundan sonraki haftalarda müşterim, çoğu işine duyduğu sevgiyle ilgili birçok hikâye paylaştı. O ve eşi Gizela, serbest bırakıldıktan sonra Avustralya'ya gelmeyi başarmış soykırım kurbanlarıydılar. Toplama kamplarında geçirdiği zamana dair anılarını parça parça anlatıyordu. Ben de onu zorlamadım. Dinlemek için oradaydım ama neyi paylaşmak istediğine ben karar veremezdim. Bunu konuşmadıkları zaman her ikisi için de hayatın daha kolay olduğu çok açıktı. Durumla elimden geldiğince empati kurmaya çalışarak ikisinin de içlerinde ne kadar büyük bir acı taşıdığını düşündüğümde kalbim onlar için sızlıyordu.

Kısa zamanda kendimi Jozsef'e yakın hissetmeye başladım, paylaştığımız hikâyeler ve diğer konulardaki iletişimimiz de oldukça akıcıydı. Espri anlayışlarımız birbirine benziyordu ve ikimiz de sessiz bir yapıya sahiptik. Böylece birbirimize ısın-

dık. Her gün daha da güçlenen bir iletişim akışımız olduğu için aramızdaki nesil farkı bizi pek fazla etkilemiyordu. Gizela sürekli elinde yiyeceklerle gelip Jozsef'i bir şeyler yemesi için cesaretlendirirdi. Harika bir aşçıydı fakat Jozsef artık neredeyse hiç yemek yiyememesine rağmen hâlâ çok fazla yemek pişiriyordu. Bunun bir sebebi alışkanlık olsa da bir sebebi de inkârdı.

Aile bir şekilde Jozsef'in doktorunu da ona ölmek üzere olduğunu söylememeye ikna etmişti. Bu, toplu bir inkârdı. Ama sadece durumu ve kaçınılmaz son konusundaki gerçeği ona söylememekle kalmıyor, aynı zamanda onu iyiye gittiğine inandırmaya çalışıyorlardı. "Haydi Jozsef, yemek ye. Kısa süre sonra çok daha iyi olacaksın" diyordu Gizela durmadan. Onun için de üzülüyordum. Gerçekten korkuyor olmak muhakkak ki taşınması çok güç bir yüktü.

Bu arada Jozsef artık sadece günde bir kap yoğurt yiyordu ve yardım alarak bile oturma odasına gidemeyecek kadar zayıf düşmüştü fakat ailesi ona hâlâ kısa süre sonra çok daha iyi olacağını söylemeye devam ediyordu. Jozsef bu konuyu benimle doğrudan konuşana kadar sessizliğimi korudum.

Gizela odadan yeni çıkmıştı. Jozsef arkasına yaslanmıştı ve ben ayaklarına masaj yapıyordum. Bu hayatında daha önce hiç yaptırmadığı bir şeydi fakat son birkaç haftadır alışmış ve çok hoşlanmıştı. Müşterilerimi şımartmayı seviyordum ve belki de birbirimize yakınlaşmamızın sebebi de buydu. Aramızdaki konuşmaların çoğu ben ayaklarına masaj yaparken, saçını tararken, sırtını kaşırken ya da tırnaklarını törpülerken yapılırdı.

"Ben ölüyorum, değil mi Bronnie?" dedi Jozsef, Gizela odadan çıktığında.

Ona şefkatle baktım ve başımı salladım. "Evet Jozsef, ölüyorsun."

Gerçeği duymuş olmanın rahatlığıyla başını salladı. Stella'nın ailesiyle yaşadığım deneyimden sonra dürüstlüğümden ödün vermeme imkân yoktu. Jozsef bir süre pencereden dışarı bakarken ben rahat bir sessizlikle ayaklarına masaj yapmaya devam ettim.

"Teşekkür ederim. Bana gerçeği söylediğin için teşekkür ederim" dedi en sonunda yoğun aksanıyla. Nazikçe gülümseyip başımı salladım. Kısa bir süre sessizlik havada asılı kaldı. Sonra yeniden konuşmaya başladı. "Bununla başa çıkamıyorlar" dedi ailesini kastederek. "Gizela benimle bu konuda konuşmanın acısıyla yüzleşemez. Bunu atlatacaktır. Sadece bu konuda konuşamıyor."

O durumunu öğrendiği için bense dürüstlüğümden ödün vermediğim için huzurluydum. "Çok zamanım kalmadı, değil mi?" diye konuşmaya devam etti.

"Pek sanmıyorum Jozsef."

"Birkaç hafta mı? Birkaç ay mı?" diye sordu.

"Gerçekten bilmiyorum. Ama tahminim ancak haftalar ya da günler. Ben böyle hissediyorum ama gerçekten bilmiyorum" dedim ona dürüstçe. Başını sallayıp tekrar pencereden dışarı baktı.

Karşınızdaki insanın son günlerinde olduğu çok belli değilse birinin ne zaman öleceğini çok az insan doğru tahmin edebilir. Ama bu müşterilerimin ve ailelerinin her zaman sorduğu bir sorudur ve bazıları bunu çok fazla tekrarlar.

Artık insanların durumunun ne kadar hızlı kötüleşebileceğini ve işlerin ne kadar hızlı kötüye gidebileceğini görmeye başlamıştım. Müşterilerim genellikle eve kesin dönüşlerinden

önce kısa bir toparlanma dönemi geçirirdi. Bir bakıcı olarak rolümü başarıyla yerime getirmemin sırrı, içgüdülerime güvenerek çalışıyor olmamdı. Jozsef'in sorusunu da biraz gönülsüzce de olsa bu içgüdülerime dayanarak yanıtlamıştım. Ona, olmadığına emin olduğum halde aylarca ömrü olduğunu söyleyerek yalan söylemek istememiştim.

Ayak masajı bitmişti ve ben de pencereden dışarı bakarak oturuyordum. Bir süre sonra Jozsef sessizliği bozdu. "Keşke bu kadar fazla çalışmasaydım." Bekleyerek devam etmesine izin verdim. "İşimi seviyordum, gerçekten çok seviyordum. Zaten bu yüzden o kadar çok çalıştım ve tabii bir de ailemin ve onların ailelerinin geçimini sağlamak için."

"O zaman bu çok güzel bir şey. Neden pişmanlık duyuyorsun?"

Bana, pişmanlığının bir kısmının, Avustralya'daki hayatlarında onu çok az görebilmiş olan ailesi için olduğunu söyledi. Ama daha çok pişman olduğu şey, onlara kendisini tanımaları için hiç fırsat vermemiş olduğunu hissetmesiydi. "Duygularımı ifade etmekten çok korkuyordum. Bu yüzden sürekli çalıştım ve ailemi belli bir mesafede tuttum. Bu kadar yalnız bırakılmayı hak etmiyorlardı. Şimdi keşke beni gerçekten tanısalardı diyorum."

Jozsef son birkaç yıla kadar kendisinin de gerçek anlamda kendini tanımadığını söylüyor ve onların kendisini tanımak konusunda ne kadar şansları olduğunu sorguluyordu. İlişkilerdeki kalıplar ve onları kırmanın ne kadar zor olduğu üzerine konuşurken güzel gözlerinde üzgün bir bakış vardı. Bir ilişkinin gerçek potansiyeline ulaşmasının ne kadar önemli olduğundan da bahsettik. Jozsef, çocuklarıyla sevgi dolu bir yakınlık kurma şansını kaybettiğini hissediyordu. Onlara örnek olduğu tek şey, nasıl para kazanacakları ve paraya nasıl değer

vermeleri gerektiği konusundaydı. "Peki, şimdi bunun ne anlamı var?" diyerek içini çekti.

"Şey..." dedim bir mantık bulmaya çalışarak. "Niyet ettiğin şeyi yaptın. Onlara rahat bir hayat bırakıyorsun. Onların geçimini sağladın ve istediğin de buydu."

Yanağından tek bir damla süzüldü. "Ama beni tanımıyorlar." Ona sevgiyle baktım. "Ve tanımalarını istiyorum" dedi ve gözyaşları yanaklarından süzülmeye başladı. O ağlarken ben sessizce oturdum.

Bir süre sonra ona bunun için hâlâ çok geç olmadığını söyledim. Ama o bana katılmıyordu. Artık uzun süre konuşmak için çok zayıftı ve bu bile başlı başına bunu zorlaştırıyordu. Ayrıca bu tip derin duygular hakkında nasıl konuşulacağını bilmediğini de itiraf etti. Ben yanındayken bunun daha kolay olabileceğini söyleyip Gizela ve oğlunu çağırarak bu konuşmaya dâhil etmeyi teklif ettim. Ama o, başını hayır anlamında sallayarak gözyaşlarını kuruladı. "Hayır. Artık çok geç. Onlara durumu bildiğimi söylemeyelim. Onlar için böyle düşünmek daha kolay. Ölmek üzere olduğumu biliyorum. Sorun değil."

Jozsef'in yaşı, benim sevgili büyükannemin öldüğü yaşa yakındı. İkisinin hayatları birbirinden büyük ölçüde farklı olsa da bu yaşta biriyle olmanın bende yarattığı bir rahatlık duygusu vardı. Ama ben büyükannemle ölüm hakkında kolayca konuşabilirdim. Bana bunu benimle konuşmanın, kendi çocuklarından bazılarıyla konuşmaktan daha kolay olduğunu söylerdi.

Büyükannem ve erkek ikiz kardeşi on bir kardeşin en büyükleriydi. Annesi öldüğünde büyükannem sadece on üç yaşındaydı ve diğer kardeşlerini o büyütmüştü. Babası, onun ifadesiyle 'sert bir adamdı'. Ona bazen 'kaba' da derdi. Büyü-

kanneme göre onlara yiyecek dışında hiçbir şey sağlamamıştı ve özellikle de hiç sevgi göstermemişti.

Annelerinin ölümünden yaklaşık bir yıl kadar sonra Charlotte adındaki en küçük kız kardeşleri de aralarından ayrılmıştı. Sonra tüm kardeşleri büyüdüğünde büyükannem aralarında annemin de olduğu kendi yedi çocuğunu yetiştirmişti. Kapkara kıvırcık saçlarım ve kocaman, meraklı gözlerimle ben doğduğumda büyükannem bende Charlotte'u görmüştü. Bu yüzden doğduğum günden itibaren aramızda güçlü bir bağ oluşmuştu.

Bizi ziyarete geldiğinde hepimiz çok heyecanlanırdık. Çocuklar misafire bayılır ve biz de farklı değildik. Büyükannemin boyu 1.50 civarındaydı fakat dinamik ve muhteşem bir kadındı. Yetişme biçimini düşününce böyle de olmak zorundaydı. Bana gösterdiği sevgi karşılıksız ve tamamen kabulleniciydi. Birçokları arasında bunun iyi bir örneği, annem kendi ikiz kız kardeşiyle çoktan hak ettiği denizaşırı bir tatile gittiğinde bana karşı gösterdiği tavırlarıydı. Babam haftanın birkaç günü evden uzakta çalıştığı için büyükannem bize bakmaya gelirdi.

O zaman on iki yaşındaydım. Yakında on üç olacaktım ve manastırdaki ortaokulda ilk yılımdı. Okul, üç metrelik çift sıralı tuğla duvarların ardına gizlenmişti ve bazıları çok iyi insanlar olan rahibeler tarafından yönetiliyordu. Fakat başrahibe oldukça zorlu biriydi ve 'Demir Surat' takma adıyla biliniyordu. Daha büyük öğrenciler bizi daha ilk günden ona karşı uyarmıştı. Gerçi artık yetişkin biri olarak ve o dedikodulardan etkilenmeyecek bir noktada durduğumda sert dış görüntüsünün altında hoş bir kadın olabileceğini itiraf ediyorum. Zaten buna inanmayı tercih ederim. Ama orada geçirdiğim yıllarda okuldaki disiplinin çok sıkı olduğunu ve onu bir kez bile gülümserken görmediğimi söylemek zorundayım.

Ortaokulun o ilk yılında, bir parçamın farklı bir şeyler aradığı çok açıktı ve kısa süre sonra kendimi, sınıfımın en sert iki kızıyla takılırken buldum. Bundan önce oldukça iyi bir öğrenci olduğum için başrahibenin dikkatini nadiren çekerdim ve bundan da memnundum.

Bir ağaca tırmanıp çitlerin üzerinden gizlice geçerek öğlen teneffüsümüzde şehir merkezine gitmiş ve bir dükkâna girip her birimiz ismimizin baş harfleri yazılı olan birer çift küpe çalmıştık. Böylesine kolay bir başarıdan güç alarak bir başka dükkâna girip birkaç dudak parlatıcısı yürüttük. Şekerli dudaklarımı birbirlerine sürtüp parlatıcının ne kadar iyi olduğuna gülerken omzumda kocaman bir elin varlığını hissettim ve, "Onu ben alayım. Teşekkürler" diyen bir ses duydum.

Korkudan neredeyse felç olmuş bacaklarla diğer kızlardan biriyle birlikte dükkân müdürünün odasına götürüldüm. Öbür kız kaçmıştı. Okuldan, bizim dönüşümüzü bekleyen başrahibeyi çağırdılar. Başrahibe cetveli eline vurarak, "Odama gelin" dedi sert bir sesle.

"Başüstüne başrahibe" dedik ikimiz birlikte tevazuyla. Eğer kuyruğumuz olsaydı, o anda kesinlikle bacaklarımızın arasına sıkıştırmış olurduk.

Dükkânla okul arasında ceza almamamızı sağlayan bir anlaşma yapılmıştı. Ama eve gidip ailelerimize ne yaptığımızı söylememiz gerekiyordu. Ailelerimiz daha sonra başrahibeyi arayıp olayı onlara anlattığımızı doğrulayacaktı. Ayrıca bütün dönem boyunca spor yasaklanmıştı ve sporu çok sevdiğimiz için bu haber ikimizi de yıkmıştı. Bacaklarımızın arkasına iki düzine kez cetvelle vurulmasına da katlanmak zorunda kalmıştık. Başrahibe sert biriydi.

Annem çok uzaklarda olduğu, babamsa hafta sonuna kadar

eve dönmeyeceği için çok korkmuştum. Hassas ve nazik bir çocuk olduğum için yüksek sesli insanlardan zaten çekinirdim. Ama büyükannem yanımdaydı ve ben onunla konuşmaya karar verdim. Dudaklarım titreyerek ona ne yaptığımı anlattım. O oturup sözümü kesmeden ve tepki vermeden dinledi. Sözlerimi bitirene kadar bekledi. O anda ben artık çılgınca ağlıyordum.

"Peki, bunu bir daha yapacak mısın?" diye sordu.

"Hayır, büyükanne. Söz veriyorum" dedim ciddiyetle.

"Bundan dersini aldın mı?"

Onu, "Evet büyükanne, aldım. Bunu bir daha yapmayacağım" diyerek cevapladım.

"Pekâlâ" dedi sonunda. "Bunu babana söylemeyelim ve yarın senin için okula ben telefon edeyim." Hepsi bu kadardı. Tanrı onu korusun. Fakat olayın kendisi yüzünden yaşadığım korku öylesine büyüktü ki bir daha dükkândan bir şey çalmayı bırakın, o dükkâna bile yeniden giremedim.

Yıllar sonra liseyi bitirip içinde büyüdüğüm taşra kasabasından ayrıldım. Kendi kanatlarımla uçmak için sabırsızlandığım için bana teklif edilen ilk işi kabul ettim. Bu iş, kasabamdan beş saat uzaktaki bir şehirde, büyükannemin evine yakın bir bankacılık işiydi. En rahat seçeneğim, büyükannem ve teyzemle birlikte yaşamaktı.

On sekiz yaşında, çiftlikten ve rahibe okulundan yeni çıkmıştım ve yeni fırsatlara açık olmam şaşırtıcı değildi. O yılın sonlarına doğru annem artık bakire olmadığımı tahmin ettiğinde dehşete düşmüş ve beni evlatlıktan reddetme noktasına gelmişti. Benim gibi, sağduyu sahibi iyi bir kızın bu kadar kolay kandırılmış olmasına inanamıyordu. Anneme rahat olmasını, zamanın değiştiğini ve benim hâlâ iyi bir kız olduğumu

söyleyerek işleri yoluna sokan yine büyükannem olmuştu. Bu iki harika kadınla kurduğum bağ, o noktadan sonra güçlenmeye devam etti. Alkolü keşfedip büyükannemin evine sarhoş döndüğümde her ihtimale karşı yatağımın yanına bir kova bırakan da büyükannemdi. O benim hayatımda bilge, kabul edici ve tamamen olumlu bir rol oynadı. Tabii genç sayılabilecek bir yaşta alkolün bana göre olmadığımı söylediğimde rahatlamıştı.

Büyükannem tüm kardeşlerinden uzun yaşadı ve bu onun için yürek parçalayıcıydı çünkü hepsi onun çocukları gibiydi. Yaşadığım her yerden onunla mektuplaşırdık ve birbirimize hayatlarımızı açık birer kitap gibi yazardık. Son kız kardeşini kaybetmenin üzüntüsünü, yaşlanmanın getirdiği hayal kırıklığını ve zaman içinde özgürlüğünü kaybedişini onunla paylaştım. Onun yıllar içinde yavaş yavaş çöküşünü izlemek benim için çok üzücüydü çünkü beni her zaman burada olmayacağı gerçeğiyle yüzleşmek zorunda bırakıyordu.

Her konuştuğumuzda gözyaşlarımı tutmakta zorlanmaya başladım. Ve ona açıkça onu ne kadar çok sevdiğimi ve gitme zamanı geldiğinde onu ne kadar çok özleyeceğimi söyledim. Bundan sonra ölüm hakkında büyük bir açıklıkla konuşabilmeye başladık. Bunu yaptığımıza çok memnunum. Bizi bekleyen şeyi inkâr etmeyerek yaptığımız tüm konuşmaların kıymetini bilmeye başladık ve böylece büyükannem de ölümle ilgili düşüncelerini benimle özgürce paylaşabildi. Büyükannem, zamanının dolmasından yıllar önce gitmeye hazırdı.

Birkaç yıl denizaşırı bir ülkede yaşadıktan sonra döndüğümde onu görmek için sabırsızlanıyordum. Değişim inanılmazdı. Saçları artık tamamen beyazlamıştı, bir bastonla yürüyordu ve daha da küçülmüştü. Büyükannem çok yaşlı bir kadına dönüşmüştü. Artık doksanlarındaydı ama hâlâ bildiğim o muhteşem

kadındı. Zihni hâlâ yerindeydi ve konuşmalarımız aynı güzellikle bir yıl kadar daha devam etti.

Bir pazartesi günü, en son bankacılık işlerimden birine çalışır ve yerel şubeyi yönetirken bir telefon geldi. Büyükannem önceki gece uykusunda aramızdan ayrılmıştı. Dünya başıma yıkıldı ve ofisin kapısını kapattım. Başım masaya dayadığım kollarımın arasında canım kadar sevdiğim büyükanneme veda ederek yaşadığım kayıp için ağladım. "Büyükanne. Büyükanne" diyerek kendi kollarımda gözyaşı dökmeye devam ettim.

İşten erken çıktım ve kıpkırmızı gözlerle ve sağlıklı düşünemeyecek kadar üzgün halde posta kutusunun yanında durdum. Yarı yarıya hissizleşmiş halde mektuplara göz atarken hayretle donakaldım. Aralarında sevgili büyükannemden gelen bir kart vardı. Kartı cuma günü postaya vermiş ve pazar akşamı uykusunda doğal biçimde ölmüştü. Hem üzüntü hem de neşeden kaynaklanan gözyaşları yanaklarımdan akmaya başladı. Kartı alıp kalbimin üstüne bastırdığımda ağlıyor ama aynı anda neredeyse gülüyordum da.

Paylaştığımız bu bağ ve onunla ölüm hakkında dürüstçe konuşabilmiş olduğumuz için şükrediyordum. Söylenmeyen hiçbir şey kalmamıştı. O benim onu sevdiğimi biliyordu, ben de onun beni sevdiğini biliyordum. Bunu yazdıklarını okuduğumda daha da iyi anladım: "Seni çok seviyorum bir tanem. Sık sık seni düşünüyorum. Hayatın boyunca gün ışığı yanından ayrılmasın Bron. Sevgiler, büyükannen."

Büyükannemin ölümünü düşünmek, beni daha önce de ağlatmıştı. Ama asıl, onun ölümünden sonra ağladım. Fakat içim huzurluydu çünkü herkesin kaçınılmaz olarak yüzleşeceği bu olayla açıkça ve dürüstçe yüzleşmiştik. Bu huzur hâlâ içimde. Yüzü, masamın üstündeki bir çerçevenin içinden hâlâ bana gülümsüyor.

Onu hâlâ zaman zaman çok fazla özlesem de dürüstlüğün bize, bugün hâlâ beni olabilecek en iyi biçimlerde şekillendiren çok özel ve olumlu bir ilişki vermiş olduğundan hiç şüphem yok.

Fakat sevgili müşterim Jozsef için bu kadar kolay değildi. Artık dürüst olmak o ve ailesi için fazlasıyla acı vericiydi. Acısını ve hayal kırıklığını hissedebiliyordum ve kalbim onun için sızlıyordu. O harika adamın hayatta nasıl deneyimleri olduğunu hayal etmekten hâlâ nefret ediyorum. Gizela hâlâ devasa porsiyonlu yemeklerle gelip Jozsef'i yemeye ikna etmeye çalışıyordu. Jozsef her seferinde nazikçe gülümsüyor ve yemeği reddediyordu. Akşamları başka bakıcıların da geldiği oluyordu fakat ben esas gündüz bakıcısıydım. Birbirimizi tanıyorduk ve artık en azından bana açılabildiği için bu durum onun için de kolay ve rahatlatıcıydı.

Yerime başka birinin alındığını duyduğumda hem şaşırdım hem de üzüldüm. Oğlu, bakıcı giderlerinden yakınıyordu. Ona babasının ancak bir iki haftalık ömrü olduğunu açıkladığımda yine de farklı planlar yapmayı seçti ve Jozsef'in daha yıllarca yaşayabileceğini söyledi. Bulduğu çözüm, bu işi çok küçük bir ücret karşılığında yapmayı kabul eden yasadışı bir işçi bulmak olmuştu.

Oğlunu bunu yapmamaya ikna etmesi için Gizela ile konuştuysam da bunun bir faydası olmadı. Kararlarını vermişlerdi. Başka bir yerde beni bekleyen başka bir iş vardı. Mesele bu değildi. Mesele, Jozsef'in sonunda konuşabiliyor olması ve benim yanımda kendini rahat hissetmesiydi. Ve hayatının son birkaç haftasında onun mutluluğu her şeyden önemli olmalıydı. Diğer türlüsünün ne kadar kişisellikten uzak olacağını düşünmekten de nefret ediyordum. Özellikle de Jozsef artık çok zayıf olduğu ve nefes almakta zorluk çektiği için. Ayrıca yeni bakıcı ve yaşayacakları dil zorluğu yüzünden de üzülüyordum.

Ama işler artık benim kontrolümde değildi ve bunun da Jozsef'in yolculuğunun bir parçası olduğuna inanmak zorundaydım. Nereden ne öğreneceğimizi hangimiz bilebiliriz ki? Bilemeyiz. Böylece her zaman sözcüklerden daha fazla söyleyecekleri olan bir kucaklaşma ve gülüşle birbirimize veda ettik. Odasının kapısında son kez durakladım ve ona bir kez daha baktım. Birbirimize hiçbir şey söylemeden ama bir sürü şey söyleyerek aynı şekilde gülümsedik. Sonra gitme vakti geldi. Arabayla evlerinden uzaklaşırken şimdiden pencereden dışarı bakıp düşüncelere dalmış olduğunu biliyordum ve gözyaşlarım akmaya başladı. Bu işim bana, başka türlü olsa asla tanışamayacağım insanları tanıtmıştı ve bazen çok zor olsa da birbirimizle paylaştıklarımızdan öğrendiğim şeyleri seviyordum.

Jozsef'in torunu beni bir hafta kadar sonra arayıp önceki gece büyükbabasının öldüğünü söyledi. Onun için mutlu olmuştum. Hastalığı artık hayatın hiçbir güzelliğinin keyfini çıkarmasına izin vermiyordu. Artık hepsinin geride kaldığını düşünerek bunun bir lütuf olduğuna karar verdim. Ölmeden önce bu harika insanlar aracılığıyla bir şeyler öğrenmek çok nadir bir hediyeydi ve ben bunun için şükrediyordum. Hepimiz öleceğiz ama bu iş bana, o zamana kadar nasıl yaşayacağımız konusunda hepimizin bir seçme şansı olduğunu hatırlatıyordu.

Jozsef'in duygularını ifade edememekten dolayı çektiği ıstırabı görmek, her zaman kendiminkileri ifade etmeyi deneyecek kadar cesur olmaya karar vermeme sebep oldu. Mahremiyet duvarlarım eridi ve hepimizin neden açık ve dürüst olmaktan bu kadar korktuğumuzu merak etmeye başladım. Elbette bunun sebebi dürüstlüğümüzün bedeli olarak çekebileceğimiz acıdan kaçınma isteğiydi. Ama yarattığımız o duvarlar da insanların bizim aslında kim olduğumuzu bilmesini engelleyerek acı veriyordu. Tanınmaya ve anlaşılmaya çok ihtiyaç duyan o

harika, yaşlı adamın yanaklarından akan yaşları görmek, beni geri dönüşü olmayacak şekilde değiştirdi.

Jozsef'in öldüğüne dair telefonu aldıktan sonra sahile yakın bir parkta oturup etrafımı izledim. Her yerde çocuklar oyun oynuyordu ve onların duygularını ne kadar kolay paylaştığını gözlemledim. Birini sevdiklerinde bunu söylüyorlardı. Üzgün olduklarında ağlıyor, bunu serbest bırakıyor ve sonra yine mutlu oluyorlardı. Duygularını bastırmayı bilmiyorlardı. Dürüst ifadelerini izlemek çok güzeldi. Birlikte oyun oynadıklarını ve bir şeyler üzerinde çalıştıklarını izlemek de insana enerji veriyordu.

Yetişkinlerin yapayalnız ve birbirlerinden çok ayrı olduğu bir toplum yarattık. Birlikte çalışmak, duygularını ifade etmek ve neşeli olmak izlediğim çocukların doğal haliydi. Yetişkinler olarak bizim böylesine açık olma yeteneğimizi kaybetmiş olmamız bir yandan beni üzerken bir yandan da umut veriyordu. Mademki bir zamanlar hepimiz, farklı düzeylerde de olsa bu çocuklar gibiydik; o zaman belki de yeniden öyle olmayı öğrenebilirdik.

Sahile yakın o parkta otururken çok net bir karar verdim. Asla kendimi, sevgili Jozsef'in pişman olduğu şeylere pişman olurken bulmayacaktım. Artık daha cesur olmamın ve duygularımı daha çok ifade etmemin vakti gelmişti.

Kalbimin etrafındaki duvarlara artık ihtiyacım yoktu. Sonunda onlardan kurtulma sürecim başlamıştı.

Suçluluk Yok

Alarm çaldı ve beni yeni evimdeki rahat uykudan uyandırdı. Ayaklarıma terliklerimi geçirip üzerime bir sabahlık alarak üst kata, Jude'un ihtiyaçlarını gidermeye gittim. Eğitimsiz bir kulağa homurtu gibi gelecek bazı sesler çıktı ama anlamları, bacağı acıdığı için pozisyonunu değiştirmem gerektiğiydi. Jude yeniden rahat edip gülümsemeye başladığında lambasını söndürdüm, ona tekrar tatlı rüyalar diledim ve güzel yatağımın rahatlığına döndüm.

Jude'la ortak tanıdıklarımızın haber vermesi sayesinde bir araya gelmiştik. Şarkı yazarlığıyla edindiğim çevreden biri evde yaşayan bir bakıcı olarak çalıştığımı biliyordu ve telefon numaramı ona vermişti. Bakımını yaptığım hastaların çoğu oldukça yaşlı ya da en azından orta yaşın üstündeydi ve çoğu kanserle ilgili hastalıklardan ölüyordu ama hepsi değil. Jude'un hastalığı

sinir sistemindeki bir motor bozuklukla ilgiliydi ve o sadece kırk dört yaşındaydı. Kocası ve dokuz yaşındaki kıvırcık, kahverengi saçlı, muhteşem bir gülüşe sahip olan kızı, Jude kadar sevgi dolu ve iyi insanlardı.

Jude'un bakıcılığını üstlendiğim dönemde ajansların sürekli farklı kişileri gönderip durmasından bıkmışlardı. Jude'un ihtiyaçları oldukça fazla ve özeldi, özellikle de konu gitgide bozulan konuşma yeteneğine rağmen rahat olup olmadığını anlamak olduğunda. Bu yüzden tek bir bakıcı bulma isteği öncelikleri haline gelmişti. Benim izin zamanlarımda yerimi doldurmak için başka bakıcılar geliyordu ve neyse ki onları eğitecek kadar deneyimliydim. Artık kendi ağırlığını taşıyamayan Jude'u yatağına ve tekerlekli sandalyesine taşımak için hidrolik bir asansör kullanıyorduk. Her gün yeteneklerinin daha da azaldığını görüyordum ve henüz mantık çerçevesinde iletişim kurabilirken buraya gelmiş olmaktan dolayı mutluydum. Bu daha sonra anlamsızmış gibi görünen homurtularını da tercüme edebilmeme imkân verdi.

Jude son derece varlıklı bir aileden geliyordu ve henüz genç bir yetişkinken iyi bir evlilik yapması ve ondan beklenen hayatı yaşaması konusunda üzerinde büyük bir baskı hissetmişti. Sahip olduğu ilk araba, ortalama bir insanın yıllık gelirinden daha pahalı olan çok lüks bir arabaydı. Yirmili yaşlarının ortalarına kadar sıradan bir markete ayak basmamıştı. Bildiği tek şey tasarım giysilerdi. Yetiştirilme biçimi, bunun böyle olmasını garantilemişti.

Yine de Jude her zaman çok yaratıcı ve alçak gönüllü biri olmuştu. Bana söylediğine göre istediği tek şey basit bir hayattı. Ama ailesi üniversiteye gitmesi konusunda ısrar etmiş ve ona bölüm olarak da ekonomi ve hukuk arasında seçme şansı tanımıştı. Jude kısaca sanat eğitimi almak istediğini

söylediyse de bu ikisi dışında başka seçeneği yoktu. Bu beklentilerin baskısı altında hukuk okumayı seçmişti. Seçimini yaparken aklındaki şey, bir gün ailesi öldüğünde aldığı eğitimi sanat ya da toplum hizmeti gibi daha iyi bir amaç uğruna kullanabilmekti. Fakat işler beklediği gibi gitmemişti. Babası hayatını kaybetmişse de annesi ondan uzun yaşayacakmış gibi görünüyordu. Zaten artık herhangi bir şekilde çalışabilmesi imkânsızdı.

Sanata duyduğu sevgi, kendisi de bir sanatçı olan Edward'a âşık olmasına sebep olmuştu. İkisi de bir anda büyük bir çekim hissettiğini söylüyordu ve bunca yıldan sonra da bunun hiç azalmadığı açıkça görülüyordu. Başlangıçta ikisi de biraz çekingen davransa da hissettikleri karşılıklı çekim zamanla ikisine de daha cesur olmak için ihtiyaç duyduğu cesareti vermişti.

Kısa süre sonra birbirlerine âşık olmuşlardı ve birbirlerinin dünyası haline geldikleri için dünyanın geri kalanı tamamen önemini kaybetmişti. Jude'un ailesi, yaptığı seçim karşısında dehşete düşmüştü çünkü Edward, orta sınıf bir ailede büyümüştü ve sanatının peşinden gitmeyi ve basit bir hayat yaşamayı seviyordu. Aslında oldukça da başarılı bir sanatçıydı. Ama beyaz yakalı bir çalışan değildi ve bu Jude'un ailesi için asla yeterince iyi olmayacaktı.

Ne yazık ki Jude ailesiyle Edward arasında bir seçim yapmak zorunda kalmış ve Edward'ı seçmişti. Elbette bu hiçbir zaman bir seçim değildi. Edward'ı bütün kalbiyle seviyor ve ondan da aynı karşılığı alıyordu. Bu noktadan sonra Jude'un ailesiyle bütün ilişkisi kesilmişti. Daha önceki hayatından sadece birkaç yakın arkadaşı kalmıştı. Ama artık daha farklı, daha kabul edici ve daha mutlu bir dünyaya adım atıyordu ve yeni hayatında edindiği arkadaşlarıyla da güzel ilişkiler kurmuştu.

Birkaç yıl sonra Jude ve Edward dünya güzeli, küçük kızları Layla'yı karşılamışlardı. Jude, torunlarını tanımalarını istediği için ailesiyle barışmak konusunda elinden gelen her şeyi yapmıştı. Jude'un babası en sonunda durumu kabullenmiş ve ölmeden önce torunuyla sevgi dolu ve kaliteli bir dönem geçirebilmişti. Jude'la ilişkileri de iyileşmişti. Edward'a karşı nazik davransa da Jude'un babası hâlâ bir sanatçının, kızının kalbini fethetmiş olduğu gerçeğiyle mücadele ediyordu. Yani pek de yakın bir ilişkileri yoktu. Yine de Layla'yla olan sevgi dolu ilişkisi yüzünden annesinin büyük nefretine rağmen hepsinin yaşayacağı bu liman kenarındaki malikâneyi satın almıştı.

Söylediklerine göre işler oldukça iyi gidiyordu, ta ki Jude artık görmezden gelinemeyecek kadar sakarlaşıncaya kadar. Bu hikâyeleri, Jude ve Edward hep bir ağızdan anlatıyordu ve Jude bu hastalıkla mücadele etmiyor olsa da durumun böyle olacağını düşünüyordum. Onlar birbirlerine çok yakın bir çiftti. Sevgilerine tanıklık etmek benim için hem ilham verici hem de yürek yaralayıcıydı. Bunlar benim akranım olan insanlardı.

Üçümüz arasında saatlerce süren derin ve dürüst konuşmalar geçerdi. Konuşma konularımızdan biri, bu yaşta ölümü kabullenmekti. Hepimiz için sonsuza dek yaşayacağımızı farz etmek çok kolaydır. Ama hayatın işleyişi böyle değildir. Hayatın fırtınaları arasında her zaman bazı insanlar genç yaşta aramızdan ayrılır. Çiçek açan ama henüz bir meyve olma olgunluğuna erişemeyen tomurcuklar gibi bazıları gerçek potansiyellerine ulaşamadan aramızdan alınırlar. Bazılarıysa tüm olgunlaşma süreçlerini tamamlayıp en iyi hallerini ortaya koyabilirler. Yine de bazı insanlar, en iyi dönemlerini geçer ve yıllar içinde yavaş yavaş yaşlanırlar.

Genellikle genç ölenler için zamanından önce gittikleri söylense de aslında durum bu değildir. Herkes kendi zamanı

dolduğunda gider. Milyonlarca insanın kaderinde uzun bir hayat yaşamak yoktur. Genç biri öldüğünde bu kadar büyük bir şok ve keder hissetmemizin sebebi, hepimizin sonsuza dek ya da en azından çok ileri bir yaşa kadar yaşayacağımızı varsaymamızdır. Fakat bu aslında tüm türler için hayatın doğal bir parçasıdır. Bazıları genç yaşta ölür, bazıları orta yaşlıyken ölür ve bazıları oldukça yaşlanana kadar ölmez. Elbette, daha önlerinde uzun bir hayat uzanıyormuş gibi görünen genç insanların ölümünü görmek çok üzücüdür. Arkadaşlarımdan bazıları da genç çocuklarını kaybetmenin acısını yaşadı ve ben de yaşadıkları acının içinden geçtim. Bu acı, bazılarının peşini hiç bırakmadı. Ama bu çocuklar ya da genç yetişkinler, buraya uzun bir hayat yaşamak için gelmemişti. Onlar gelip parlak bir ışıkla yanmışlardı ve burada kaldıkları kısa zamanda verdikleri her şey için net bir biçimde hatırlanacaklardı.

Jude kırklarının ortalarına kadar oldukça sağlıklı gelmeyi başardıysa da bu kadar iyi bir kadının henüz kırk dört yaşındayken ölmesinin çok yanlış olduğunu düşünmek de çok kolaydı. Ama o ve Edward bunu kabullenmişti ve her ikisi de tanıştıkları ve birbirlerinde buldukları sevgiyi yaşadıkları için şükrediyordu. Ayrıca Layla'yı dünyaya getirmiş oldukları için de kendilerini çok şanslı hissediyorlardı. Bu konuda Jude bir bakıma huzurlu sayılırdı, bu muhteşem minik kızın hayatının ilk dokuz yılında ona rehberlik etme onuruna erişmişti. Fakat doğal olarak küçük kızının büyüyüp genç bir kadın olduğunu göremeyeceğini ve Layla'nın annesini kaybetmekten dolayı çekeceği acıyı bilmenin getirdiği bir kalp sızısı da vardı. Ama Layla'nın yolun geri kalanında ona yardım edeceğine emin olduğu sevgi dolu bir babası olduğunu bilmek Jude'a oldukça yardım ediyordu.

Artık Jude bağımsızlığını ve hareket kabiliyetini tamamen kaybetmişti ama en büyük üzüntüsü, konuşma yeteneğini de kaybetmeye başlamış olmasıydı. Bir gece onu yatağında döndürürken bana en çok korktuğu şeyin, artık acı çektiğini ifade edemeyecek hale gelip orada, ona katlanmak zorunda kalmak olduğunu söyledi. Hayatın ne kadar zor olabileceğini ve hepimizin aldığı derslerin birbirinden ne kadar farklı olduğunu düşündüm. İnsanın son haftalarını ya da aylarını, bilinci yerinde fakat iletişim yeteneğinden yoksun olarak geçirme ihtimali çok korkunçtu. Ayrıca sen orada acı içinde yatarken kimse bunu fark etmeyecek ya da acını nasıl hafifletebileceğini bilemeyecekti. Bu, felç ya da beyin hasarından mustarip olan bir sürü başka hastanın da başına geliyor olmalıydı. Tanrım, bu ne kadar zor bir hayattı! Bu kesinlikle benim hayatımı yeniden gözden geçirmeme sebep olmuştu.

Her geçen gün Jude'un konuşmasının daha da bozulduğunu fark ediyordum. Bazı günlerde hâlâ anlaşılır ve oldukça iyi konuşuyordu. Diğer günlerdeyse söylediklerini anlayabilmemin sebebi sadece birbirimizi tanıyor olmamız ve benim sezgilerimle çalışıyor olmamdı. Böyle günlerde Jude bazen özel bir bilgisayar programı kullanırdı. Özellikle bu kullanım için tasarlanmış gözlüklerde bir bilgisayar ekranına ulaşan lazer ışınları vardı. Jude gözleriyle bilgisayarın yazmasına yetecek kadar uzun süre bir harfin üzerinde durup bir sonraki harfe geçerdi. Birkaç harf yazıldıktan sonra tahmin edebileceğim birkaç kelime ortaya çıkardı ve bu böyle devam ederdi. Elbette bu yavaş ilerleyen bir süreçti fakat en azından ona sesini duyurma imkânı sağlıyordu. Bu programı geliştirerek ona böyle bir imkân sağlayanlara sessizce teşekkür ettim. Fakat Jude'un bu programı kullanmak için başını hareket ettiremeyeceği zamanlar da gelecekti.

İyi günlerinde, elimden geldiğince Jude'un konuşmalarını dinliyordum. Anlatmak istediği bir sürü şey vardı. Her seferinde yavaşça bir yudum aldığı meyve suyunu dudaklarına yaklaştırıp beklemem, onun konuşmaya devam edebilmesini sağlıyordu. Söylemek istediği çok önemli bir şey vardı ve bunu tekrar edip duruyordu. "Duygularımızı ifade edecek kadar cesur olmalıyız" diyordu. Bunun, şu ana kadarki yolculuğumu düşündüğümde bana çok uygun olduğuna karar verdim.

Edward'la birlikte olmayı seçerek annesiyle sahip olduğu ilişkiyi kaybetse de hiç pişmanlık duymadığı bu seçimi yapacak kadar cesur olduğunu bilmek onu mutlu ediyordu. Fakat artık annesiyle duygularını paylaşmak istiyordu çünkü annesi, Jude'u bir anne olarak hiç tanımamıştı. Böyle bir fırsatının hiç olmayabileceğini bildiği için bir süre önce Jude ona bir mektup yazmıştı. Mektup, Edward'ın ofis çekmecesinde duruyordu. Jude'un annesi, kızının hastalığından haberdardı. Fakat hâlâ inatçılık ve bağışlayamamanın pençesinde olduğu için ölmek üzere olan kızını ziyaret edemiyordu.

"Duygularımızı ifade etmeyi *şimdi* öğrenmeliyiz" diye vurguladı Jude. "Artık çok geç olduğunda değil. Ve hiçbirimiz, ne zaman çok geç olacağını bilmiyoruz. İnsanlara onları sevdiğini söyle. Onları takdir ettiğini söyle. Dürüstlüğünü kabul edemeseler ya da senin umduğundan farklı bir tepki verseler de fark etmez. Önemli olan, senin bunu söylemiş olmandır."

Jude bunun buradan ayrılanlar kadar geride kalanlar için de önemli olduğunu söylüyordu. Gitmekte olanların, her şeyin söylendiğini bilmeye ihtiyacı vardı. Bunun huzur verdiğini söylüyordu. Geride kalanlar da duygularını dürüstçe ifade etme cesaretini gösterebilirse bu pişmanlığı kendi ölümlerine kadar taşımak zorunda kalmazlardı. Ayrıca sevdikleri biri, söy-

lenmemiş sözlerle öldüğünde taşımak zorunda kalacakları suçluluk duygusunu da taşımamış olurlardı.

Bu noktayı Jude için daha da önemli hale getiren şey, bir yıl kadar önce bir arkadaşını beklenmedik biçimde kaybetmiş olmasıydı. Bu, onun dünyasını derinden sarsmıştı. Tracey, hayatın her alanında aktif olan, çok hareketli bir kadındı. Kocaman kalbi yüzünden herkes onu severdi ve insanlara karşı hiç yargılayıcı değildi.

"Hayatın hızına kendini kaptırıp ister ailen ister arkadaşların olsun, sevdiğin insanlarla yeterince vakit geçirmeyi ihmal etmek çok kolay. Ama biz, gerçekten de ilişkilerimize ve dürüstlüğe geri dönmeliyiz. İnsanlar, kendileri ölümcül bir hastalığa yakalanana ya da sevdikleri birini kaybedene kadar bunun ne kadar önemli olduğunu anlamıyor" diyordu Jude.

Duygularımızı ifade etmek ve zamanımızı sevdiğimiz insanlarla geçirmek için elimizden gelen tüm çabayı gösterirsek bu suçluluk duygusuna hiç gerek kalmayacağını söylüyordu. Fakat sevdiğimiz insanların sonsuza dek yanımızda olacağını düşünmeyi bırakmalıydık. Bana, her şeyin bir anda bitebileceğini hatırlattı. Jude, sevdiği insanlarla vedalaşacak zamana sahip olduğu için şükrediyordu fakat herkesin, hayatının sonunda duygularını ifade etmek için zamana sahip olma lütfuna erişemediğini de vurguluyordu. Gerçekten de milyonlarca insan aniden ve beklenmedik biçimde aramızdan ayrıldığı için buna sahip olamıyordu.

Edward'a duyduğu aşkı ifade etmesi annesiyle olan ilişkisini mahvetmiş olsa da Jude dürüst davranacak kadar cesur olduğuna memnundu. Bu, sadece Edward'la hâlâ paylaştıkları sevgiyi sonuna kadar yaşamasını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda kendi kalbine sadık kaldığını bildiği için huzurlu olmasına

imkân vermişti. Bu Jude'a o zamana kadar ailesinin, özellikle de annesinin hayatı üzerinde ne kadar büyük bir kontrole sahip olduğunu da göstermişti. Jude, bir ilişki kontrol üzerine kuruluysa kontrol eden kişinin diğeriyle nasıl gerçekten sağlıklı bir ilişki kurabileceğini soruyordu. Ona sunulan tek ilişki biçimi buysa bunsuz daha iyi olacağına karar vermişti.

Ama annesiyle iletişim kurmaya çalıştığı için Jude suçluluk duymadan öleceğini söylüyordu. Kendini ifade edecek cesareti bulmuştu. Neyse ki aynı şey arkadaşı Tracey için de geçerliydi. Jude ona karşı her zaman dürüst davranmıştı ve Tracey'i kaybetmenin şoku çok büyük olsa da bu konuda da suçluluk duymuyordu. Arkadaşını kaybetmeden sadece birkaç gün önce onunla birlikte yemek yemişlerdi. Birbirlerine veda etmek için kucaklaştıklarında Jude, Tracey'e onu ne kadar sevdiğini ve arkadaşlıklarına ne kadar değer verdiğini söylemişti.

Fakat arkadaşının aile üyeleri ve birçok başka arkadaşı için durum bu değildi. Tracey o kadar parlak biriydi ki artık onun etrafta olmayacağını hayal etmek bile çok zordu. Sonra aniden bir trafik kazasında hayatını kaybetmişti. Jude'un arkadaş çevresinde kazadan bir yıl sonra bile olayla ilgili şok ve suçluluk dalgaları var olmaya devam ediyordu.

"O, insanların hayatını değiştirmişti ama onlar bunu ona hiç söylememişti. Tracey, insanlardan onay almaya ihtiyaç duyan biri değildi. Ama olaydan sonra insanlar kendi çabalarının eksikliğini bilerek yaşamak zorunda kaldı ve bu suçluluk duygusunun insanların içinde zehirli hale geldiğini gördüm. İçlerinde ne kadar farklı davranmış olabilecekleri fikriyle mücadele ediyorlardı." Elbette bunu anlayabiliyordum. "Ayrıca..." dedi Jude, "Tracey, insanlardan onay almaya ihtiyaç duymasa da onlardan cesaret verici sözler duymak çok hoşuna giderdi. O açık ve güzel bir insandı. Ve artık yok."

Doğal olarak duyguları paylaşmanın ve dürüstlüğün çok önemli olduğu konusunda onunla hemfikirdim. Hayat zaten bu dersleri daha önce de yoluma çıkarmıştı ama artık Jude'la konuştuktan sonra daha da belirgin hale gelmişlerdi. O çok güzel bir kadındı ve artık kendini kontrol edememesine rağmen hâlâ doğal olarak zarifti. Zaman zaman salyası aktığı için kıyafetleri şık olmaktan çok pratik olmak zorundaydı. Fakat ruhu ve bir zamanlar olduğu kişinin kalıntıları, hâlâ bütün canlılığıyla oradaydı. Gülümseyerek ve fikrine katılarak onunla kendi düşüncelerimi paylaştım. "Evet. İnsanlar gururları, ilgisizlikleri ya da reddedilme ve küçük düşme korkuları yüzünden çok fazla şeyi dizginliyor. Ama Jude, bu bazen çok fazla cesaret gerektiriyor ve biz bunu yapmaya her zaman hazır olmayabiliyoruz."

"Evet, cesaret gerektirir Bronnie" diye devam etti Jude. "Benim de söylemek istediğim şey bu. Duygularını ifade etmek cesaret gerektirir, özellikle de iyi durumda değilsen ve desteğe ihtiyacın varsa ya da sevdiğin birine duygularını hiç dürüstçe açıklamadıysan ve bunun nasıl karşılanacağını bilmiyorsan. Ama duyguların her neyse, onları paylaşmak için ne kadar çok alıştırma yaparsan, her şey o kadar iyi hale geliyor. Gurur tam bir vakit kaybı. Gerçekten, şu halime bak. Kendi popomu bile silemiyorum. Ne fark eder ki? Hepimiz insanız. Herkesin savunmasız olmaya hakkı vardır. Bu, sürecin bir parçasıdır."

Jude ve Edward'la geçirdiğim zamandan önceki dönem benim için özellikle zordu. Bunun bir kısmını Jude'la paylaşmaya karar verdim çünkü bu, bazen duygularımızı paylaşmanın ne kadar zor olabileceğiyle de ilgiliydi.

Bakıcılık işi bir süreliğine çok yavaşlamıştı. Çoğunlukla olduğu gibi işler ya hep ya hiç esasına göre geliyordu. Bu dönemlerden yaratıcı çalışmalarım fayda sağladığı için bu beni

rahatsız etmiyordu. Fakat iki ay boyunca neredeyse hiç çalışmadıktan sonra işler biraz zorlaşmaya başlamıştı ve ufukta yeni bir iş de görünmüyordu. Kazandığım tüm para bir şekilde yine yaratıcı çalışmalarına yatırılıyordu, yani geriye güvenebileceğim pek bir şey kalmıyordu. Ama daha önce de bunu atlattığım için bu konuda kendimi hiçbir zaman çok da endişeli hissetmiyordum.

Ev bakımı işleri de benzer biçimde gelip geçiyordu. Bazen evin sahiplerinin dönüşüne çok az zaman kalana kadar bundan sonra nereye gideceğim hakkında çok da fikrim olmuyordu. Fakat genellikle son dakikada yeni bir ev karşıma çıkıyordu. Daha güçlü olduğum anlarda, bu heyecan ve riski bir noktaya kadar seviyordum. Kesinlikle adrenalin salgılamamı sağlıyordu. Birinin panik halinde beni arayıp evleriyle ilgilenip ilgilenemeyeceğimi ve buna yarın başlamamın mümkün olup olmadığını sorması ve aniden bir yere gitmeleri gerektiğini açıklaması oldukça sık başıma gelen bir şeydi. Bu telefon konuşmalarının getirdiği rahatlama genellikle derin bir nefes almama ve gülümsememe sebep olurdu. Bu tip durumlar, iki tarafı da dertten kurtarırdı.

Bazen ev bakıcısı olarak çalıştığım çevredeki müşterilerim, benim boş zamanıma denk geleceklerinden emin olmak için kendi aralarında anlaşırlardı. Yani tatile çıkış günlerini, arkadaşlarının dönüş gününe denk getirirler ve benim müsait olduğumdan emin olurlardı. Bu tip durumlarda bazen programım aylarca dolu olurdu. Doğal olarak bundan hoşlanıyordum. Bu, hayatımı çok kolaylaştırıyordu.

Fakat bazen de önceden planlanmış ev bakıcılığı işleri arasında birkaç günlüğüne ya da birkaç haftalığına bakmak için bir yer bulmam mümkün olmazdı. O zaman ben de bu molanın tadını çıkarıp şehirden ayrılır ve taşradaki bir tanıdığımı ziyare-

te giderdim. Ya da yalnız bırakmak istemediğim özel bir müşterim varsa geçici olarak bir arkadaşımın misafir odasına ya da salon kanepesine yerleşirdim. Başlangıçta bunlar yeterli oluyordu. Fakat birkaç yıl bu şekilde yaşadıktan sonra insanlara onlarda kalıp kalamayacağımı sormaktan çekinmeye ve artık eskisi kadar sevinçle karşılanmadığımı hissetmeye başladım. Arkadaşlarım böyle olmadığını söylüyordu. Beni destekliyor ve bunun sonsuza dek sürmeyeceğini bilecek kadar iyi tanıyorlardı. Daha önceki yıllarda yerleşik hayata geçip bir eve sahip olduğumda evim her zaman ziyaretçilerle dolardı fakat benim için almayı öğrenmek her zaman vermeyi öğrenmekten daha zor olmuştu.

Arkadaşlarıma tekrar tekrar onlarda kalıp kalamayacağımı sormak bana kendimi çok umutsuz hissettiriyordu. Geçmiş yaralarımın birçoğunu iyileştirmeyi başarmış ve başkalarına karşı şefkat duymaya başlamış olsam da bu düşünceleri kendime yönlendirmek benim için hâlâ çok büyük bir çaba gerektiriyor ve acı veriyordu. Yıllarca sahip olduğum olumsuz kalıpları değiştirmem gerekiyordu ve düşüncelerimi tamamen değiştirmek oldukça yavaş bir süreçti. Yeni ve olumlu tohumlar birçok açıdan hayatıma ekilmeye başlamıştı ve çiçek açıyorlardı. Ama hâlâ zaman zaman yüzeye çıkan eski tohumların hepsini temizlemem gerekiyordu.

Ve bu kez iş bulamayalı çok uzun zaman olmuştu, param neredeyse tükenmişti ve yine kendimi tamamen umutsuz hissediyordum. En iyi arkadaşımı aradım ve onda kalıp kalamayacağımı sordum. Ama onun da uğraşması gereken kendine ait meseleleri vardı ve bu mümkün değildi. Mesele benimle ilgili değildi. Sorun onunla ve onun hayatıyla ilgiliydi. Fakat düşünce biçimim ve o anki duygusal durumum yüzünden bunu tam bir reddedilme olarak algıladım ve onu bana hayır demek zorunda bırakacak bir pozisyonda bıraktığım için kendimi daha da kötü

hissettim. İstemeyerek de olsa birkaç kişiyi daha aradım ama maalesef evleri eyalet dışından gelen ziyaretçiler yüzünden doluydu, evde değillerdi ya da iş için tamamen konsantre olmalarını gerektiren önemli bir proje üzerinde çalışıyorlardı. Birinden borç para almadan şehirden ayrılmam ve tekrar geri dönmem imkânsızdı ve bu kendimi daha da umutsuz hissetmeme sebep oluyordu. Böylece arabamda uyumam gerektiğini kabullendim.

Bundan birkaç yıl önce bir cipim varken ve sürekli seyahat ederken bu sorun olmazdı. Hatta o eski arabanın rahat yatağı yerine uyumayı tercih edeceğim başka hiçbir yer yoktu. Ama yatmak istediğimde bacaklarımı bile tam olarak uzatamadığım 'pirinç patlağı' kadar küçük bir araba, tercihlerim arasında değildi. Ayrıca perdeleri olmadığı için hiçbir mahremiyet hissi yoktu ve mevsim kışın ortasıydı. Ama sorduğumda kendimi daha da kötü hissetmeden arayabileceğim kimse de aklıma gelmiyordu. Şehrin sokaklarında bu kadar göz önünde uyumak beni biraz korkutsa da bazen umutsuz bir insanın yapmak zorunda kalabileceği bir şey olduğunu da kabul ediyordum.

Karanlık çökmeden önce etrafta dolaşarak daha güvenli ve uygun olacağını düşündüğüm birkaç yer aradım. Ayrıca gece tuvalete gitmeye ihtiyaç duyabileceğimi de göz önünde bulundurmam gerekiyordu. Gecenin bir yarısında ön bahçelerinde dolaşarak insanların ödünü patlatmak, özellikle de o anki ruh halim düşünüldüğünde, istediğim türden bir dikkat çekme biçimi değildi.

Bir eviniz yoksa ve gözden uzak olmaya çalışıyorsanız günler çok uzundur. Sabah gün doğarken kalkmanız gerekir ve herkes evine dönüp yerine yerleşene kadar rahat edemezsiniz. Tabii bu arada bir eviniz olmadığı için evinize gidip bekleyemezsiniz. Evet, onlar zor günlerdi ve geceler çok rahatsız, acı verecek kadar soğuk ve yalnızdı.

Bir gece müzik duyduğum bir kafeye girdim ve bir bardak çay ısmarlayarak orada olabildiğince uzun oturmaya çalıştım. Kendimi, Ralph McTell'in *Streets of London* şarkısında anlattığı, kapalı bir mekânda kalabilmek için aldığı bir bardak çayı elinden geldiğince uzun sürede bitirmeye çalışan yaşlı adam gibi hissettim. Bunun gitarda çalmayı öğrendiğim ilk şarkı olmasının ne kadar ironik olduğunu düşündüm.

Gün doğumunda sahilin yakınındaki umumi tuvaletlerin yanına gidip açılmalarını beklerdim. Sonra yıkanır, dişlerimi fırçalar ve tuvaleti kullanırdım ve tüm bunlar boyunca orayı açmaya gelen belediye işçisinin sert bakışlarına katlanmak zorunda kalırdım. Sanırım benim bir kampçı, otlakçı ya da böyle bir şey olduğumu düşünüyorlardı. Fakat düşünebileceği hiçbir şey, o an kendi hakkımdaki düşüncelerimden daha beter olamazdı. Bu yüzden çok da umurumda değildi. O zamana kadar ölen insanlarla geçirdiğim zamanın bir hediyesi artık gerçekten başkalarının benim hakkımda ne düşündüklerini umursamıyor olmamdı. Zaten hâlihazırda kendi kafamın içindekiler beni yeterince uğraştırıyordu.

Bir başka gece, Hare Krishna'nın *Açları Doyurun* programına gittim. Param olduğu zamanlarda hep cömert davranmıştım. Şimdi sırada dururken bağış topladıklarını gördüğümde her zaman onlara on ya da yirmi dolar verdiğimi düşününce bunun daha da ironik bir durum olduğunu fark ediyordum. Hare Krishna grubunu severdim. Vejetaryenlerdi, mutlu müzikler çalıyor ve aç insanları doyuruyorlardı. Bu benim için yeterliydi. Ama artık iyi niyetlerinin müşterisiydim ve bu insanı alçak gönüllülüğe iten bir durumdu.

Sonra bir sabah limandaki bir kayanın üstüne oturup güçlü ve dayanıklı olmak için, bir mucize olması için dua ettim. Tam o anda önümden bir yunus sürüsü geçti ve aralarından biri

oyuncu bir edayla kendini suyun dışına attı. O ana kadar hayatım bana çok ciddi görünüyordu fakat bu olay sayesinde içimde yeniden ufak bir umut yeşerdi. Sonra aklıma biraz daha uzakta yaşayan arkadaşlarım geldi ve onlarda kalıp kalamayacağımı sormak için onları aramaya karar verdim. Onlar her zaman çok iyi insanlar olmuşlardı. Fakat içimdeki değersizlik ve umutsuzluk, daha fazla insandan yardım istememi, hatta yardım isteyebileceğim başka insanların aklıma gelmesini engellemişti. Bu tatlı insanlara dürüstçe, "Bak, kendimi çok berbat hissediyorum. Senin evine gelip bir süre kalabilir miyim?" diyebilecek olsam da içimde duygularımı ifade edebilecek cesareti bulamamıştım.

Daha aydınlık bir karara varmış olarak limanda bir yürüyüşe çıktım. Fakat daha arkadaşlarıma telefon etme fırsatını bulamadan telefonum çaldı. Arayan, Jude'un bakıcılığını yapmak için müsait olup olmadığımı ve hemen başlayıp başlayamayacağımı soran Edward'dı. Ayrıca ihtiyacım varsa bana verebilecekleri bir daireleri de vardı. O gece yeniden bacaklarımı tamamen uzatarak kramplar ve soğuk yüzünden acı çekmeden uyudum. Rahatlatıcı banyomun ardından yumuşak yorgan beni sıcak tutuyordu. Üç harika insanla birlikte sağlıklı bir yemek yemiştim ve yeniden para kazanıyordum. Hayat ne kadar da çabuk değişebiliyordu!

Hayatımın o dönemine bakıp bunların sebebinin işlerin kesat olması ya da ev bakımı işlerinin durulması olduğunu söyleyebilirdim. Fiziksel olarak olan da zaten buydu. Ama bu; özdeğer duygumun eksikliği ve artık işime yaramayan, eski tohumların yeniden yeşermesine izin vermem sebebiyle kendi kendime yarattığım bir durumdu. Elbette, yeni tohumlar ektiğim de görülebiliyordu çünkü bereketli ve muhteşem bir hayat yaşamaya başlıyordum. Fakat zihnimdeki bu eski kalıplardan kurtulmam zaman alıyordu ve ben, yardım istemeyi başaramayarak bunu kendim için daha da zorlaştırmıştım.

Daha sonra ev bakımı işinde yine durgun bir dönem yaşadığımda yaptığım ilk şey, önümden yunusların geçtiği sabah aklıma gelen arkadaşlarımı aramak olmuştu. Sevgi dolu bir neşe ve heyecanla beni misafir odalarına buyur etmişlerdi. İyiliğin hayatıma girmesine izin vermem bir kez daha mümkün olmuştu. Duygularımı ifade etmeyi hâlâ öğrenmem gerekiyordu fakat yavaş yavaş bu noktaya geliyordum.

Jude'a eskiden ne kadar kapalı bir insan olduğumu ve açık olmanın benim için ne kadar önemli bir ders olduğunu anlattım. Onun bu konudaki fikrine değer veriyor ve onunla bu konuda dürüstçe bir konuşma yapabileceğim için seviniyordum. "Hepimizin hatırlatmalara ihtiyacı vardır, Bronnie. Herkes, insanlar duymak istese de istemese de söylemesi gereken bazı şeyleri içinde tutar. Büyümek için duygularımızı ifade etmeliyiz. Bu, kişinin kendisi fark etmese bile, öyle ya da böyle herkese yardımcı olur. Dürüstlük, her şeyden daha iyidir."

Gülümseyerek suyun üstünde görkemle parlayan dolunayda limandaki teknelere baktım. Bu, muhteşem bir manzaraydı. Jude yeniden suçluluk ve ortaya çıktıklarında dürüstçe duygularımızı ifade ederek bu suçluluğu yaratmama şansımız olduğu konusuna döndü. Böylece hiçbir zaman, özellikle de sevdiğimiz biri beklenmedik biçimde aramızdan ayrıldığında çok geç olmamış olurdu. Ayrıca dürüstlük bizim bir zamanlar, çocukken olduğumuz gibi sınırlardan kurtulmamızı da sağlardı. Asla duygularımızı ifade ettiğimiz için kendimizi suçlu hissetmemeli ve bu cesareti kendinde bulan birine de asla kendini suçlu hissettirmemeliydik.

Jude'la birkaç ay geçirdikten sonra vücudundaki bozulma öylesine ciddi hale geldi ki onu bir bakımevine yatırmak zorunda kaldılar. Ajansta yine karşıma bir sürü iş çıkıyordu ve epeyce uzun süreli bir ev bakımı işiyle karşılaştım. Hem Jude'u

ziyaret etmek hem de Erward ve Layla'nın nasıl olduğunu görmek için bakımevine uğradım. Yatağın diğer yanında, daha önce tanışmadığım bir kadın oturuyordu fakat Jude'la annesinin arasındaki benzerliği fark etmem uzun sürmedi.

Edward inisiyatif kullanmış ve sevgili karısı ölmeden önce Jude'un mektubunu annesine iletmişti. Jude artık konuşamıyordu ama söylemek istediği her şeyi mektubunda yazmıştı. Jude annesine onu her zaman ve hâlâ çok sevdiğini yazmıştı. Onun için çok değerli olan mutlu anılarından bahsetmiş ve annesinden öğrendiği olumlu şeyleri anlatmıştı. Mektupta negatif hiçbir şey yoktu çünkü Jude suçluluk duygusundan nefret ediyordu ve aralarındaki ilişki üzücü olmasına rağmen annesinin, onu çok sevdiğini bilmesini istiyordu. Jude'un annesi birkaç gün sonra beklenmedik biçimde ortaya çıkmış ve o günden beri birkaç günde bir bakımevine uğramaya başlamıştı. Kızının elini tutarak hayatının sonuna doğru ilerleyişini izliyordu.

Onunla bir süre konuştuktan sonra Jude'u yanağından öptüm ve onunla son kez vedalaşarak ona her şey için teşekkür ettim. "Oraya geldiğimde görüşürüz, Jude" dedim gözyaşlarıyla gülümsemem karışırken. Jude karşılık olarak bir homurtu çıkardı ve artık ağzıyla yapamasa da bana gözleriyle gülümsedi.

Edward ve Layla iki elimden tutarak beni dışarıda duran 'pirinç patlağı'na kadar yolcu etti. Hepimizin gözleri doluydu. Ama aramızdaki sevgi akışı o kadar dürüsttü ki gözyaşlarının önemi yoktu. Edward bana, annesinin Jude'la çok fazla konuştuğunu ve özellikle de onu sevdiğini söylediğinde Jude'un yanaklarından gözyaşlarının süzüldüğünü söyledi. Annesi, bu kadar önyargılı davrandığı için özür dilemişti. Ayrıca Jude'un, gerçekten mutlu olmasını engelleyen toplumun fikirlerinin dışına çıkabilme cesaretini içten içe kıskandığını da itiraf etmişti.

Edward ve Layla'ya sarılıp vedalaştıktan sonra ikisine de önlerinde uzanan hayatta karşılarına hep en iyi şeylerin çıkmasını diledim. Orada yatan güzel Jude'u, yanı başında oturan annesini ve sevginin gerçekten de ne kadar güçlü olduğunu düşündüm. Kalbim acıyordu fakat aynı anda mutluydum da.

Birkaç yıl sonra Edward'dan beni şaşırtan ve sevindiren, beklemediğim bir e-posta aldım. Anneannesi ölmeden önce Layla onunla birbirlerini daha yakından tanıdıkları neşe dolu birkaç ay geçirmişlerdi. Edward onun bambaşka bir kadın olduğunu ve bazen ona sevgili Jude'unu anımsattığını söylüyordu. Miras işleri halledildikten sonra Edward ve Layla, hem babasına daha yakın hem de havası daha temiz olan dağlara yerleşmeye karar vermişlerdi. Edward, bir yıl kadar önce yeni biriyle tanışmıştı ve Layla'nın yakında bir kardeşi olacaktı.

Cevabımda onlar için her şeyin en iyisini diledim. Ben de Jude hakkında hatırladığım şeyleri paylaşmaktan mutluluk duydum: Gülümseyişi, hastalığına karşı gösterdiği sabır, kabullenişi ve söylemek istediklerini karşısındakine iletmek konusundaki azmi. Suçluluk duygusu zehirlidir. Duygularımızı ifade etmek, mutlu bir hayat için bir gerekliliktir.

Hâlâ dolunay denizin üstünde parlarken yatağının yanında oturduğumu ve Jude'un sesi çıktığı sürece sesini duyurmak konusundaki kararlılığını hatırlıyorum.

O söylemek istediklerini söylemişti ve artık ben duygularımı, suyun dışına sıçrayan o yunusun neşesini gösterdiği kadar dürüstçe ifade etmenin mutluluğunu biliyordum.

Gizli Hediyeler

Bakımevlerinde çalıştığım birkaç geçici işte Alzheimer hastalığına yakalanmış müşterilerin bakımını üstlendiğim olmuştu. Fakat Nanci, bu hastalığa yakalanmış olan, evinde baktığım ilk özel müşterimdi. Üç çocuğu ve on torunu olan, yumuşak huylu bir kadındı. Kocası hâlâ hayattaydı fakat nadiren onun odasına gelirdi. Hatta onun da bu evde yaşadığını unutmak hiç de zor değildi.

Nanci'nin üç kız, iki erkek kardeşi farklı günlerde onu ziyarete gelirdi. Başlarda birkaç arkadaşı da onu ziyaret ediyordu fakat zamanla bu ziyaretlerin azaldığını gözlemlemiştim. Nanci'ye bakmak zor ve çok yorucu bir işti. O çok huzursuz ve izlemesi çok zor biriydi, asla aynı yerde bir dakikadan fazla durmak istemezdi ve çoğunlukla çok gergin olurdu. Huzurlu anları nadir ve çok aralıklıydı, tabii bu benim için de geçerliydi.

Sonunda ıstırabı başta ailesi olmak üzere herkesi öyle endişelendirmeye başlamıştı ki ilacının dozajı yükseltildi. Bundan sonra Nanci günün bir kısmında uyumaya başladı. Uyanık olduğu zamanlarda Alzheimer hastalığının tipik bir belirtisi olarak kurduğu cümleler tamamen anlamsızdı. Bir sözcüğün başı, bir diğerinin sonuna karışıyordu. Bazen sanki aksanlı konuşuyormuş gibi algılanabiliyordu ama söylediklerinin bir yapısı, düzeni ya da tutarlılığı yoktu. Yine de Nanci'ye diğer tüm müşterilerime davrandığım gibi davrandım, ona sevgi ve nezaketle yaklaştım ve işimi yaparken onunla sohbet ettim. Bazen odada olduğumun farkında olurdu, bazense kilometrelerce uzakta olurdu ve on tane kafam bile olsa bunu fark etmezdi.

Arada sırada, sabah sekizde geldiğimde ona banyosunu ben yaptırırdım ama aslında bu gece bakıcısının göreviydi. Özellikle zorlayıcı bir akşam geçirdiklerinde ve ben geldiğimde Nanci hâlâ uyuyorsa onu yıkamak bana kalırdı ki bu benim için sorun değildi. Fakat banyo genellikle ben sabah sekizde eve geldiğimde yapılırdı. Nanci bazen, banyo sandalyesinde oturup gece bakıcısının onu yıkamasına izin verirken bana gülümserdi. Fakat bakıcılardan biri, bakım konusunda hepimizden çok farklı yöntemlerle çalışıyor ve onun geldiği yerde işlerin böyle yapıldığı konusunda ısrarcı davranıyordu.

İlk olay, çok soğuk bir kış sabahında olmuştu. Nanci'nin odasına girdiğimde onu yatağında çırılçıplak, soğuktan titrerken buldum. Kısa süre önce banyo yapmıştı ve tam banyodayken bağırsakları çalışınca, banyo sandalyesinin altına irice bir yığın bırakmıştı. Bu yeni bir şey değildi. Popoları havada kalacak şekilde oturduklarında bağırsakları bunu bir klozete benzettiği için müşterilerim bunu sık sık yaşardı. Bu sandalyeler, müşterilerin yükseltilmiş bir oturağa ihtiyaç duyması halinde

klozet üstünde de kullanılabiliyordu. Yani zaman zaman duşta bu tip şeyler olması çok da sürpriz sayılmazdı.

Nanci mütevazı bir aileden gelen alçak gönüllü bir kadındı. Üzerinde hiçbir örtü olmadan orada çırılçıplak yatmak onun için yeterince büyük bir travma değilmiş gibi aynı zamanda soğuktan titriyor ve savunmasız, küçük bir çocuk gibi görünüyordu.

İçeri girip onu bu halde gördüğüm an onu kurulamayı bitirdim ve ısınması için elimden geldiğince çabuk kalın bir battaniyeyle sardım. Diğer bakıcıyı banyoda, ortalığı temizlerken buldum. Buna bir yorum yapmamam imkânsızdı fakat yine de diplomatik davranarak burayı daha sonra benim de temizleyebileceğimi söyledim. Önceliğimiz, banyo zemini değil; müşterimizin rahatı olmalıydı. Gece bakıcısı sözlerime sadece omzunu silkerek karşılık verdi.

Bir sonraki olay, birkaç hafta sonra aynı bakıcıyla nöbet değişimimiz sırasında meydana geldi. Genellikle saat takmaktan hoşlanmam ve elimden geldiği sürece saate bağımlı yaşamaktan kaçınmaya çalışırdım. Ama acele ederek gerilim yaşamak yerine bir yere belli bir saatte gitmem gerekiyorsa kendime fazladan bir boşluk bırakırdım. Bu; yolculuk ister uzun ister kısa olsun, ondan daha çok keyif almama ve yol boyunca o anda kalabilmeme olanak sağlardı. Fakat o sabah, trafik her zamankinden da açıktı. Bu yüzden tahmin ettiğimden daha erken eve vardım.

Son olaydan sonra gece bakıcısı Nanci'nin banyosunu daha da erken yaptırmaya başlamıştı. Bu yüzden uyguladığı işlemlerin hiçbirini göremiyordum. Aslında bu bakıcıyla oldukça iyi anlaşıyorduk. Son birkaç yıldır o anki gibi birçok müşteriyi paylaşmış ve vardiya değişimlerinde sık sık birbirimizi gör-

müştük. Fakat Nanci ve daha önceki hastalar konusunda onda gözlemlediğim empati eksikliği, onun profesyonel bir bakıcı olarak yeterliliğini sorgulamama sebep olmaya başlamıştı. Bu, onlara günaydın demek için banyoya girdiğimde, zavallı Nanci'yi banyo sandalyesinde oturup soğuktan donmuş halde dişleri birbirine çarparken bulduğumda daha da arttı.

Ona neler olduğunu sorduğumda bakıcı bana, onun geldiği yerde insanları hep böyle yıkadıklarını söyledi. Birkaç dakika boyunca tüm vücut buz gibi soğuk suyla yıkanır, ardından birkaç dakika sıcak su dökülür ve bu döngü birkaç kez tekrar eder fakat banyo her zaman soğuk suyla bitirilirdi. Söylediğine göre bu, kan dolaşımını hızlandırıyordu ve bu doğru olabilirdi. Bunun doğru olup olmadığını bilmiyordum ve soğuk suda yüzmenin genellikle benim üzerimde canlandırıcı bir etkisi olduğunu kabul etsem de umurumda da değildi.

Sorun, kışın ortasında olmamızdı. Dışarıda rüzgâr uğulduyor, pencere camları sallanıyor ve kapalı alanlarda bile sıkı giyinmek gerekiyordu. Bu küçücük kadın öyle hastaydı ki ölmek üzereydi. Mahallenin etrafında dolaşmak için kan dolaşımının iyi olmasına ihtiyacı olduğu pek söylenemezdi. Nanci herhangi bir şey yapmak için fazlasıyla zayıftı ve ihtiyacı olan tek şey rahat ve sıcak olmaktı. Bizim görevimiz, onu dişleri titreyecek kadar üşüyerek ve yüzünde dehşete kapılmış bir ifadeyle bir banyo sandalyesinde oturtmak değil; onun rahat ve iyi olmasını sağlamaktı. Bana kalırsa bu zavallı kadının ihtiyacı olan tek şey, rahat ettirilmek ve sevgiyle ilgilenilmekti.

Hiçbir zaman çok zorlayıcı biri olmasam da gerektiği takdirde gücümü kullanmayı becerebilirdim. Bu zorlayıcılığı tetikleyen şey haksızlık ya da zalimlikti. Diğer bakıcıyla nazik ama dürüst bir konuşma yaptım ve banyonun geri kalanında yalnızca sıcak su kullanmayı kabul ettirdim.

Günler, bir sürü rutinin tekrarlanmasıyla devam etti. O gece bakıcısı tatile çıkıyordu ve uzun süre geri dönmeyecekti. Yerine gelen bakıcı da sık sık karşılaştığım Linda'ydı. Keyifli bir sohbeti olduğu ve çalışma ahlakı çok daha kaliteli olduğu için ondan sonraki bir vardiyayı devralmak her zaman rahatlatıcıydı. Müşterimiz için rahatlayarak bir teşekkür duası ettim.

Nanci her zamanki kadar tutarsız konuşmaya devam ediyordu. Yataktan çıktığı zamanlarda hâlâ çok huzursuz ve gergindi. Ama ilaç dozajındaki artış sebebiyle bu durumlar çok uzun sürmeyecekti. Yatağının kenarındaki korkulukların her zaman yükseltilmiş olması gerekiyordu. Fakat Nanci sakin olduğu zamanlarda, aramızdaki engelleri kaldırmak için yatağın demirlerini alçaltırdım. Nanci bazen, bacaklarını kremle ovmama ya da bunun gibi bakımlar yapmama olumlu tepki verirdi. Ama bu sakin anlarda bile Nanci'nin konuşması ancak bir Alzheimer hastasının anlayabileceği gibi olurdu. Ağzından çıkanlar, bir yapısı ya da netliği olmayan, birbirlerine uyumsuz hecelerden ibaretti. Konuşması, onunla tanışmamdan aylar önce bu hale gelmişti.

Bir gün tuvalete gitmesine yardım ettikten sonra ellerimden birini tutarak yatağına geri dönmek için yavaş yavaş yürümeye başladı. Diğer elimdeki bir tüp yere düşünce gülüp onu almak için eğildim. Bunun hiç farkında olmasa da Nanci'ye de her zaman herhangi bir müşterime davranacağım gibi davranmıştım. Ayağa kalktığımda hâlâ gülüyor ve onunla konuşuyordum. Sonra Nanci, tam gözlerimin içine bakarak net biçimde, "Bence sen çok tatlısın" dedi.

Yüzüme dev bir gülümseme yayıldı ve bir dakika boyunca birbirimize gülümseyerek orada durduk. Aklı tamamen başında ve yaşadığı anın farkında olan bir kadına bakıyordum. O

anda, neler olduğunun tamamen farkındaydı. Ben de gerçekten düşündüğüm şeyi söyledim: "Bence sen de öylesin, Nanci." Gülümseyişi genişledi ve birbirimize sarıldıktan sonra bir kez daha karşılıklı gülümsedik. Çok güzel bir andı.

Fakat artık dengesini kaybetmeye başladığı için el ele yatağına doğru ilerlemeye devam ettik. Yatağın yanına oturup bacaklarını yukarı kaldırdığımda Nanci hiç kimsenin anlaması mümkün olmayan, Alzheimer hastalarına özgü bir cümle kurdu. Yine uzaklardaydı fakat kısacık bir an için benim yanıma gelmişti.

Kimse beni bunun tersine ikna edemezdi. Alzheimer hastaları çoğunlukla etraflarında neler olup bittiğinin farkında olmayabilirdi ama düşüncelerini net olarak ifade edememeleri ve genellikle kafalarının karışık olması, etraftakilerin bir kısmını algılamadıkları anlamına gelmiyordu. Buna kendi gözlerimle tanık olmak, bu hastalık hakkındaki bakış açımı tamamen değiştirmişti.

Birkaç hafta sonra bunu diğer bakıcı Linda'ya anlattığımda o da çok özel bir şey olduğunu söyledi. Bundan kısa bir süre sonra Linda da bu kadar sevimli olmasa da Nanci'nin bu netlik anlarından birine şahit oldu. Linda'nın akşam vardiyasındaki görevlerinden biri de kas tutulmalarını engellemek için birkaç saatte bir Nanci'nin pozisyonunu değiştirmekti. Nanci genellikle bu sırada derin bir uykuda oluyordu fakat doktorların emriyle bu işin yapılması gerekiyordu. Ama bir gece, saat sabaha karşı dörtte Linda yine Nanci'yi döndürmek için yatağa yaklaştığında Nanci gayet net ve sert biçimde, "Bana dokunmayı aklından bile geçirme" demişti.

"Merak etme, Nanci" demişti Linda şaşırarak. "İyi uykular." Linda çok şaşırmış ama yatağına geri dönmüştü.

Her gün aileden biri gelip bir buçuk saatliğine üzerimdeki yükü alıyordu. Vardiyam uzun ve çok yorucu olduğu için bu molayı çok seviyordum. Nanci'nin evi sahile yakın bir mahallede olduğu için hemen yokuş aşağı iner ve bir kayanın üstünde durup denize bakardım. Kayalar yer yer midyeler ve okyanus suyuyla dolu küçük gölcüklerle kaplıydı fakat basabileceğim ve güvenle uçurumun kıyısına kadar ilerleyebileceğim kadar boş alan da vardı. Okyanus havasını içime çekerek tertemiz rüzgârın ve uçsuz bucaksız görünen okyanusun keyfini çıkarırdım. Bazen kayaların üstünde, benim durduğum yerin çok uzağında iyice sağ tarafa doğru biri daha olurdu. Orada durup saksafon çalardı. Bu mükemmel notaların okyanusun ritmine uygun olarak havada uçuşmasını izlemek ve dinlemek büyüleyiciydi. Orada kendimi müziğe kaptırmış halde durup her anı dolu dolu yaşamaya çalışırdım. Sonra isteksizce de olsa yokuşu yeniden tırmanmaya başlardım. Müzik, her seferinde vardiyamın geri kalanında keyfimin yerinde olmasını sağlardı.

Elbette, o tamamen başka bir dünyada olsa da Nanci'ye bundan bahsederdim. Bu beni rahatsız etmiyordu. Niyetim, dış dünyaya ait konulardan bahsederek onun dünyasına elimden geldiğince çok uyaran göndermekti. Nanci'nin dünyası artık yatak odası, ona bağlı bir banyo ve oturma odasından oluşuyordu.

Birkaç ay boyunca ona, hiçbir tepki ya da ilgi belirtisi görmeden saksafon çalan adamdan bahsetmeye devam ettim. Sonra bir gün, biraz gecikerek döndüğümde adamın o gün çaldığı melodileri tasvir etmeye çalışırken -müziği sözcükler aracılığıyla tasvir etmek mümkünmüş gibi- Nanci gözlerimin içine bakıp gülümsedi. Bundan birkaç dakika sonra ben çamaşırları kaldırırken bir şarkı mırıldanmaya başladı. Günün bu saatlerinde genellikle en gergin olduğu anlar yaşanırdı fakat

bunun yerine Nanci uzun uzun o şarkıyı mırıldanmaya devam etti. Fakat bu, başladığı kadar hızlı sona erdi ve Nanci yeniden kilometrelerce uzaktan anlamsız şeyler söylemeye başladı.

Nanci'nin bilincini kazandığı bu anlarda, bu zaman boyunca istediğim tepkileri alamasam da onunla konuşmaya devam ettiğim için şükrediyordum. Birinin sadece sizin istediğiniz şekilde tepki vermemesi, kendinizi ifade etme girişiminizden pişman olmanız gerektiği anlamına gelmez.

Karşınızdaki kişinin tepkisi, onun seçimidir, aynı bizim tepkilerimizin bizden başka kimsenin sorumluluğu olmadığı gibi. Her defasında bir tuğla azalarak eriyen duvarlarım yüzünden, kendimi ifade etme ihtiyacımın arttığını fark ediyordum. Artık kim olduğumu ifade etmek daha önemli hale gelmişti. Fakat diğer yandan, insanların beni nasıl algıladığı gitgide daha az önemli olduğu için bu da daha önemsiz hale geliyordu. Sanırım sonunda en önemli olan şey, benim kendimi nasıl algıladığımdı. Bundan sonra ne olursa olsun cesur ve dürüst olmak istiyordum. Açık olmayı öğrenmek de kendimi iyi, hatta harika hissetmeme sebep oluyordu.

Fakat aynı zamanda birçok yönde olumlu değişimler geçiriyor olmamın, hayatımdaki diğer insanların bunu kucaklayacakları anlamına gelmediğini biliyordum. Yeni kalıplar yaratmaya başlamıştım ve bunlar, yavaş yavaş beni geçmişimden kurtarıp bana güç veriyordu. Bu durum etrafımdaki insanlar tarafından her zaman hoş karşılanmıyordu fakat artık insanların benden beklediği kişi değil, olduğum kişi gibi davranmam gerekiyordu. İçimde yepyeni bir insan doğuyordu ve o, dışarı çıkıp yeni kişiliğini paylaşmak istiyordu.

Hayatımdaki arkadaşlıklardan biri özellikle son birkaç yıldır çok dengesizdi. Belli ki bu, sınırlar konusunda bana verilen bir

dersti ve ben dersimi almıştım. İçimdeki tüm değişimlerle beraber, dürüstçe kendini ifade etmenin tatminini de fark edince, sonunda ona neler hissettiğimi söylemek zorunda olduğum bir noktaya gelmiştim. Dürüst davranarak ve anlaşılacaklarını umarak düşüncelerimi ona açıkladım. Bu, arkadaşıma yaptığım bir saldırı değildi; sadece görüşmelerimiz konusunda tüm beklentinin benim üzerimde olması ve ilişkimizde hissettiğim dengesizliği paylaştım.

Çok uzun zamandır arkadaştık ve ilişkimizin bu dürüstlük sınavını geçebileceğini düşünüyordum. Fakat bunun yerine bana son zamanlarda ilişkimizin nasıl da sadece alışkanlıklar ve ortak tarihimiz olduğunu gösterdi. Arkadaşım, içinde biriktirdiğinden hiç haberim olmayan bir öfkeyle bana saldırdı. Onda bu duyguları tetikleyen şey, öfke ve incinmişlikti. Bunu anlayabiliyordum ama bana yöneltilen öfkenin boyutu, beni korkutmuştu. Karşımdaki kişiyi aslında hiç tanımadığımı fark etmiştim. İçinde daha önce hiç görmediğim ve şüphelenmediğim bir çirkinlik vardı. Bu yüzden bundan sonra bağlantımızı tamamen kesmeye karar verdiğinde kararını kabul ettim ve huzurla buna uydum. Bunu geride bırakmanın vakti gelmişti.

Yine de arkadaşlığımızı sürdüğü yıllar boyunca güzel bir hediye olarak kabul ettim ve bu hâlâ geçerli. Sonunda sadece mutlu anılar bizimle kalır ama bu arkadaşlıktan vazgeçmek benim için daha acısızdı çünkü dengesiz ve dürüstlüğü kaldıramayan bir arkadaşlığı devam ettirmenin anlamsız olduğunu düşünüyordum. Ben de dâhil olmak üzere hiçbirimiz mükemmel değiliz. Bu arkadaşlığın bitmesinde bilinçli ya da bilinçsiz benim de katkım olmuştu ama biri, sadece durumu kurtarmak için kendini ifade edemediğin bir ilişkinin devam etmesini sağlıyorsa bu bir kişi tarafından yönetilen bir ilişkidir ve hiçbir zaman dengeli ya da sağlıklı değildir.

Skalanın diğer ucunda dürüstlük birkaç yıl sonra farklı bir arkadaşlığın hayatıma girmesine sebep olacaktı. Hayat benim için çok fazla değişiyordu. Bu yüzden bazen bunun etkisinden kurtulabilmek için beni çok iyi tanıyan birini arardım. Ama bu arkadaşım nadiren müsait olurdu ve ancak bana yeniden ihtiyacı olduğunda ortaya çıkardı.

Bir gün bu durum sabır sınırıma dayandı ve ona dürüstçe bir süre sırtımı ona yaslamaya ihtiyacım olduğunu söyledim. Bu açık sözlülük bizi birbirimize çok yaklaştırdı ve aramızda harika bir konuşmanın başlamasına sebep oldu. O da benimle bir sürü şey paylaştı ve arkadaşlığımız karşılıklı saygı ve duygusal olgunluğun birçok faydasını gördü. Sonuç olarak o tamamen güvenilebilecek biri değildi ve her ikimiz de bunu anlayıp kabullendik.

Bunun yerine kendime ve daha uzun süreli arkadaşlıklarıma güvenmeye başladım. Bu benim arkadaşıma duyduğum ihtiyacı biraz azalttıysa da arkadaşımın da artık her zaman onun yanında olmaya hazır olmayan yeni bana alışması gerekiyordu. Her zaman bunu yapabilecek kadar güçlü değildim ve artık bunu yapma ihtiyacı da duymuyordum. Karşılıklı birbirimizin zaaflarını kabul etmemiz ve birbirimize karşı dürüst olacak cesareti bulmamız bizi daha birçok seviyede birbirimize yaklaştırdı. Artık arkadaşlığımızın üzerinde iki taraftan da uygulanan hiçbir baskı yoktu. Bu olgunca, çok dürüst ve her zaman eğlenceliydi.

Artık birbirimizle eskisi kadar sık görüşmüyorduk ve hayatlarımız da bir zamanlar olduğu kadar iç içe geçmiş değildi. Fakat arkadaşlıklar da dâhil olmak üzere tüm ilişkiler değişim geçirir. Birbirimize söylediğimiz onca şeye rağmen artık çok daha yakın arkadaştık. Artık birbirimize karşı dürüsttük ve birbirimizi olmasını istediğimiz gibi değil, olduğumuz gibi kabul

ediyorduk. Bir araya gelmeyi başardığımız zamanlarda ikimiz de bize verilen bu zamanın ve anlayışın tadını çıkarıyorduk.

Duygularımı ifade etmemin bedelini ilk arkadaşlığımda ödediysem de artık hayatımda kalan ilişkilerin olgun bir dürüstlüğe ve gerçek bir kaliteye sahip olduğunu biliyordum. O günlerde kendimi olduğum gibi ifade etmek en önemli motivasyon kaynaklarımdan biriydi. Ayrıca açık ve dürüst biri olmak zamanla daha da kolaylaşıyordu. Bu noktaya gelmek uzun zamanımı almıştı ama artık daha özgürdüm. Bu ayrıca diğer insanların bunu yapmaya çalışırken verdiği mücadeleyi görmemi de sağlıyordu. Kendimi dürüstçe ifade etmemin bana verdiği ödüllere baktığımda diğer insanların da bir gün kendi içlerinde bu noktaya gelmelerini umuyordum.

İçinde yaşadığı karmakarışık dünyanın ortasında Nanci'nin bana verdiği tepki, yaşadığım en güzel anlardan biriydi. Daha önce bir tepki almayı beklemeden kendimi ona ifade etmemiş olsaydım o an aldığım ödülü asla alamayacaktım.

Diğer insanların kendinizi nasıl hissettiğinizi bildiğini ya da her zaman yanınızda olacaklarını varsaymak bir saat içinde ölebilecekleri düşünüldüğünde çok büyük bir risktir. Her birimiz ölebiliriz. İnsanların her zaman orada olacağını düşünmenin bedelini çok yüksek ödeyebilirsiniz. Her gününüz mutlu olamaz. Hepimiz büyüyoruz ve hepimizin zor günleri oluyor, fakat her zaman paylaşabileceğimiz güzel düşünceler vardır. Bu yüzden duygularınızı dürüstçe paylaşmanız ve onları düzenli olarak dinlemeniz çok önemlidir. Kendi küçük dünyanızın kargaşasında kaybolup bunu unutmak çok kolaydır.

Ünlü ve çok sevilen Avustralyalı bir besteci ve şarkıcı olan Mick Thomas'ın, insanların hep orada olacağına kesin gözüyle bakmamaları gerektiğini hatırlatan bir şarkısı vardır. Şarkıda-

ki adam, kendini hayatın kargaşasına o kadar kaptırmıştır ki kadının saçlarının rengini ve başka şeyleri değiştirdiğini bile fark etmez. Şarkının ana mesajı ve en vurucu cümlesi şudur: "Adam, kadının güzel olduğunu unutmuştu."

Şarkıda sevdiği kadının hep orada olacağını düşünen bir adamdan bahsedilse de bunu hayatımızdaki herkese uyarlayabiliriz. Kadınlar da sevdikleri adamların iç ya da dış güzelliklerini göremeyerek her zaman orada olacağını düşünebilirler. Kadınlar da bazen eşlerinin sevgilerini farklı şekillerde örneğin onlar için bir şeyler yaparak gösterebileceklerini fark etmeyebilirler. Çocuklar, ailelerinin hep yanlarında olacağını düşünürler. Bazen ebeveynler de çocuklarının hep yanlarında olacağını düşünürler. Arkadaşların, kuzenlerin, kız ve erkek kardeşlerimizin, iş arkadaşlarımızın, büyükanne ve büyükbabamızın ve içinde bulunduğumuz toplulukların üyelerinin hep orada olacağını düşünürüz.

Bir insanda hoşlanmadığımız şeylere odaklanmamız kolaydır ki bu aslında kendimizde olan bir şeyin onlara yansımasıdır. Ama diğer insanların sevdiğimiz taraflarını da çok sık dile getirmeyiz. Evet, bazen dürüstçe konuşmak cesaret gerektirir ve açıkça duygularımızı ifade ettiğimiz kişinin tepkilerini kontrol edemeyiz. Onların ihtiyaçlarına karşı da duyarlı olmamız gerekir.

Fakat ben, her zaman bizim istediğimiz şekilde olmasa da, dürüstlüğün hep ödüllendirildiğini fark ettim. Bu; özsaygı, biri öldüğünde suçluluk duymamak, daha zengin ilişkiler, sağlıksız ilişkilerin hayatınızdan çıkması ya da tahmin bile edemeyeceğimiz birçok farklı şekilde karşınıza çıkabilir. En önemli şey, duygularınızı ifade edecek cesarete sahip olarak hediyeleri hem kendinize hem de etrafınızdaki insanlara doğru çekecek olmanızdır. Kendinizi ifade etmeyi ne kadar geciktirirseniz söylemeniz gereken şeyleri o kadar uzun süre taşımış olursunuz.

Nanci bir daha bilinçli hiçbir şey söylemedi ama bunun bir önemi yoktu. O gün bana lütfedilen şey yeterli olmanın çok üstünde bir hediyeydi. Nanci'nin torunu da bir akşamüstü ona şarkı söylerken bu bilinç anlarından birini yaşamıştı. Nanci konuşmamıştı fakat torununun gözlerinin içine bakıp sevgiyle gülümsemişti. Bunu bir Alzheimer hastası gibi değil, torunuyla gurur duyan ve o gün şarkı söyleyerek seçtiği kendini ifade biçiminden memnun olan bir büyükanne gibi yapmıştı.

Bize ulaşana kadar karşımıza çıkacak olan hediyeleri asla bilemeyiz fakat bir şeyden eminim. Cesaret ve dürüstlük her zaman ödüllendirilir.

DÖRDÜNCÜ PİŞMANLIK

Keşke Arkadaşlarımla Bağlantımı Koparmasaydım

Kendi evlerinde baktığım düzenli müşterilerimin arasında zaman zaman bakımevlerinde de birkaç vardiya çalıştığım oluyordu. Bu vardiyalar, çok sık yaptığım bir şey değildi ve bunun için şükrediyordum çünkü bakımevlerinin çok korkunç olduğunu düşünüyordum. Bu durumda bakımını yaptığım hastaların bir kısmı, tıbbi bakıma muhtaç bile değildi. Sadece biraz yardıma ihtiyaç duyan insanlardı ve bazen özel bir hastayla ilgilenmem için değil, sadece hâlihazırda var olan ekibe destek olmam için işe alınırdım.

Toplumumuzun durumunu inkâr ederek yaşamak istiyor-

sanız, bakımevlerinden uzak durun. Kendinizi hayata dürüstçe bakabilecek kadar güçlü hissediyorsanız bir bakımevinde bir süre vakit geçirin. Orada gerçekten yalnız olan bir sürü insan var ve herhangi birimiz, her an oradaki hastalardan biri olabiliriz.

Bu tip durumlarda orada çalışanların yaptıklarını görmek bir yandan vahim bir yandan da ilham vericiydi. Yıllar içinde kısa sürelerle birlikte çalıştığım bu görevlilerin bazıları güzel, iyi kalpli ve kesinlikle doğru alanda çalışan insanlardı. Ruhları aydınlık, kalpleri nazikti. Bu insanların varlığı için Tanrı'ya şükrediyorum. Fakat bakımevlerinde çalışan sayısı eksik olduğu için bu insanların neşelerini etrafa yaymak için mücadele etmeleri gerekiyordu.

Yelpazenin diğer ucundaysa ya artık yaptıkları işten yorulmuş ve bu alanda çalışmaktan bıkmış ya da zaten en baştan beri bu işi yapmak için hiçbir hevesi olmayan bakıcılar vardı. Hayatta empatinin büyük bir önemi vardır ve Doris'le tanıştığım gece üyesi olduğum ekipte bu fazlasıyla eksikti.

Bakımevi sakinleri, bastonları ve yürüteçleriyle sendeleyerek ortak yemek odasına gelmişti. Orası özel ve 'lüks' denen bir bakımevi olduğu için sakinleri de varlıklı insanlardı. Dekorasyon güzel, bahçeler bakımlı, ortak alanlar temizdi. Ama yemekler korkunçtu. Her şey dışarıda pişirilip bakımevinde mikrodalga fırında ısıtıldığı için bütün lezzetini ve aromasını kaybediyordu. Orada gördüğüm yemeklerin hiçbiri besleyici ya da taze değildi. Bakımevi sakinleri siparişlerini bir hafta önceden veriyordu ve zamanı geldiğinde genellikle onlara selam vermeyen ve hiçbir nezaket göstermeyen bir çalışan tarafından önlerine bir tabak itiliyordu.

Neşeli bir yüz gördükleri için masalarında oturup onlarla konuşmaya devam etmemi isteyerek elime dokunurlardı. Bi-

linçleri her zaman yerinde olan ve sosyal ilişkileri seven birkaç kişi vardı. Vücutları yaşlanıp kırılgan hale gelmişti fakat hepsi buydu. Bundan bir ya da iki yıl önce bu etkileyici ve tatlı insanlar hayatlarını tamamen bağımsız yaşayabiliyordu. Tabaklarla dolu bir tepsi daha almak için mutfağa döndüğümde çalışanlardan bazılarının çatık kaşlarıyla karşılaştım. Servis yaparken bakımevi sakinlerinden birkaçıyla çok kısa süre sohbet edip gülmüştüm ve bunun doğru bulunmadığını fark etmiştim. Bunu önemsememiştim.

Elimde kuzu etiyle dolu bir tabakla dönüp sorumlu kişiye dostça bir tavırla, "Bernie kuzu değil, tavuk sipariş etmişti" dedim.

Bana bıyık altından gülerek, "Ona ne verilirse onu yiyecek" diye cevap verdi.

"Yapma ama" dedim bu saçmalıktan etkilenmeyerek. "Eminim ona bir tavuk yemeği verebiliriz."

"Kuzuyu yer ya da açlıktan ölür" dedi acı bir ses tonuyla. Ona çok belli olan mutsuzluğu yüzünden şefkatle baktım fakat işinde takındığı tavra saygı duymuyordum.

Kuzuyu Bernie'ye geri götürürken yanıma çok hoş bir görevli yaklaştı. "Onun için endişelenme, Bronnie. O hep böyledir" dedi Rebecca.

Samimi bir kalple karşılaştığım için mutlu olarak gülümsedim. "Onun için hiç endişelenmiyorum. Benim ilgilendiğim, her gün bu muameleye maruz kalarak yaşamak zorunda kalan bakımevi sakinleri."

Rebecca da benimle aynı fikirdeydi. "Burada çalışmaya ilk başladığımda bu beni de çok etkilemişti. Ama artık sadece kendi sınırlarım içinde onlara elimden geldiğince nazik davranmaya çalışıyorum."

"Harika bir şey yapıyorsun" diye cevap verdim gülümseyerek.

Başka bir yöne doğru ilerlerken sırtımı sıvazladı. "Bunu umursayan birkaç kişi var, yeterince çok değiliz ama birkaç kişi var."

Yemek servis edilip bir şekilde yendikten ve mutfak temizlendikten sonra çalışanların bir kısmı sigara içmek için dışarı çıkardı. Birkaçımız içeride kalıp yaşlı dostlarımızla sohbet ederdik. Bir düzine insanın etrafımızda toplanıp bir gülüşü paylaşması çok keyifli bir olaydı. Bu insanların ne kadar canlı olduğuna ve yeni koşullarına ne kadar iyi uyum sağladıklarına bakınca zekâları ve neşeli ruhları beni hayrete düşürüyordu.

Bakımevi sakinlerinin kendilerine ait bir odaları ve banyoları vardı. Pijamalarını giymelerine yardım etmek için gece turumu atarken girdiğim her oda, sahibinin kişiliğine dair ipuçları taşırdı. Her odada gülümseyen aile fotoğrafları, resimler, el dokuması kilimler ve en çok sevilen çay fincanları etrafa yerleştirilmiş olurdu. Bazı balkonlarda saksı çiçekleri de vardı.

Neşeyle içeri girip kendimi tanıttığımda Doris çoktan pembe geceliğini giymişti. Ama o gülümseyerek bana baktıktan sonra gözlerini kaçırdı. Ona iyi olup olmadığını sorduğumda bir gözyaşı seliyle karşılaştım. Hemen yatağa, onun yanına oturup onu kollarıma aldım. Doris ağlamaya devam eder ve umutsuzca bana tutunurken hiçbir şey konuşmadık. Güçlü olmak için dua edip bekledim.

Gözyaşları akmaya başladığı gibi hızla dindiğinde Doris mendilini almak için uzandı. "Ah, ne kadar da aptalım!" dedi gözlerini silerken. "Affedersin tatlım! Ben, aptal, yaşlı bir kadınım işte!"

Ona nazikçe, "Senin neyin var?" diye sordum.

Doris içini çekip dört aydır orada kaldığını ve o zamandan beri hiç neşeli bir yüz görmediğini anlattı. Gözyaşlarının ak-

masına sebep olan şeyin benim gülümsemem olduğunu söylediğinde bu neredeyse beni de ağlatacaktı. Tek kızı Japonya'da yaşıyordu ve sık sık haberleşseler de artık birbirlerine çok yakın değillerdi.

"Bir anne olarak minik, güzel kızını büyütürken hiçbir şeyin aranızdaki yakınlığı yok edemeyeceğini düşünüyorsun. Ama bu oluyor. Hayat bunu yapıyor. Demek istediğim şey bir kavga ya da anlaşmazlık değil. Sadece hayat ve onun yoğunluğu" diyerek benimle düşüncelerini paylaştı. "Artık onun kendine ait bir hayatı var ve zaman içinde onu özgür bırakmayı öğrendim. Onu dünyaya ben getirdim ama bizler çocuklarımızın sahibi değiliz. Biz sadece onlar kendi kanatlarıyla uçmayı öğrenene kadar onlara rehberlik etme görevi verilmiş şanslı kişileriz ve şu an kızımın yaptığı şey de bu."

Bu harika kadına hemen içim ısındı ve ona, vardiyam bitene kadar uyanık kalabilirse, yarım saat sonra daha uzun bir sohbet için geri döneceğime söz verdim.

Aynı gece ilerleyen saatlerde Doris yatağına oturmuş aklına gelen her şey hakkında konuşuyordu. Ben de yatağın yanındaki bir sandalyeye oturmuş onu dinliyordum. Doris konuştuğumuz süre boyunca elimi tuttu ve ara sıra bunu yaptığının farkında bile olmadan taktığım yüzükle oynadı. "Burada yalnızlıktan ölüyordum, tatlım. Bunun mümkün olduğunu duymuştum ve kesinlikle doğru. Yalnızlık kesinlikle insanı öldürebilir. Bazen sadece bir insan dokunuşuna muhtaç kalıyorum" dedi üzüntüyle. Ona sarılmam, dört aydır yaşadığı ilk insani temas olmuştu.

Bunları anlatarak beni sıkmak istemediğini söyledi ama devam etmesi için ısrar ettim. Onu tanımak gerçekten ilgimi çekiyordu, o da anlatmaya devam etti. "Her şeyden çok arkadaşlarımı özlüyorum. Bazıları öldü. Bazılarının durumu benimkine

benziyor. Bazılarıyla da bağlantımı kaybettim. Keşke onlarla bağlantımı kaybetmeseydim. Arkadaşlarının her zaman orada olacağını düşünürsün. Ama hayat devam eder ve bir anda kendini, etrafında seni anlayan ve geçmişini bilen kimse kalmamış halde bulursun." İsterse bazılarına ulaşmaya çalışabileceğimizi söyledim. Başını sallayarak şöyle dedi: "Nereden başlayacağımı bilemiyorum."

Ona internet hakkında bilgi vererek, "Yardım edebilirim" dedim. Bu Doris için çok yabancı bir konuydu ve bir noktaya kadar bu yeni kavramları oldukça iyi anladı. Önce benim zaman harcayacağım için endişelenerek teklifimi reddetti. Fakat sonunda onu, bunu seve seve yapacağıma ikna ettim. Araştırma yapmak hoşlandığım bir işti. Bankacılık yaptığım yıllarda kısa süre de olsa sahtecilik ve dolandırıcılık konusunda çalışmış ve bu işi sevmiştim. Bu benzetmeme güldü. "Lütfen, denememe izin ver" diye rica ettim. Doris, umutlu ve neşeli bir gülümsemeyle kabul etti.

Doris'e yardım etmek istememin birkaç sebebi vardı. Onu gördüğüm anda sevmiştim ve ona yardım edebilirdim. Arkadaşlarını arayıp bulmaya çalışacak bir beceriye sahiptim ama aynı zamanda onun neler hissettiğini anlayabiliyordum. Uzun süreli yalnızlıkların ve anlaşılma ihtiyacının sakatlayıcı acısını ben de biliyordum.

Geçmişte önceki yıllardan kalan acım beni o kadar tüketmişti ki kendimi tamamen içime çekmiştim. Birçok insanın sahip olduğu yanlış bir inanca sahiptim, insanları yanıma yaklaştırmasam acıyı da uzak tutacağımı düşünüyordum. Böylece artık kendimi incinmekten koruyabilirdim. Kimse bana yaklaşamazsa beni incitemezdi de. Elbette, iyileşmenin tek gerçek yolu, sevgiyi dışarıda bırakmak değil; sevginin bir kez daha akmasına izin vermekti fakat bu noktaya gelmek uzun zaman alabiliyordu.

Görünüşte karşıma çıkan insanlara karşı arkadaş canlısı biriydim fakat zor geçen geçmişim yüzünden taşıdığım acı bana hâlâ ağırlık yapıyordu. Artık eskiden yoluma olumsuzluklarla çıkan kişilere karşı şefkat duyabildiğim bir noktaya gelmiştim. Sorun bu değildi. Değiştirmek için hâlâ biraz zamana ihtiyaç duyduğum şey, kendi hakkımda sahip olduğum düşüncelerdi. Yıllarca süren olumsuz düşünceler tersine çevriliyordu ve bazen bunun acısı dayanılmaz hale geliyordu. Zihinsel olarak, inanmaya koşullandığımdan çok daha değerli olduğumu bilsem de, duygusal olarak iyileşmek için hâlâ kat etmem gereken bir mesafe vardı.

Sunday Morning Coming Down (*Pazar Sabahı Geliyor*) hayatımın şarkısı olmuştu. Kris Kristofferson'ı hep çok sevmiş ve kendi şarkılarımı yazarken de ondan etkilenmiştim. Bu şarkının da yalnızlığımı en doğru biçimde ifade ettiğini hissediyordum. En kötüsü hep pazar günleri olurdu. Lucinda Williams'ın da bu konuda bir şarkısı vardı ve şöyle diyordu: "Pazar günlerini atlatamıyorum."

Fakat sorun sadece pazar günleri değildi. Yalnızlık, kalpte sizi fiziksel olarak öldürebilecek bir boşluk bırakır. Katlanılmaz bir acısı vardır ve bunu ne kadar uzun süre taşırsanız bu hisse o kadar fazla umutsuzluk eklenir. Bu yıllarda kilometrelerce şehir ve taşra yolu kat edilir. Yalnızlık, etrafınızda insanların olmaması değildir. Yalnızlık, anlayış ve kabullenilmeye sahip olmamanızdır. Dünya üzerindeki çok fazla sayıda insan, kalabalık bir odada bu duyguyu yaşamıştır. Hatta kalabalık bir odada yalnız olmak genellikle bu yalnızlığı daha da ortaya çıkarıp yoğunlaştırır.

Etrafınızda kaç kişinin olduğu hiç fark etmez. Aralarında hiçbiri sizi anlamıyor ya da sizi olduğunuz gibi kabul etmiyorsa yalnızlık acı verici yüzünü göstermeye başlayacaktır. Bu,

eskiden çok sevdiğim gibi, tek başına olmaktan çok farklıdır. Tek başına olmanız, yalnız olduğunuz ya da mutlu olduğunuz anlamına gelebilir. Yalnızlık, sizi anlayan birinin yanınızda olmasına duyduğunuz ihtiyaçtır. Bazen tek başına olmak ve yalnızlık birbiriyle alakalıdır fakat çoğunlukla değildir.

Yalnızlık öylesine dayanılmazdı ve kalbimdeki acı öylesine sürekliydi ki intihar zaman zaman aklımdan geçen bir düşünce haline gelmişti. Elbette, aslında ölmeyi hiç istemiyordum. Yaşamak istiyordum. Ama inandırıldığım değil, sahip olduğum değerimi fark etmek ve bu acının esaretinden kurtulmak konusunda ustalaşmak bazen çok büyük bir güç gerektirebiliyordu. Sevgi ve mutluluğun yeniden hayatımda akmasına izin vermek, hatta bunu hak ettiğimi kabul etmek öylesine zor olabiliyordu ki bazen intihar seçeneği daha çekici görünüyordu.

En sonunda acı ve yalnızlık katlanamayacağım kadar büyüdüğünde ve o ana kadar yaşadığım en acı verici aşamaya geldiğinde dualarım nazik ve anlayışlı bir davranış aracılığıyla yanıtlandı. Bir arkadaşım, çok doğru bir anda telefon etti. Zor bir dönem geçirdiğimi biliyordu ama tam o anda, yavaş ve acılı gözyaşlarıyla dünyaya veda mektubumu yazdığımı bilmiyordu. Gitmeye hazırdım. Artık kalbimdeki sürekli acıyla yaşayamıyordum.

Arkadaşım, tek kelime bile etmemem konusunda ısrar etti. Ben sadece dinleyecektim. Gözyaşlarım ve bitkinliğimle gönülsüzce de olsa kabul ettim. Telefonun diğer ucunda önce gitarını çalmaya sonra da Don McLean'ın Vincent şarkısının *Yıldızlı, Yıldızlı Geceler* dizesini söylemeye başladığını duydum. Fakat şarkıdaki Vincent ismini, Bronnie'yle değiştiriyordu. Şarkının trajedisi ve acısını anlayabildiğim için gözyaşlarım daha da hızlı akmaya başladı. Bu yumuşak melodi, Vincent Van Gogh'un çektiği acıların hikâyesini anlatıyordu. Arkadaşım şarkıyı bi-

tirdiğinde ben ağlamaya devam ettim. O anda yapabileceğim başka hiçbir şey yoktu. O, sessizce oturup sabırla bekledi. Sonra ben ona teşekkür edip hâlâ ağlayarak telefonu kapattım. O an başka bir şey söyleyebilecek halde değildim.

O akşam uykuya dalarken tamamen tükenmiş ve duygusal olarak bitkin durumdaydım. Fakat arkadaşımın anlayışı ve iyi niyeti sayesinde içimde küçücük bir umut ışığının yeniden yanmaya başladığının farkındaydım. Ertesi akşam, hiç tahmin etmediğim bir arkadaşım İngiltere'den telefon etti. Uzun ve dürüst bir konuşma yaptık ve gücüm yavaş yavaş geri dönmeye başladı.

Fakat yine bu yalnızlık yıllarında, bundan bir süre sonra bir kez daha zor durumda kaldığımda, güçlü kalmak için çok çalışıyor ve yardım bulmak için dua ediyordum. O anda bir şehre doğru yol alıyordum ve bir kuşa çarptım. Kuş çok küçük sayılmazdı ve ön camımda duyduğum ses, beni uyandırmaya yetti. Elbette bir hayvan sever olarak bu kendimi daha da berbat hissetmeme sebep olmuştu ama aynı zamanda benim için iyi bir hatırlatmaydı. Hayat bu kadar kolay bitebiliyordu ve benim kendi hayatım için istediğim şey gerçekten bu muydu?

Kuşa, gelişimimde oynadığı rol için teşekkür ettim ve arabayı daha dikkatli kullanmaya başladım. Tam o anda radyoda bir klasik müzik parçası çalmaya başladı ve beni muhteşem bir yere taşıdı. Bu inanılmaz narin melodi beni sakinleştirip nazikçe kalbimdeki acıyı süpürdü. Müzik tepe noktasına ulaştığında çok güzel ve ilham verici bir an yaşadım. Hayatta önemli olanın bunlar olduğuna karar verdim: Güzellik ve saflık anları. Bu kadardı, bu kadar basitti. Ve bu anlardan daha fazlasını deneyimlemek ve değerini bilmek için yaşamak istiyordum.

Daha önce bu seviyede bir üzüntü ve yalnızlık yaşamış olduğum için Doris'in acısının onun için çok gerçek ve neredeyse elle tutulabilir olduğunu anlayabiliyordum. Yemeklerde ve gün içinde bazı yerlerde insanlarla birlikte vakit geçiriyordu. Fakat anlaşılmaya ve kabul görmeye ihtiyaç duyuyordu. Arkadaşlarını özlüyordu çünkü onlar, onu gerçekten anlayan insanlardı. Acısını hafifletebileceksem bunu neden yapmayacaktım ki?

Sonraki hafta bakımevine gittiğimde bu harika hanımefendinin el yazısıyla yazılmış bir isim listesinin beni beklediğini gördüm. Doris bana dört arkadaşı hakkında bildiği her şeyi anlattı ve onlarla son görüştüğünde nerede yaşadıklarını söyledi. Arkadaşlarıyla hikâyelerini benimle paylaşırken birlikte çay içtik.

Listedeki isimlerden birini bulmak oldukça kolay olmuştu ama Doris'in arkadaşı felç geçirmişti ve artık yürüyemiyordu. Bu haberi alan Doris, oğlunun ona okuması için kısa bir not yazdırdı. Arkadaşının durumunu öğrendiğinde üzüldüyse de en azından bir mesaj gönderebileceğini bilmek ona huzur veriyordu.

Sevgili Elsie,

Sağlığının iyi olmadığını duyduğuma üzüldüm. Aradan yıllar geçti. Alison hâlâ Japonya'da yaşıyor. Evimi sattım ve artık bir bakımevindeyim. Bunu benim için genç bir hanım yazıyor. Seni seviyorum, Elsie.

Dostun,

Doris

Basit bir mesajdı ama Doris söylemek istediği her şeyi söylemişti. O akşam Elsie'nin oğlunu arayıp bu sözleri ona ilettim. Daha sonra o da beni arayıp Elsie'nin nasıl mutlulukla gülümsediğini söyledi. Bu haberi Doris'e verdiğimde o da büyük bir tatminle gülümsedi.

Bundan sonraki birkaç haftada iki arkadaşını daha bulmayı başardım. Ne yazık ki ikisi de aramızdan ayrılmıştı. Doris, bunu kabullenerek başını salladı. İçini çekerek, "Şey, sanırım bunu beklemeliydik, tatlım" dedi.

Doris'in son arkadaşını bulmanın baskısı beni çok kararlı hale getirmişti. İnterneti tarayıp birçok telefon konuşması yapmıştım fakat durum pek de iyi görünmüyordu. Aradığım insanlar iyiydi ve yardımcı olmaya çalışıyordu fakat hep şu sözlerle karşılaşıyordum: "Üzgünüm. İsim doğru ama aile yanlış."

Bu arada hâlâ Doris'i haftada iki kez ziyaret ediyordum. Ben oturur oturmaz bir elimi tutar ve konuştuğumuz süre boyunca bırakmazdı. Bazen yapacak daha iyi işlerim olduğuna emin olduğu konusunda ısrar ederek beni hemen göndermeye ya da bir daha gelmemeye ikna etmeye çalışırdı. Ona birlikte geçirdiğimiz zamandan benim de çok keyif aldığımı söyleyerek içini rahatlatırdım ve bu doğruydu. Bunu duyduğunda yüzündeki rahatlamayı ve bir sonraki ziyaretim için hevesini görebilirdim. Yaşlı insanlardan öğrenebileceğimiz çok fazla şey vardır, onlar büyük bir tarihi birikime sahiptir. Keyifli konuşmalarımızdan nasıl hoşlanmayabilirdim ki? Onlar büyüleyici konuşmalardı.

Doris'in son arkadaşını ararken en sonunda bir ilerleme kaydettim. Bir zamanlar Lorainne'in komşusu olduğunu söyleyen yaşlı bir adam bana telefon etti. Bana ailenin daha sonra hangi mahalleye taşındığını söyleyince Lorainne'in yerini bul-

mayı başardım. Hatta telefonda benimle konuşan kişi, yaşlı ama samimi ses tonuyla Lorainne'in ta kendisiydi. Ona kim olduğumu ve ne yapmaya çalıştığımı açıkladığımda mutluluktan nefesi kesildi ve tüm kalbiyle Doris'e numarasını vermem için izin verdi.

Elbette numarayı hemen Doris'e götürdüm. Onu gülümseyerek kucakladıktan sonra ona üzerinde Lorainne'in ismi ve telefon numarası yazılı olan kâğıdı uzattım. Doris beni yeniden tutup heyecanla kucakladı. Bu paha biçilemez bir andı. Bana telefonu getirmemi işaret ettiğinde şimşek gibi yerimden fırladım. Ama o numarayı çevirmeden önce telefon konuşması boyunca dışarı çıkıp ikisini yalnız bırakacağımı söyledim. Nazikçe buna karşı çıktı fakat aslında ciddi olmadığını görebiliyordum. Son derece heyecanlıydı. Yine de bana telefon bağlanana kadar kalmamı söylediğinde bunu kabul ettim. Onun için Lorainne'in numarasını çevirmeden önce birbirimizi sıcak ve sevgi dolu bir hisle kucaklayıp vedalaştık. Kalbim heyecandan davul gibi atıyordu.

Ahizeyi eline aldığında Doris'in yüzü neşe ve arkadaşının sesini duymanın mutluluğuyla aydınlandı. Doris'in sesi yaşlıydı ve Lorainne'in sesinin de yaşlı olduğunu biliyordum ama telefon konuşması, hemen iki genç kadının konuşmasının ruh haline büründü. Hemen gülmeye ve nefes bile almadan konuşmaya başladılar. Kendimi bu inanılmaz mutluluktan koparmakta zorlanarak biraz ortalığı topladım ve etrafta dolaştım. Fakat bir süre sonra dışarı çıktım. Kapıda, o an ışıl ışıl görünen Doris'e sessizce el sallayarak veda ettim. Doris bir an için konuşmayı kesti, Lorainne'den biraz beklemesini istedi ve bana, "Teşekkür ederim tatlım. Teşekkür ederim" dedi. Başımı sallarken öyle kocaman gülümsüyordum ki yüzüm acıdı. Koridorda yürürken arkamdan yavaş yavaş kapanan kapıdan Doris'in

hâlâ güldüğünü duyuyordum. O gülümseme, eve dönüş yolu boyunca yüzümden silinmedi.

Harika bir gündü ve yüzmek çok çekici görünüyordu. Etrafımda akan suyun keyfini çıkarırken, suya dalar ve yüzerken o mutluluk birkaç saat boyunca beni terk etmedi. Günbatımından sonra eve geldiğimde Doris'le tanıştığım ve o gece çalıştığım bakımevinde çalışan harika bakıcı Rebecca'dan bir telefon aldım.

Sevgili Doris, o akşamüstü uykusunda aramızdan ayrılmıştı.

Hemen üzüntü gözyaşları yanaklarımdan akmaya başladı ama içimde bir mutluluk da vardı. Ne de olsa bu harika kadın mutlu ölmüştü.

Kısacık bir zamanın bir insanın hayatını bu kadar çok değiştirebilmesi inanılmazdır. Tanıştığımız gece karşılaştığım yalnız kadınla son gününde sarılarak vedalaştığım kişiyi kıyasladığımda dünyadaki tüm paranın bile bunun sağladığı tatminin yerine geçemeyeceğini gördüm.

Dünyanın dört bir yanındaki bakımevlerinde çok iyi ama çok yalnız binlerce insan var. Ayrıca hayatlarını bakımevlerinde geçirmek zorunda olan birçok genç insan da var. İster genç ister yaşlı olsun, bu insanların son zamanlarında haftada birkaç saatlik bir dostluk çok büyük bir fark yaratabilir. Elbette, insanları bakımevlerine yatırmamak her zaman için daha iyi bir seçenek olsa da maalesef bu her zaman mümkün değildir. Bu bakımevlerinde birilerinin bir anlamda başından attığı, orada olmaması gereken birçok kişi vardır. Buna tanık olmak çok acı vericidir. Fakat onlara ayıracağınız kısa zaman dilimleri bu insanların hayatını büyük ölçüde değiştirebilir.

Bence Doris'in aramızdan ayrılışının zamanlaması mükemmeldi. Artık zamanı gelmişti ve o anda mutluydu. İkimiz de

birbirimizin hayatında oynamamız gereken rolü oynamıştık ve bunun için ben her zaman şükredeceğim. O, harika bir kadındı. Kısa süre sonra Lorainne'le tanıştık. Bana o telefon konuşmasının saatlerce sürdüğünü söyledi. Telefonu kapattıklarında ikisi de çok mutluydu. Bir kafede ağaçların altında oturup Doris'ten ve genel olarak hayattan bahsettik. Sonra Lorainne'in eve dönme vakti geldi. Doris'in arkadaşıyla tanışabilmek harikaydı. Elbette, Doris'i tanımış olmak da öyleydi.

Umuyorum ki sevgili arkadaşımız diğer tarafa ulaştığında diğer dostlarıyla da tekrar bir araya gelebilmiştir.

Gerçek Dostlar

Sydney'in yoğunluğu ve hızı beni biraz bitkin düşürmeye başlamıştı. Ufukta beni orada tutacak ev bakıcılıkları da görünmediği için biraz daha güneyde, Melbourne'da yeni bir deneyim yaşamayı tercih ettim. Oradan ayrılalı birkaç yıl olmuştu, bu yüzden yeniden böyles ine yaratıcı bir şehrin güzelliklerinin keyfini çıkarmak ve eski dostlarla yeniden görüşmek çok güzeldi. Ev bakıcılığı konusundaki ünüm benden önce oraya ulaştığı için çok kısa süre içinde yine ajandam epeyce dolmuştu.

Fakat ilk yaşadığım ev, Sydney'de çalıştığım doğum öncesi kliniğindeki patronum Marie'nin yazlık eviydi. Ev Melbourne'dan bir saat kadar daha güneydeki Mornington Yarımadası üzerindeydi ve oraya Marie'nin enerjisi sinmiş olduğu için hemen kendimi evimde gibi hissettim. Oraya

gittiğimde mevsim sonbahardı ve ilk birkaç haftam aşağıda sular kayalara çarparken dik yamaçlarda dolaşarak geçti. Kalın bir palto ve şapkayla, okyanus rüzgârları etrafımdan eserken uzun mesafeler kat etmek kendimi capcanlı hissetmemi sağlıyordu. Bu şekilde yürümekten çok hoşlanıyordum ve bunu yapabildiğim kadar çok yaptım. Evin içi sıcacıktı ve akşamlarım, şömine ateşinin önünde yazı yazıp gitar çalarak geçiyordu.

Sonsuza dek böyle yaşayabilecek olsam da bir yandan para kazanmam gerekiyordu. Elizabeth'e bakmaya başlamamın sebebi de buydu. Bazı açılardan durumu bana çok üzücü geliyordu fakat her birimizin öğrenmesi gereken farklı dersler olduğunu kabul etmeyi başarıyordum. Diğer insanlara trajik durumlar gibi görünen şeyler, bunu yaşayan insan için aynı zamanda gerçek bir büyüme ve öğrenme fırsatı sunardı.

Kendi meselelerimle uğraşmak bana birçok hediye vermişti ve geçmişim aracılığıyla birçok nimete sahip olmuştum. Birçok muhteşem şey ortaya çıkmıştı ve eğer öyle bir şey varsa mükemmel bir ev ortamında yetişmiş olsaydım alamayacağım hediyeler almıştım. Birçok farklı koşul aracılığıyla bana güç, affetmek, şefkat, nezaket ve başka konularda dersler verilmişti ve hepsi için tek tek şükrettiğim bu dersler beni her gün daha iyi bir insan olmaya doğru şekillendiriyordu.

Bu yüzden kendimi müşterilerimden biraz ayırıp buraya neyi öğrenmeye geldiklerini bilmediğimi kabul etmeliydim. Kendilerine çektikleri hayatı seçmiş olmalarının sebebi ne olursa olsun, onları kurtarmak benim elimde değildi. Ben, son zamanlarında onlara sevgi dolu bir bakım, arkadaşlık, kabullenme ve nezaket sunmak için oradaydım. Bu; huzur bulmalarına yardımcı olursa, ki bazen olurdu, işimi daha da tatmin edici hale getiriyordu. Ne derler bilirsiniz, ne kadar verirseniz

o kadar alırsınız ve bu iş kolunda ben kesinlikle verdiğimin karşılığı fazlasıyla alıyordum.

Ölmekte olan insanlarla çalışmak ayrıca bir onurdu. Onların anıları ve hikâyeleri sayesinde benim hayatım da dönüşüm geçiriyordu.

Bu genç yaşımda onların kendileri hakkında edindikleri içgörülere maruz kalmak inanılmaz bir hediyeydi. Artık müşterilerim aracılığıyla edindiğim deneyimlerin çoğunu, ben ölüm döşeğine düşüp aynı şeylerden pişmanlık duymadan önce kendi hayatıma yansıtmaya başlamıştım. Gittiğim her müşterinin evinde, kendim için yepyeni bir öğrenme sürecine en baştan başlıyordum. Her yeni ev ya yeni derslerin ya da benzer derslere getirilen farklı yaklaşımların öğrenildiği yeni bir sınıftı. İki durumda da kendime çok fazla şey katıyordum.

Elizabeth yaşlı bir kadın sayılmazdı, elli beş yaşlarındaydı. Son on beş yılı bir alkolik olarak geçirmişti ve şimdi buna bağlı bir hastalıktan ölüyordu. Eve gittiğim sabah o hâlâ dinlenirken oğlu, bana evin nasıl idare edileceği ve onun durumu hakkında bilgi verdi. Ayrıca ailenin ona ölmek üzere olduğunu söylememeye karar verdiğini de anlattı. "Tanrım" diye düşündüm. "İşte yine başlıyoruz."

Kendimi geliştirme ve iç huzuru bulma isteğim sayesinde elimden geldiğince şu anda yaşamaya çalışıyordum. Elizabeth söz konusu olduğunda bunun yapabileceğim tek şey olduğunu fark ettim. Tüm zamanımı, bir gün bana bu soruyu sorarsa bununla nasıl başa çıkacağımı düşünmektense bana ölmekte olup olmadığını sorarsa bununla o zaman uğraşacaktım. Bu soruyu hiç sormayabilirdi de, ama ona yalan söylemeyecektim.

Elizabeth'in etrafı, karışıklık ve umutsuzlukla çevriliydi. Aile, evin içindeki alkollü her şeyi kaldırıp garajdaki dolaba

kilitlemişti ve istedikleri zaman orada içiyorlardı. Elizabeth çok hasta ve ölmek üzere olduğu için onun alkole ulaşımını tamamen kesmeye karar vermişlerdi. Bu, yürek burkucu bulduğum şeylerden biriydi. Elizabeth zaten ölmek üzereydi, bir de bunun üzerine onu bu yoksunluğun pençelerine atmanın ne gereği vardı? Fakat tabii, bu benim hayatım değildi ve kararları ben vermiyordum.

Alkolizmle daha çok küçük yaşlarda tanışmıştım. Daha sonra hastane endüstrisinde çalışırken adada ve yolculuklarım esnasında da bu karşılaşmalarım devam etmişti. Alkol, kimsenin en iyi yüzünü ortaya çıkarmaz ve sadece alkolik kişinin içindeki iyiliği tüketerek kendisini, aileleri, dostlukları, kariyerleri ve buna maruz kalan masum çocukları mahveder. Diğer uyuşturucu bağımlılıklarında da durum aynıdır. İnsanların en iyi yüzlerini ortaya çıkaran tek gerçek şey sevgidir.

Fakat alkolizm aynı zamanda bir hastalıktır. Ve tedavi edilebilen bir hastalık olsa da alkolik kişi, eski kalıplarını kırabilmek ve kendi içinde daha iyi bir hayat yaşayabileceğine inanabilmek için sürekli sevgi ve desteğe ihtiyaç duyar. Bir alkoliği, sevgi dolu bir destek vermeden ve hiçbir açıklama yapmadan bağımlılığından koparmak bana çok korkunç bir şey gibi geliyordu.

Elizabeth'in tek bildiği, hasta olduğuydu. Enerjisi tükenmişti. Neredeyse her şey için yardıma ihtiyacı vardı ve iştahı gitgide kapanıyordu. Ayrıca umutsuzca alkole ihtiyaç duyuyordu. Ailesi sadece doktorun 'bir süre' içki içmemesi gerektiğini söylediğini söylemişti. Özellikle de, bir kadının bu yüzden öldüğünü inkâr ederken, kendi vücutlarına düzenli olarak alkol aldıklarını gördükten sonra onları yargılamamak için epey güç harcamam gerekiyordu. Fakat ben kimdim ki, Elizabeth'in hayattan hangi dersleri alacağını söyleyecektim?

Genel fiziksel zayıflığı artık Elizabeth'in dışarıda ve ayakta kalmasına izin vermiyordu. Aile, onlar da içki içtiği için bazı arkadaşlarının onu ziyaret etmesini yasaklamıştı. Tüm zevkleri elinden alınan Elizabeth'in umutsuzluk ve kafa karışıklığı yaşadığını görmek hiç de büyük bir sürpriz değildi.

Elizabeth içki içen arkadaşlarına getirilen yasağı sessizce kabullenmişti fakat bu, ondan çok daha fazla şeyi alıp götürmüştü. Elizabeth, bu kadar hasta olmadan önce birkaç yardım kuruluşunun yönetim kurulu üyesiydi. Bu arkadaşları, dış dünyayla ve eski hayatıyla arasındaki tek bağlantıydı.

Birlikte altı ya da yedi hafta geçirdikten sonra gücü daha gözle görülür biçimde azalmış, dinlenme ihtiyacı da aynı düzeyde artmıştı. Elizabeth, gizliden gizliye çok eğlenceli biriydi. En beklenmedik anlarda çok iyi espriler yapabiliyordu. Bazen onun yanındaki vardiyam bittikten sonra evde onun yaptığı yorumlardan biri aklıma geldiğinde kendimi bu düşünceye gülerken bulurdum. Birbirimizi sevmiş ve kendimize hastalığı müsaade ettiği ölçüde rutinler yaratmıştık. Bunlardan biri her sabah evin en güneşli odasında içtiğimiz bir fincan çaydı. Burası evdeki odalar arasında kesinlikle en güzel olanıydı ve yılın bu döneminde güneş muhteşem parlıyordu. Bir sabah bu güneşli odada aramızdaki ilişki yepyeni bir seviyeye taşındı.

"Bronnie, sence ben neden iyileşmiyorum? Artık içki içmiyorum ama gitgide daha da güçten düşüyorum. Sen ne düşünüyorsun?" diye sordu Elizabeth.

Sevgiyle doğrudan gözlerinin içine bakarak ona yumuşak birkaç soruyla cevap verdim: "Sen sebebin ne olduğunu düşünüyorsun? Eminim bir süredir bu konuda biraz düşünmüşündür, değil mi?" Ona karşı çok naziktim ama öncelikle onun aklından geçenleri öğrenmem gerekiyordu.

"Ne düşündüğümü söylemeye cesaret edemiyorum" diyerek içini çekti. "Bunu kabullenmek çok zor. Ama içimin derinliklerinde cevabı zaten biliyorum."

Bir süre sessizlik içinde oturup dışarıdaki kuşları ve bizi ısıtan güneşi izledik. "Sana sorarsam, bana söyler misin? Gerçekten biraz dürüstlüğe ihtiyacım var" diye itiraf etti. Sevgiyle başımı salladım.

"Düşündüğüm gibi mi?" diye sordu ama sorusunu tamamlamadı. Ona sevgimi göndererek devam etmek isteyip istemediğini öğrenmek için bekledim. İstiyordu. "Tanrım, gerçekten öyle" dedi kendi sorusuna cevap verip iç geçirerek. "Ben ölüyorum, değil mi? Yani nalları dikiyorum. Meleklerle uçacağım. Vefat edeceğim ya da her neyse. Ölüyorum! Ben ölüyorum. Haklıyım, değil mi?" O anda emin olduğu bilginin tatlı-acı hissiyle yüreğim burkularak yavaşça başımı salladım.

Elizabeth yeniden konuşmaya hazır oluncaya kadar sessizce oturup birlikte kuşları izledik. Bunun olması biraz zaman aldı ama müşterilerimle rahat sessizlikler yaşamaya artık alışmıştım. Düşünmeleri ve sindirmeleri gereken öyle çok şey oluyordu ki konuşmak bazen sadece bunu engelleyen bir şeye dönüşüyordu. Böyle bir anda sessizliği doldurmanın bir anlamı yoktu. Hazır olduklarında konuşurlardı. Bir süre sonra Elizabeth de konuştu.

Bir süredir bundan şüphelendiğini ve ailesinin ona dürüst davranmamış olmasının onu hayal kırıklığına uğrattığını söyledi. Arkadaşlarını ve sosyal hayatını elinden almalarının acımasızca olduğunu söyledi ki buna bir yere kadar katılıyordum. Elizabeth evden çıkabilecek kadar güçlü olmadığının farkındaydı ama zaman zaman arkadaşlarının onu ziyarete gelmesinden hoşlanacağını söylüyordu. Arada sırada ailenin onayladığı

ve alkol getirmeyeceğine güvendiği bazı tanıdıklar eve uğruyordu. Elizabeth onların da iyi insanlar olduklarını söylüyordu ama aralarında bir yakınlık yoktu.

Bir kez bu dürüstlük seviyesine ulaştığımızda konuşmalarımız hiçbir engel olmadan akmaya başladı. Sözümüzü sakınacak zamanımız yoktu. Böylece hem Elizabeth hem de ben gün geçtikçe birbirimize eşlik etmekten daha çok keyif almaya başladık. Bunca yıl bu kadar içe dönük bir yapı sergiledikten sonra bazen kişisel düşüncelerimi bu kadar kolayca ifade edebiliyor olmam beni çok şaşırtıyordu. Ölüme adım adım yaklaşırken Elizabeth de konuşmalarımızdaki açıklıktan hoşnuttu. Ailesinin ona öldüğünü söylememesine verdiği ilk tepki öfke olmuştu. Zaman içinde bu, kabullenmeye dönüştü. Elizabeth, ailesinin kontrolcü davranışlarının altında korkunun yattığını ifade ediyordu. Bu yüzden de onları affedebilmişti.

Fakat onlara karşı ölmekte olduğunu bilmiyormuş gibi davranamayacağı için benim izinli günlerimden birinde bunu ailesinden biriyle konuşmuştu. Bu, hepsini birbirine daha da yaklaştırmış ve bu büyük haberi kimse ona vermek zorunda kalmayacağı için bütün aileyi rahatlatmıştı. Bunu duymak benim için de iyiydi çünkü dürüstlüğüm için kimsenin öfkesine maruz kalmamıştım ama fikirlerini değiştirmediler. İçki içen arkadaşları Elizabeth'e sadece telefon edebiliyordu.

Fakat Elizabeth inanılmaz biçimde gelişiyor ve artık bunu içerlemeden kabul edebiliyordu. Ailesine değilse de bana, o arkadaş çevresini bir arada tutan şeyin belki de sadece içki olduğunu itiraf etmişti. Kendi deneyimlerime dayanarak Elizabeth'e benim arkadaş çevremin de yıllar önce ot içmeyi bıraktığımda nasıl tamamen değiştiğini anlattım. Bu, kimlerin gerçek dostum, kimlerin sadece birlikte tüttürdüğüm kişiler olduğunu ayırmamı da sağlamıştı. Oldukça iyi arkadaşım ol-

duğunu düşündüğüm bazı kişiler, onlarla birlikte kafayı bulmadığımda etrafımda hiç de rahat değillerdi. Bu, onların kötü insanlar oldukları anlamına gelmiyordu. Ama o dünyada yaşamayı bıraktığımda bazı bağlantıları bir arada tutan tek şeyin uyuşturucu olduğunu görmüştüm. Bu olmadığında arkadaşlığımızı bir arada tutan hiçbir şey kalmamıştı. Biz de doğal olarak birbirimizden uzaklaştık ve tamamen bambaşka yönlere doğru ilerledik.

"Keşke arkadaşlarımla, gerçek arkadaşlarımla bağlantımı koparmasaydım" dedi Elizabeth. Bu sözleri daha önce de birinden duymuştum. "İçki alışkanlığım beni on beş yıldır o çevrelerden uzaklaştırdı, eski arkadaşlarımla beni bağlayan çok az şey kaldı. Zaten onlar da hayatlarına devam ettiler."

Ziyaret etme izni olan tanıdıkları hakkında konuşurken Elizabeth onların 'arkadaşları' olduğunu söyleyemeyeceğinden bahsetti. Bu kelimenin ne kadar geniş bir anlamda kullanıldığından ve arkadaşlığın ne kadar çok seviyesi olduğundan konuştuk. Son zamanlarda ben de bazı 'arkadaşlarımın' sadece sıcak tanıdıklar olduğunu düşünmeye başlamıştım. Bu onlara daha az değer verdiğim anlamına gelmiyordu. Onlar hâlâ bana verilmiş hediyelerdi fakat hayatımda oldukça karanlık noktalara gidip geldiğim için gerçek bir arkadaşın ne olduğunu anlayabiliyordum. Birçok tanıdığa sahip olmak çok kolaydı ve bu insanları, birbirimizin hayatında oynadığımız eğlenceli roller sebebiyle seviyordum. Fakat iş zor günlere geldiğinde, biri çok büyük bir acı çekerken çok az kişi onun yanında kalabilirdi. Ve onlar, gerçek dostlardı.

"Sanırım mesele, doğru durumlar için doğru arkadaşlara sahip olmakta" diye fikir yürüttü Elizabeth. "Sadece bu durum için, buradan ayrılışım için doğru arkadaşlara sahip değilim. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Ona katılarak onun şu an içinde olduğu kadar ciddi olmasa da önemli bir anda benim de doğru arkadaşlara sahip olmamanın eksikliğini hissettiğimi anlattım. Bu anı yüzünden farklı seviyelerde arkadaşlıkların ve tanışıklıkların olduğunu ve ihtiyaç duyduğumuz şeyin, herhangi biri değil; belli özelliklere sahip bir arkadaş olduğunu çok iyi anlıyordum.

Adada geçirdiğim yılların ardından kısa bir süre Avrupa'daki bir baskı şirketinde çalışmıştım. İş arkadaşlarım iyi insanlardı ve bana sundukları, dünyamı daha da genişleten fırsatları takdir ediyordum. Fakat adadaki insanlar ailem gibiydi. Aramızdan biri ne zaman adadan uzaklaşsa, örneğin ana karada bir tatile gitse, döndüğümüzde evimize ve adadaki ailemize kavuşmanın ne kadar güzel olduğunu söylerdik.

Avrupa'da yeni arkadaşlar edinmiştim fakat şimdi geriye baktığımda onlara ancak hoş tanışıklıklar diyebilirdim. Bu insanlar sayesinde benim yaşlarımda üç kişiyle birlikte birkaç ülkeye ve İtalya Alpleri'ne yolculuk ettim. Alpler'in zirvesinde elektriği ve suyu olmayan bir kulübe kiraladık. Orası muhteşemdi; çok sevdiğim, kendine ait bir görkemi olan Avustralya'ma hiç benzemiyordu ve tamamen farklıydı. Alpleri nefes kesecek kadar güzel buldum.

Banyomuzu dağlardan akan bir su kaynağında yapıyorduk. Mevsim yaz olsa da su dondurucuydu. Suyun kaynağı aslında eriyip yamaçtan aşağı akan karlardı. Akıntıda oturduğumda su üzerimden akarken nefes almakta zorlanırdım. Fakat yine de bu görkemli manzaranın tadını çıkarıyor ve kendimi çok canlı hissediyordum, su dondurucuydu ve hızla akarken vücuduma değdikçe sanki beni ısırıyordu.

Ne zaman dondurucu bir nehirde ya da okyanusta yüzecek cesareti kendimde bulsam sonrasında kendimi hep oyuncu

hissederim; bu biraz, banyo yaptıktan sonra bir köpeğin kendisini oyuncu hissetmesine benzer. Banyo yapmayı sevseler de sevmeseler de etrafta deli gibi çılgınca ve enerjiyle dolaşırlar. Bu dondurucu dağ kaynağında banyo yapmak da bende bu etkiyi yaratıyordu. Bu banyo sonrasında kendimi çok saçma hissetmeme sebep oluyordu.

Bu yüzden kuruduktan, giyindikten ve kulübeye döndükten sonra kendimi fazlaca heyecanlı ve oyuncu hissediyordum. İyi huylu espriler yapıyor, kendi kendime çok eğleniyor ve yeni arkadaşlarımla saçma anılarımı paylaşıyordum ki yaptığım esprilerin hiçbirini anlamadıklarını fark ettim. Yüzlerindeki, "Bu kızın nesi var?" bakışları, bir anda durumu fark etmemi sağlamıştı. Şaşkın yüzleri, kendimi iyice kaybetmeme sebep oldu. Esprilerim, en azından benim için çok komikti. Yeni arkadaşlarım mutlu ve iyi insanlardı. Mesele sadece kültürlerimizin espri anlayışlarının birbirinden çok farklı olmasıydı. Bir an için eski arkadaşlarımı acı verici bir özlemle andım. Onlar o ana kadar çoktan, sadece söylediğim saçmalıklara uyum sağlamakla kalmaz, kendi esprilerini ekleyerek benimle birlikte kendilerini kaybederlerdi ve hepimiz sonu gelmez kahkahalarla gülerdik.

Akşamüstü dağın zirvesine doğru çok uzun bir yürüyüş yaptıktan sonra akşam hepimiz fenerlerin ışığında oturup yemek yiyerek biraz sohbet ettik. Bu oldukça güzeldi. Kısa süre sonra akşam benim dışımda herkes için sona erdi. Yürüyüş muhteşemdi ve ben kendimi hâlâ dinç hissediyordum. İstediğim tek şey, arkadaşlarımla oturup bu harika günü hep birlikte gülerek bitirmekti. Yukarı, yatağıma dönmek istemediğimden emindim.

Fakat artık ortalık tamamen sessizdi ve bütün arkadaşlarım kulübede uyuyordu. Fenerlerden birini odama taşıyıp masaya koydum ve sonraki iki saati yazarak geçirdim. Uzaklarda,

gecenin içinde ilerleyen ineklerin çanlarını duyabiliyordum. Burada, Alpler'in tepesindeki bu nefis kulübede, fener ışığında yazı yazar ve uzaktaki ineklerin çan seslerini dinlerken kendimi kutsanmış hissettim. Burası, benim dünyamdan bir dünya uzaktaydı ve o anın huzurundan etkilensem de bu, eski arkadaşlarımı fena halde özlememe sebep oldu.

Mükemmel bir akşamdı fakat yanımda yanlış insanlar vardı. Bu yolculuktaki arkadaşlarımı sevmem için birçok sebep vardı ve seviyordum da. Fakat kendi içimde çok özel bir an yaşıyordum ve bunu doğru insanlarla, beni gerçekten tanıyan arkadaşlarımla paylaşmak istiyordum. Elbette bunun olmasına imkân yoktu. Bu yüzden o anın güzelliğinin keyfini tek başıma çıkardım.

Elizabeth doğru arkadaşların yanında olmasını dilediğinde neyi kastettiğini gayet iyi anlıyordum. Bazen ne olursa olsun sizi anlayabilecek belirli insanlar vardır ve bunlar eski dostlardır. Benim için o gece Alpler'de durum buydu ve artık hayatının sonuna yaklaştığını kabullenmeye başlamış olan Elizabeth için de durum buydu.

Doktor ziyarete geldiğinde ona özel olarak hâlâ içki içse bunun Elizabeth'in durumunu değiştirip değiştirmeyeceğini sordum. Doktor başını salladı. "Hayır, her durumda evden bile çıkmaması gerekiyor. Ailesine, akşamları bir bardak brendi isterse bunu geri çevirmemelerini söylemiştim. Bunu yapmıyorlar mı?" diye sordu. Başımı hayır anlamında salladım. Doktor bir kez daha bunun artık büyük bir fark yaratmayacağını söyledi.

Daha sonra sessizce bu konuyu ailesiyle konuştum. Fakat ailesi kararlıydı ve hayır, hiç içki içmesine izin vermeyeceklerdi. Sonra bana sebebini açıkladılar. Söylediklerine göre benim ta-

nıdığım Elizabeth ve içki içen Elizabeth birbirinden tamamen farklı iki kişilikti. Hatta son on beş yıldır onun diğer yüzünü gördükten sonra yeniden bu kadar hoş bir insan olmasına inanamıyorlardı.

Sonraki birkaç haftada Elizabeth konuyu açtığında içki alışkanlığı konusunda ona daha çok soru sordum. Elizabeth, hâlâ içkiye ihtiyaç duysa da alkol hayatının kontrolünü ele geçirmeden önce nasıl biri olduğunu hatırlamaktan dolayı memnun olduğunu söyledi. Başlangıç çok kolaydı. Her zaman aile yemeklerinde birkaç kadeh şarap içerdi ve yıllarca bu şekilde sorunsuzca devam etmişti.

Daha sonra birkaç yardım kuruluşunun yönetim kurullarına girmiş ve sosyal olarak aktif bir hayat yaşamaya başlamıştı. Bu ortamlarda tanıştığı birçok kişinin aşırı içki içmediğini kabul ediyordu fakat o çok içki içenlere doğru çekilmişti. Evde artık fark edilmediğini düşünüyordu. Ama varlığının, yeni arkadaşları için önemli olduğunu hissediyordu. Artık olayları daha net gördüğü bu noktada onların da kendisi kadar muhtaç durumda olduğunu ve hepsinin arkadaş çevresi ve içki aracılığıyla kendilerini meşrulaştırmaya ihtiyaç duyduğunu görüyordu. Elizabeth, alkolün kendine güvenmesini sağladığını söylüyordu ya da en azından sarhoşken o böyle düşünüyordu. Alkollüyken dışa dönük, gürültülü ve sonunda insanlara karşı acımasız birine dönüşmüştü. Bu, onun eski arkadaş çevresini kaybetmesine sebep olmuştu. Arkadaşları ona sevgiyle destek olmaya ve mahvoluşunu kendi gözleriyle görmesini engellemeye çalışmışlardı fakat Elizabeth hepsine karşı kibirli davranmış ve zaman içinde hepsini kendisinden uzaklaştırmıştı.

Sarhoş zihni bunu sadece içki içme alışkanlığını yargılamayan yeni arkadaşlarının çok daha sadık oldukları şeklinde yorumlamıştı. Tabii asıl sebebi, onların da içki içmesiydi. Bu

yıllarda içki içmesini kendi kendine meşrulaştırmak için kullandığı bir başka sebep de en azından ailesinin artık onu fark etmesiydi. Olumlu biçimde olmasa da artık aşırı içki içmeye başlamadan önceki gibi kendisini görmezden gelinmiş hissetmiyordu. Elizabeth'in kontrolünü kaybetmesi, ailesinin ona ilgi göstermeye başlamasını garantilemişti.

Alkolizm yüzünden Elizabeth'in yetenekleri azaldıkça ailesinin ona daha da çok yardım etmesi gerekmeye başlamıştı ve zamanla Elizabeth de kendini daha da kötü hisseder olmuştu. Başlangıçta ailesinin bu ilgisi hoşuna gitmişti. Fakat zamanla kendi başına hiçbir şey yapamamaya başlayınca bu kontrol kaybı, onun kendisini daha güvensiz ve dönüştüğü bu kişi hakkında daha kötü hissetmesine sebep olmuştu. Bu yüzden ilk zamanlarda ailesinin varlığına veya fikirlerine değer vermemesi yüzünden incindiğini görürken daha sonra tamamen onlara bağımlı hale geldiğinde bunun için kendinden nefret etmişti. Bu da zaten düşük olan özsaygısını daha da zedelemişti.

"Biliyor musun, bazı insanlar iyileşmeyi istemez, Bronnie. Ben uzun zaman boyunca istememiştim. Hasta rolü bana bir kimlik kazandırmıştı. Bu şekilde kendimi daha iyi bir insan olmaktan mahrum ettiğim doğruydu. Ama ilgi çekiyordum ve kendimi bunun cesur ve iyi olmaktan daha iyi olduğuna inandırarak kandırmaya çalışıyordum." Elizabeth'den gelen bu itiraf, hızla bilgelik kazanan bir kadının geçmişinden çıkardığı dersti. Üç aydır hiç içki içmemiş olmak ve ölmek üzere olduğunu bilmek, onu inanılmaz derecede değiştirmişti.

Elizabeth'in bağımlılığı hakkındaki tam ve dürüst hikâyeyi bilmek, onu ve ailesini daha iyi anlamama yardımcı oldu. Sonuçta bu sert kararları, Elizabeth'e yeniden daha iyi bir insan olması konusunda yardım etmişti. Ben olsam bunu bu kadar gizli kapaklı yapmazdım ama Elizabeth'e ve kendileri-

ne gerçekten yardım etmeye çalıştıklarını anlamış ve onlara saygı duymuştum. Bu konuda başarılı da olmuşlardı. Gerçi başarılarının bir kısmı, Elizabeth'in kendisinden kaynaklanıyordu. Kendi ölümüyle yüzleşmek hayata çok farklı bir bakış açısıyla bakmasına sebep olmuştu ve o da bu dersi cesaretle kucaklamıştı.

Hayatının son iki haftasında Elizabeth'in, ailesi ile arasındaki ilişkinin inanılmaz ölçüde iyileştiğine şahit oldum. Bakıcılık işi sayesinde öğrendiğim en güzel şeylerden biri de birinin öğrenme kapasitesini asla küçümsememek gerektiğiydi. Elizabeth'de gördüğüm huzur, daha önceki müşterilerimde de görmüş olduğum bir şeydi. Bu çok tatmin edici bir duyguydu.

Ölmeden bir hafta kadar önce kocası ve oğullarından biriyle konuşup onlara Elizabeth'in eski arkadaşlarını kaybetmiş olmaktan duyduğu pişmanlıktan bahsettim ve onlarla telefonda bile olsa konuşması için bazılarına ulaşma şansımız olup olmadığını sordum. Artık arkadaşlarının Elizabeth'e gizlice içki getirmesi endişe edilecek bir konu değildi. Bu herkesin en son endişelendiği şeydi. Artık en önemli şey, onun rahat etmesiydi ve aile olarak büyük bir iyileşme süreci geçirdikleri için hepsi bu fikre bayıldı.

Bundan birkaç gün sonra, ben Elizabeth'i oturtup ona bir fincan çay verdikten sonra odaya iki tane çok güzel, sağlıklı ve sevgi dolu kadın girdi. Aralarından biri artık şehre bir saat uzaklıktaki dağ yamacında yaşıyordu. Diğer, haberi alır almaz Queensland'daki Sunshine Coast'tan Melbourne'a uçakla gelmişti. İkisi de Elizabeth'in yatağının kenarında oturmuş, gülümseyerek ellerini tutup onunla konuşuyordu.

Onları yalnız bırakarak odadan çıkarken gözlerimden sessiz mutluluk gözyaşları dökülüyordu. Tam bu sırada Elizabeth'in

ikisinden de özür dilediğini ve ikisinin de ona hemen affettiklerini söyleyerek karşılık verdiğini duydum. Geçmiş, geçmişte kalmıştı. Artık bunun önemli olmadığını söylüyorlardı. Elizabeth'in kocası Roger'la gözlerimiz yaşlı ama mutluluk içinde mutfakta oturduk.

Arkadaşları birkaç saat sonra yanından ayrıldığında Elizabeth hem çok mutlu hem de bitkindi. Hemen derin bir uykuya daldığı için eve gitmeden önce onunla sohbet etme şansı bulamadım. Birkaç gün sonra tekrar yanına gittiğimde çok zayıf düşmüştü ama konuşmak istiyordu.

"Bu harika değil miydi? Ah, yeniden yüzlerini görmek inanılmazdı!" diyerek mutlulukla gülümsedi. Artık elini yastıktan kaldıramadığı için yatağının üstünde oturduğum yöne doğru baktı.

"Evet, çok güzeldi" dedim ona.

"En çok değer verdiğin arkadaşlarınla asla iletişimini kesme, Bronnie. Hayatının sonunda, seni olduğun gibi kabul eden ve seni gerçekten çok iyi tanıyan insanlar her şeyden değerli hale geliyor. Bunu kendi deneyimlerimden biliyorum" dedi hasta yüzüyle bana gülümseyerek. "Hayatın sana engel olmasına izin verme. Her zaman onları nerede bulacağından haberdar ol ve bu arada onlara ne kadar değer verdiğini her zaman bilmelerini sağla. İncinebilir olmaktan da korkma. Onların ne kadar kötü durumda olduğumu öğrenmelerine izin vermeyerek epey vakit kaybettim." Elizabeth kendini affetmişti ve kendi kendini yargılamayı bırakmıştı. İç huzuru bulmuştu ve dört arkadaşı vardı.

Son sabahında, dudaklarına biraz nemlendirici sürdüm. Ağzı artık yeterince tükürük üretmediği için konuşmakta çok zorlanıyordu ve zaten bunun için pek enerjisi de yoktu. İşimi

bitirdiğimde bana doğru baktı ve ağzından şu sözcükler döküldü: "Teşekkür ederim." Ona bakarak aynı minnettarlığı bir gülümsemeyle ona yansıttım. Sonra alnından öpüp bir an için elini tuttum ve o da elimi sıktı.

Odası, onu seven insanlarla doluydu. Hem bütün ailesi hem de birkaç gün önce tanıştığım iki hoş bayan odadaydı. Birkaç adım geri çekilerek etrafının en sevdiği insanlarla sarılmasına izin verdim.

Elizabeth, tam zamanında sevgiyi tekrar hayatına kabul etmiş ve ailesiyle gerçek dostlarının değerini kavramıştı. Bu dünyadan ayrılırken etrafı sevgiyle çevriliydi ve varlığının birçok kişi için çok değerli olduğunu biliyordu. Ayrıca arkadaşları da onun kendilerini sevdiğini biliyordu.

Kendinize İzin Verin

Çalışma hayatım düşünüldüğünde Harry'e bakmak yaptığım en kolay işti. Bunun sebebi, sadece Harry'nin muhteşem biri olması değil; ayrıca ailesinin her şeyi kendileri yapmak konusunda çok ısrarcı olmasıydı. Beş kızından üçü aynı mahallede yaşıyordu ve neredeyse her gün Harry'nin yemeklerini onlar getirirdi. Oğullarından biri de babasının bakımını yapmak konusunda ısrarcıydı. Fakat benim orada olmama ihtiyaçları olup olmadığını sorduğumda hepsi orada olmamı istedikleri konusunda bana güvence verdi. Tabii bunun anlamı, zamanımın çoğunu okuyarak ya da yazarak geçirebileceğimdi. İçinde yaşayan tek kişinin yataktan kalkamadığı, zaten temiz ve düzenli bir evde yapılması gereken çok fazla ev işi de olmuyordu. Gerçi o mutfakta birkaç yeni ve nefis çorba tarifi keşfetmiştim.

Harry'nin gür kaşları, kıllı kulakları, kıpkırmızı bir yüzü ve

dürüst bir gülüşü vardı. Birbirimizden hemen hoşlanmıştık. Tanıştıktan birkaç dakika sonra ikimiz de birbirimize birer şaka yapmıştık bile. Yani daha en baştan, kolay ve doğal bir ilişkimiz olmuştu.

Fakat oğlu Brian'la durum çok farklıydı. O çok sinirli biriydi. Brian yıllar önce ailesiyle kavga etmişti ve iletişimleri devam etse de aralarındaki bağ bir daha hiç eskisi gibi olmamıştı. Ailenin geri kalan kısmı bunun Brian'ın suçu olduğunu düşünüyordu. Fakat ben ne o kadar yıl önce yanlarındaydım ne de Harry'nin ya da Brian'ın neler düşünüp hissettiğini biliyordum, bu yüzden bu konuda bir fikrim yoktu. Zaten bence bunun bir önemi yoktu. Brian'ın babasının bir numaralı bakıcısı olmakta ısrarcı davranarak arada kaybettikleri zamanı telafi etmeye çalıştığı çok açıktı.

Brian, Harry'e yardım etmek için yaptığım her girişime müdahale ediyordu. Artık bir müşterinin rahat edeceği pozisyonu bulmak konusunda oldukça iyiydim. Bu sezgisel bir şeydi ve birçok müşterim bu konuda bana iltifat ederdi. Fakat aileler sık sık nazik davranmak adına yastıkları ve desteklerin pozisyonunu değiştirirdi. Bu dönemde bir insanın vücudunun ne kadar duyarlı olduğunu ve en ufak bir değişikliğin bile sahip oldukları küçücük konforu ellerinden alabileceğini fark etmezlerdi.

Oğlu her gün gönülsüzce birkaç saatliğine işe gittiğinde yaptığım ilk şey Harry'i yeniden rahat ettirmek olurdu. Gün içinde, oğlu tarafından izlenmediğim kısacık bir an bile olduğunda, Harry'nin de yaptığı ilk şey benden yastıkları düzenlememi istemek olurdu.

Fakat her akşamüstü, tüm aile birlikte yenen akşam yemeği için eve gelmeden önce birlikte birkaç saat geçirirdik. Gerçi artık babaları pek yemek yemiyordu. Bu saatler gerçekten harika

olurdu ve Harry bu zaman dilimine sevgiyle, "Huzur saatleri" diyordu. Ben onun fiziksel ihtiyaçlarını giderirken birlikte çene çalıp gülerdik. Bunu genellikle bir fincan çay ve sohbetin devamı izlerdi.

Harry karısını yirmi yıl önce kaybetmişti fakat ondan sonra da güzel bir hayat yaşamaya devam etmişti. Yaptığı işi seviyordu fakat emekli olduktan sonra, birkaç spor kulübüne üye olup daha yoğun bir hayat yaşamaya başlamıştı. Hastalığı ölümcüldü ama bundan önce hayatı boyunca hep çok sağlıklı olmuştu.

"Bana verilmiş bir hediye olan sağlığa saygı duydum" demişti Harry bana. "Her zaman hareketliydim ve şu yaşta bu kadar hareketli olmalısın diyen sınırlamalara hiçbir zaman inanmadım. İnsanlar kendilerini zamanından önce ihtiyarlatıyor, anlıyor musun?" Ölümcül bir hastalığa sahip olmasına rağmen Harry sekiz yıldır gördüğüm en sağlıklı kişiydi. Hastalık yavaş yavaş onu eritmeye başlamıştı fakat daha önceki zindeliğinin kanıtları hâlâ görünür haldeydi. Örneğin bacağına masaj yaparken uzun yürüyüşlerinin sonucu olan kaslarının hâlâ belirgin olduğunu görebiliyordum.

"Sen emekli olduğunda ve çocukların, kendi çocuklarını yetiştirmeye başladığında arkadaşlara duyulan ihtiyaç her zamankinden daha önemli hale geliyor" demişti Harry. "Ben de karım öldüğünde, Tanrı onu kutsasın, kürek kulübüne katıldım. Sonra bir yürüyüş kulübüne girdim. Çalışmaya nasıl vakit bulduğumu hiç bilmiyorum!"

Harry geniş bir ailenin çok önemli olduğuna, büyük ebeveynlerin çocukların hayatının doğrudan parçası olması ve onlarla bol bol vakit geçirmesi gerektiğine inanıyordu. Onu her gün ziyaret eden torunlarıyla ilişkisinin, onlar üzerinde sevgi

dolu ve çok olumlu bir etkisi olduğu kolayca görülebiliyordu.

"Ailem her şeyden önce gelir ama insanın kendi yaşında arkadaşlara da ihtiyacı oluyor. Bu kulüplerde edindiğim arkadaşlarım olmasaydı, çok yalnız bir insan olurdum. Yanımda kimse olmadığı için yalnız olmazdım çünkü çocuklarım ve torunlarım var ama etrafımda benim gibi düşünen, benim yaşımdaki insanların eksikliğini çekerdim."

Akşamüstü güneşi, huzur saatlerinin bitmek üzere olduğu konusunda bizi uyarana kadar odasında saatlerce sohbet ederdik. Aile kısa süre sonra yanımıza gelirdi fakat Harry konuşabildiği sürece konuşmaya devam ederdi. İnsanların arkadaşların önemini neden bu kadar geç fark ettiklerini anlamadığını söylerdi. Yaşlı insanların aileleri içinde sevgi ve saygı duyulan bir pozisyona sahip olmasının güzel olduğunu düşünüyordu fakat birçoğunun bu arada arkadaşları için ayıracak zaman bulamaması onu hayal kırıklığına uğratıyordu.

"Bunu anladıklarında çok geç olacak" diyerek ısrar ediyordu. "Ama bu sadece benim akranlarımla ilgili bir şey değil. Gençlere baktığımda da kendilerini hayatın akışına çok fazla kaptırdıklarını, çok meşgul olduklarını, arada sırada kendileri için kısa da olsa vakit ayırmadıklarını ve sadece kendilerini mutlu eden hiçbir şey yapmadıklarını görüyorum. Onlar gerçekte kim olduklarını tamamen unutuyorlar. Arkadaşlarıyla geçirecekleri kısa süreler bile bir anne, baba, dede ya da anneanne olmadıklarında kim olduklarını onlara hatırlatabilir. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Bu süreci yaşayan birçok kişiyi görmüş biri olarak ona hak verdim ve kendileri için az da olsa zaman ayırmış olanların, diğerlerine göre çok daha mutlu insanlar olduklarını söyledim.

Ayrıca onlarla vakit geçirmek de çok daha güzeldi.

"Kesinlikle!" dedi gülerek ve elini yatağa vurdu. "İyi arkadaşlıklar bizi etkiler. Arkadaşlıkların güzel tarafı, bu insanların ortak zeminlerimiz sayesinde bizi olduğumuz gibi kabul etmesidir. Arkadaşlık, olduğun gibi kabul edilme meselesidir, eşin ya da ailen gibi olmanı istedikleri insan olmanla ilgili değil. Arkadaşlıklarımızı korumalıyız, sevgili kızım."

Harry'i düzenli olarak ziyarete gelen insan seline bakıldığında bu adamın söylediklerini hayata geçirmiş olduğu kolayca görülebiliyordu. Tüm arkadaşları mutlu ve neşeli insanlardı ve yanlarında keyifli bir hava getiriyorlardı. Fakat hastalığına saygı göstererek bazen dinlendiğini ve rahatsız edilmemesi gerektiğini de kabul ediyorlardı.

Bir akşamüstü Harry benim arkadaşlıklarımın nasıl olduğunu sordu. Ben de ona yakın arkadaşlarımdan bahsettim ve son zamanlarda ben değiştikçe diğer arkadaşlıklarımın nasıl değiştiğini anlattım.

"Elbette, bu da çok doğal" dedi. "Hayat boyunca gelen ve giden arkadaşlar olur. Bu yüzden yanımızdayken onlara değer vermemiz gerekir. Bazen sadece birbirinizden öğrenmeniz ya da birbirinizle paylaşmanız gereken şeyler biter. Ama bazıları uzakta da olsa hayatında kalır ve bu ortak tarih ve anlayış, yolun sonuna geldiğinde çok rahatlatıcı bir şeydir."

Bu konuşmalarımız sırasında kadınların arkadaşlığa yaklaşımının erkeklerinkinden çok farklı olduğu konusunda fikir birliğine vardık. Kadınlar arkadaşlıklara duygusal açıdan daha fazla değer verdiği için arkadaşlıkları da bir sürü duygusal konuşmayla güçleniyordu. Harry, erkeklerin de konuşmak için arkadaşlara ihtiyacı olduğunu söyledi. Ama bunu yapmalarının en iyi yolu birlikte tenis oynamak, bisiklete binmek ya da

hareketli başka bir şey yapmak gibi bir şeyle uğraşırken konuşmalarıydı. Erkekler, ister fiziksel ister duygusal olsun, bir şeyleri çözdükleri, sorunları hallettikleri arkadaşlıklardan hoşlanıyordu ve bu genellikle hareketli şeyler yaparken en iyi sonucu veriyordu.

"Mesela çayırın etrafını çitle çevirirken" dedim.

Harry ciğerleri acıyana kadar güldü. "Şuna bakın. Bir kızı taşradan çıkarabilirsin ama taşrayı kızın içinden çıkaramazsın. Evet, bu çok çiftlik hayatına ait bir örnek, Bronnie ama çok doğru. Bir çit yapmak ya da birlikte bir iş üzerinde çalışmak erkeklerin birbirleriyle bağ kurma zamanlarıdır."

O gülmeye devam ederek bir gün yakışıklı bir adamla bağ kurmak istersem yapmam gereken tek şeyin onunla bir çit dikmek olduğunu söyledi. Ona bunu aklımda tutacağımı söyledim.

Arkadaşlık hakkında en sevdiği hikâyelerden bazılarını benimle paylaşırken Harry bir kez daha hâlâ arkadaşları olduğu için şükrettiğini vurguladı. Her gün sevgi dolu arkadaşları onu ziyarete geliyordu. Gerçi artık onu çok fazla yormamak için aralarında bir sıra belirlemişlerdi. Böylece herkesin hâlâ Harry'yle birlikte vakit geçirme şansı oluyordu. Bu çok düşünceli ve harika bir tavırdı.

İkimiz de bu huzur saatleri sayesinde kendi hayatımız için yeni birer arkadaş edinmiş olduğumuzu itiraf ettik. Harry bana günün diğer saatlerinde de onunla sohbet edebilecekken evin başka bir yerinde bir şeyler okuyor ya da yazıyor olduğumu bilmenin keyfini kaçırdığını söyledi. Bu konuda ona tamamen katılarak güldüm. Ama o da benim gibi Brian'ın durumu telafi etme ihtiyacını ve babasına yardımcı olma isteğini anlıyordu. Harry, Brian'ın bu konuda suçluluk duymasını istemiyordu fa-

kat bunun olacağından emindi. Bu yüzden bu duruma memnuniyetle uyum sağlıyor ve birlikte geçirdikleri bu son haftalarda oğlunun kendisine ihtiyaç duyulduğunu hissetmesine izin veriyordu. "Yastıkları iyi düzenleyemese de" diyerek içini çekti.

Harry hastalığı ve bundan sonra onu neyin beklediği konusunda felsefi bir yaklaşıma sahipti. Hayatını dolu dolu yaşadığını ve bundan sonra ne olduğunu görmeye hazır olduğunu söylüyordu. Arada bir yaklaşmakta olan sonundan bahsetsek de Harry genellikle konuşmanın konusunu tekrar arkadaşlara yönlendirirdi: Onlarla anılarını, onlara ne kadar değer verdiğini ve insanın mutlu olmak ve kabul görmek için onlara ne kadar ihtiyaç duyduğunu anlatırdı. Ayrıca o zamana kadar arkadaşlarımla yaşadığım en iyi anılarımı onunla paylaşmam için beni de yüreklendirirdi. "Çocukluğundan bir anıyla başla. Senin nereden geldiğini öğrenelim" dedi keyifle gülerek ve hikâyem, buğdayla dolu bir tarlada başladı.

Ben on iki yaşındayken büyükbaş hayvan ve yonca yetiştiren bir çiftlikten, küçükbaş hayvan ve buğday yetiştiren bir çiftliğe taşınmıştık. Çiftlik, kasabadan kilometrelerce uzaktaydı ve üzerindeki gökyüzü çok görkemliydi. Bundan bir yıl kadar sonra sahip olduğum ilk köpek, yedi yaşındayken aniden ortadan kaybolmuştu. Onu bir yılanın sokmuş olabileceğini düşünmüştük ama hiçbir zaman bulamamıştık. Çiftlik o kadar büyüktü ki bu hiç de şaşırtıcı değildi. Fakat bu benim için çok üzücüydü. Bundan birkaç ay sonra ailem bana yeni bir köpek aldı. Yeni köpeğim, bir ev köpeği olması gerektiğini anlamayı reddeden küçük, beyaz bir Maltese Terrier'di. (Malta Teriyeri'ydi) Bunun yerine günlerini çoban köpekleri ve Border Collie'lerle, çiftliğin her yanındaki çayırlarda koşarak geçiriyordu.

Lise yılları boyunca ve sonrasında da uzun süre en yakın

arkadaşım Fiona'ydı. O kasabada yaşıyordu fakat zamanımızın çoğunu çiftlikte, açık havada geçirirdik. Ben de bazen onların kasabadaki evinde kalırdım. Bu özellikle de biz biraz büyüyüp etrafımızda öpülebilecek oğlanlar belirdiğinde çoğalmıştı. Tüm bu yıllar boyunca Fiona'yla beni birbirimize bağlayan temel şeylerden biri, ikimizin de yürümeyi çok sevmemizdi. Yıllar boyunca onunla toplamda kaç kilometre yol yürüdüğümüzü tahmin bile edemiyorum: Plajlar, yağmur ormanları, şehir sokakları, yabancı ülkeler, çalı patikaları, aklınıza gelen her yerde yürürdük. Ve hepsi o buğday tarlalarında yürüyerek başladı.

Her zamanki gibi bize benim köpeğim ve diğer köpeklerden birkaçı eşlik ediyordu. Arkamızı döndüğümüzde birkaç kedinin de peşimize takılmış olduğunu görmek tuhaf bir durum değildi. Biz çayırın uçlarına doğru ilerleyen patikadan yürürken köpekler buğday tarlalarının içinde koştururlardı. Bu, buğdaylar henüz küçükken sorun değildi fakat büyüdüklerinde minik köpeğim neredeyse görünmez hale gelirdi. O gün Fiona'yla birlikte dünyanın en komik görüntüsüne şahit olduk. Ekinlerin en uzun kısımlarından bile rahatlıkla görebildiğimiz büyük köpeklerin peşinde, buğdayların arasında küçük bir hareket görünüyordu. Minik köpeğim, büyük köpeklerin arkasından körlemesine koşuyordu. Sonra aniden durdu. Küçük, beyaz bir kafa, deniz yüzeyinde beliren denizaltı periskopu gibi başakların arasından uzanıp diğer köpekleri görene kadar etrafa bakındı. Sonra tekrar buğday başaklarının arasında gözden kaybolup başka bir yöne doğru hareket etmeye başladı. Bir süre sonra hareket tekrar durdu, küçük beyaz baş yine başakların arasından göründü, yeniden hedefini görüp bir kez daha başakların arasına dönüp başka bir yöne ilerlemeye devam etti. Bu döngü saatlerce sürdü ve sonunda küçük, beyaz kafanın buğdaylar arasından fırladığını

her görüşümüzde Fiona'yla histerik gülme krizlerine girmeye başladık. Gözlerimizden yaşlar akarak birbirimize dayandığımızda gülmekten yanaklarımız acıyordu. Köpeğim yeniden başakların arasından fırlamadan önce birbirimizi ayağa kaldırıyor ve yeniden, daha çok gülerek iki büklüm oluyorduk. Sonunda ayakta durmakta bile zorlanır hale gelmiştik.

Bu basit ama paha biçilemez anıyı paylaşmak, bir anda bu arkadaşlığın benim için değerini hatırlamama sebep oldu. Harry'yle beraber gülerken gençliğin masumiyetini ve Fiona'yla paylaştığım, gamsız ve sınırsız kahkahaları özledim. "O şimdi nerede?" diye sordu Harry. Onun artık başka bir ülkede yaşadığını ve iletişimimizin koptuğunu anlattım. Hayatın devam ettiğinden bahsettim ve artık hayatımda daha yakın olduğum başka insanlar vardı. Arkadaşlığımızı etkileyen başka faktörler ve başka insanlar da olmuştu ama zevklerimizin farklılığı ve hayat tarzlarımızın birbirinden çok ayrı olması da önemliydi. Harry hayatta geri dönemeyeceğimiz konusunda bana katılıyordu fakat belki de hayat bir gün yeniden yollarımızın kesişmesini sağlayabilirdi. Hayattaki birçok döngüye şahit olmuş biri olarak bunun mümkün olduğunu söyledim. Ama ne olursa olsun fark etmezdi. Sahip olduğum anılar benim için çok değerliydi ve ona, bana öğrettiği şeyler ve bir zamanlar paylaştığımız dostluk için sessizce teşekkür ederek Fiona için her şeyin en iyisini diliyordum.

Arkadaşlıklarıma ait en iyi anılarımın birçoğu yürümekle, konuşmakla ve gülmekle ilgiliydi. Bundan sonraki birkaç haftada Harry'le diğer arkadaşlıklarıma dair anılarımın bir kısmını da paylaştım. Kendisi de yürümeyi çok seven biriydi ve o da zaman içinde yürüyüş yaptığı yerlere ve arkadaşlarıyla paylaştığı deneyimlere dair anılarından bazılarını benimle paylaştı. Harry'nin, birlikte yürüdüğü her grubu gülüşüyle aydınlataca-

ğını tahmin edebiliyordum. Bu düşünce gülümsememe sebep oldu ve bana neye güldüğümü sorduğunda bunu söylemekten büyük bir mutluluk duydum. Harry de yürüyüşlerde her zaman çok güldüklerini kabul etti.

Aslında ben de uzun bir yürüyüş için bir sonraki hafta Harry'nin yanından ayrılacaktım. Bu geziye katılmaya karar verdiğimde Harry'nin o zaman hâlâ hayatta olup olmayacağından emin değildim. Şehirden uzaklaşmayı iple çeksem de onu yalnız bırakacağım için biraz üzgündüm çünkü döndüğümde onun hâlâ burada olup olmayacağından emin değildim. Ama ne yapacağımı Harry'e söylediğimde tüm kalbiyle ve heyecanla bana hak verdi ve hayatta olsa da olmasa da ruhunun benim yanımda olacağını söyledi.

Yürüyüş medeniyetten çok uzak bir yerde, her yıl yapılıyor ve hep aynı gölde sona eriyordu. Fakat her seferinde göle dökülen ırmakların farklı bir kolu takip ediliyordu. Benim katıldığım yıl yürüyüş, bir nehrin kaynağına yakın birkaç çiftlikten başlıyordu. Büyük kısmı artık kuru bir dere yatağından ibaret olan bu ırmağı takip ederek göle ulaşacaktık.

Yürüyüşün konsepti katılımcılarına, daha önce antik uygarlıkların yürüdüğü bu yollarda yürürken dünyayla birlikte iyileşme fırsatı vermekti. Nehirler o zamanların otoyolları ya da en azından işlek caddeleri gibiydi. Kabileler, nehir boylarında yaşar ve onları izleyerek seyahat ederdi. Hepimiz Aborjinlerin dumanla temizlenme törenlerinden birine katıldık ve kabilenin yaşlılarından biri bizi kutsadıktan sonra altı gün boyunca yürüdük.

Hepimiz kendimizi iç ritmimize kaptırmıştık. Yaklaşık bir düzine kişiden oluşuyorduk. Bazılarımız gruplar halinde yürüyor ve yol boyunca sohbet ediyordu. Diğerleri, bu konuşmala-

ra arada bir eşlik ediyordu. Bazıları durup her şeyin fotoğrafını çekerken bazılarımız daha çok yalnız yürüyorduk. Her akşam aramızdan birkaç gönüllü çıkıp eşyalarımızın durduğu yük vagonunu getirdikten sonra kampımızı kurardık. Ardından huzurlu bir kamp ateşinin etrafında ortak akşam yemeğimiz hazırlanır ve yıldızlardan muhteşem bir battaniyenin altında güzel arkadaşlıklar kurulurdu.

Attığımız her adımla dünyayla bağlantımız güçleniyordu. Mola verdiğimizde insanlarla sohbet etmekten hoşlanıyordum fakat yürürken yalnız olmak daha çok hoşuma gidiyordu ve böylece tempomu da düşürmemiş oluyordum. Eskiden beri çok fazla yürüyüş yaptığım için doğal ritmim, ana grubun önüne geçmeme sebep oluyordu. Bu yürüyüşleri başlatmış olan bilge ve sevgi dolu bir ruh her zaman benim önümde, kendi ritmiyle yürüyordu.

Sadece yürüyerek tek başıma geçirdiğim zaman, kendi içimde yeniden netliğe ulaşmam için de harikaydı. Bu dönemde, ev bakıcılığı yapmaya uzun süre devam etmek istemediğimi fark ettim. İçimdeki bir şey, yeniden kendime ait bir mutfağa sahip olmayı düşünmeye başlamıştı. Bir zamanlar çok sevdiğim taşınma işi, artık beni çok yoruyordu. Yeni bir tohum ekilmişti ama bu büyük bir tantanayla değil, kendi içimde sessizce bir şeylerin değiştiğini kabul etmemle olmuştu. Huzurla yürümeye devam ettim.

Modern zamanlarda topraklar mülkiyet sebebiyle parçalara ayrılmış olduğu için bu kadar uzun yürüyüşler yapabilmek nadir bulunan bir fırsattı. Neyse ki bu meseleler önceden halledilmişti ve çiftlikten çiftliğe geçerek sorunsuzca ilerledik. Modern hayatın telaşesinde ayaklarımızın altındaki dünyanın farkında olmayı unutmak çok kolaydır. Elbette birçoğumuz durup doğanın güzelliğinin içimize işlemesine izin verdiğimizde dün-

yayla bir bağlantı hissederiz. Fakat hiç ara vermeden altı gün boyunca yürümek, daha önce gezegenimize karşı duyduğum büyük hayranlığa rağmen dünyayla özlediğimi fark etmediğim bir bağlantıyı hissetmeme sebep oldu.

Yol boyunca antik zamanlardan kalma oymalar keşfettik ve yüz yaşındaki muhteşem kırmızı okaliptüsler karşısında hayrete düştük. Karmaşık oymalar ve kanoların üzerine yapımlarında işlenmiş çentikler vardı. Bunlar geçmişte yaşamış ve artık kabileleri uzun zamandır kaybolmuş olan insanların kanıtlarıydı ve aynı anda hem yürek burkucu hem de ilham vericiydi. Belli yerlerdeki enerji de çok kuvvetliydi ve bunun neden iyileşme niyetli bir yürüyüş olduğunu anlıyordum.

Hepsinin ötesinde geçtiğimiz çiftlik arazilerinin çoğu bana büyüdüğüm yeri hatırlatıyordu. Koyun dışkısının kokusu aklıma bir sürü anının gelmesine sebep olmuştu ve kısa süreliğine de olsa yeniden bu kuru ve tozlu iklimde olmak çok hoşuma gitmişti. Attığım her adımda zindeliğim artıyordu yeniden öncelikli ulaşım biçimimin yürümek olduğu bir dünyaya dönmenin hayalini kurmaya başlamıştım. Bu bana modern hayatın tüm karmaşası ve acelesinden daha anlamlı geliyordu.

Bu günlerden birinde, grupla kısa süreliğine ayrı düştüğümde yüzebileceğim, serin bir gölet bulmak çok rahatlatıcı olmuştu. Üzerimdekileri çıkarıp temiz ve serinletici suda yüzmek, bedenimi olduğu kadar ruhumu da temizlemiş ve bana enerji vermişti. Doğayla aramdaki bağlantı sürekli güçlenirken bu haftanın her anı bir lütuf haline geliyordu.

Her gün sabah sekizden akşam beşe kadar sürekli yürüdüğümüz için manzara devamlı değişiyordu. Daha sonra kampımızı kuruyorduk. Yolumuza geçmişte burada yaşamış insanla-

rın izleri çıkmaya devam ediyordu. Daha önce nehre saplanmış olan bir araba, artık kuru nehir yatağının bir parçası haline gelmişti ve muhtemelen yüzyıldan uzun süredir orada duruyordu. Çatısı olmayan taştan bir kulübe, başka zamanlarda da nehir boyunca yaşayanlar olduğunu gösteriyordu. Ama en güzeli, o anda adımlarını takip ettiğimiz antik insanların oymalarını görüp ne kadar eşsiz bir tarih dersiyle kutsandığımızı fark etmekti.

Altı gün boyunca yürüyüp yaklaşık seksen kilometre yol kat ettikten sonra oldukça yorgun ama neşeliydik. Diğer yürüyüşçülere büyük bir üzüntüyle veda ettim ama yürüyüş bittiği için daha da büyük bir üzüntü duyuyordum. Ertesi gün, yürüyüş havasından çıkamadığım için kurumuş gölün etrafında tek başıma beş saat daha yürüdüm. Bundan birkaç gün sonra yürüyüşle aynı konseptte hazırlanmış küçük bir müzik festivali vardı. Birkaç gün de bunun için orada kaldıktan sonra tekrar Melbourne'a doğru yola çıktım.

Neyse ki Harry henüz aramızdan ayrılmamıştı ve onunla biraz daha vakit geçirme fırsatım oldu. Fakat yanında olmadığım on günde hastalık vücudunu iyice ele geçirmişti ve onu oldukça zayıflamış buldum. Bir zamanlar kaslı olan bacaklarındaki güç yok olmuştu ve eskiden kocaman olan yuvarlak yüzü artık sarkık ve zayıftı. Fakat o hâlâ harika bir adam olan Harry'di.

Brian'ın babasıyla ilgilenmek konusunda duyduğu umutsuz ihtiyaç korkunç derecede artmıştı. Artık çok daha kontrolcü olmuştu ve evden her akşamüstü en fazla bir saat uzaklaşıyordu. Ben gitmeden önce Harry'le o huzur saatlerinin keyfini çıkardığımız için şükrediyordum çünkü artık buna çok az fırsatımız oluyordu. Brian'ın takıntılı davranışlarına ek olarak Harry çok daha fazla uyumaya başlamıştı.

Fakat hayat her zamanki gibi beklenmedik bir hamle yaptı ve Brian bir sabah iş için şehir dışından çağırılınca istemeyerek de olsa bakım işini bana bırakmak zorunda kaldı. Neyse ki bu, Harry'nin en iyi anlarından birine denk geldi ama artık en iyi anı bile çok iyi değildi. Yine de en azından uyanıktı ve biraz konuşabiliyordu.

Onun isteğiyle yürüyüşten ve o sırada hissettiğim içgörülerden bahsettim. Bana diğer yürüyüşçüler hakkında da sorular sordu ve onların kendilerinde olumlu değişiklikler fark edip etmediklerini ya da benim böyle bir şeyi görüp görmediğimi öğrenmek istedi. Paylaşabileceğimiz çok fazla şey vardı.

"Peki bu hafta arkadaşların konusunda ne yapıyorsun, Bronnie?" diye sordu zayıflayan sesiyle. "Haftanın hangi bölümünü iyi arkadaşlarınla geçirmek için ayırdın? Ben bunu bilmek istiyorum." Bu ısrarı karşısında gülüp daha sonra arkadaşlarımla geçirebileceğim çok zamanım olduğunu söyledim. Ama o da benim arkadaşımdı ve o anda onunla geçirdiğim vaktin keyfini çıkarmak istiyordum.

"Bu yeterli değil, güzel kızım. Sen de diğer insanların yaptığı şeyi yapıyorsun. Belli ki şimdiye kadar kendine de zaman ayırman gerektiğini öğrenmişsin. Hayatında bir denge kur ve arkadaşlarına düzenli olarak zaman ayır. Bunu, onlar için olduğundan daha çok kendin için yap. Arkadaşlarımıza ihtiyacımız var." Harry yüzünde bir uyarı ifadesiyle bana ciddiyetle baktı. Ama bu ısrarının ardındaki şeyin sevgi olduğunu ikimiz de biliyorduk.

Harry haklıydı. Sürekli on iki saatlik vardiyalarda çalışıp onlarla daha sonra kaçırdığım zamanları telafi etmek yerine, arkadaşlarım için düzenli vakit ayırmayı başarmam gerekiyordu. Bu işi çok sevmeme ve zaman zaman müşterilerim ya da aileleriyle

çok eğlenceli anlar paylaşmama rağmen çok ciddi bir dünyada yaşıyordum. Ölmekte olan insanların ve üzgün ailelerinin yanında olmak ancak arkadaşların sağlayabileceği bir hafiflikle dengelenmeliydi. Hayatımda neşe eksikti ve ben, bunu ancak o zaman gerçekten kendi kendime söyleyebilmiştim.

"Haklısın, Harry" diyerek kabul ettim. Gülümseyip ona sarılmam için kollarını kaldırdı. Yatağa doğru eğildim ve gülümseyerek onu kucakladım.

"Mesele sadece arkadaşlarınla bağlantını koparmaman değil, sevgili kızım. Önemli olan aynı zamanda kendine onlarla birlikte olma hediyesini de vermen. Bunu anlıyorsun, değil mi?" diye sordu hem sözcükleri hem de gözlerini kullanarak.

İkna olmuş halde başımı sallayarak, "Evet Harry, anlıyorum" diye cevap verdim. Biraz dinlenmesi için onu yalnız bırakırken bana gösterdiği şey ve paylaştığımız dürüstlük için şükran duyuyordum.

Harry'e huzur içinde ölmek bahşedildi. Bundan birkaç gece sonra uykusunda aramızdan ayrıldı. Bana haber vermek için arayan kızı içtenlikle teşekkür etti. Ama ben ona Harry'nin de bana çok fazla şey verdiğini söyledim. Onu tanımak, benim için büyük bir zevkti.

Hâlâ, "Kendine arkadaşlarınla olmak için izin ver" diyen sesini duyabiliyorum. O gür kaşlı, kırmızı yüzlü ve kocaman gülüşlü adamın sözleri hâlâ yaşıyor.

BEŞİNCİ PİŞMANLIK:

Keşke Daha Mutlu Bir Hayat Yaşamak için Kendime İzin Verseydim

Global bir şirkette yöneticilik yapmış olan Rosemary, zamanının çok önünde bir kadındı. Kadınların bu tip rollerde görülmeye başlanmasından uzun zaman önce, kariyer basamaklarını tırmanmıştı. Fakat bundan önce toplumun beklentilerine göre yaşamış ve erken evlenmişti. Ne yazık ki evliliğinde fiziksel ve zihinsel istismara maruz kalmıştı. Bir keresinde neredeyse ölümcül bir dayak yedikten sonra evliliğini bitirmeye karar vermişti.

Bu, bir evliliği bitirmek için çok geçerli bir sebep olsa da o günlerde boşanmak hâlâ büyük bir skandal gibi görülüyordu. Yaşadığı kasabada iyi bilinen aile isminin itibarını korumak için Rosemary şehre taşınmış ve hayatına sıfırdan başlamıştı.

Hayat kalbini ve düşünce biçimini sertleştirmişti. Kendini meşrulaştırmak ve ailesinin onayını kazanmak için bulduğu yol, erkek egemen bir dünyada elde ettiği başarı olmuştu. Yeni bir ilişkiye başlama fikri bir daha aklından bile geçmemişti. Rosemary bunun yerine sarsılmaz bir kararlılık ve yüksek zekâsıyla basamakları hızla tırmanmış ve kendi eyaletinde yönetimin yüksek kademelerine ilerleyen ilk kadın olmuştu.

İnsanların ne yapması gerektiğini söylemeye alışkın olan Rosemary, göz korkutucu tavırlarının ona sağladığı gücü seviyordu. Bu, bakıcılarına karşı takındığı tavırlara da yansıyordu. Ben gelene kadar hiçbirinden memnun kalmayarak birçok bakıcı değiştirmişti. Benden bir bankacılık geçmişim olduğu için hoşlanmıştı çünkü bu ona aptal olmadığımı gösteriyordu. Bu düşünce biçimi, kesinlikle bende karşılığı olan bir şey değildi fakat ona herhangi bir şey kanıtlamam da gerekmiyordu, bu yüzden nasıl mutlu olacaksa öyle düşünmesine izin vermeye karar verdim. Ne de olsa seksenlerinde ve ölmek üzereydi. Daha sonra Rosemary öncelikli bakıcısının ben olmam konusunda ısrar etmişti.

Sabahları, Rosemary'nin huysuzluğu ve emreden tavırlarıyla günün en kötü saatleriydi. Artık daha güçlü bir benlik duygum olduğu için bunu bir noktaya kadar hoş görebiliyordum ama bunun bir sınırı olması gerektiğini de biliyordum. Bir gün Rosemary'nin ruh hali iyice huysuzlaşıp sözleri kişiselleşince onu kesin bir dille uyardım. Bana karşı daha nazik olmazsa gidecektim. Bunun üzerine yatağının yanında oturarak çığlık çığlığa gitmemi, evini terk etmemi söyledi ve daha öncekinden daha da kötü sözler etmeye başladı.

O bana bağırırken gidip yatakta onun yanına oturdum. Rosemary kapıyı göstererek, "Git o zaman! Hiç durma!" diye bağırmaya devam ediyordu. Orada öylece oturup ona sevgimi gönderdim ve öfke patlamasının sona ermesini bekledim. Ar-

dından bir süre sessiz kaldık. Bir dakika kadar hiçbir şey söylemeden birbirimize yaslanacak kadar yakın oturup bekledik. "Bitti mi?" diye sordum kibarca gülümseyerek.

"Şimdilik" diye söylendi. Ben başımı sallayıp sustum. Sessizlik devam etti. Sonunda kolumu ona sarıp yanağından öptüm ve mutfağa gidip birkaç dakika sonra elimde bir demlik çayla geri döndüm. Rosemary hâlâ aynı pozisyonda oturuyor ve kaybolmuş, küçük bir kız çocuğu gibi görünüyordu.

Yataktan kalkmasına yardım ettim ve birlikte odasının diğer yanındaki koltuğa doğru ilerledik. Çay, koltuğun yanındaki sehpada onu bekliyordu. Rosemary, ben dizlerine sıcak bir battaniye örterken gülümseyerek oturdu. Sonra ben de oturdum. "Çok yalnızım ve korkuyorum. Lütfen beni bırakma" dedi. "Senin yanında kendimi güvende hissediyorum."

"Bir yere gittiğim yok. Her şey yolunda. Bana saygılı davrandığın sürece yanında olacağım" dedim içtenlikle.

Rosemary sevilmeye ihtiyaç duyan küçük bir kız gibi gülümsedi. "O halde kal lütfen. Kalmanı istiyorum." Başımı sallayarak onu tekrar yanağından öptüm ve bu onun kocaman gülümsemesini sağladı.

Bundan sonra aramızdaki ilişki hemen iyiye gitmeye başladı. Rosemary geçmişi hakkında konuşuyordu ve bu, onu ve onun hep insanları kendisinden nasıl uzaklaştırdığını daha iyi anlamama yardımcı oluyordu. Bu davranış kalıbına uzun süre ben de sahip olduğum ve bundan kurtulmanın faydalarını çok iyi bildiğim için ona insanları hayatına dâhil etmek için asla çok geç olmadığını anlattım. Rosemary, bunu nasıl yapacağını bilmediğini söyledi fakat daha kibar biri olmayı denemek istiyordu.

Hastalığı oldukça yavaş ilerliyordu fakat her gün bu konuda yeni işaretler görülüyordu. En önemlisi de sürekli artan halsizli-

ğiydi. Başlangıçta bu oldukça yavaş bir değişimdi ve görebildiğim kadarıyla Rosemary hâlâ zaman zaman durumunu inkâr ediyordu. Bana tüm kitaplarını düzenletiyor, tüm yatırım portföylerini gözden geçiriyor ve buna benzer konularda detaylı konuşmalar yapıyordu. Hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğini bilerek bunları sakince dinliyordum. Rosemary, yeterli enerjiyi bulduğunda hepsine başlamak için nasıl birkaç saatini benimle geçireceğini anlatıyordu. İnsanların, enerjileri her gün biraz daha düşerken geleceğe dair planlar yapmaya devam ettiğini daha önce de görmüştüm.

Onun için kasaba civarında randevular almam konusunda da ısrarcıydı. Ayrıca bunu tüm konuşmayı dinleyebilmek, her an lafa karışabilmek ve bütün olayı kontrol edebilmek için yatak odasındaki telefondan yapmamı istiyordu. Sonra tüm bu randevuları tek tek ileri bir tarihe ertelerdim çünkü hiçbirini iptal etmeme izin vermezdi. Rosemary'nin kontrolcü bir kişiliği olduğu su götürmez bir gerçekti. Onun için bazı gereksiz işleri yapmak benim için sorun olmasa da daha önce evin her metrekaresinde karış karış aradığımız şeyleri bir kez daha arayarak zaman ve enerji kaybetmek gibi bazı şeyleri yapmayı kesin bir dille reddediyordum.

Her geçen gün Rosemary'nin duygusal duvarlarının biraz daha eridiğini ve birbirimize daha da yaklaştığımızı görüyordum. Akrabaları, uzakta yaşamalarına rağmen ona düzenli olarak telefon ediyorlardı. Sık sık ziyaretine gelen epeyce arkadaşı ve eski iş arkadaşı vardı. Fakat çoğunlukla birlikte keyfini çıkardığımız çok hoş bir bahçesi olan, sakin bir evde yaşıyorduk. Bir akşamüstü, ben birkaç parça çarşafı toplarken o beni yakınımdaki tekerlekli sandalyesinden izliyordu ve birdenbire mırıldanmayı kesmemi söyledi. "Sürekli mutlu olmandan ve sürekli şarkılar mırıldanmandan nefret ediyorum" dedi umutsuzca. Yaptığım işi bitirdim, çarşaf dolabının kapağını kapattım ve ona dönüp eğle-

nerek baktım. "Ama bu doğru. Sürekli şarkı mırıldanıyorsun ve sürekli mutlusun. Keşke sen de bazen mutsuz olsaydın."

Bu Rosemary için o kadar tipik bir bakış açısıydı ki hiç şaşırmadım. Her zaman mutlu filan değildim fakat mutlu olduğumda bu ona üzerinde homurdanabileceği bir şey vermiş oluyordu. Ona sözlü olarak tepki vermek yerine baktım, parmaklarımın ucuna yükselip balerin selamı verdim, dilimi çıkardım ve gülerek odadan çıktım. Beni bunun için seviyordu ve kısa süre sonra tekrar odaya döndüğümde bana asi ve kabullenmiş bir gülümsemeyle baktı. Bundan sonra hiçbir zaman benim olumlu tavırlarımı bu şekilde eleştirmedi.

Bundan kısa süre sonra Rosemary bir sabah bana, "Neden mutlusun?" diye sordu. "Yani, sadece bugün değil; genel olarak. Neden mutlusun?" Bu soru karşısında gülümseyip bana böyle bir sorunun sorulabilmesi için kendi içimde ne kadar yol almam gerektiğini düşündüm. Rosemary'e baktığım dönemde kendi hayatımda nelerle uğraştığımı düşündüğümde bu oldukça keskin bir soru haline geliyordu.

"Çünkü mutluluk bir seçimdir Rosemary ve ben her gün bunu seçmeye çalışıyorum. Bazı günler yapamıyorum. Senin gibi benim de zor bir hayatım oldu, seninkinden farklıydı ama yine de zordu. Ama yanlış giden şeylerle mücadele etmek ve bunu ne kadar zor başardığıma odaklanmak yerine her gün bana verilen hediyeleri görmeye ve içinde olduğum anın elimden geldiğince keyfini çıkarmaya çalışıyorum" dedim ona dürüstçe. "Neye odaklanacağımızı seçme özgürlüğüne sahibiz. Ben olumlu şeyleri seçmeye çalışıyorum; mesela seni tanımış olmak, sevdiğim işi yapıyor olmak, satış hedeflerini tutturmak gibi bir baskı altında olmamak gibi ve her gün yaşadığım ve sağlıklı olduğum için şükrediyorum." Rosemary, bana yoğun bir ifadeyle bakıp söylediklerimi hazmederken gülümsedi.

Onun bilmediği şey, onun bakımını üstlendiğim sırada bir yandan kendi hastalığımla uğraşmakta olduğumdu. Kısa süre önce ufak bir ameliyat geçirmiştim. Doktorum beni arayıp hemen daha büyük bir ameliyat yapılmasını gerektirebilecek şüpheler olduğundan bahsetmişti. Ben de ona, bu konuyu düşüneceğimi söylemiştim. "Bunun düşünülecek bir tarafı yok" demişti keskin bir tavırla. "Bu ameliyatı olmak zorundasın, yoksa bir yıl içinde ölebilirsin." Ona tekrar bunu düşüneceğimi söyledim. O zamana kadar vücudum aracılığıyla birçok ders almıştım ve geçmişinizin depolandığı yer bedenimiz olduğu için bu hiç şaşırtıcı değildi. Yaşadığımız tüm mutluluklar ve acılar, bir şekilde vücudumuzda kendilerini gösterirler. Daha önce birçok acı verici duyguyu serbest bırakarak kendimi küçük rahatsızlıklardan kurtarmıştım ve şimdi de iyileşme konusunda bana çok büyük bir hediye verildiğine karar vermiştim. Hastalığıma bu bakış açısıyla yaklaşacaktım.

Kendi korkumla baş etmem yeterince zor olduğu için bu durumdan sadece bir-iki kişiye bahsetmiştim. Bunu atlatmak ve istediğim şeye, yani sağlığa odaklanmak için bütün gücüme ihtiyacım vardı. Bu yüzden diğer insanların fikirlerini ya da korkularını da taşımak gibi bir riske giremezdim. Bunların kaynağı sevgi olsa da bu iyileşme yolculuğunda hiç kimsenin korkusu için bir milim bile yer yoktu. Kendimi duygusal olarak ifade edebilecek cesarete sahip olmam ve çok derinlerdeki bazı şeyleri serbest bırakabilmem daha da önemli hale gelmişti ve bir süre işler pek de iyi gitmemişti. Geçmişin derinliklerinden gelen birçok şey su yüzüne çıkmıştı.

Bir noktada bu mücadele öyle zor ve duygusal olarak acı verici hale geldi ki ölüm fikrini kabullenmeye ve hastalığın gelip beni almasını istemeye başladım. Tüm hayatımı ciddi biçimde gözden geçirip tüm çabalarıma rağmen yaşlanamadan, bu has-

talık yüzünden ölebileceğimi kabul ettikten sonra büyük bir huzur buldum. Zaten inanılmaz bir hayat yaşadığımı ve yüreğimi onurlandıracak cesarete sahip olduğumu fark etmem, ölümle yüzleşmeme ve her iki sonucu da kabul etmeme olanak sağladı. Bu kabullenişin ardından gelen huzur çok güzeldi.

Her zamanki meditasyon çalışmalarıma devam etmenin yanı sıra iyileşme üzerine birçok kitap ve gözünde canlandırma tekniğiyle çalıştım ve bunlara ek olarak özgür kalmak isteyen birçok duyguyu serbest bıraktım. İçimde bir sürü değişim olmaya başladı. Zaman içinde en kötü kısmını atlattığımı hissetmeye başladım ve artık iyileşme yolundaydım.

Sarmaşıklarla kaplı, yüksek bir çitin ardına saklanmış harika bir yazlık evin ev bakıcılığını yapma teklifi almıştım. Ev oldukça hareketli bir mahalledeydi fakat neredeyse görünmez haldeydi ve bu çok hoşuma gitmişti. Ayrıca uzun ve güzel bir banyo benim için hep bir hayat kurtarıcı olmuştu ve bu evin devasa bir banyosu vardı. Bu kadar hoş bir ortama sahip olunca daha önce de defalarca yaptığım bir meyve suyu diyetine girmeye ve birkaç günlük bir sessizlik ve meditasyon dönemi geçirmeye karar verdim.

Vücudum her zaman duygularımın hangi noktada olduğunu gösteren harika bir işaretçi olmuştu. Küçük bir hastalık kendini gösterdiğinde bundan önceki günler ya da haftalarda düşüncelerimin ya da eylemlerimin nerelerde olduğunu fark edebiliyordum. Sonuç olarak zaman içinde vücudum çok net ve dürüst bir iletişim kanalı haline geldi ve ben de her zaman elimden geldiğince onun söylediklerini dinlemeye en doğru iyileşme yöntemlerini bulmaya çalışmaya başladım. Müşterilerim ya da arkadaşlarım sık sık bu konuda herhangi bir şey yapmadan uzun süre önce vücutlarında bir sorun olduğunu bildiklerini kabul ederlerdi. Fakat sağlığı kaybettiğimizde hayat

kalitemizin ne kadar düştüğünü gördüğüm için vücudumun bana gönderdiği tüm sinyallere elimden geldiğince çabuk ve olabildiğince iyi tepki vermem gerektiğini öğrenmiştim. Sağlık bize muhteşem bir özgürlük sunuyordu ve genellikle bunu bir kez kaybettiğimizde geri dönüşü olmuyordu.

O evde kalırken yeni aldığım bir kitaptan öğrendiğim bir meditasyonu uygulamaya başladım. Gerçi bu noktaya gelmek için birçok aşamadan geçmiştim ve zaten yapmam gereken bir sürü şey olmuştu. Bu kitap, hücrelerimizin zekâsını ve nasıl birlikte çalıştıklarını inceliyor ve hastalığı vücuttan atmak için onlardan nasıl yardım isteneceğine dair rehberlik ediyordu. Bahsi geçen, hücre seviyesinde bir iyileşmeydi. Sabahın ortalarına doğru meditasyon yastığıma oturup kendi içimde derin ve huzurlu bir yere gittim. Kitaptaki gözünde canlandırma ve dilekte bulunma metotlarını uygulayarak hücrelerimden beni eğer hâlâ kaldıysa hastalığın geri kalan kısmından özgürleştirmelerini istedim.

Bundan sonra hatırladığım ilk şey, koşarak tuvalete gittiğim ve büyük bir şiddetle kustuğumdu. Bu his vücudumun en derin parçalarından geliyordu ve çok uzun süre kusmaya devam ettim, ta ki içimde kesinlikle hiçbir şey kalmadığını hissedene kadar. Tamamen güçsüz düşmüş halde yerde oturup tuvalete doğru eğilirken, hâlâ bir şey kalıp kalmadığını anlamak için başım dönerek bekledim. Dahası vardı, hatta çok daha fazlası vardı ama en sonunda hepsi bitti. Harcadığım çabadan bitkin düştüğüm için ayağa kalkarken küvetin kenarından destek almam gerekti. Midem sürekli kasılmaktan acıyordu. Yavaşça meditasyon yaptığım odaya dönüp yerdeki yumuşak halının üzerine uzandım, üzerime büyük bir battaniye aldım, fetüs pozisyonuna geçtim ve altı saat boyunca deliksiz uyudum.

Akşamüstünün soluk ışıkları odaya dolmuştu ve yeni başlayan akşam serinliği beni nazikçe uyandırdı. Orada, o sıcak

battaniyenin altında yatıp içeri dolan akşam ışıklarını izlerken kendimi yeni bir yaşama uyanmış gibi hissediyordum. Bana verilen bu rehberlik ve beni bu iyileşme noktasına getiren cesaret için dua ederek kendi kendime gülümsedim. Vücudum hâlâ o gün yaşadıklarım yüzünden biraz zayıftı. Fakat o akşam biraz daha hareket edebilir hale geldiğimde büyük bir neşe beni ele geçirdi. Ağır diyetimden sonra hafif bir akşam yemeği hazırlarken yüzüm mutluluktan acıyordu. Bu iş bitmişti.

Vücudum iyileşmişti ve o zamandan beri hastalığın hiçbir belirtisi ortaya çıkmadı. Herkesin kendisi için seçtiği iyileşme yöntemlerine, ki bunlar arasında ameliyat, doğal terapiler, Doğu gelenekleri ya da Batı'nın ilaçları olabilir, saygı duyuyorum fakat ben kendim için doğru yöntemi seçmiştim. Bu zamanı atlatmak için o ana kadar öğrendiğim her şeyi kullanmam gerekmişti ama bunu başarmıştım.

Fakat bu hikâyeyi müşterilerimle paylaşmak bana hiçbir zaman doğru gelmedi çünkü benim kullandığım metotlar benim yaşam deneyimlerim aracılığıyla edindiğim yaklaşık kırk yıllık bir hazırlık sürecini ve aylar süren bir iyileşme dönemini gerektiriyordu. Onlara boş umutlar vermem hiç hoş olmazdı. Bu insanlarla tanıştığımda her biri, hem hastalıklarının hem de hayatlarının sonuna epeyce yaklaşmış oluyordu.

Bu deneyim sayesinde bana verilmiş bir hediye olan hayatımın kıymetini daha çok bilmeye başladım ve mutluluğu seçmenin her gün yapılması ve düşünce biçimim için yeni bir alışkanlık haline getirilmesi gereken bir şey olduğunu öğrendim. Elbette mutlu olamadığım günler oluyordu ama sanırım bunu kabul etmek de daha huzurlu biri olmamı sağlıyordu. Zor günlerin kendi hediyelerini getireceklerini ve sonunda geçeceklerini, mutluluğun diğer yanda beni beklemekte olduğunu bilmek, o günleri kabullenmemi kolaylaştırıyordu. Fakat elimden geldiği sürece bi-

linçli olarak mutluluğa ve bana bahşedilen lütuflara odaklanmak kesinlikle içimde olumlu değişikliklere sebep oluyordu.

Yani Rosemary bana neden hep mutlu olduğumu ve şarkılar mırıldandığımı sorduğunda bunun sebebi, kendi çabamla bir mucize gerçekleştirmiş olmam ve bu yüzden kendimi çok güçlenmiş ve kutsanmış hissetmemdi.

Rosemary de mutlu olmak istiyordu, bunu bana o günün ilerleyen saatlerinde söyledi fakat bunu nasıl yapacağını bilmiyordu. "Şey, yarım saat boyunca mutluymuşsun gibi davran. Belki de bu gerçekten hoşuna gider ve gerçekten mutlu olursun. Fiziksel olarak gülümsemek duygularını da değiştirir, Rosemary. Yani seni yarım saat boyunca somurtmamaya, yakınmamaya ya da olumsuz hiçbir şey söylememeye davet ediyorum. Bunun yerine güzel şeyler söyle, gerekiyorsa dikkatini bahçeye odakla ve gülümsemeyi unutma" diyerek onu yönlendirdim. Rosemary'e onun geçmişini bilmediğimi hatırlatmam, o anda nasıl biri olmak istiyorsa olmasına olanak sağlıyordu. Bazen mutlu olmak için bilinçli bir çaba harcamamız gerekiyordu.

"Biliyor musun sanırım ben hiçbir zaman mutlu olmayı hak ettiğime inanmadım. Evliliğimin sona ermesi ailemin ismine ve itibarına çok zarar verdi. Nasıl mutlu olabilirdim ki?" diye sorarken sesindeki içtenlik yüreğimi burktu.

"Mutlu olmak için kendine izin vermelisin. Sen harika bir kadınsın ve mutluluğu tanımayı hak ediyorsun. Kendine izin ver ve mutlu olmayı seç." Rosemary'nin önündeki engeller, bir zamanlar bana da ayak bağı oldukları için onu çok iyi anlıyordum. Ailesinin fikirlerinin ya da itibarının ancak o izin verirse onu yıpratabileceğini hatırlatarak havayı birkaç espriyle yumuşattım ve mutluluğun akmasına yardımcı oldum.

Başlangıçta biraz tereddüt etse de Rosemary kendine mutlu olma izni vermeye başladı. Her gün savunma duvarlarını biraz daha indiriyor, sık sık gülümsüyordu ve bu zamanla gerçek kahkahalara dönüştü. Bazen eski ruh haline geri dönüp bana bir şeyi yapmamı sert bir sesle emrettiğinde sadece ona gülüp, "Hiç sanmıyorum!" diyordum. O da daha da kabalaşmak yerine gülüp aynı şeyi sorun çıkarmadan yapacağım, daha nazik bir dille istiyordu.

Fakat sağlığı her gün kötüye gidiyordu ve artık kendisi de bunu fark etmeye başlamıştı. Hâlâ kitaplarını nasıl yerleştirmem gerektiğini bana göstermekten bahsediyorsa da artık konuşmaya cesaret verici bir tavırla dâhil olmadığımda o kadar şaşırmış görünmüyordu. Rosemary'nin yatak dışında geçirdiği zaman da giderek azalıyordu. Artık onu banyoya götürmem hem onun sağlığını hem de benim sırtımı çok fazla tehlikeye atmaya başladığı için yatakta yıkanmayı kabul etmişti.

Ev işleriyle uğraşarak evin diğer kısımlarında çok fazla zaman geçirdiğimde, ona eşlik etmem için beni yanına çağırırdı. Rosemary artık odasına koyulan bir hastane yatağında yattığı için kendi yatağı boş duruyordu. Yataktan kalmak için bize hiç yardımcı olamadığı için hastane yatağı bir gereklilik haline gelmişti. Hastane yatağındaki hidrolik kaldıraçlar benim ya da gece bakıcısının sırtını mahvetmeden Rosemary'yi oturtabilmemizi sağlıyordu. Ona eşlik etmek dışında yapacak bir işim olmadığından sohbet ederken onun eski yatağına uzanırdım. Rosemary en çok yan yattığında rahat ediyordu çünkü bu daha az efor sarf etmesini gerektiriyordu. Bu benim için de çok daha rahattı.

Kısa süre sonra ikimiz de öğlen uykusu uyuma alışkanlığı geliştirdik. Günün o saatlerinde evin bulunduğu sokak çok huzurlu olurdu ve Rosemary'nin bir şeye ihtiyacı olursa ben hemen yanındaydım. Battaniyenin altına yerleşip iyi bir uyku

çekerdim. Uyandığımızda birbirimize rüyalarımızı anlatırdık ve benim yapmam gereken işlerin vakti gelene kadar orada uzanıp konuşmaya devam ederdik. Bu dönem ikimiz için de çok özel ve şefkatli zamanlardı.

Bir akşamüstü ikimiz de uzanmış konuşurken Rosemary bana ölümün, gerçekten de ölüm anının nasıl bir şey olduğunu sordu. Bunu soran başka müşterilerim de olmuştu. Sanırım bu, hamile kadınların diğer kadınlara doğumun nasıl bir şey olduğunu sorması gibi, konu hakkında deneyimli birinden bilgi alma isteğiyle ilgiliydi. Ya da insanların, gezginlere bir ülkenin nasıl bir yer olduğunu sorması gibi. Ama söz konusu ölüm olduğunda ölmek üzere olan biri, ölmüş birine bunun neye benzediğini soramazdı çünkü onlar artık bize bunu anlatabilecekleri bir yerde olmazlardı. Bu yüzden müşterilerim bana sık sık, bu konudaki fikirlerim ve deneyimlerim hakkında sorular sorarlardı. Onlara her zaman gülümseyerek aramızdan ayrılan Stella'dan bahsederdim. Ayrıca şahit olduğum büyük değişimleri de paylaşırdım. Stella'nın öyküsü her zaman onlara huzur verirdi, tıpkı benim orada olduğum zamanlarda huzur duyduğum gibi.

Modern toplumlarda ölmekte olan ya da hasta olanların ruhsal ve duygusal iyiliği konusundaki tedavilere çok az vurgu yapılıyor. Ölmekte olan insanlar, hayatın bu yönlerini kucaklayan bir merkezde olacak kadar şanslı olmadıkları sürece genellikle bu tip şeyler konusunda merak içinde kalıyorlar. Bu onların hem çok korkmalarına hem de kendilerini soyutlamalarına sebep oluyor. Modern toplumda fiziksel sağlığı tedavi etmekle, ruhsal ve duygusal sağlıkla aralarında bir bağlantı olduğunu fark etmek arasında bile büyük bir uçurum var. Bu ihtiyaçlar birleştirilip bir insanın yolculuğunun tüm yönleri tedavi edilirse, ölmekte olan kişi son haftalarına ya da son günlerine gelmeden kendi içindeki birçok şeyle barışabilir.

Bu alan, ölümü toplumun gözünden saklayarak yaptığımız hatanın en belirgin hale geldiği yerlerden biridir. Ölmekte olan insanların bir sürü sorusu olur ve bunlar, hepimiz gibi bir gün öleceklerini düşünmüş olsalar hayatlarında çok daha önce sormuş olacakları sorulardır. Çok daha derin meseleler hakkındaki bu sorular ne kadar erken sorulursa insanlar kendi cevaplarını ve iç huzurlarını o kadar çabuk bulurlar. O zaman yaklaşmakta olan ölümlerini, genellikle olduğu gibi büyük bir korku ve terör hissiyle inkâr etmek zorunda kalmazlar.

Gerçi bir süre sonra Rosemary yaklaşmakta olan ölümünü artık inkâr etmemeye başladı. Bazen bir süre yalnız kalmak istiyor ve, "Üzerinde düşüneceğim çok fazla şey var" diyordu.

Bir akşam tekrar odasına döndüğümde bana şöyle dedi: "Keşke daha mutlu bir hayat yaşamak için kendime izin verseydim. Ne kadar da zavallı bir insanmışım. Ama bunu hak ettiğimi düşünmüyordum. Fakat hak ediyorum. Artık bunu biliyorum. Bu sabah seninle gülerken mutlu olmanın suçluluk duyulacak hiçbir tarafı olmadığını fark ettim." O konuşmaya devam ederken yatağın yanına oturarak dinledim.

"Bu gerçekten de kendi seçimimiz, değil mi? Hak etmediğimizi düşündüğümüz ya da başkalarının fikirlerinin, kişiliğimizin parçası haline gelmesine izin verdiğimiz için kendimizi mutlu olmaktan alıkoyabiliriz. Ama bu, bizim kim olduğumuzu belirlemez, değil mi? Biz, kendimize izin verdiğimiz her şey olabiliriz. Tanrım, bunu neden daha önce anlamadım ki? Ne büyük bir kayıp!"

Sevgiyle ona bakıp gülümsedim. "Ben de bunları yaşadım, Rosemary. Ama kendine karşı nazik ve şefkatli olmak en sağlıklısıdır. Ne olursa olsun, bunu şimdi anladın ve artık hayatında biraz olsun mutluluk var. Birlikte çok güzel vakit geçirdik." Bir-

likte güldüğümüz şeyleri hatırladığımızda Rosemary kıkırdayarak bana hak verdi ve kendini yine mutlu bir ruh halinde buldu.

"Bugünlerde dönüştüğüm kişiyi sevmeye başlıyorum, Bronnie; yani bu daha hafif tarafımı." Gülümseyerek benim de bu tarafını daha çok sevdiğimi söyledim. "Ah, gerçekten çok serttim, değil mi?" diyerek kıkırdadı, birlikte geçirdiğimiz ilk haftaları hatırlayarak.

Gerçi paylaştığımız tek şey kahkahalarımız değildi. Onu neyin beklediğini bilerek el ele tutuştuğumuz, birlikte ağladığımız üzgün ve hassas anlar da paylaşmıştık. Ama en azından Rosemary son aylarında biraz olsun mutlu olmuştu. Muhteşem bir gülümsemesi vardı. Hâlâ gözümün önündedir.

Yaşadığı son günün akşamüstünde zatürre vücudunu ele geçirdi ve boğazı balgamla doldu. Birkaç akrabası ve yakın arkadaşı yanına gelebilmişti. Aramızdan ayrılışı, gördüğüm en yumuşak geçiş olmasa da inanılmaz derecede kısa sürdü. Bu harika kadın artık başka bir yerdeydi.

O akşamüstü sosyal hizmetlerin hemşiresinin geldiği gündü ve on dakika sonra eve varmıştı. Rosemary'nin akrabaları ve arkadaşları mutfakta sohbet ederken hemşireyle ben Rosemary'i temizleyip ona yeni bir gecelik giydirdik. Hemşire onu ilk kez görüyordu ve birlikte vücuduyla ilgilenirken bana nasıl biri olduğunu sordu.

Sevgili arkadaşımın huzurlu ve artık sonsuza dek uyuyacak olan yüzüne bakarak gülümsedim. Yan yana yataklarda uzanarak geçirdiğimiz akşamüstlerinin anıları bir anda aklıma üşüştü. Rosemary'nin güldüğü, öpmem için yanağını uzattığı anlar da gözümün önünden geçti.

"Mutluydu" dedim gerçeği söyleyerek. "Evet. O mutlu bir kadındı."

Mutluluk Şu Andadır

Tüm müşterilerim arasında kesinlikle en filozof olanı Cath'ti. Onun her konuda bir fikri vardı. Ama bunlar, körlemesine ortaya attığı değil; bilgiden doğan bir fikirlerdi. Bilgi ve felsefeye duyduğu büyük sevgi sayesinde elli bir yıllık yaşamında çok büyük bir birikim elde etmişti. Cath hâlâ doğduğu evde yaşıyordu. "Annem de burada doğdu ve burada öldü. Ben de aynısını yapacağım" diyordu kararlılıkla.

Ayrıca banyo yapmayı da çok seviyordu, bu yüzden ilk birkaç ay yaptığımız konuşmaların en güzelleri genellikle o banyo yapar, ben de yanındaki taburede otururken gerçekleşmişti. Ben de iyi bir banyoyu çok sevdiğim için Cath'in küvetin tadını olabildiğince uzun süre çıkarmasını sağlamaya çalışırdım. Fakat kısa süre sonra güçten düşecek ve benim yardımımla bile küvete girmeyi ya da oradan çıkmayı başa-

ramayacak hale gelecekti. Ayrıca kayıp düşmesi de büyük bir riskti.

Bu banyonun yaptığı son banyo olduğunu anladığında Cath ağlamaya başladı. Gözyaşları, etrafındaki suya damlıyordu. "Her şey tek tek gidiyor. Şimdi de banyo" dedi gözyaşları içinde. "Sonra yürüyemeyeceğim. Sonra ayakta bile duramayacağım ve en sonunda, ben, her şeyim gitmiş olacak. Her şey gidiyor. Hayatım çözülüp gidiyor." Ağlayışı, kısa süre sonra dürüst ve sınırlandırılmamış iç çekişlere dönüştü. Bir yandan onun için üzülüyordum ve neredeyse benim de gözyaşlarım akmaya başlayacaktı fakat bir yandan duygularını bu kadar büyük bir dürüstlükle serbest bırakabilen birini görmek güzeldi.

Cath ruhunun derinliklerinden gelen gözyaşlarıyla uzun süre ağladı. Artık dökecek gözyaşı kalmamış gibi görünmeye başladığındaysa ağlamaktan bitkin düşmüş halde banyoda sessizce otururak suyun üstüne şekiller çizmeye başladı. Daha sonra her iç çekişi daha da derinlerden gelerek ve gitgide ilkelleşerek tekrar ağlamaya başladı. O ana kadar yaşadığı her üzücü anı için, kaybettiği tüm insanlar için ve en fazla da aramızdan ayrılarak kaybedeceği şeyler için ağladı. Ama Cath özellikle kendisi için ağlıyordu.

Ne zaman yanından ayrılıp ona biraz mahremiyet sağlamaya çalışsam başını sallayıp benden yanında kalmamı istedi. Ben de sandalyeye oturup ona sevgimi gönderdim ve o ağlarken yanında oldum. Bu yürek parçalayıcı gözyaşları çok derin bir yerden geldiğini bildiğim için aynı zamanda sağlıklıydı.

Bir yarım saat daha geçtikten sonra su ısısını kaybetmeye başlayınca banyoya biraz daha su eklemeyi teklif ettim. Cath başını salladı. "Hayır, önemli değil. Zamanı geldi" dedi ve küvetin tıpasını çekip çıkmasına yardım etmem için bana baktı.

Bundan kısa bir süre sonra onu açık mavi sabahlığına sarıp ateş kırmızısı terliklerini giydirip tekerlekli sandalyesinde güneşe çıkardığımda huzurlu görünüyordu.

"Şu kuşu dinle" dedi gülümseyerek. İkimiz de kuşun şarkısının keyfini çıkararak sessizce oturduk. Eşinin, sokağın biraz ilerisindeki ağaçtan ona cevap verdiğini duyduğumuzda gülümsememiz daha da genişledi. "Benim için artık her gün bir hediye, anlıyor musun? Aslında her zaman her gün bir hediyeydi ama ben ancak şimdi her günün bize sunduğu muazzam güzelliği görecek kadar yavaşladım. Çok fazla şeyin hep bizimle olacağını düşünüyoruz. Dinle." Yakınlardaki birkaç ağaçtan farklı şarkılar yükseliyordu.

Cath şükretmenin ne kadar büyük bir güç olduğunu fark ettiğini söyledi. Hayattan her zaman daha fazlasını istemek çok kolaydı ve bu bir noktaya kadar sorun da değildi çünkü varlığımızı genişletmek, hayal kurmanın ve büyümenin bir parçasıydı. Fakat hiçbir zaman istediğimiz her şeyi elde edemeyeceğimiz ve sürekli büyümeye devam edeceğimiz için o anda sahip olduğumuz şeylere şükretmek hepsinden önemliydi. Cath insan ister yirmilerine, ister altmışlarına, ister seksenlerine kadar yaşasın hayatın çok hızlı geçtiğini söylüyordu. Çok haklıydı. Her gün kendi başına bir hediye ve lütuftur. Zaten sahip olabileceğimiz tek şey de şu an içinde olduğumuz zamandır.

Son yirmi yıldır her günün sonunda şükrettiğim şeyleri yazdığım bir şükür günlüğü tutuyordum. Genellikle şükrettiğim bir sürü şey olurdu. Fakat bazen, özellikle de karanlık zamanlarda, oraya yazacak bir şeyler bulmakta zorlanırdım. Duygusal yorgunluk beni o kadar tüketirdi ki şükredecek bir şey bulmanın bile gayret gerektirdiği bir noktaya gelirdim. Fakat bu konuda her zaman ısrarcı davrandım. O zamanlarda bile temiz

su, uyuyabileceğim bir yer, karnımdaki yiyecek, bir yabancının bana gülümsemesi ya da bir kuşun şakıması gibi şükredecek bir şeyler bulmayı başarırdım.

Ama Cath'a açıkladığım gibi her akşam yazıya dökerek bir şeyler için şükretsem de şükretmeyi alışkanlık haline getirmek için hâlâ yapmam gereken çalışmalar vardı. En hafif ifadeyle bana verilen her hediye için sessizce bir şükür duası etmeyi yeni bir alışkanlık haline getirmem gerekiyordu.

Doğa her zaman anında şükredebildiğim bir şey olmuştu. Ona verdiğim örneklerden biri, yumuşak bir rüzgâr yüzümü yalayıp geçtiğinde bunu hissedebilmek için dışarıda olabilecek kadar sağlıklı olduğuma şükrettiğimdi. Fakat yolda karşıma çıkan diğer şeyler için de daha çok şükredebilmek istiyordum. Günlüğüme yazmak beni daha büyük bir şükür seviyesine taşıdıysa da şükretmeyi hayatımın günlük olayları içine taşıyan şey, daha çok şimdiki zamanda yaşamak konusundaki başarım olmuştu. Hayatın her saatinde teşekkür edebilecek bir şeyler bulabiliyordum ve alışkanlığımın artık oluştuğuna karar verdim.

"Önüne çıkan şeylere böyle şükran duyuyorsan eminim birçok lütufla da karşılaşmışsındır" diye sorguladı Cath.

"İzin verdiğim zaman Cath, kendi değerimi hatırlayıp akışa izin verdiğim zaman, evet. Hayatımda kesinlikle çok büyük lütuflarla karşılaştım. Bazen sadece kendi kendime kapattığım yoldan çekilmem gerekti. Herkes gibi bana da lütuflar, şükrettiğim ve akışa izin verdiğim anlarda daha çok bahşedildi."

Cath bu teorime güldü ve katıldı. "Evet, bize doğru akmak istiyor. Ama şükretmeyerek ve akmasına izin vermeyerek sanırım onu engelliyoruz. Birçok insan ne kadar çok şeye sahip olduklarının hiç farkında olmuyorlar. Ben de uzun süre bunun

farkında değildim. Ama neyse ki bu konuda, bu hastalık beni ele geçirmeye başlamadan önce çalışmaya başlamıştım; böylece içimdeki daha iyi bir yerden yaşamaya devam edebildim."

Güneşin altında epeyce keyifli vakit geçirdikten sonra Cath'in öğle yemeğini yemeye ve biraz dinlenmeye ihtiyacı oldu. Öğle yemeği, dondurma ve haşlanmış meyvelerden oluşuyordu. Artık yemeyi kaldırabildiği tek şey buydu. Bunlar dışındaki her şeyi çiğnemenin çok fazla çaba gerektirdiğini ve çok tatsız geldiğini söylüyordu. Daha sonra bacaklarını kaldırıp yatağa koydum, onu rahat bir pozisyona getirdim ve perdeleri çektim. Ağrı kesicilerinin dozajı kısa süre önce artırılmıştı ve bu daha rahat etmesini sağlasa da onu bitkin düşürüyordu. Bu yüzden göz açıp kapayana kadar derin bir uykuya daldı.

Akşamın erken saatlerinde Cath'in eski kız arkadaşı hatırını sormak için uğradı. Aralarında kırgınlık yoktu. On yıl kadar önce ayrıldıktan sonra arkadaş kalmışlardı. Aralarında, nazik ve saygılı bir arkadaşlık vardı. Cath'in ağabeyi, karısı, çocukları ve küçük erkek kardeşi de düzenli ziyaretçiler arasındaydı. Her gün uğrayan birkaç komşu vardı ve eski arkadaşları ve meslektaşları da fırsat buldukça uğruyordu. O, çok sevilen bir kadındı.

Ziyaretçilerinin paylaştığı birçok hikâyeden Cath'in işi konusunda çok hırslı ama çoğunlukla diğerleri için olumlu bir enerji kaynağı olduğu anlaşılıyordu. Artık ölüme yaklaşan herkes gibi ziyaretçilerinin kendi hayatları hakkında yeni haberler getirmesine ve yaşadığı çitin dışında neler olduğunu anlatmasına bayılıyordu. Ölümü bekleyen insanlar, kendileri artık dışarıdaki dünyada yaşayamadıkları için oradan gelen en ufak haber kırıntısının bile keyfini daha çok çıkarırlar. Çoğunlukla akrabalar ve arkadaşlar ne söyleyeceklerini bilemezler. Dışarıdaki olaylar hakkında haber almak insanları hayata bağlar ve bu onlar için olumsuz değil olumludur.

Bu, Cath için de geçerliydi. Mümkün olduğunca çok mutlu haber almak istiyordu. Fakat bu ziyaretçileri için oldukça zordu çünkü onlar da sevdikleri birini günden güne kaybetmenin kalp kırıklığını yaşıyordu. Aramızda kolay kurulan bağ sayesinde Cath'le her şey hakkında açıkça konuşabiliyordum ve arkadaşı Sue'nun isteği üzerine bir gün ziyaretçilerinden birinin duygularına dokundum.

Sue, her geldiğinde yapmak istediği tek şey gözleri kuruyana kadar ağlamak olsa da arkadaşı için olumlu kalmaya çalışıyordu. Bana her ziyaret öncesinde arabasında oturup nasıl kendini güçlü ve mutlu hissetmeye zorladığını anlatmıştı. Ziyaret sonrasında ise arabasında oturup bütün kalbiyle ağlıyordu. "Bunu bir şekilde fark ediyordum" diye itiraf etmişti Cath daha sonra. "Sadece kendiminkinin üstüne bir de Sue'nun üzüntüsüyle baş edebilir miyim bilmiyorum. Bunu da taşıyamam."

"Ama bunu taşımana gerek yok" dedim. "Sadece o duygularını paylaştığında konuyu değiştirmeyerek kendini dürüstçe ifade etmesine izin ver. Bunu da taşımak zorunda değilsin. O da senden bunu istemiyor. Sadece sana, seni ne kadar sevdiğini söylemeye ihtiyacı var ama bunu ağlamadan ya da sen ona izin vermeden yapamıyor."

Cath ne demek istediğimi anladı ve herkesin bu kadar üzülmesine sebep olduğu için kendini kötü hissettiğini söyledi. Bu neredeyse onu utandırıyordu. "Tanrım Cath, hayatının bu aşamasında gururun gerçekten bir önemi var mı?" diye açıkça ama nazikçe sordum. Cath yanıt olarak güldü. "Sadece her şeyi ortaya dök ve insanların seni ne kadar sevdiğini söylemelerine izin ver" dedim.

Cath bana gülümsedi ve cevap vermeden önce bir süre sessizce oturdu. "Bir süre önce, hastalığımın ciddiyetini öğrendi-

ğimde, duygularımı reddetmemeyi, tersine onları kabul etmeyi de öğrendim. Artık ortaya çıktıklarında onlara izin veriyorum. O gün banyoda senin önünde öyle özgürce ağlayabilmemin sebebi de buydu. Duygularımı o an oldukları gibi kabul etmeyi ve onları engellemeye çalışarak reddetmemeyi öğrendim. Zaten onlar sadece düşüncelerimin ürünleri. Daha iyi şeylere odaklanarak yeni duygular yaratmanın mümkün olduğunu biliyorum. Ama şu an içimde olan duygular, şu anki benim parçalarım ve onları yanımda taşımaktansa ifade etmem çok daha iyi. Ama yine de insanların kendilerini dürüstçe ifade etmesini reddederek ve bunu engelleyerek onların duygularına saygı göstermiyorum." Cath kendi kendisine başını sallayıp iç geçirdi. Ardından, bir an düşündükten sonra bana gülümseyerek baktı ve şöyle dedi: "Sanırım cesur olmamın ve onların gözyaşlarının da akmasına izin vermemin vakti geldi."

Ona hak vererek başımı salladım ve ardından gelen olayların hâlâ hafif olma ihtimali olduğunu söyledim. Ama akrabaları ve arkadaşlarının, o ana kadar biriktirdiği duygularının paylaşılmaya ihtiyacı vardı. Onu seviyorlardı ve bu bazen ağlamaları anlamına gelse de bunu ona söyleyebilmeleri ve gösterebilmeleri gerekiyordu.

Bundan kısa süre sonra Cath'le ziyaretçileri arasında gözyaşlarıyla dolu birçok konuşma geçti ama aralarında akan sevgi ilham vericiydi. Biraz buruk olsa da karşılıklı olarak kalpler açılmıştı ve artık akan sevginin ifade edilmesi sayesinde iyileşme süreci başlamıştı.

Çok gözyaşı dökülen bir günde, son arkadaşı kısa süre önce evden ayrılmıştı. Cath hem mutluluk hem üzüntü gözyaşları arasından gülümsüyordu ve arkadaşı gözden kaybolana kadar art arda espriler yapmıştı. Arkadaşı gittiğinde Cath bana sevgiyle baktı. "Evet, duyguların kendini göstermesine izin vermek

ve onları kabul etmek çok önemli. Ve arkadaşlarım için sağlıklı olan da bu. "Ayrıca bunlar onlar için daha iyi anılar olacak. Hiç gerek olmayan yükleri taşıyarak engellenmiş olmayacaklar."

Bu analizinden büyük bir keyif alarak anlayışla başımı salladım. Daha kötü günlerimde ben de sonunda kendimi duygularımdan ayırmayı öğrenmiş, acımın ya da neşemin sadece duygusal ifadeler olduğunu ve benim kişiliğim olmadığını fark etmiştim. Herkes gibi ben de bilgeliği ruhumun derinliklerinde taşıyordum. Ama gerçek benliğimi tanımak için duygularımın dışarı çıkmasına izin vermem gerekiyordu. Bunu yapmazsam her zaman buraya olmak için geldiğim kişi olma potansiyelimi engelleyeceklerdi. Bu yüzden Cath'in de benzer bir sonuca varmasından ama bunu kendi kelimeleriyle ifade etmesinden memnun olmuştum.

Kilo kaybetmeye devam ettikçe zaten ince bir yapıya sahip olan Cath kısa süre içinde hasta görünmeye başladı. "Zamanım doluyor. İşaretleri görmezden gelemem, orası kesin" dedi bir sabah, lazımlıklı iskemlesinde otururken. Müşterilerim portatif tuvaletlerinde oturup sabah işlerini hallederken yanlarında otururdum ve aramızda birçok konuşma geçerdi. O an bağırsaklarının çalışmakta olduğu hiçbir zaman konu edilmezdi. Bu sadece rutinin bir parçasıydı ve bu tip bir işin iyi bir sohbeti engellemesine izin vermenin hiç anlamı yoktu. Sonrasında Cath'in yatağına dönmesine yardım ederken gerçekten de işaretlerin, zamanının tükendiğini gösterdiğini düşündüm.

Yatağına yerleştikten sonra Cath şöyle dedi: "Yaşam biçimim yüzünden üzgün değilim çünkü yaptığım şeylerin çoğundan çok fazla şey öğrendim. Fakat bana bir şeyleri değiştirme şansı verilseydi hayatıma mutluluğun girmesine daha çok izin verirdim." Ondan bu sözleri duymak beni biraz altüst etti. Elbette daha önce bu sözleri duyduğum başka müşterilerim ol-

muştu fakat Cath mutlu biri gibi görünüyordu. Tabii, ölmek üzereyken ve bu süreçte vücudu gitgide çökerken olabileceği kadar mutluydu. Bu konuda ona soru sormak istedim.

Cath bana işini çok sevdiğini fakat her zaman sonuçlara çok fazla önem verdiğini anlattı. Sorunlu gençler için yürütülen projelerde çalışmıştı ve tatmin edici bir hayat için topluma katkı sağlamanın hayati öneme sahip olduğuna inanıyordu. "Hepimizin paylaşabileceği yetenekleri var, hem de her birimizin. İşinin ne olduğu hiç fark etmez. Önemli olan, daha iyi bir dünya kurmayı umarak bilinçli bir katkıda bulunmaktır" diye sözlerine devam etti. "İşlerin daha iyiye gitmesinin tek yolu, hepimizin paylaştığımız bağlantıyı fark etmemiz. İyi olan hiçbir şey tek başına yapılamaz. Keşke birbirimize rekabet ve korkuyla yaklaşacağımıza, herkesin iyiliği için birlikte çalışmayı öğrenebilseydik."

Artık çok bitkin olmasına ve zamanının çoğunu yatakta geçirmesine rağmen Cath'in hâlâ söyleyecek çok sözü vardı. Onu en son terk edecek şeyin filozof tarafı olduğundan şüphelenmeye başlamıştım ve bu benim için gayet uygundu. Ben kollarına ve ellerine krem sürerken o konuşmaya devam etti. "Hepimizin yapabileceği olumlu bir katkı var. Ben, bana düşeni yaptım. Ama hayattaki amacımı ararken, bu süreçte kendimi mutlu etmeyi unuttum. Önemli olan sadece sonuçlar ya da aradığım şeyi bulmaktı. Sonra sevdiğim ve içtenlikle katkıda bulunma niyetiyle yapabileceğim işi bulduğumda da hâlâ sonuç odaklıydım."

Bu daha önce sık sık gördüğüm bir şeydi. Diğer müşterilerimden de benzer sözler duymuştum. Hedeflere doğru ilerlerken şimdiki zamana ait anlar genellikle ihmal ediliyordu. Cath'in bahsettiği şey de buydu. Mutluluğu, sonuçlara bağlıydı ve bu sonuçlara ulaşma sürecinin keyfini çıkarmamıştı. Ona ben de dâhil hiçbirimizin zaman zaman bunu yapmaktan tamamen kurtulamadığımızı söyledim.

Cath devam etti. "Evet, ama bu şekilde kendimi potansiyel mutluluğumdan mahrum bıraktım. Farklı yapacağım şeyden bahsettiğimde kastettiğim buydu. Amacını bulmaya çalışmak ve elinden geldiğince dünyaya katkıda bulunmak elbette önemli. Ama bunu yapmanın yolu, mutluluğunu sonuçlara bağlamak olmamalı. Mutluluğun farkına varmanın ve keyfini çıkarmanın anahtarı, karşımıza çıkan şeyler için her gün şükretmektir. Sonuç aldığında, emekli olduğunda, şu ya da bu olduğunda değil." Cath, genellikle herkeste görülen sesini duyurma ihtiyacı sebebiyle ortaya çıkan ateşli patlaması yüzünden bitkin düşerek içini çekti.

Onu dinleyip söylediklerinden anladıklarımı onunla paylaştıktan sonra battaniyelerini düzeltip bize biraz çay yapmak için mutfağa yöneldim. Bahçeden biraz taze limon otu koparırken Cath'in sözlerini düşündüm. Ölümü bekleyen diğer insanlardan duyduğum bunlara çok benzer sözler aklıma geldi. Bir kuş şakır ve artık demliğin içindeki limon otunun kokusu mutfağı doldururken o anda olmak ve şükretmek çok kolaydı.

Artık rahatlamak ve dinlemek isteyen Cath, bana nerede yaşadığımı sordu. Biraz güldükten sonra ona bunun, beni arayan her arkadaşımın sorduğu ilk soru olduğunu söyledim. Kulaklarım, "Bugünlerde neredesin?" sözlerini duymaya çok alışıktı. Ona geçmiş yıllardaki oradan oraya sürüklenişimden, daha sonra yaptığım ev bakıcılığı işlerinden ve son zamanlarda enerjimin böylesine konargöçer bir varoluş için nasıl hevesini kaybetmeye başladığından bahsettim. Ev bakıcılığı işleri benim için Melbourne'da, Sydney'de olduğu kadar düzenli ve kolay bulunabilir değildi. Hem bundan sonra nerede yaşayacağımı bilmemekten hem de taşınma sürecinin kendisinden bıkmaya başlamıştım. Bir zamanlar keyif aldığım ve sevdiğim bir şey artık beni bitkin düşürüyordu.

Ev bakıcılığı işlerinin arasında birkaç arkadaşımda kısa süre kaldıktan sonra çok az tanıdığım bir kadının evindeki bir odayı kiralamıştım. Ev sahibimin nezaketi ve birkaç haftada bir taşınmak zorunda olmadığım için müteşekkir olsam da orası daha çok onun alanıydı. Bu yüzden hiçbir zaman kendimi gerçekten evimde gibi hissetmiyordum ve uzun dönemli olarak da ideal değildi.

Ama her şey olması gerektiği gibi oluyordu çünkü bu durum, kendime ait bir alana duyduğum isteğin daha da yoğunlaşmasını sağladı. Kendime ait bir mutfağım ve evim olmayalı neredeyse on yıl olmuştu. Bu arzu günden güne artıyordu. Cath elli bir yıl boyunca aynı evde yaşamıştı ve böyle bir hayatı hayal bile edemeyeceğini söylüyordu. Ben de, onun hayatını hayal bile edemediğimi ve tekrar kendime ait bir alana özlem duymaya başlamış olsam da bir parçamın her zaman biraz dolaşmayı seveceğini söyledim. Fakat artık içim her kıpırdanmaya başladığında tüm evimi değiştirmektense yerleşik bir merkeze sahip olup oradan seyahat etmeyi düşünüyordum.

Yetişkin hayatımın büyük bir parçası olan savrulma yılları, kişiliğimin önemli bir kısmı haline gelmişti. Ama içimde değişimler oluyordu ve artık daha önce sürdürdüğüm hayata devam etmek için içimde ne yeterli enerjiyi ne de isteği bulamıyordum. Artık istediğim tek şey kendi mutfağıma ve kendi alanımın bana sağladığı mahremiyete sahip olmaktı.

Değişimlerin hayatın değişmez bir parçası olduğu konusunda bana katılan Cath gülüp hayatımı bu kadar sık değiştirerek ortalamalar kanununa yardımcı olduğumu söyledi. Onun gibi yarım yüzyıl boyunca aynı evde yaşayan insanları dengelemek için benim gibi insanlara ihtiyaç olduğunu söyleyerek cevap verdiğimde ikimiz de kıkırdadık. Hayatlarımız birbirinden çok

farklıydı fakat aramızda çok güçlü bir bağ vardı. Bunun sebebi ortak felsefe sevgimizdi.

Bakıcılık işine nasıl başladığımı öğrenmek isteyen Cath, bankacılık yaparak geçirdiğim yıllardan bahsettiğimde çok şaşırdı. "Ah, bunu hayal bile edemiyorum" dedi hayretle.

"Tanrı'ya şükür ben de" diyerek güldüm. O zamanları düşündüğümde tek bir hayata ne çok şeyin sığabileceğini ve onca yılı bir yana bırakın, kendimi o dünyada hayal etmenin bile ne kadar zor olduğunu hayretle fark ediyordum. "İnce çoraplar, yüksek topuklar ve kurumsal üniformalar hiçbir zaman bana göre değildi, Cath; düzenli hayat da öyle."

"O zamandan beri yaşamayı seçtiğin hayat düşünüldüğünde buna şaşırmadım" diyerek kıkırdadı. Sonra biraz daha ciddileşerek bu işi yapmaya daha ne kadar devam edeceğimi ve bundan başka bir iş fikrim olup olmadığını sordu. Çekingen davranmanın anlamı yoktu. Dürüstlüğün önemini çoktan öğrenmiştim ve bu konuda özgürce konuşabilmek de kendimi harika hissetmeme sebep oluyordu. Son zamanlarda bu konuda aklımdan bir sürü şey geçiyordu ve bunları Cath'e yüksek sesle söylemek zihnimin netleşmesini sağlıyordu.

Tam olarak ne zaman olduğunu bilemesem de son bir yıl içinde aklıma hapishanelerde şarkı yazma dersleri verme fikri gelmişti. Hapishane sistemi, hakkında hiçbir şey bilmediğim bir şey olmasına rağmen bu fikir peşimi bırakmıyordu. Zaman geçtikçe bu tohum yavaş yavaş büyümeye devam etti. Yakın zamanda beni kanatlarının altına alan ve bana ödenek bulma olasılıkları hakkında rehberlik eden harika bir kadınla bağlantıya geçmiştim.

"Evet, tekrar yaşama dönmelisin, Bronnie. Burada yaptığın çok güzel bir iş ve belli ki senin hayat amacının şu döneme

ait bir parçası ama zaman zaman seni çok yorduğuna da eminim" diye ısrar etti Cath. Bu alanda çalışmaya başlayalı sekiz yıl olduğunu anlatırken içimde bir şeylerin yer değiştirdiğini hissettim. Bu böyle devam edersem duvara çarpmamın yakın olduğuna dair bir uyarıydı. Enerjim tükenmeye başlıyordu.

Hayatlarının gün batımındaki insanların huzur bulduğunu görmek ve büyümelerine şahit olmak çok büyük bir onurdu. Bu bana iş tatmini anlamında çok büyük ödüller veriyordu. Bu işi sevdiğimi inkâr etmem imkânsızdı ve bu hâlâ geçerliydi. Ama aynı zamanda etrafımda gelişip ölmeden önce hayatlarını gözle görülür biçimde değiştirme umudu olan insanların olduğu bir işte çalışmayı da istiyordum. İçimde tamamen yaratıcılık gerektiren bir işte çalışma arzusu da oluşuyordu ve yaşayabileceğim kendime ait bir yer bulduktan sonra daha çok evden çalışabileceğim bir işim olmasını istiyordum.

Kendimi Cath'le bu konularda yüksek sesle konuşurken duymak, sürece fark edilebilir bir enerji vermişti. Kısa süre içinde bir hapishanede ders vermekle ilgili fikirler zihnimi daha da çok meşgul etmeye başladı. Bakıcılık yaparak geçirdiğim zaman sona eriyordu. Hatta sona ermesi gerekiyordu. Bu alanda yapabileceğim neredeyse her şeyi yapmıştım.

Aramızdan ayrılmasına kısa süre kala Cath'e bir ölüm iyiliği geldi ve birkaç gün için iyiye gidiyormuş gibi göründü. Bunu daha önce de gördüğüm için düzenli ziyaretçilerin hepsine telefon edip onları Cath'le vakit geçirmeye davet ettim çünkü yokuş aşağı, son inişine geçmesine çok az kalmıştı. Bazıları ziyaretlerinden sonra bana sorular sordu çünkü Cath harika görünüyordu ve enerjisi çok yüksekti. Biri çok uzun zaman hasta olduğunda bu bize bahşedilmiş bir lütuf gibi görünür. Bu, sevdiğimiz kişiyi hastalık ele geçirmeden önceki eski ışığının bir kısmıyla hatırlamamıza olanak sağlar. Cath, ailesi ve arkadaş-

larıyla şakalaşır ve onlarla vakit geçirmenin keyfini çıkarırken odasından iki gün boyunca kahkahalar yükseldi.

Ama ertesi gün eve geldiğimde bana sözlü olarak cevap vermekte bile zorlanan, ölmek üzere bir kadınla karşılaştım. Cath tamamen güçten düşmüş, bütün vücudu gevşemişti ve sonraki üç gün boyunca da böyle kaldı. Çoğunlukla uyuyordu ama ben pedlerini değiştirirken ya da onu yıkarken uyandığında bana bakıp gülümsüyordu. Artık lazımlığı kullanma lüksü bile geçmişte kalmıştı.

Tekrar ziyarete gelen arkadaşları, artık çok sevdikleri Cath'le son kez vedalaştıklarını bilerek ciddi ifadelerle yanından ayrılıyordu. Üçüncü günün sonunda bu geceyi atlatamayacağı çok belliydi. Bu yüzden mesaim bittikten sonra da Cath'in erkek kardeşi ve onun eşiyle birlikte orada kaldım. Gece bakıcısı daha önce hiçbirinin ölü vücudunu görmemişti ve ben kalmaya karar verince çok rahatladı. Uzun yıllar önce benim onun yerinde olduğum zamanı düşündüğümde ne kadar çok yol aldığımı fark ettim. O zamanlar bu kadar çok harika insanla tanışıp böylesine kişisel ilişkiler kuracağımı ve yoluma çıkan, önceden tahmin edemeyeceğim bunca dersi bilmem imkânsızdı.

Son birkaç gündür katı tabletleri yutamadığı için Cath'in ağrı kesicileri sıvı olarak veriliyordu. O akşam biraz daha ilaç bırakmak için sosyal hizmetlerin hemşiresi uğradı. Cath artık uyanık ya da bilinçli değildi. Hemşire, Cath'in kardeşine ve bana, "Bu son olacak" dedi. "Bu geceyi atlatamayacak." Ona nazikçe teşekkür ettik ve ben ona evin dışına kadar eşlik ettim. Kapıda vedalaşırken hemşire bana, "Bir saat içinde ölmüş olur" dedi. Bu işte hem çok fazla üzüntü hem de çok fazla mutluluk vardı. Üzüntü, onlar giderken vedalaşmanın getirdiği histi. Mutluluksa çektikleri acının sona erdiğini ve sevgimizi paylaştığımızı bilmenin yarattığı duyguydu. Hem

acı hem tatlı bir duyguydu ve mutlaka yavaşça birkaç gözyaşı akardı.

Cath bir saat bile beklemedi. Ben odasına dönerken aramızdan ayrıldı. Nefes alışı önce yavaşladı, sonra da durdu. Muhteşem ruhu artık başka bir yerde olan bedeninin orada yatışına bakarak gözyaşlarım arasından gülümserken kafamın içinde hâlâ sesini duyabiliyordum. Önceki sabah, gitgide kısılan bir fısıltıyla bana, "Sonsuza kadar ölen insanlarla birlikte olamazsın, hayatına biraz neşe girmesine izin ver" demişti.

Gözyaşlarım sel gibi akmaya başladı ve ben yatağın kenarında otururken onları engellemedim. "İyi yolculuklar, sevgili dostum" dedim sessizce. Erkek kardeşi ve eşi de yatağın yanına gelip gözyaşları içinde bana sevgiyle sarıldılar. Bundan sonra formalitelerle ilgilenilmesi gerekiyordu ve bunları ailesi yapmak istiyordu. Birçok kez yıkadığım ve masaj yaptığım Cath'in bedenine son bir kez baktım. Ama Cath artık orada değildi. Ruhu başka bir yerdeydi. Fakat ben onunla ve ailesiyle son kez vedalaşırken hâlâ kalbimdeydi ve bana nazikçe gülümsüyordu. Gece bakıcısı da yola çıkmadan önce iyi geceler diledi. Sonra Cath'in evinden son kez çıkarken sessiz mahallenin sokaklarını aydınlatan sokak lambaları altında kapıyı çekip arkamdan kapattım.

Bir ölüm deneyiminden sonra sözcükler hep gerçek dışı gibi gelirdi. Hislerim keskinleşti ve sanki dünyayı başka bir yerden gözlemliyormuşum gibi hissettim. Tramvayın basamaklarını çıkarken etrafımdaki insanları zorlukla fark edebiliyordum. Ben Cath'i ve birlikte geçirdiğimiz harika zamanı düşünürken, dünya benim dışımda akıp gidiyordu.

Tramvay kırmızı ışıkta durduğunda gülen insanların bir restorana girişini izledim. Ilık bir akşamdı ve gördüğüm herkes

neşeliydi. Yorgun ve tükenmiş gözlerim, böyle bir mutluluğa şahit olduğu için gülümsedi. Bir süredir devam eden ortamdan kopukluğum sona erdi ve tramvayım içindeki sesler kulaklarıma ulaşmaya başladı. Duyduğum her şey, mutlu konuşmaların parçalarıydı. Havadaki mutluluğu hissedebildiğiniz akşamlardan biriydi. Benim akşamımda büyük bir acı olsa da Cath'i tanımış olmaktan duyduğum mutluluk da vardı.

Diğer insanların kahkahalarının sesi benimle dans ederek bana da mutluluk getirdi. Tramvay tekrar hareket ettiğinde pencereden dışarı bakıp her yerdeki ve o an görebildiğim insanların güzel kalpleri hakkında düşündüm. Kalbim şükran duygusuyla ısındı ve elimde olmadan gülümsedim.

Geçmişi ya da geleceği düşünmüyordum. Mutluluk şimdideydi. Ve ben de tam oradaydım.

Bakış Açısı Meselesi

Son müşterilerimden biri ve üzerimde çok güzel ve kalıcı bir etki yaratan kişi, bakımevinde yaşayan bir adamdı. Bu vardiyaları hâlâ tereddütle kabul ediyordum. Kapıdan girer girmez, insanların içinde bulunduğu durumu görmek kalbimi kırıyor ve enerjimi düşürüyordu. Bu yüzden sadece evlerinde baktığım özel müşterilerim konusunda ufukta hiçbir gelişme görülmediği zamanlarda bu işleri kabul ediyordum. Bu sefer kabul ettiğime çok memnundum.

Lenny tanıştığımızda ölüme oldukça yakındı. Kızı, bakımevindeki çalışanların babasının görmesini istediği bakımı vermek için her zaman çok meşgul olacaklarını bildiği için beni ekstra bakıcı olarak tutmuştu. Lenny günün büyük kısmında uyuyor, birkaç bardak çay içiyor fakat tüm yiyecekleri reddediyordu. Uyandığında yatağın yanına, ona yakın oturmam için

eliyle vururdu çünkü yüksek sesle konuşacak enerjisi yoktu. "İyi bir hayat yaşadım" diyordu sürekli. "Evet, iyi bir hayattı."

Bu kesinlikle bir bakış açısı meselesiydi ve mutluluğun nasıl olaylardan çok seçimlere bağlı olduğunu gösteriyordu. Lenny'nin hiç de kolay bir hayatı olmamıştı. Hem annesi hem de babası, o on dört yaşına gelmeden ölmüş, kardeşleri de yıllar içinde ya ölmüş ya da bağlantıları kalmayacak şekilde dağılmıştı. Rita'yla, hayatının aşkıyla yirmi iki yaşındayken tanışmış ve kendi ifadesiyle 'göz açıp kapayana kadar' evlenmişti.

Evliliklerinden dört çocuk doğmuştu. En büyük oğulları Vietnam Savaşı'nda ölmüştü ve bu hâlâ Lenny'nin onaylamadığı bir şeydi. Lenny savaş ve onun mantıksızlığı hakkında ateşli konuşmalar yapardı. İnsanın nasıl olup da savaşın, sürekli bir barışı getireceğine inanabildiğini asla anlamayacağını söylüyordu. Dünyamızın şu anki çılgınlığı ve mutsuzluğu hakkındaki düşüncelerini ben de paylaşıyordum. Kısa süre sonra bu harika adamın zekâsına ve düşüncelerine değer vermeye başladım.

Bakımevi çalışanları arada sırada uğrayıp yemek getirmeyi teklif ediyordu fakat Lenny her seferinde başını yastıktan kaldırmadan sallayıp gülümseyerek bunu reddediyordu. Bir süre sonra koridorlardaki yoğunluk sona ererdi ve biz kendimizi, dışarıya ait hiçbir sesten etkilenmeyen, kendi boyutumuzdaymışız gibi hissederdik.

En büyük kızı Kanadalı bir adamla evlenip oraya taşınmıştı. Bundan altı ay sonra bir kar fırtınasında arabasının kontrolünü kaybedip ölmüştü. "Parlak bir yıldız" diyordu Lenny. "O her zaman parlayan bir yıldızdı ve artık sonsuza dek öyle kalacak."

Uzun zamandır bu alanda çalışıyordum ve gözyaşlarımı tutmaya çalışmayı uzun süre önce bırakmıştım. Ben geliştikçe

duygularımı da düşünmeden, daha doğal biçimde ifade edebilmeye başlamıştım. Toplum içinde görüntüyü kurtarmak için çok çaba harcanır ama bunun çok büyük bir bedeli vardır.

Ayrıca bazen benim duygularımı dürüstçe ifade etmem, ailelerin de gözyaşlarını serbest bırakmalarına olanak sağlayarak onlara yardım ediyordu. Aralarından bazıları, yetişkin hayatları boyunca gözyaşlarının akmasına hiç izin vermemiş olurdu. Gitgide dürüstlüğün daha da ateşli bir savunucusu oluyordum. Bu yüzden Lenny benimle hikâyelerini paylaşırken yanağımdan bir damla yaşın süzülmesine engel olmadım. Bu adamın güzelliği çok özeldi ve hikâyelerini anlatış biçimi bunu tetikliyordu.

Lenny'nin en küçük oğlu dünyaya karşı aşırı hassastı ve bir akıl hastalığının pençesine düşmüştü. O zamanlar destek sistemleri bugünkü kadar iyi değildi ve eğer aile bununla kendi başına başa çıkamıyorsa hastalar akıl hastanelerine kapatılıyordu. Lenny ve Rita, Alistair'ı evlerinin sevgi dolu ortamında tutmak istemişlerdi fakat doktorlar buna izin vermemişti. Alistair hayatının geri kalanını uyuşturulmuş halde bir hücrede geçirmişti ve Lenny bir daha onun gülümsediğini hiç görmemişti.

Hayattaki tek kızları kocasının inşaat işleri yaptığı Dubai'de yaşıyordu. Ben oradayken bakımevini aradı ve onunla konuştum. Onunla telefonda konuşmak hoştu fakat babasının yanına gelemiyordu.

Hayatının aşkı Rita, Alistair'ı sağlık sistemi yüzünden kaybettikten birkaç yıl sonra, kırklarının sonunda ölmüştü. Rita'ya teşhis koyulmasıyla ölümü arasında sadece birkaç hafta vardı. Yine de bu harika adam bana iyi bir hayat yaşadığını söylüyordu. Gözyaşları arasında bunu nasıl böyle görebildiğini sordum. "Ben sevgiyi öğrendim ve bunca yıldır o sevgi bir gün bile eksilmedi" dedi bana.

Vardiyamın bitiminde eve gitmek istediğimi fark ettim ve zaten Lenny'nin de dinlenmesi gerekiyordu. Bakımevine giderken her gün Lenny'nin hâlâ orada olması için dua ediyordum. Bu bir açıdan çok zordu. Lenny'nin gitmek ve bir kez daha Rita ve kaybettiği çocuklarıyla bir arada olmak istediğini biliyordum. Bu açıdan onun çabucak aramızdan ayrılmasını istiyordum. Fakat kendi gelişimim ve aramızdaki bağlantıyı düşününce olabildiğince uzun süre yanımda kalmasını istiyordum.

Söylediğine göre çok fazla çalışmıştı. Ama bu, zamanla acısını köreltmişti ve Lenny kayıplarıyla baş etmenin başka bir yolunu bilmiyordu. Daha sonraki yıllarda Dubai'deki kızı Rose'un tavsiyesiyle yardım almış ve bu konuda konuşabilmeyi öğrenmişti. Kayıpları hakkında konuşabilmek onu iyileştirmişti ve artık özgürce hayatından bahsedebiliyordu. Ona bunun için şükrettiğimi söyledim.

O da benden kendi hayatımı anlatmamı istedi ve genç bir kadının sahip olduğu her şeyi satıp, arabasına atlayıp ne getireceğini hiç bilmediği yeni bir hayata doğru yola çıkmasını çok etkileyici buldu. Ve tabii, bunu bu kadar sık yapmasını da.

Ona ilk ciddi ilişkimin hayatımı ne kadar çok etkilediğini anlattım. Tabii o zamanlar da içimde şu anki benliğimin parçaları vardı, sadece her zaman olacağı gibi, henüz keşfedilmeyi bekliyorlardı. Fakat o dönemde yaşadığım baskı, bilinmeyen hayata umutsuz bir çağrı yaratmış gibi görünüyordu. En sonunda ilişkim bittiğinde daha önce hiç bilmediğim bir özgürlük hissetmiştim. Onunla tanıştığımda henüz çok gençtim ve yetişkin hayatının özgürlüklerini gerçek anlamda tanımaya hiç fırsatım olmamıştı. İlişki bittiğinde yirmi üç yaşındaydım ve yirmi üç yaşındaki herkesin yaptığı şeyi yapmaya, eğlenmeye başlamıştım.

Bundan birkaç ay sonra bir arkadaşımın düğünü için altı saatlik bir araba yolculuğu yaparken içimde kendini evinde hisseden bir parçam olduğunu keşfettim. Bir parçam yollara aitti ve bu her zaman devam etti. Benim için uzun saatler boyunca araba kullanmak dünyadaki en doğal şeylerden biriydi. O zamandan sonra özgürlük, benliğimin en önemli parçalarından biri haline geldi ve ben hayatımı buna göre şekillendirdim. Elbette özgürlük düzenli bir hayatta da elde edilebilirdi. Bu her şeyden çok zihnin bir haliydi. Kendin olabilme özgürlüğü, tüm özgürlüklerin en muhteşemiydi ve bu yaşadığın kentten ya da mahalleden bağımsızdı.

Lenny birçok çiftin, birbirinin sahibi olduğunu düşündüğünü söyledi. Her ilişkide, özellikle de çocuklar varsa, biraz fedakârlık ve verilen sözlere ihtiyaç olsa da herkesin kendine ait bir kimliği koruması kendisine bağlıydı. Lenny içten bir merakla hayatım hakkında sorular sormaya devam etti ve bu işi bırakmayı düşündüğümü söylediğimde beni dikkatle dinledi. "Evet" dedi Lenny. "Önünde seni bekleyen, tüm zamanını ölmek üzere olan insanlarla geçirmeyeceğin, güzel bir hayat var, Bronnie. Yaşayanların arasına geri dön." O harika bir adamdı ve sözleri karşısında gülümsedim.

Bakımevi bir Hristiyan mezhebi tarafından yönetiliyordu. Lenny, Rita öldüğünde kiliseye gitmeyi bırakmıştı. Bunun sebebi artık inanmaması değil, güzel karısının şarkı söyleyen sesini artık yanında duyamamanın onun için çok acı verici olmasıydı. Lenny, bakımevinin bir Hristiyan mezhebince, başka bir dinin mensupları tarafından ya da herhangi bir dini yakınlığı olmayan insanlar tarafından yönetilmesinin kendisi için önemli olmadığını söylüyordu. Her durumdan en iyi sonucu çıkarabilirdi. Ne olursa olsun, kısa süre sonra Rita'nın yanına, eve dönecekti ve umurunda olan tek şey buydu. Ama orası

Hristiyanlar tarafından yönetilen bir bakımeviydi ve çalışanların yanı sıra birçok gönüllü de vardı.

Bunlardan biri, Roy adında bir adamdı ve koğuşları gezerek bakımevi sakinlerine her gün İncil'den bölümler okurdu. Aylar önce Lenny'e de bunu önermişti fakat o bu teklifi kibarca reddetmişti. Roy inatçı davranmış ve teklifini farklı zamanlarda defalarca yinelemişti ama Lenny her seferinde onu nazikçe reddetti.

Artık Lenny son günlerini yaşıyordu ve itiraz edemeyecek kadar güçsüz olduğu için Roy kendi kendine her akşamüstü gelip Lenny'e İncil'den bölümler okumayı kendine iş edinmişti. Çok uzun bölümler okuyordu. Sağlıklı ve kendini İncil'i çalışmaya adamış biri bile her gün tekrarlanan bu monoton okumanın sonunda biraz bıkardı. Kibar davranmak adına ben de Roy okuduğu sürece elimden geldiğince dikkatli dinlemeye çalışıyordum. Söylediğim gibi Roy çok monoton bir ses tonuyla uzun, çok uzun zaman okuyabiliyordu.

Daha da kötüsü, Roy, okuduğu bölümleri Lenny'yle tartışmak istiyordu. Lenny'nin bakıcısı olarak benim önceliğim, müşterimin iyi olmasıydı. Bu yüzden nazikçe Lenny'nin ancak enerjisi olduğunda konuşabildiğini ve zorlanmaması gerektiğini ona açıkladım ki bu doğruydu.

"Biliyorum ki sen çok hoş birisin, Bronnie" dedi Lenny bir gün sessizce, Roy başka bir odaya geçtikten sonra. "Ve biliyorum ki insanlar hakkında iyi şeyler düşünmeyi seviyorsun. Ama o adam bir kez daha bu odaya gelirse kıçına öyle bir tekme vuracağım ki buradan Timbuktu'ya kadar uçacak." Ertesi gün Roy'un aynı saatte tekrar geleceğini bilerek, ikimiz de yüksek sesle güldük.

"Şu an cennete gitmiyorsam bütün bu dini metinlerin ne anlamı var ki?" diyerek kıkırdadı. "Zaten ne okursa okusun konsantre olamıyorum. O kadar enerjim yok."

"O iyi niyetli biri Lenny. En azından bundan eminim" diye cevap verdim. İkimiz de bu durum karşısında hafifçe güldük. Roy tatlı bir adamdı ve niyetinin iyi olduğu çok belli olsa da bu sonunda bir komedi skeci gibi görünmeye başlıyordu. Her akşamüstü geldiğinde bizi neyin beklediğini biliyorduk. Roy, monoton ve cansız okuyuşuyla, İncil'deki bilgece sözlerin hakkını veremiyordu. "En azından uyumana yardımcı olur" diyerek güldüm. Lenny gülümseyerek başını salladı.

Günler yavaş yavaş geçiyordu ve bana başka bir iş teklifi gelmişti ama reddettim. İşler düşündüğüm gibi ilerlerse bu güzel adamın aramızdan ayrıldığını görmek istiyordum. Ayrıca, kızı Rose'a karşı da bağlılık duyuyordum. Babasının başka bir ülkede, ölüm döşeğindeyken her gün yeni biriyle uğraşması gerekeceğini düşünmek korkunç olurdu. Kısa zaman sonra sessiz konuşmalarımızı özleyeceğimi bildiğim için bunun mecbur olduğumdan daha önce bitmesini istemiyordum. Zaten bu zaman da çok çabuk geldi.

Yoğun bir mahallede, yoğun bir perşembe günüydü. Yollar, dükkânlar, hatta gittiğimde bakımevi bile çok kalabalıktı. Çalışanlar, yemekleri taşıdıkları servis arabalarıyla koridorlarda telaşla dolaşıyordu. Doktorlar günlük vizitelerine çıkmışlardı. Hemşireler yapabileceklerinden daha fazla işleri olduğu için acele ediyordu. Ağızlarından salyaları akan, gözlerini anlamsızca boşluğa dikmiş hastalar tekerlekli sandalyelerle bir yerden bir yere götürülüyordu. Bakımevleri çok trajik yerlerdi ve bugün de farklı değildi.

Yanlarından geçerken ofis çalışanlarının ofiste çalışan başka bir kız hakkında birbirlerine dert yandığını duydum. Etrafları ölümle sarılıyken hâlâ böyle önemsiz şeylere harcayacak enerjiyi nereden bulduklarını merak ettim. Fakat o zamana kadar birçok harika müşterimden ve kendi deneyimlerimden gere-

ken dersi alma lütfuna sahip olmuştum. İnsanlar genellikle, enerjilerinin büyük bir kısmını uzun hayat koşusunda önemsiz şeylere harcardı.

Her zamanki gibi Lenny'nin odasına girdiğim an kendimi bambaşka bir dünyaya geçmiş gibi hissettim. Bu hafifçe loşlaştırılmış odadaki huzur, içeri girdiğiniz an hissedilebiliyordu. Bu, en başından beri böyle olmuştu ve Lenny'e bundan daha ilk gün bahsetmiştim. O da gülümseyerek, "Ah, evet burası huzurlu bir yer. Ama bunu herkes fark edemez. Buraya gelen görevlilerin çoğu, kendi aceleleri yüzünden bu odanın hissini tamamen gözden kaçırıyor" demişti. Daha sonra bunu ben de gözlemlemiştim. Fakat ziyaretçilerinin küçük bir kısmı huzurlu insanlardı ve onlar da hemen bunu hissediyordu ki bu çok hoştu.

O uyurken sandalyemi yatağına biraz daha yaklaştırarak bir süre kitap okudum. Ama aklım ondaydı. Bir süre sonra uyandı ve orada olduğumu gördü. Elimi tutmak için elini yatağın kenarına vurunca elimi ona verdim. Gülümseyerek yeniden uykuya daldı ve böylece saatler geçti. Arada sırada uyanıyordu ve ben ona bir yudum içecek veriyor ya da elinin üstüne bir öpücük konduruyordum.

Uyandığında sessizliğin içinden güçsüz bir sesle, "İyi bir hayatım oldu" dedi. "İyi bir hayatım oldu." Ben ona sevgiyle bakarken yeniden uykuya daldı. Kalbim acıyordu ve gözlerimden birkaç damla yaş dökülmeye başladı. Neden duygusal bağlantıları olmayan, daha kolay bir iş seçmediğimi merak ettim. Bu bazen çok acı verici olabiliyordu. Fakat diğer işlerin, müşterilerimi tanımış olmam sayesinde bana verilen hediyelere sahip olmadığını biliyordum.

"Evet, iyi bir hayat" diye tekrar etti, bitkin gözlerini açıp bana gülümseyerek. Gözyaşlarımı görünce elimi sıktı. "Endi-

şelenme kızım, ben hazırım." Sesi neredeyse bir fısıltı gibi çıkıyordu. "Bana bir söz ver."

Ağlamak istiyordum ama gözyaşlarımın arasından ona gülümsedim. Bu aslında, birinin cesur olmaya çalışıp başaramadığını gösteren bir gülümsemeydi. "Elbette, Len."

"Küçük şeyler için kendini üzme. Hiçbiri önemli değil. Önemli olan tek şey sevgi. Bunu, yani sevginin her zaman var olduğunu hatırlarsan iyi bir hayat yaşarsın." Nefes alışı değişiyor ve konuşması gittikçe güçleşiyordu.

Gözyaşları arasında, "Her şey için teşekkürler, Len" demeyi başardım. "Tanıştığımız için çok mutluyum." Söyleyebileceğim ve söylemek istediğim öyle çok şey vardı ki bu sözler bir bakıma çocukça görünüyordu. Ama sonuçta duygularımı en basit biçimde ifade ediyorlardı. Eğilip alnını öptüğümde onun tekrar uykuya daldığını gördüm.

Gözyaşlarımın özgürce akmasına izin vererek orada oturdum. Bazen içeride dökülmeyi bekleyen daha çok gözyaşı olduğunu fark etmek için vanayı gevşetmek yeterli oluyordu. Birikmelerinin sebebini bile bilmezdiniz. Ben de vanayı gevşetip uzun süre ağladım. Ama Lenny sonraki birkaç saat boyunca deliksiz uyumaya devam etti. Bir daha hiç uyanmaması da mümkündü. Gözyaşlarım dindiğinde sessizce oturup şefkatle ona baktım. Tabii sonra Roy içeri girdi.

Lenny uyanık olsaydı durumun komikliğini fark edeceğini bildiğim için gülmek istedim. Ama uyanık değildi ve döktüğüm bir sürü gözyaşı yüzünden kıpkırmızı gözlerimle Roy'a gülümsemem, ona durumun vahametini anlatmaya yetti. Lenny bir daha uyanmayabilirdi.

Sevgi dolu birkaç gözyaşı daha yanaklarımdan yuvarlandı. Ama artık büyük bir acıyla akmıyorlardı ve kısa süre sonra din-

diler. Sanırım buna son veren, Roy'un tatlı yüzünü görmek ve Lenny'nin onun burada olmasını pek de istemeyeceğini bilmeme rağmen iyi niyetini görmek olmuştu.

Roy yatağın diğer tarafına oturdu. Okumak için İncil'ini açtı fakat izin istercesine bana baktı. "Sen bilirsin ama bence huzura ihtiyacı var" anlamında bir yüz ifadesi takındım. Roy başını salladı. İncil ellerinin arasında açık kaldı ama Roy okumadı. O anın ciddiyetine saygı duyduğu için ona karşı sevgi duydum. Bunun sebebi, İncil okumasının saygıdeğer bir niyet olmaması değildi. Ama o anın sahip olduğu kutsallıkta bu gerekli değildi.

Lenny gözlerini açmadan tutmak için elime uzandı. Ayağa kalkıp elimi ona verdim. Nefes alışı kesintili ve düzensizdi. Artık benim için tanıdık olan, tanımlanması imkânsız bir kokuyu duydum. Bu, ölümün kokusuydu.

Sonra gözlerini açan Lenny doğrudan bana bakıp gülümsedi. Fakat bu, tanıdığım ve arkadaşım olan Lenny değildi. Bu, tüm ihtişamıyla, Lenny'nin bütün ruhuydu. Bu gülüşte, hastalığın izi yoktu. Sadece artık egodan ve kişilikten arınmış bir ruhun gülümsemesiydi.

Bu başka her şeyden bağımsız, canlı, parlayan ve neşeli, saf sevgiydi.

Ona dürüstçe gülümseyerek karşılık verdim ve sanki kalbim açıldı. İkimiz de sonunda her şeyin sevgiye vardığını bilerek neşeyle gülümsedik. Daha önce hiç bu kadar sınırsızca gülümsememiştim ve bana da hiç böyle gülümsenmemişti. Arada başka hiçbir şey yoktu. Bu saf neşeydi. Birbirimize ışıklar saçarak gülümserken zaman donmuştu.

Bir süre sonra Lenny gözlerini kapattı ama dudaklarında huzurlu bir gülümseme kaldı. Benim kalbim de gülümsememek için fazlasıyla açık olduğu için gülüşüm hâlâ yüzümdeydi.

Birkaç dakika sonra Lenny aramızdan ayrıldı.

Yatağın diğer yanından bizi izleyen Roy'un hayatı, tamamen değişmişti. İncil'i kapatarak sessizce oturdu. Tanrı'nın sevgisinin neye benzediğini anlamış ve Lenny'nin ölmeden önceki huzurunu izlerken bir mucizeye şahit olduğunu hissetmişti. Tanrı'nın gizemli yollarla çalıştığı konusunda onunla hemfikirdim.

Roy'la birlikte bir süre daha orada sessizce oturduk. Çalışanlara haber verdiğimde bu anın kaybolacağını biliyordum ve çok geçmeden bunu yapmam gerekiyordu. Vedalaşırken Roy ne söylemesi gerektiğinden emin olamayarak uzun süre elimi tutup, doğru sözcükleri bulmaya ya da az önce olanları nasıl ifade edeceğine karar vermeye çalıştı. Gitmeme izin vermek konusunda çekingen davranıyordu, sanki o hikâyeyi paylaşırken benim orada olmamam durumun büyüsünü bozacaktı.

"Büyük bir lütufla ödüllendirildik, Roy. Bilmemiz gereken tek şey bu" dedim ona nazikçe. Beni tutup bununla tek başına baş etmek istemeyen küçük bir çocuk gibi bana sıkıca sarıldı. "Her şey yoluna girecek, Roy."

"Bunu insanlara nasıl açıklayabilirim?" diye sordu yalvarırcasına.

"Belki de açıklayamazsın" diyerek gülümsedim. "Ama belki de açıklarsın. Ne olursa olsun, bize bu mucizeyi yaşatan güç, bunu paylaşman gerektiğinde doğru sözcükleri bulmana yardım etmek için yine yanında olacak."

Başını sallayarak neşeli bir gülümsemeyle bana baktı ve, "Hayatım bir daha asla eskisi gibi olmayacak" dedi. Ona sevgiyle gülümsedim ve tekrar birbirimize sarıldık.

Evrak işleri tamamlandığında bakımevinden ayrıldım. Artık Lenny'nin bedeninin etrafında çok fazla hareket vardı ve

biz vaktimizi doldurmuştuk. Trafiğin yoğun saati sona ermişti ve akşamüstü güneşi yürüdüğüm caddedeki ağaçların arasından bir sanat eseri gibi süzülüyordu. Kalbim açıktı ve gülümsüyordu. Herkesi ve her şeyi çok seviyordum.

Evet, bu işin hem iyi hem de kötü tarafları vardı. Fakat hiçbir planlama ve yeterlilik, bu işin bana defalarca bahşettiği hediyeleri veremezdi.

Hâlâ bana verilen sevgi hediyesiyle kendimden geçmiş halde, yüzümde büyük bir gülümsemeyle yürürken mutluluk ve şükür gözyaşları yanaklarımdan döküldü.

Evet, bu iyi bir hayattı Lenny. Gerçekten de iyi bir hayattı.

Değişen Zamanlar

Bu kadar çok ölümcül hastaya bakmak beni hem çok mutlu etmiş hem de çok yormuştu. Sonuç olarak hayatımda sayısız olumlu gelişmeler olmuştu fakat kesinlikle bir değişikliğe hazırdım ve kadın hapishanelerinde şarkı yazma dersi verme fikrinin peşinden gittim.

Bir sürü bürokratik engel ve özel hayırseverlik alanında öğrenmem gereken çok şey vardı. Örneğin hangi kuruluşların, benim projemin uygun bulunacağı ödenekleri vardı ve başvuruları nasıl yapmam gerekiyordu? Bu konudaki rehberlerimden biri, yıllardır hapishanelerde tiyatro atölyeleri düzenleyen bir grup kadındı. Daha sonra on yıl önce Melbourne'da yaşadığım dönemde onlarla kapı komşusu olduğum ortaya çıktı. Fakat o zamanlar, henüz ilk şarkımı bile yazmamıştım. Bu yüzden o zamanlar bir şarkı yazma programı başlatmam neredey-

se imkânsızdı fakat merkezlerine doğru giderken aynı sokakta yürümek ve orada yaşadığım zamandan beri hem hayatımda hem de kendinde meydana gelen değişimleri gözden geçirmek tuhaf biçimde keyif vericiydi.

Victoria hapishanelerindeki ilk girişimlerimin hiçbiri başarılı olmamıştı, bu yüzden şansımı New South Wales'de denemeye karar vermiştim. Ayrıca New South Wales'de yaşayan bir adamla uzun mesafeli bir ilişkiyi de yürütmeye çalışıyordum. İlişkinin yürüyeceğini düşünmüyordum ama aramızda binlerce kilometre olmasındansa birlikte olursak şansımızın artacağını tahmin ediyordum. Çok sevdiğim kuzenlerimden biri de seçtiğim bölgede yaşıyordu ve bana, kendime yaşayacak bir yer bulana kadar bir süre onda kalmamı teklif etmişti.

Birkaç ay önce beni kanatları altına almış olan Liz, hapishane programımı oluştururken en büyük yardımcım olmuştu. Tanıdık ağlarını kullanarak ve doğru kişileri bir araya getirerek her şeyin yapılabileceği konusundaki ısrarı, cesaretimi korumamı sağlamıştı. Ayrıca daha önceki birçok müşterimin iyi olan hiçbir şeyin tek başına yapılamayacağına dair sözlerini de aklıma getirmişti. Birlikte çalışmamız gerekiyordu. Liz fon bulmak için birine ihtiyacım olduğu konusunda da beni eğitiyordu. Birçok hayırsever kuruluş, hayır kurumlarına yapılan bağışlarla gelen vergi indirimlerinden yararlanabilmek için bağışları benim adıma alacak bir yardım derneğine ihtiyaç duyuyordu. Ben paranın tamamını o yardım kuruluşuna veriyor ve kendi kendimin işvereni olarak sadece bana düşen parayı alıyordum. Başlangıçta bu fonlara aracılık etmek isteyen bir organizasyon bulmak biraz zor oldu. Ama zaman geçtikçe bir kez daha hayatın döngülerini ve ne kadar sık bir döngüyü tamamladığımızı hatırlamam gerekti.

Büyüdüğüm kasabaya taşınmadan önce ailem Sydney'in dış mahallelerinden birinde yaşıyordu. Yetmişli yıllarda orası kır-

sal bir bölgeydi. Birinci sınıfı orada okumuştum. Şimdi sayısız telefon ve e-postalardan sonra beni himaye edecek bir kuruluş bulmuştum ve bu, gittiğim ilkokulun bağlantılı olduğu kilise sayesinde olmuştu. Otuz beş yıl sonra küçücük bir kızken gittiğim anaokulunun çocuk bahçesine bakan bir ofiste oturuyordum. Bu, girişiğim hapishane projesi işine çok daha büyük bir duygusal değer katıyordu.

Seçtiğim kadın hapishanesindeki başgardiyanın heyecanı da bağış başvuruları sarpa sardığında dayanmamı sağlayan şeylerden biriydi. Başgardiyan yenilikçi ve hevesli biriydi; teklifimi, bölgesel yönetime vizyonuma duyduğu tam bir inançla sunmuştu. İki kadın hapishanesine başvurmuştum fakat bana gösterilen destek seviyesi ikisinde inanılmaz derecede farklıydı. Biri bana defter ve kurşunkalem bile sağlayamayacağını söylemişti. Bunu kendim yapmak zorundaydım. Diğeri sadece bu malzemeleri değil, gitarları ve ihtiyaç duyabileceğim başka malzemeleri de sağlamayı teklif etmişti. Sürece daha çok dâhil oldukça tek bir hapishane ve tek bir sınıfla başlamanın yetip artacağı da açıkça ortaya çıkmıştı. Ve hangi hapishaneyle başlayacağıma dair seçimim de çok netti.

Çok uzun zamandır işler hiç ilerlemiyormuş gibi görünüyordu ama sonunda tüm parçalar yerine oturduğunda her şey yıldırım hızıyla ilerledi ve birkaç gün içinde kendimi kuzeye doğru yol alırken buldum. Bir ay kadar kuzenim ve devasa ailesiyle birlikte yaşadım. İşimin sessizliği ve daha önceki ev değişikliklerimden sonra etrafımda yeniden bu kadar çok insanın olması tuhaf ama güzel bir durumdu. Ailenin üç neslinin yanı sıra yedi kedi ve üç köpeğin de yaşadığı ev oldukça çılgındı fakat kendime ait bir mutfağa duyduğum arzu görmezden gelinemez hale gelmişti ve kiralık bir yer bulmanın zor olduğunu duymuş olmama rağmen artık zamanının geldiğine karar verdikten bir gün sonra ufak bir kulübe buldum. Kulübe, Blue

Dağları'nın yamaçlarında, ufak bir göl ve ağaçlık arazinin karşı tarafındaydı ve gerçekten çok sevimliydi.

Yaşamak için hiçbir eşyam olmaması beni hiç etkilemedi. Oranın doğru yer olduğunu hissediyordum ve bu kulübe yoluma öylesine kolayca çıkmıştı ki buraya inancım tamdı. İhtiyacım olan her şey bana gelirdi ve gerçekten de geldi. Hem de hepsi hızla bana doğru aktı. Depoculukla uğraşan birkaç kişi bana kurtulmak istedikleri birkaç şeyi vermeyi teklif etti. Bir depodan divan, bir diğerinden çarşaflar geldi. Kuzenim yıllardır orada yaşıyordu ve oldukça geniş bir arkadaş çevresi vardı. Bu sayede birinin evinin bodrumunda duran bir çamaşır makinesi de bana geldi. Bunu bir buzdolabı, kitap rafları, mutfak aletleri, perdeler ve antika bir masa izledi. Çok sayıda insan, durumumdan çok etkilendikleri ve iyi kalpli insanlar oldukları için büyük bir heyecanla bana ellerinden gelen her şeyi vermeye çalışıyordu. Bu harika bir duyguydu.

New South Wales'e gelir gelmez bir karavan satın almıştım. Bir yerlere yerleşmeyi istesem de birçok folk müzik festivaline gidecektim ve tekerlekler üstünde bir yatağa sahip olmayı özlemiştim. Bu benim tarzıma, festivallerde bir çadır kurmaktan daha uygundu ve ne zaman istersem her yere gidebileceğimi bilmek bana özgürlük duygusu veriyordu. Karavanı alma ve kulübeye taşınma anım da doğru zamana denk gelmişti. Taşındığım ay, mahallenin yıllık Belediye Temizlik Günleri başlıyordu.

İnsanların artık ihtiyaç duymadıkları mobilyalar, atılmaları ya da belediyenin çöp kamyonları gelmeden önce isteyenler tarafından alınmaları için kaldırımlara konmuştu. İnsanlar, ben kapılarının önündeki yığınlardan küçük şeyler alırken bana gülümsüyor ve istediğim her şeyi almam için beni cesaretlendiriyordu. Oradan bambudan bir çamaşır sepeti, kilerim için dar bir dolap ve dışarıda kullanabileceğim bir masa aldım. Ay-

rıca kendime birkaç parça, oldukça klasik mobilya seçtim. Eski sahipleri, aralarında verandam için aldığım eski ama harika bir divanın da bulunduğu mobilyaların bazılarını karavanıma yüklememe yardım bile etiler.

Pazarlıklarla dolu birçok garaj satışına da katıldım ve bunlar esnasına çok eğlendim. Yeni olmasına önem verdiğim tek şey, bir yataktı. Sırtımı rahat ettirecek ve üzerinde daha önce kimsenin uyumadığı, sadece benim enerjimin bulunacağı bir yatak istiyordum. Çok az tanıdığım, çok hoş bir kadın bunca yıl sonra bir yere yerleşmem onu çok heyecanlandırdığı için bana bir ev hediyesi getirdi. Hediye, tam olarak bir yatak değerindeydi. Böylece üç hafta içinde küçük bir arabada altı kutuya sahip birinden; dayalı döşeli, iki odalı ve yıllardır içinde yaşıyormuşum gibi görünen bir eve sahip birine dönüşmüştüm. Muhteşem bir dönemdi.

Orada geçirdiğim ilk gece, kollarımı iki yanıma açarak salon zeminine yatıp kocaman gülümsedim. Burası benim evimdi! Sonunda tekrar kendime ait bir yerim vardı. Hissettiğim rahatlama, şükran ve neşe öyle yoğundu ki bir ay boyunca neredeyse kimse beni görmedi. İş dışında evimden ayrılmaya dayanamıyordum. Eve döndüğümde yeniden kendi alanıma bakıp aynı heyecanla gülümsemeye başlıyordum.

Başvurduğum fonların hepsini almayı başaramasam da elime geçenlerle hapishane programını başlatmayı başardım. Zaman içinde başka kuruluşlar aracılığıyla yeni fonlara başvurabileceğimi düşünüyordum. Almayı başardığım fonları alabilmiş olmak bile büyük bir başarıydı ve bu fikrin gerçeğe dönüşmesine şahit olmamı sağlamıştı. Fonlar iyiliksever özel sektör şirketleri tarafından karşılandığı ve hapishane sisteminin bana para ödemesi gerekmediği için onların gözünde bir gönüllüydüm. Kursumun ders programı onaylanmıştı. Ne öğretmeyi ve

neyi başarmayı umduğumu anlatan bir sunum yaptım. Programım, denkliğe tabi olmadığı için öğretmenlik eğitimi almış olmam gerekmiyordu. Eğitim Departmanı çalışanları fikirlerime ve öğretme yeteneğime inanmışlardı ve buna dayanarak onay almayı başarmıştım ki geriye dönüp baktığımda bunun inanılmaz olduğunu görebiliyorum! Fakat o zamanlar bunu hiç de alışılmadık bulmuyordum ve sonunda kendimi bir oda dolusu hüküm giymiş suçluya şarkı yazma dersi verir halde bulana kadar önümde açılan yolu takip etmiştim.

Daha önce hiçbir sınıfta ders vermemiş biri olarak çoğu pek de arkadaş canlısı olmayan düzinelerce gözün karşısında durmak oldukça ilginçti. Durup düşünecek olsam bu cesaretimi kırabilirdi ama bunu yapmadım. Sadece işime baktım. Adalet Bakanlığı'yla iletişime geçmeden önce bir hapishanede de bulunmamıştım. Hazırladığım ilk konuyla ve epeyce cesaretle derse başladım. Başlangıçta herhangi bir tepki alabilmek için bir sürü espri yapmam gerekti, çünkü herkes, duvar gibi suratlarla karşımda oturup beni süzüyor ve birbirlerinin yanında sert görünmeye çalışıyordu. Ama bir süre sonra kadınlar benim sorun olmayacağımı fark ettiler.

Kafiye egzersizi yapıyorduk ve ders için önceden hazırladığım örnekleri kullanmak yerine daha eğlenceli ve duruma daha uygun kafiyeler uydurmaya, onlarla beraber kendime gülmeye başladım.

"Burada oturuyorum böylece
Bu kadın kafiye mi yapacak gündüz gece?
Gitar öğrenip Emmylou gibi olmak için,
Ona biraz katlanmam gerek yine de."

Kadınlardan birkaçı kıkırdamaya ve benimkilere yeni espriler ekleyerek katılım göstermeye başladı ve bu, diğer mahkûmların da rahatlayıp söz almaya başlamalarına sebep oldu.

"Yani kızım, çabucak ne yapacağımızı öğret bize,
Umursamıyoruz kafiyeleri, keşke umursamasan sen de."

Kahkahalar, buzları tamamen eritti. Ayrıca ortak bir konu, bu ortamda Emmylou Harris'in müziği gibi bir ortak nokta bulmuş olmamız, gerçekten yol almaya başlamamızı sağladı.

"Tamam ama daha öğreneceğiniz şeyler var
Yani beni eğlendirip kafiye bulanın olacak gitar
Yakında kendi şarkılarınızı söyleyeceksiniz
Ama bunu ertelerseniz, bu iş çok uzar."

Buna şöyle bir cevap aldım:
"Tamam yazarız bu aptal kafiyeleri illa gerekiyorsa
Ama sen de çok uzatma, gerçek bir gitar lazım bana."

Bu atışma kafiyeli olarak devam etti ve ilk dersin sonunda kahkahalar özgürce havada uçuşuyordu. Kadınların birçoğunun derse katılımı harikaydı. Hepimiz çok eğlenmiştik.

Eğitim Departmanı'nın tüm çalışanları iyi insanlardı ve bir sürü müşterimin evinde, onlarla bire bir çalıştıktan sonra yeniden bir ekip ortamında çalışmak çok güzeldi. Gerçi beni, mahkûmlarla çok yakın ilişkiler kurmamam konusunda uyarmışlardı ve bunu, hem güvenlik hem de mahremiyete dair sebepler yüzünden anlayabiliyordum. Ama ben ancak kendim

gibi davranabilirdim ve öğrencilerimi, mahkûmlar olarak değil; gitar çalıp şarkı yazmayı öğrenen kadınlar olarak görüyordum. Bir hapishanede olduğumu hatırlayacak kadar deneyimliydim fakat hâlâ dürüstlük esasına göre yaşadığım için ancak kendim gibi davranabilirdim.

İçtenliğimin ve her birine duyduğum inancın sonucu olarak aramızda bir güven ilişkisi kurulup güçlendikçe önümde yükselen duvarlar da yavaş yavaş kalkmaya başladı. Kadın kadına sohbetler etmeye başladık ve şarkı yazarak yumuşak taraflarını da göstermeleri konusundaki cesaretlendirmem, adım adım kendilerini korumak için ördükleri duvarların aşamalı olarak kalkmalarına yardımcı oldu. Sınıfım öğrenciler için çok kişisel ve iyileştirici bir alan haline geldi. Ben de ders programını bu iyileştirici yaklaşıma göre düzenlemeye başladım.

Birçok yazma egzersizini kullanarak duygularını serbest bırakmayı ve sonunda umut dolu şarkılar yazmayı öğrendiler. Elbette, öfke ve acı dolu şarkılar da yazıldı. Ama düşler ve umutlara dair şarkılar da yazılıyordu. Onlara mali, coğrafi, eğitimsel hiçbir engel olmasaydı ne yapmak isteyeceklerini sorduğumda yıllar sonra ilk kez hayal kurmaya ve kalplerinin sesini dinlemeye başladılar. Biri devlet kurumlarına hesap vermeden çocuklarıyla özgürce yaşamak istiyordu, bir diğerinin isteği bir video klipte oynamaktı, biri estetik ameliyat olmak isterken bir başkası ev içi şiddetin olmadığı bir hayatı tanımak istiyordu (ve hayatında hiç böyle bir dönem olmamıştı), biri uyuşturucu bağımlılığından sonsuza dek kurtulmak isterken bir diğeri cenneti ziyaret edip annesine onu çok sevdiğini söylemek istiyordu.

Dürüstlük akmaya devam ettikçe gözyaşları dökülmeden geçen dersimiz neredeyse olmamaya başladı. Ama ne olursa olsun, buranın insanları destekleyen bir ortam olacağına dair bir anlaşma yapmıştık. Böylece bir zamanlar birbirleriyle geçi-

nemeyen kadınlar sınıfta birbirlerine hoşgörülü davranmaya ve zaman içinde destek olmaya başladı. Kadınlardan biri, bir başkasının varlığı nedeniyle neredeyse derse bile katılmayacaktı. Ama katılmaya karar verdi ve birkaç ders sonra birbirlerine şarkıları konusunda içtenlikle cesaret veriyor ve hapishane bahçesinde de artık daha iyi anlaşıyorlardı. Sınıfımın doğası buydu. Kendilerini bu kadar dürüstçe ifade edebilmeleri için göstermeleri gereken cesaret sayesinde birbirlerine saygı duymaya başlamışlardı ve birbirlerinin gitgide gelişen şarkılarını artık büyük bir empati ve gerçek bir ilgiyle dinliyorlardı.

Ayrıca şarkılarını tüm sınıfın önünde çalmak da onlar için çok zorlayıcı bir durumdu. Fakat birbirlerinin şarkılarındaki mesajları hissederek birbirlerini bunu yapmak için cesaretlendiriyorlardı. Öğrencilerden biri, Sandy, yarı Aborjin yarı beyaz bir kadının, şehrin hangi yanında yaşarsa yaşasın tam olarak uyum sağlayamamasının ne kadar zor olduğunu anlatan bir şarkı yazmıştı. Sınıftaki diğer kadınlar da bu duyguyu biliyordu ve onu cesaretlendirerek bu duygularını ifade etmesi gerektiğini gösteriyorlardı.

Bir başkası, Daisy, çoğunlukla şiddetli davranıştan defalarca hapse girip çıkmıştı ve neredeyse bu kez ne zamandır hapiste olduğunu bile unutacak haldeydi. Bir mahkeme salonuna gittiğinde kendini hissizleştirdiğini ve o ortamdan uzaklaştırdığını çünkü oranın onu çok sıktığını anlatıyordu. (Daisy, kısa süre sonra bunun ne anlama geldiğini öğrenecekti.) Bu duyguları üzerine bir şarkı yazdı ve hayatının artık sadece sistemin bir parçası olmasından ve kendisine aitmiş gibi bile gelmemesinden ne kadar nefret ettiğini anlattı. Bir başka öğrenci, Lisa, oğluna onunla ne kadar gurur duyduğunu anlatan bir şarkı yazdı. Şarkıyı her çaldığında duygularının ağırlığı altında eziliyordu fakat bu şarkı sayesinde kendisiyle de gurur duyuyordu.

Bu şarkıları sınıfta çalmak sinirlerini zorlasa da kendilerini sadece yazılı olarak değil, eylemle de ifade etmelerine izin verdiği için büyük bir duygusal boşalma yaşamalarını sağlıyordu. Yıllar önce duygusal olarak ben de onlarla aynı yerde, onlar kadar utangaç ve gergin olduğum için onları nazikçe cesaretlendiriyordum ve korku duvarları yavaş yavaş yıkılıyordu. Birkaç ay sonra başlangıçta çok soğuk görünen bir öğrencim, yeni şarkılarından birini yüzlerce mahkûm ve ziyaretçiden oluşan bir topluluğun önünde tek başına çaldığında sevinç gözyaşları dökmüştüm.

Sınıflardaki öğrenci sayıları çok fazla değildi ve bu herkes için daha uygundu. İlk birkaç ders çok kalabalık oluyor ve bu da verimliliği düşürüyordu fakat daha sonra genellikle on kişi civarında düzenli öğrencim oluyordu. Arada sırada gelip gidenler oluyordu fakat bir derste Eric Clapton gibi gitar çalamayacaklarını ve derslerin ciddi anlamda çalışma gerektirdiğini gördüklerine derslere devam etmeyenler oluyordu. En iyi sınıflar, küçük olanlardı. Bu kadınların çok fazla ilgiye ihtiyacı vardı ve böylece her biriyle kişisel olarak ilgilenebiliyordum. Onlardan çıkan şarkılar ve hikâyeler; ilham verici, iyileştirici ve çok güzeldi. Aramızda oluşan sevgi, en hafif ifadeyle hepimizi besliyordu. Sertleşmiş dış görünüşlerinin altında; çocuklarını seven, sevgi ve saygıya ihtiyaç duyan, kendini işe yarar hissetmek ve kendine saygı duyduğu bir hayat yaşamak isteyen, sizin ve benim gibi insanlar vardı.

Oradaki kadınların çok azı yaptıkları şey için suçsuzdu. Çoğu daha iyi insanlar olmak istiyordu. Fakat her birinin kişisel hikâyelerini öğrendikçe görebildiğim tek şey trajik geçmişler, çok düşük bir özsaygı ve bir türlü kırılamayan döngüler oldu. Birçok farklı suç yüzünden mahkûm olmuşlardı, aralarında yasa dışı çalışan fahişeler de vardı. Bu açıdan, sistemi kendi çıkarları için kullanan kadınlar da yok değildi. Birçok

küçük çaplı suçun cezasının kaç ay olduğunu biliyor ve her yıl birini işleyerek kış boyunca soğuk sokaklardan kurtuluyorlardı. En azından hapishanede sıcak bir yatakları oluyor ve düzenli yemek yiyorlardı. Diğerleri uyuşturucu kullanmak ya da bulundurmaktan şiddet, soygun, market hırsızlığı (biri buna ailesini doyurmak için başlamıştı, fakat sonra bu alışkanlık, bağımlılık haline gelmişti), birçok kez alkollü araç kullanmaya kadar değişen suçlar işlemişti.

Fakat işledikleri suçun ne olduğuna bakılmaksızın hapishane sistemi yaralara, yani bu eylemlerin altında yatan sebeplere değil; sonuçlara, yani suçun kendisine yönelik bir tavır sergiliyordu. Burası, bir ıslah merkezi olarak adlandırılsa da düşünce biçimini ve geçmiş kalıplarını gerçekten değiştirmek isteyen birinin alabileceği yardım çok sınırlıydı. Burası iyileşmeye en çok ihtiyaç duyulan ve düşük özsaygı, uyuşturucu kullanımı, ev içi şiddet ve bunlardan doğan suçla dolu hayatların döngülerinin kırılması gereken yerdi. Bazı suçlular, belki yardım alsalar da suç işlemeye devam ederdi. Ama benim tanıdıklarım, hapishanede geçirdikleri ve daha sonraki dönemde sürekli destek gördükleri takdirde kesinlikle değişirlerdi.

Sistemin içinde çalışan az da olsa iyi insan vardı fakat onların da maddi olanakları yetersizdi. Ayrıca kilise gruplarına mensup bazı gönüllüler, bireysel olarak birkaç kişiye ulaşıp hayatlarını değiştirmelerine yardım edebiliyorlardı. İşin doğrusu, güvenlik ve bürokratik işlemler için iyileştirme ve destek yöntemlerine harcanandan çok daha fazla para harcanıyordu. Üç yüzün üzerinde mahkûmun kaldığı hapishanelerde sadece iki psikolog bulunuyordu ve onlar da genellikle zamansızlık ve aşırı yüklenme yüzünden ulaşılamaz haldeydi. Hapishanede yaşamadan önce özsaygınız çok düşük değilse bile oraya gittikten sonra fazlasıyla düşeceği çok açıktı.

Hapishanelerde düzenli meditasyonun, mahkûmların hayatını dönüştürmek konusunda sağladığı başarı üzerine bir belgesel izledikten sonra bundan bazı çalışanlara bahsettim ve isterlerse onları bu alanda çalışan insanlarla iletişime geçirebileceğimi söyledim. Benim izlediğim meditasyon yolu, başka ülkelerde hapishane mahkumları üzerinde denenmiş ve başarılı olmuştu fakat bana, cesaret kırıcı bir tavır ve kahkahalar eşliğinde bunun sadece şans olduğu söylenmişti. Ben de kendi erişim kapasitem içinde çalışmaya başladım ve sınıfımdaki öğrencilerimin, kendi güzellikleri ve ilahiliklerine inanmaya başlamalarına yardım ettim. Bunu onlara şarkı yazmayı ve kendilerine ait şarkılarla kendilerini ifade etmeyi öğreterek yaptım ve bu şarkılar, onları anlatıyor, sahnelenebiliyor ve başkalarıyla paylaşılabiliyorlardı. Bu kadınların çoğu, hayatlarında bir kez bile iltifat almamıştı ve hepsi de gerçek olan olumlu geri bildirimlerimi sünger gibi emiyorlardı. Şarkılarını nasıl geliştirebileceklerine dair yaptığım tüm önerileri, çok nazik bir ifadeyle yapıyordum.

Kadınlar bana yavaş yavaş güvenip beni hapishanedeki yaşam konusunda eğitmeye başladıklarında çok eğlenceli anlarımız da oldu. Bir gün bir kadın diğerine, nasıl olup da fazladan bir çift spor ayakkabı almayı başardığı hakkında bağırarak soru soruyordu. Onu duyduğumu fark ettiğinde hemen sustu. Benim ve öğrencilerimin ısrarları üzerine kadın oynanan oyunu bize anlattı. Bunun oldukça zekice bir plan olduğunu söylediğimde, "Buradaki herkes suçlu, hanımefendi. Nerede olduğunuzu unutmayın" cevabını aldım ve kahkahalara boğuldum. Bu olay olduğunda artık kendime güvenimi kazanmıştım ve aldığım cevap yüzünden hiç alınmamıştım, bu yüzden bu cümleyi oldukça eğlenceli buldum.

Bir gün oldukça istekli fakat bitkin görünen bir öğrencim sınıfa geldi. Ona iyi olup olmadığını sorduğumda şöyle cevap

verdi: "Evet, ben gayet iyiyim. Sadece korkunç bir sabah geçirdim. Kızlardan biri uzun zamandır başımı ağrıtıyordu, ben de onun kafasını bir çamaşır dolabının içine tıktım." Hafif bir hayretle, "Anlıyorum" anlamında başımı salladım. "Her neyse, artık sorun çözüldü. Buradayım ve müzik yapma vakti geldi. Buradayken başka hiçbir şeyin önemi yok. Bu sınıfa gelmiyor olsaydım, onu öldürebilirdim. Ama o zaman bu sınıfı bana yasaklarlardı ve bu da beni öldürürdü." Sonra bir önceki hafta yazmaya başladığı şarkı üzerinde çalışmaya devam etti. O gerçekten de çok yetenekli bir şarkı yazarıydı ve duyduğum en güzel seslerden birine sahipti. Onunla başka koşullar altında tanışmış olmayı çok isterdim çünkü onunla kamp ateşi çevresinde şarkılar paylaşmayı çok isterdim. Fakat bu asla olmayacaktı.

Her hafta adım adım biraz daha olumlu gelişmeye şahit oluyordum. Bunu görmek benim için büyük bir ödüldü. Eğitim Departmanı'nın çalışanları başarımdan ve programa katılan öğrencilerimdeki olumlu değişikliklerden çok memnundu. Sınıf kısa sürede hem öğrencilerim hem de benim için haftanın en önemli şeyi haline geldi.

Artık birbirimize daha yakın yaşamamıza rağmen uzaktan yürüttüğüm ilişkimi bitirmiştim. O adamın yanında kalmaya devam etsem asla yüreğimin beni çağırdığı yöne gidemezdim. Değerlerimiz birbirinden çok farklıydı. Bu süreçte ikimiz de gözyaşı döksek ve birbirini bırakmanın gerekli ve büyütücü acısını yaşasak da artık kendi değerlerime sadık kalmayacağım bir hayat yaşamak için kendime fazlasıyla dürüsttüm.

Ev hayatı çok güzeldi ve sık sık gelen arkadaşlarıma ev sahipliği yapmak çok hoşuma gidiyordu. Son on yıl boyunca ziyaretçi rolünü üstlenen hep ben olmuştum. O kadar savrulduktan sonra kendimi bu evcimen ruh halinde bulmam pek

de şaşırtıcı değildi. Çok nadir evden çıkma isteği duyuyordum ve uzun vadede kesinlikle daha çok evden çalışmak istediğime karar verdim.

Bu yüzden boş zamanlarımda hapishanede verdiğim dersleri temel alarak internet üzerinden bir şarkı yazma kursu açtım. Yazılarım da birçok dergide yayımlanmaya başlamıştı ve gitgide hız kazanıyordu, ayrıca bir blog yazmaya başlamıştım. Blogum birçok takipçi edinmeye başlamıştı ve bu bana, yaptığım iş aracılığıyla benim gibi düşünen insanlarla bağlantı kurmayı ne kadar sevdiğimi hatırlattı. Bu aynı zamanda bir sahne sanatçısının zorlu hayatını yaşamaya devam etmek isteyip istemediğimi sorgulamama da sebep olmuştu. Hapishanede ders verirken, ara sıra kaliteli birkaç gösteri yapsam da, kendi müzik çalışmalarım biraz yavaşlamıştı. Doğru dinleyicilerle bağlantıya geçip müziğin içinde tamamen kaybolduğumda bunu çok seviyordum, ama yazmak ve evden çalışmak bana daha büyük bir tatmin getirmeye başlamıştı.

Kulübem ve hapishanedeki işim harika olsa da beni orada tutan bunlar dışında çok da fazla bir şey yoktu. Arkadaşlarım hayatlarına devam etmiş ve ben Sydney'den ayrıldığımdan beri çok şey değişmişti. Ayrıca içimde bir parçam, eninde sonunda bir gün tekrar kırsal bir bölgede yaşamaya döneceğimi biliyordu. Yaklaşık yirmi yıl süren göçebelik hayatım boyunca çiftlik hayatının verdiği açık alan hissini özlemekten hiç vazgeçmemiştim. Bu yeni şehirde çok fazla arkadaş da edinmemiştim çünkü gitgide daha içe dönük biri oluyor ve yıllarca yer değiştirdikten sonra kendime ait bir mekânda olmaktan çok hoşlanıyordum.

Bu yüzden kendi adıma bunun pek bilincinde olmadan, öğrencilerim en yerel arkadaşlarım haline gelmişti. Zamanla öğretmen ve öğrenci ya da çalışan ve mahkûm arasındaki duvarlar gözle görülür ölçüde incelmişti. Sınıfım, bir grup kadı-

nın müzik yaptığı bir yer haline gelmişti. Beni mahkûmlardan ayıran çok fazla bir şey olmadığını ve benim de onlardan biri olabileceğimi hissediyordum. En azından bazen, hissettiğim şey buydu. Elbette, bazı anlarda kendimi pek de öyle hissetmiyordum. Dünya üzerindeki varlığımı geçerli kılmak için suç işlememiştim ama deneyimlediğimiz dürüstlükle birbirimize bağlanmış kadınlar olarak aramızda hep bir yakınlık vardı. Kendi kırılganlığım ve acılı geçmişim de hâlâ beni bazı açılardan şekillendirmeye devam ediyordu fakat bu acı, daha öncekiyle kıyaslanamazdı bile. Muhtemelen bu öğrencilerimle aramdaki bağı da kuvvetlendiren bir şeydi çünkü onların geçmişleri de kendilerine değer vermelerini engelleyen acılar ve çeşitli istismarlarla doluydu.

Hapishaneye ilk geldiğimde kişisel hayatımla ilgili soruları nasıl geçiştirebileceğim öğretilmişti. Onlara nerede yaşadığımı hiç söylemediysem de sorular sorduklarında onları soyut noktalara sürüklemek ya da yalan söylemek yerine bunu söyleyemeyeceğimi belirtmiştim. Artık aramızda bir güven oluştuğu için kadınlar buna saygı duyuyordu fakat cevaplayabileceğim soruları cevaplıyordum. Geçmişte, ölmekte olan müşterilerimle aramda geçen tüm dürüst konuşmalar sayesinde, daha açık davranmanın da keyfini çıkarıyordum. Mahremiyetin duygusal duvarları, iyiliği engelliyordu. Gerçek, insanları bir araya getiriyordu. Bana geçmişim konusunda sorular sorduklarında onları dürüstçe cevaplıyor ve onlara diğer insanların fikirlerini ne kadar uzun zaman hoş gördüğümü, hatta onlara inandığımı anlatıyordum.

Bu kadınların hem grup hem de kişisel olarak bana gösterdikleri nezaket, içimde çok uzun zamandır atıl durumdaki bir şeyi uyandırıyordu. Nezaketi nasıl kabul edeceğimi bilmiyordum. Bunu vermeyi biliyordum ama almayı bilmiyordum. Bu

yüzden bana duydukları sevgiyi ve acılarım karşısındaki gerçek anlayışlarını hissettikçe bunun altında eziliyordum. Onlar gerçekten de çok nazik ve güzel kadınlardı. Hepsi çok acı çekmişti ve birçoğu, çocuklarını ve ailelerini çok özlüyordu. Yürekleri inanılmayacak derecede nazikti. Elbette, kendilerini hapiste bulmalarına sebep olan hatalar yapmışlardı ama çok azı yaptıklarına pişman değildi ve hepsinin iyi ve sevgi dolu birer kalbi vardı.

Aldığım fon hızla tükeniyordu ve hapishanede yaklaşık bir yıl geçirdikten sonra beni tüketen şeyin sadece ölmekte olan insanlara bakmak olmadığını kabul etmiştim. Beni tüketen şey, hayatın ta kendisiydi. Etrafımda çok fazla üzüntü vardı. Birkaç yakın arkadaşımın başına çok kötü şeyler gelmişti ve onların yanında olmaya çalışmam da hayatı iyice zorlaştırmıştı. İlk fonu bulmanın ne kadar zor olduğunu bildiğim için aynı şeyi en baştan yapacak kadar enerjim olup olmadığını düşünüyordum. O gece, yeni komşularımın yaptığı çığlık yarışını dinleyerek uyumaya çalışırken kararımı verdim. Kır yaşamına dönmemin vakti gelmişti. Bu noktada yapabileceğim her şeyi yapmıştım.

En baştaki öğrencilerimin çoğu salıverilmiş ya da içeride çok az zamanları kalmıştı ve bu da kendimi daha özgür hissetmemi sağlayan şeylerden biriydi. Yeni öğrencilere ders verecek netliğe ve enerjiye sahip olmam mümkün değildi. Artık kendime nasıl bakacağımı öğrenmenin vakti gelmişti. Böylece hapishaneye ve ev sahibime haber verip plan yapmaya başladım.

Annem ve babam yaşlanıyordu. Annemle arkadaşlığımızda her zamanki gibi çok yakındık ve babamla da sevgi dolu bir ilişkinin keyfini çıkarıyordum. Bu yüzden onlara yakın, yani en fazla birkaç saatlik mesafede olmak istiyordum. Bu, bir Avustralyalının algısında uzak değildi. Ayrıca denize daha yakın bir yerde yaşamak da istiyordum.

Uygun alanı belirlemiştim ve internet sayfalarında uygun kiralık evleri aramaya başlamıştım. Hangi kasabaların arasında yaşamak istediğime ve kira sınırımın ne kadar olacağına karar vermiştim. Birkaç hafta boyunca karşıma uygun bir şeyler çıkmayınca yerel gazeteye bir ilan vererek istediğim şeyi net olarak belirttim. Birkaç geri dönüş aldım fakat hiçbirinin doğru olduğunu hissetmedim fakat yeni bağlantılar edindim ve çok kısa süre sonra harika, minik bir kır evinin müsait olduğunu öğrendim. Ev tam olarak istediğim yerdeydi ve tam ödeyebileceğim kadar kira isteniyordu. Ne olduğunu bile anlayamadan kendimi iki bin dönümlük bir çiftlikte yaşarken buldum.

Karanlık ve Şafak

Evin önünden akan bir çay; her an değişen, muhteşem bir vahşi yaşam manzarasına sahip olmamı sağlıyordu. Arazi, muhteşem ve devasa ağaçlarla süslenmişti. Gün boyunca kuşlar, gece boyunca da kurbağalar benim için şarkı söylüyordu. Her akşam başımın üzerinde sokak lambaları yerine milyonlarca yıldız parlıyordu. Bu gerçek bir lütuftu, özellikle de mükemmel bir verandada oturup gitar çalarken gün batımını izlediğim ya da yağmurun teneke damdaki tıngırtılarını dinlediğim zamanlarda. Cennette yaşıyordum ve bir sürü şükür duası ediyordum.

Konu canlı eğlenceye ve sanat aktivitelerine kolay ulaşım olduğunda kır hayatının gerektirdiği birçok fedakârlık olduğu çok açıktı fakat bana yetecek her şey etrafımdaydı. Zaten hayat tarzım, sürekli bir yerlere seyahat etmeme sebep oluyordu. Bu yüzden önemli değildi. Yeniden doğanın ritmiyle hareket ediyordum ve sonunda benim için en anlamlı olan hayatı yaşıyordum. Aralarında çiftçinin evi de bulunan beş ev, devasa arazideki vadiler ve yamaçlara serpiştirilmişti. Bir kiracı olarak ben sadece bu toprakların keyfini çıkarıyordum.

Her şey daha kolay ve daha hafif görünmeye başlamıştı. Tekrar taşrada yaşamak, kendimi eve dönmüş gibi hissetmemi sağlıyordu. Ölmek üzere olan onca insana bakıp ardından da hapishanede çalıştıktan sonra enerjim öylesine düşüktü ki bir ara verip bir süre birikimlerimle yaşayabileceğim için çok mutluydum. Bu arada ben de yeni alanımda biraz araştırma yapıp hazır olduğumda önümde beliren her adımı takip ederek hangi yöne gideceğime karar verecektim. Her geçen gün kendimi daha iyi hissediyor ve yavaş yavaş canlanıyordum. Olumlu enerji ve düşünceler yeniden akmaya başlamıştı. Yamaçlar ve otlaklarda dolaşıp doğanın basitliği ve karmaşıklığı karşısında hayrete düşerken iyileşmeye başlıyordum.

Önceki yıllardaki olgunlaşmam, birçok harika ve bilge insanın yataklarının yanında oturmuş olmam kesinlikle birçok olumlu değişikliğin olmasına sebep olmuştu. Sık sık, şefkat dolu anları ve harika sohbetlerimizi anımsayarak bu hatıralar karşısında gülümsüyordum. Özellikle yamaçlar ve vadilerde dolaştığım zamanlar, bu hayat benden çok uzaktaymış gibi hissetsem de, beni geri dönülmez biçimde şekillendirmişti ve bunun için bütün kalbimle şükrediyordum.

Yaratıcı yolculuğuma devam etmek için evde geçirdiğim zamanların dışında bir kez daha doğadaydım, kendimi kaderin ellerine bırakmıştım ve bundan sonraki adımların yine kendilerini en doğru zamanda göstereceklerine güveniyordum. Zaten daha önce de bu hep böyle olmuştu. Etrafımda bunca doğal güzellik olunca yazılar ve müzik mucizevi biçimde içimden akmaya başladı. Evin etrafındaki doğal hayatın bereketi ve minik çay, bu basit hayat tarzına çok geçmeden alışmama yardım etti.

Fakat bilincimin çok derinlerinde, düşük öz değerimin eski ve yıkıcı kalıpları hâlâ kıpırdanıyordu. Bilinç seviyemde düşünce biçimim, son on yıl içinde inanılmaz ölçüde değişmişti

ve hayat, eski yıllara göre çok daha kolay geliyordu. Bu açıdan çok huzurlu ve müteşekkirdim ve her yeni günle kendimi biraz daha toparlıyordum. Duygusal olarak da her şey yolunda gidiyordu ya da ben böyle düşünüyordum.

Sonra, bir anda, her şey hiç beklemediğim bir yöne doğru gitmeye başladı. Oldukça iyi ilerliyordum, bu yüzden bir anda iyileşme yolculuğumda en derin karanlıklara gömülmem beni ciddi biçimde sarstı. Hepsinin ötesinde, bu seferki dalga daha öncekilerden çok daha derinlerdeki bir seviyeden geliyordu. Kalan (ve yenilenmekte olduğunu sandığım) enerjim neredeyse bir gecede, sanki biri elektrik prizinden fişimi çekmiş ve bir çuval gibi yere düşmüşüm gibi tamamen ortadan kayboldu. Her şey çok ani olmuştu. Sahip olduğum enerjinin her damlası tamamen yok olmuştu.

Birkaç yerel bağlantı kurmak için geçici işler bulma fikri, pencereden uçup gitti. Birileriyle yüz yüze gelmenin fikri bile imkânsız görünüyordu. Kısa süreli bile olsa herhangi bir işte çalışmanın düşüncesi bile söz konusu değildi. Bunu yapabilecek halde değildim. Bu değişikliklerle yüzleşmek için benliğimin en derindeki merkezine girmeye zorlanıyordum ve bu gerçekten de çok zorlu bir yolculuktu. Fakat seçme şansım yoktu. Ben istesem de istemesem de o geliyordu ve gözyaşları bir kez başladığında onları durdurmamın bir yolu yoktu. Geçmişimden tamamen kopup özgür kalmak için, doğduğum insan olabilmem için iyileşmeye ihtiyacım vardı. Bunlar, hayatımda geçirdiğim en zor aylardı çünkü beklenmedik biçimde hızla intihar eğilimli bir depresyonun derinliklerine gömülüyordum.

Beni çok yakından tanıyan insanlar bile karşılarındaki kişinin ben olduğuma inanamıyorlardı. Bu durumu yaşayan kişi ben olmasaydım, buna ben de inanamayabilirdim. Daha önce depresyonu başkalarında bire bir deneyimlemiştim ve kendimi

asla böyle bir noktada hayal edemezdim. Ama depresyon tam da böyle bir şeydi ve kurbanları için başlangıçta her şeyi daha da zorlaştıran şey de buydu: Bunun onların başına geldiğini anlamalarının yarattığı şok.

Bazı arkadaşlarım doğrudan buna inanmayı reddetti. Her zaman herkesin enerjisini yükselten Bronnie, nasıl olur da bu kadar bitkin düşerdi? Bazılarıysa beni bu kadar kırılgan bir noktada görünce bununla nasıl baş edebileceklerini bilemediler. Beni çok iyi tanıdığını düşündüğüm diğer arkadaşlarımın telefonda verdiği tavsiyeler, yapabileceklerimden öylesine uzaktı ki bu kendimi daha da anlaşılmamış hissetmeme sebep oldu. Daha üzgün olmam mümkün olsaydı, bu beni daha da üzerdi. Ama bu imkânsızdı, bu yüzden daha fazla üzülmedim. Diğer insanlar, endişelerim arasında son sıradaydı. Dikkatimi verebildiğim tek şey kendimdim ve bunu da her zaman yapabildiğim söylenemezdi.

Fakat durumumu nasıl değiştirebileceğime dair tavsiyeler her yönden gelmeye devam etti. Depresyondaki insanların en çok ihtiyaç duyduğu şey kabullenilmektir. Depresyon, kendi hızında ilerleme izni verildiği takdirde içinden geçen kişiye olumlu değişimler için en hızlandırıcı hediyelerden biri olabilen bir hastalıktır. Depresyon, bu duruma modern toplumun verdiği isimdir. Fakat aslında bu, ruhsal dönüşüm ve uyanış için inanılmaz bir zaman ve büyük bir fırsattır. Depresyon, büyük bir çözülme olabilir. Fakat kararlılık, teslim olma isteği ve inançla yaklaşıldığında büyük bir atılıma da dönüşebilir. Ama tabii, bu onu eğlenceli hale getirmez.

Henüz aklımdan günün ilk düşüncesi bile geçemeden ağlayarak uyanıyordum ve beni tanıyan insanların şefkatine ve sabrına ihtiyaç duyuyordum. Bazen ilk düşüncelerim bilinçli bile olmuyor ve hafifçe uyanır uyanmaz ağlamaya başlıyordum. Bazense

kendim ve içinde bulunduğum durum için katlanılmaz bir üzüntü duyuyordum; hayat bu günlerde aslına bakarsanız uzun yıllardır baş edilemeyecek kadar zordu. Her şeye en baştan başlayacak enerjim olmadığını kabul etsem de buna mecbur olduğumu bilmek de üzerimde ağır bir baskı oluşturuyordu çünkü gereken enerjiyi bulmayı bir kenara bırakın, bunu yapmak için gereken enerjiye sahip olduğumu hayal bile edemiyordum. Fakat özellikle de neredeyse kimseyi tanımadığım bu bölgede, kimse ön kapımda belirip bana mükemmel bir iş teklif etmeyecekti.

Yakın çevremdeki hiç kimse derin üzüntüm ve enerji düşüklüğümle nasıl baş edeceğini bilmiyordu, bu yüzden beni tekrar ayağa kaldırmak ve yeniden hayata döndüğümü görmek için bana telefon edip tavsiyelerde bulunmaya devam ettiler. Ama bu sadece üzerimdeki baskıyı artırıyordu çünkü buna kesinlikle hazır değildim. Evimi elektrikli süpürgeyle süpürmeyi başardığımda ki bu benim için çok fazla enerji gerektiren bir işti, benim için müthiş bir başarı sayılıyordu ve kendimi, "Bugün çok iyiydin, Bronnie; bir şeyi başardın" diyerek takdir ediyordum. Geçmiş günlerde beş evi süpürebilir, öğlen yemeğine dışarı çıkabilir, birkaç kilometre yürüdükten sonra bir saat de yüzebilirdim. Ama depresyon ilk başladığında böyle bir şeydir. Hayatının iplerini eline alır.

Kişinin arkadaşlarının ve sevenlerinin yapabilecekleri en iyi şey, kişinin şu an bu noktada olduğunu kabul etmektir. Bu durumdan kurtulabilir ya da kurtulamayabilirler. Fakat özellikle de kişi buna istekliyse bu durumdan kurtulma şansları oldukça yüksektir. Sevdiği kişilerden göreceği destek, bu ihtimali artırır. Ama baskı, sadece bunu engellemeye yarar. Ayrıca bu durumdan muzdarip olan kişi de hayatının şu an bu noktada olduğunu kabul etmelidir. Diğer türlüsü sadece üzerindeki baskıyı arttırır ve bu da belirtilerin daha da kötüleşmesine sebep olur. Gerçi be-

nim, normal hayata uyum sağlayamamamla didişmem yüzünden kendimde bu kabullenmeye ulaşmam biraz zaman almıştı.

Tekrar kır hayatı yaşamaya başlamam, gençliğim ve ilk yetişkinlik dönemimde içimin çok derinliklerine gömmüş olduğum acıların yeniden tetiklenmesine sebep olmuştu çünkü fiziksel çevre birbirine çok benziyordu. Hayatımı yavaşlatıp bu şekilde köklerime dönmem ve bütün enerjimi başka insanlara bakmak için harcamaktan vazgeçmem, yıllar önce zor kullanarak güvenilir bir yere gizlediğim acıların kapağının açılıp onların dışarı fışkırmalarına sebep olmuş gibi görünüyordu. Son on yıl içinde bu acı, iyileşmeye yoğunlaştığım ve bilincine vardıklarımı serbest bıraktığım dönem boyunca sürekli sızıntılar yapmıştı. Fakat şimdi ortaya çıkan ham ve acı verici büyük üzüntünün kökleri sadece bilinçli alana değil, bilinç dışı alanlarıma da dayanıyordu. Yıllarca süren eleştirilerden, daha o zaman bile olduğum gibi kabul edilmeyişimden, maruz kaldığım onca bağırış ve alaydan kaynaklanan tüm acılar ben hiç farkına varmadan depolanmıştı ve şimdi su yüzüne çıkıyordu. Durmaksızın ağladım.

Gerçek anlamda iyileşebilmek için önünde olanla, yani acıyla yüzleşmekten başka seçenek yoktur. Üzüntünü kabullenirsin, büyüme fırsatını kullanırsın, iyileşmeye ihtiyaç duyarsın ve bir yerde, güçlenmeye duyduğun ihtiyaç acıdan daha güçlü olmaya başlar. Fakat kimse, aldığımız dersleri bizden geri alamaz. Ve kimse bunu bizim için yapamaz. Elbette etrafınızdaki insanların sevgisi size yardımcı olur ve sevgili annemle birkaç eski arkadaşımdan bana akan sevgi de benim için büyük bir destek oldu. Fakat kendi iyileşme sürecimden kaçmama imkân yoktu. Kendimle yüzleşmemin vakti gelmişti. Ayrıca en derinlerde kapalı tuttuğum şeyleri serbest bırakmam gerekiyordu.

Rahatlamanın birçok yolu vardı. Elbette bunlardan biri ağlamaktı. İçimden gelen şeyleri yazmak da bir yoldu. Hayatım-

da ilk kez çığlık da attım ve bağırmaktan değil, çığlık atmaktan bahsediyorum. (Aslında bir keresinde, bir uçaktan atladığımda istemeden gıcırtıya benzer bir ses çıkarmıştım.) Ama bu seferki çok ilkel bir histi.

Diğer evlerden bu kadar uzakta ve bu çalkantı bana her gün ne getiriyorsa onu yaşayabilecek mahremiyete sahip olduğuma çok memnundum. Gençliğimde ve büyürken sahip olmayı istediğim her şeyi, beni inciten insanlara haykırdım. Ayrıca içinde hiçbir sözcük geçmeyen acı dolu çığlıklar da attım. Durumumun içinden çıkılmazlığı ve yaşadığım yoğun acı için çığlık attım. Kontrol edilemez biçimde ağladım. Bitkin halde yattım ve yavaş yavaş iyileşmeye başladım.

Daha duygusal anlarda bir gül gibi olabilmeyi öğrenmek istiyordum. Bizler, katman katman harika ve hassas benliğimize yaklaşıyor ve en sonunda gerçek varlığımız olan filize ulaşıyorduk. Fakat böylesine derin bir üzüntü ve umutsuzluk içinde bu teoriyi tamamen aklımdan attım ve büyümenin daha çok devasa bir soğanı yaprak yaprak soymaya benzediğine karar verdim. Soyduğumuz her yaprak, soyması daha da zor bir yaprağı ortaya çıkarıyordu ve bizi daha da fazla ağlatıyordu. Benim başıma gelen de buydu. Bütün bir soğanı soymaya başlamıştım ve bu, gerçekten de çok büyüktü. Döktüğüm her gözyaşı, yazdığım her cümle, paylaştığım her düşünce soyulması gereken yeni bir yaprağı beraberinde getiriyordu.

Hedeflediğim şey her gün mutlu olmak değil, sadece bulunduğum yeri kabul edecek güce sahip olmaktı. Başlarda ağlamak ve verandadan, doğal dünyanın gözlerimin önünde kendini sergilemesini izlemekten başka hiçbir şey için enerjim yoktu. Her gün devam eden serbest bırakma dalgalarından bitkin düşmüştüm ve böylece her gün anın içinde yaşıyordum. Zaten çoğu zaman içinde bulunduğum anın ötesini düşünmek

çok zor bir işti. Sadece her gün yaşadığım duyguların yoğunluğuna dayanabilmek bile çok zordu. Hissizleşmiştim, duygusal olarak tükenmiş haldeydim ve hayattan çok yorulmuştum.

Kendime mutluluğun bir seçim olduğunu hatırlatıyor ve kendimi yataktan çıkmaya ya da gözyaşları arasında güzel bir şeyi bir anlığına fark etmeye zorlayarak bilinçli olarak bu yönde seçimler yapıyordum. Başkalarına önemsiz görünecek seçimler ve başarılar o anda benim için devasa başarılardı. Bir zamanlar çok kolay olan yataktan çıkmayı seçmek, telefon edenlere geri dönmek, saçlarımdaki düğümleri açmak, güzel giysiler giymek ve -tek istediğim bir fasulye konservesi açıp yemekken- sağlıklı yemekler hazırlamak gibi şeyler artık benim için inanılmaz başarılardı.

Artık eskiden olduğum kişi değildim ve bu dünyaya olmak için geldiğim kişiye dönüşeceksem duygularımı reddetmem değil, sonsuza dek serbest bırakmak için su yüzüne çıkmalarına izin vermem ve onları kabul etmem gerekiyordu. Hepimizin kendi yöntemlerimizle iyileşmemiz gerekir. Mutluluk hapları yutmak benim tarzım değildi ve bu yöntemi seçen kimseyi yargılamasam da benim kendi yolumda ilerlemem gerekiyordu. Her gün birbirinden farklıydı. Bazı günler karanlık, gözyaşları ve hüzünle doluydu. Bazı günlerde hafifçe kendime geliyor ve bitkin halde sağlıklı bir yemek hazırlamaya ve daha karanlık günlerde yemek üzere bir kısmını dondurmaya kararlı olarak biraz iş yapıyordum. Bazense içimde o enerjiyi bulduğumda tepelerin ardına geçiyor ve çayırlarda yürüyor, insanların gözlerinden çok uzakta sadece doğal çevrenin seslerini ve görüntülerini içime sindiriyordum.

Meditasyon günümün düzenli bir parçası olmaya devam ediyordu. Bu beceriye sahip olmasaydım ne yapacağımı hayal bile etmek istemiyorum. Meditasyon bana daha önce acı çekmenin, zihnin bir sonucu olduğunu öğretmişti. Yıllardır

devam eden uygulamam, inanılmaz boyutlarda sağlıksız düşünceden kurtulmama yardım etmişti. Şimdi de iyileşmemin ana parçalarından biriydi. Birinin bu hastalıkla meditasyon olmadan nasıl başa çıkabildiğini gerçekten merak ediyordum. Meditasyon insana, kendi düşüncelerini gözlemleme ve onların benliğin olmadığını anlama yeteneğini kazandırıyordu. Onlar sadece zihnindeydi ve zihnin sadece bir parçandı, sen sadece bundan ibaret değildin ve sahip olduğun bütün düşünceler bunlar değildi. Bu düşüncelerin çoğu, başkalarının sana yansıttığı düşüncelerden kaynaklanıyordu.

Günde en az iki kez kendi düşüncelerimin ve zihnimin gerçek sahibi olma niyetiyle meditasyon yapıyordum ve bu farkındalığın bana inanılmaz derecede faydası dokundu. Bu kadar fazla acı su yüzüne çıkıp dikkatimi dağıtmaya çalışırken odaklanmaya çalışmak çok büyük bir kararlılık gerektiriyordu. Ama meditasyonla geçen saatlerin birçoğunda, kendi kendimin efendisiydim. Meditasyon yaparken dikkatimi onlara odaklamadan düşüncelerimi gözlemleyerek sükût, sevgi ve netliğin hüküm sürdüğü bir yere dönüyor, bu karmaşanın bir gün mutlaka sona ereceğini hissediyor ve içimdeki o huzurlu parçanın hâlâ varlığını sürdürdüğünü fark ediyordum. Sadece o an buna ulaşmam zor, çok zor hale gelmişti. Ayrıca meditasyonun disiplini de bana çok iyi geliyordu. Bu, dalgalanan ruh halime rağmen her gün sürdürmem gereken bir bağlılığım olduğu ve ne kadar kötü hissedersem hissedeyim kendimi oturup meditasyonumu yapmak konusunda zorlamam gerektiği anlamına geliyordu. Bazı insanları işe gitmek ya da başka rutinler ayakta tutuyor olabilirdi. Benim için bu, meditasyon çalışmamdı.

Elbette, ruhumun derinliklerinden gelen gözyaşlarıyla ağlıyordum da. Bu seviyedeki acı ve iyileşmeyi geride bırakabilirsem beni bekliyor olması muhtemel güzel bir hayatı gözden

kaçırmamaya çalışarak, başarabildiğim zamanlarda, bu umuda tutundum. Şu anım geçmişe ait acılarla çok fazla engellendiğinde bazen bana neşe verebilen tek şey, farklı bir geleceğe dair sahip olduğum umuttu. Yani iyileşmemde umut da çok büyük bir rol oynadı. Yarı huzurlu bir ruh hali yakaladığımda yeniden işlevsellik kazandığıma, bana verilmiş yetenekleri kullandığıma, sevdiğim işi yaparak iyi para kazandığıma, arkadaşlarımla güldüğüme, bir nehir kıyısında kendime ait bir arazim olduğuna, yeniden sevmeye cesaret ettiğime ve bir çocuğum olduğuna dair hayaller kuruyordum. Ama en çok, mutluluğu yeniden tanımayı, sadece hayatta olmaktan duyduğum neşe ve heyecanla yürümeyi hayal ediyordum. Mutluluğun bir anlık, uçucu bir histen çok daha fazlası olduğu zamanları arzuluyor ve mutlu olmanın hayalini kuruyordum. Evet, mutlu olmayı umut ediyordum.

Fakat en iyi şekilde yapılabilecek tek şey elimden geldiğinde mümkün olduğu kadar şimdiki zamanda kalmak ve içinde bulunduğum anla baş etmeye devam etmekti. Böylesine muhteşem bir çevrede yaşıyor olmam da bana çok yardımcı oldu. Etrafımdaki doğal dünyada öylesine karmaşık şeyler oluyordu ki bu; böcekleri ve kuşları izlerken, ağaçlardan geçen rüzgârın sesini dinlerken, gökyüzünü ve sürekli değişimini takip ederken anın içinde olabilmeme imkân sağlıyordu.

Yardımını aldığım bir sosyal görevlinin desteği de benim için bir lütuftu. Bunun sebebi hem benimle aynı meditasyon tekniğini kullanıyor olması hem de bir şekilde bana bakabilmem için bir ayna tutmasıydı. Onun yardımı sayesinde kendime daha farklı açılardan, daha nazik bir yaklaşımla bakmaya başlamış ve kendi güzel kalbimi fark etmiştim. Ayrıca kendime değil de başkalarına bakmak için ne kadar fazla enerji harcadığımı ve en derinlerde bunu hak etmediğime inandığımı da görmüştüm. Bunların çoğu, beni tanıdığını zannetseler de as-

lında hiç tanımayan kişilerin beni hâlâ bilinç dışı seviyelerde etkileyen eski düşünceleriydi. O anda yaşadığım dönüşümün bir kısmı da bu engellerden tamamen kurtulmaya dair kararlılıktı. Ayrıca iyi bir arkadaşın yapması gerektiğini düşünerek çok zor bir dönem geçiren bir arkadaşımın acısını da çok fazla yüklenmiştim. Ama onu kurtarmak için yüzmeye çalışırken kendim de boğuluyordum. Başkalarına gösterdiğim şefkat ve empatiyi biraz birbirinden ayırıp empati kurduğum kişilere daha dışarıdan şefkat duymayı öğrenmem gerekiyordu.

Kendime karşı da şefkat duymaya ihtiyacım olduğunu hatırlamak da çok önemli ve özgür kılıcıydı. Bu harika sosyal görevli aynı zamanda önceleri yapay bir huzuru korumak, daha sonra da içimdeki şefkat yüzünden geliştirdiğim diğer insanların davranışlarına bahaneler bulmak konusundaki kötü alışkanlığımı görmeme yardım etti. Rehberlik ederken sahip olduğu doğrudan yaklaşıma kesinlikle ihtiyacım vardı, dürüstlüğü işe yarıyordu ve özellikle de Bakıcı Olimpiyatları'nda altın madalya kazanmayı mı hedeflediğimi sorması çok aydınlatıcıydı.

Hem düşüncelerimde hem de eylemlerimde sık sık şefkatimin bir kısmını kendimle paylaşmayı unutuyordum. Fakat yıllar süren büyüme ve serbest bırakma çabalarım, zaman zaman böyle hissetsem de, aslında heba olmamıştı. Tam tersine, birçok yaramın kaynağı olan, gerçek merkezine ulaşmıştım ve artık onları kalıcı olarak serbest bırakabilecek durumdaydım.

Acımı kabullenmek, sevgilerine en çok ihtiyaç duyduğum kişilerin yıllar süren eleştirilerinin etkilerini görmek, başkalarının nazik olmayan davranışları için bahaneler bulmaya çalışmaktan vazgeçmek ve bu konularda konuşmak ancak cesaret, kendi kendime verdiğim izin ve bu kalıplardan sonsuza dek kurtulmayı istememle mümkündü. Bunu yapabilmemin yolu, kendime karşı nazik davranmayı öğrenmem kadar nezaketi nasıl

kabul edeceğimi de öğrenmemdi. İyiliği ve mutluluğu kesinlikle hak ediyordum. Diğer insanlar buna inanmasa da onlar benim geçtiğim yolları bilmiyordu ve artık bunun bir önemi yoktu. Artık inanılmaz iyiliklerin karşıma çıkmasını hak ettiğimi ben biliyordum. Kendime gösterdiğim nezaketi kabul etmeye başlamam için bunu hak ettiğimi anlamam, bu önemli kabulü yapmam gerekiyordu. Buna diğer seviyelerde zaten inanıyordum ama şimdi üzerinde çalıştığım derinlikler buna dâhil değildi. Ve artık dikkatim, beni gerçekten rahatsız eden seviyelere tekrar odaklanıyordu. Artık kendi nezaketimi kabul etmemin vakti gelmişti. Sonuçta ben de bunu hak ediyordum.

Fakat düşük özdeğere ait eski düşünce kalıpları kalmak için ateşli bir savaş veriyordu ve bazı günler hâlâ duygusal ve zihinsel acımdan daha güçlü olmak için elimdeki her şeyi kullanmam gerekiyordu. Fethedilen her katmanla güzellik ve neşe kırıntıları da zaman zaman ortaya çıkmaya başladı ve bu hem rahatlatıcı hem de ilham vericiydi. Yakınlardaki ağaçların yaprakları üzerinde parlayan güneş ışığı kadar basit bir şey bile inanılmaz bir güzelliğe bürünüp beni beklenmedik şükür anlarına sürükleyebiliyordu. Yıllardır doğmayı bekleyen bana ait yeni parçalar, artık daha doğal birer parçam olmaya başlıyordu. Gerçekten de eski düşünce kalıplarımın bir kısmını tamamen geride bıraktığım için bazı kalıcı değişiklikler yapmayı başarmıştım.

Daha önce zihinsel kalıplarımın sadece bazı açılarıyla uğraştığımı ve onları gerçekten de serbest bırakmayı başardığımı fark edip tüm bunlar için şükrettim.

Yaşadığım yerin güzelliği de beni şu anda tutmaya devam ediyordu. Tabii hâlâ çektiğim acı da bunu sağlıyordu. Fakat kulübemin etrafında her gün izleyebildiğim doğal hayat, beni her gün besliyordu. Acılarım katman katman azalırken hislerim daha da keskinleşiyor ve doğal dünyaya daha fazla uyum sağlıyordu. Hâlâ

kötü anlarım olsa da bu bana olağanüstü bir cesaret veriyordu.

Bazen bu depresyonu istediğim kadar hızlı atlatamadığım için kendime kızıyordum. Fakat birine yöneltilmiş öfke, sadece karşılanmamış beklentilerden kaynaklanır. Ben de penceremden gördüğüm güzel bir şeyin farkına vararak, müzik açıp ona eşlik ederek ya da sadece farkındalığımı yeniden nefes alıp verişime ve etrafımdaki seslere odaklayarak beklentilerimden kurtulup kendimi tekrar yaşadığım ana döndürüyordum. Sonra kendi gelişimim için doğru hızda ilerlediğimi fark edip durumumu yeniden kabullenebiliyordum.

Eski arkadaşlarımdan biri bana sürekli muhteşem ve organik cilt bakım ürünleri gönderiyordu. Ben de daha önce kendime karşı gösterdiğim nezaketsizlikleri dengelemek için onları özenle sürerek kendimi hem fiziksel hem de zihinsel olarak besliyordum. Bu her zaman kendimi daha iyi hissetmemi ve elbette harika kokmamı sağlıyordu. Kendi vücudumu şımartmak için bu şekilde zaman ayırmam aklıma, ölmekte olan müşterilerime nasıl bakım yaptığımı getiriyordu. Artık onlara verdiğim sevginin bir kısmını kendime de vermeye başlıyordum.

Ama acıdan daha güçlü olmak büyük bir mücadele gerektiriyordu ve aylar sonra iyi günler yavaş yavaş geri gelmeye başladıysa da depresyon ve ona eşlik eden olumsuz düşünceler de o günlerin ardından daha da şiddetli karşılık veriyordu. Kolayca pes etmeye niyeti olmadığı çok açıktı. Sonuçta, kırk yılı aşkın süredir düşüncelerime hâkim olan; başkalarının düşüncelerinin, inanç sistemime çok fazla girmesine izin vermiş olan benim tarafımdan yaratılmış olumsuz kalıplardan besleniyorlardı. Zihnim, tamamen bağımsız bir efendi gibi hareket ediyordu ve bu efendi, benim üzerimdeki kontrolünü kaybetmek istemiyordu.

Fakat artık gerçek değerimin ve güzelliğimin farkına vararak ve zihnimi bilinçli olarak daha olumlu inanç sistemlerine yönlendirmeyi seçerek kendi kendimin efendisi oluyordum. Eski yöntemlere odaklanmak yerine kendime saygı ve sevgiyle yaklaşıyordum. Evin içinde kendim hakkında eğlenceli şarkılar söylüyordum ve kendi iyiliğim hakkında küçük şarkılar dilimden dökülmeye başlamıştı. Aynanın önünden geçerken gördüğüm güzel görüntüme merhaba demek de komik ve eğlenceli bir alışkanlık haline geldi. Güzel banyolar ve sağlıklı yiyeceklerle vücudumun düzenli olarak beslenmesini sağlamak da daha mutlu anlarıma dönmeme yardımcı oldu. Yavaş yavaş mutluluk geri dönüyordu. Fakat eski zihnim, bundan hiç hoşlanmıyordu ve depresyon, beni tamamen rahat bırakmayı reddederek çirkin pençelerini tekrar tekrar bana geçiriyordu. Düşünce biçimimi yeniden yapılandırma çalışmam yıllardır devam ediyordu. Fakat artık sadece tek bir tarafın hayatta kalabileceği son düello yaşanıyordu.

İşte bu zirvede, eski benliğime tamamen ve sonsuza dek veda etmek için verdiğim bu savaşta sonunda pes ettim. Beni çok zorlamıştı. Günlük hayatımdaki ilerlemelere ve artan mutluluk anlarıma rağmen duygusal olarak tamamen tükenmiş haldeydim. Bu noktaya gelmek için o kadar çok enerji harcamıştım ki bir anda kalan tüm enerjim yok yolmuş ve beni intihar düşüncesiyle baş başa bırakmıştı. Daha fazla zihinsel disiplin ya da umut için harcayabileceğim bir gıdım bile enerjim kalmamıştı. Elimden geleni yapmıştım ama bu beni çok yormuştu. İstediğim tek şey ölmekti. Bu hayatın sona ermesini istiyordum.

Yirmi yıldan uzun süredir tanıdığım bir arkadaşım, gerçek bir melekti ve bana düzenli olarak telefon ediyordu. Neyse ki onun bu konuya yaklaşımı da kendine özgüydü. "Telefonu aç. Umarım kendini öldürmeye filan kalkmamışsındır. Aç şu telefonu.

Beni duymazdan gelmeyi bırak. Aç şu kahrolası telefonu." Ben gözyaşlarımın arasından gülerek telefonu açana kadar susmazdı. Yaklaşımı oldukça alışılmadık olsa da dünyada gördüğüm en büyük kalplerden birine sahipti ve espriye vurmak geçmişte ikimizin de birçok şeyi atlatmasına yardım etmişti. Yaklaşımı işe yaradı. Gülmeye ihtiyacım vardı ve benim onu sevdiğim kadar onun da beni sevdiğini biliyordum. Gülmenin iyileşmek üzerindeki etkisinin çok küçümsendiğini düşünüyorum.

Fakat bir gün arkadaşım telefon etmedi ve ben kendimi hayatımda daha önce hiç olmadığım kadar dipte buldum. Doğru düzgün yazmayı bile beceremediğim bir veda notu karalayıp hayattan vazgeçtim. Artık her şey çok zordu. En karanlık zamanın, şafaktan hemen öncesi olduğunu söylerler. Bu, benim hayatımın en karanlık saatiydi. Artık bu hayatı yaşayamıyordum. Kendimi, o an hissettiğimden daha kötü hissetme ihtimalim yoktu. Tüm çabalarıma rağmen zihnimi fethedememiş olduğum için kendimden nefret ediyordum. Başkalarının bunca saçmalığının hayatımı etkilemesine izin verdiğim için de kendimden nefret ediyordum. Bu kadar sık, bu kadar zor bir varoluş seçmiş olmaktan da nefret ediyordum. İstediğim ve hak ettiğim hayatı kurmanın bu kadar çok cesaret gerektirmesinden de nefret ediyordum. Kendim hakkında neredeyse her şeyden nefret ediyordum. Bu gerçekten de hayatımın en karanlık saatiydi.

Özürler ve keskin bir mutsuzlukla dolu veda notumu karalamayı bitirdiğim an telefon çaldı. Telefonu açmamayı düşündüm ama büyük bir isteksizlikle açtım. Telefondaki tahmin ettiğim arkadaşım değildi. Hatta tanıdığım biri de değildi. Duyduğum, şen şakrak bir kadının beni neşeli ve mutlu bir ses tonuyla selamlayışı oldu. Sonra bana bir ambulans sigortası satmaya çalıştı!

"Harika!" diye düşündüm. "Doğru düzgün intihar etmeyi bile beceremiyorum. Muhtemelen lanet olası bir ambulansa ihti-

yacım olacak." Hayatta kalmayacağımdan emin olmak için karavanımla gideceğim, bölgenin gözden uzak bir köşesini seçmiştim. Bu eylemi oldukça fazla düşünmüştüm çünkü yarım kalmasını istemiyordum. Planımın en ince ayrıntıları bile hazırdı.

Telefondaki ambulans sigortası teklifi (ki hızla reddetmiştim) bana, bu girişimimin başarılı ya da başarısız olabileceğini hatırlattı. Yıllar içinde tanıdığım bir sürü ambulans görevlisini düşündüm ve ne kadar duyarsız olduğumu, kendi acıma ne kadar çok gömüldüğümü ve yaptığım şeyin, beni bulacak olanlar ya da sevdiğim insanlar üzerindeki etkilerini hiç düşünmediğimi fark ettim. Ayrıca başarısız olursam yaşamak zorunda kalacağım felçli hayatı, özellikle de kendi kendimi felç ettiğim bir hayatı istemediğimi fark ettim. Bundan daha iyi bir uyarıyı düşünmekte bile güçlük çeksem de acımın en derinlerindeki sürüklenişimin büyüsünü bozan şey ambulansın sembolikliği değil, telefonun ta kendisiydi.

Bu önemli an gerçekten de bir dönüm noktası, hatta hayatımın en büyük dönüm noktasıydı. Bana bu kadar özgürlük ve hareketlilik sağlayan, güzel, sağlıklı ve beni bunca şeyi yaşarken yarı yolda bırakmayan vücuduma zarar vermek istemiyordum. Ölmek de istemiyordum. Beni kilometrelerce taşımış olan bacaklarımı sevmeye başladığımda kendimi tamamen sevmeye başladım.

Telefonun çaldığı an, kalbimde kısacık bir acı hissetmiştim. İşte o zaman, zavallı, narin, güzel kalbimin yeterince sıkıntı çektiğini fark ettim. Daha fazla acıya ya da kendinden nefrete dayanamayacaktı. İyileşmek için sevgiye ihtiyacı vardı ve bu sevginin, her şeyden önce benden gelmesi gerekiyordu.

Pişmanlık Yok

Bundan sonra işlerin değişme hızı inanılır gibi değildi. Depresyon bir gecede, bütün ağır ve karanlık bulutlarını da yanına alarak yok oldu. Beklediği tek şey sevginin gelmesiydi ve bu olduğunda rolünün tamamlandığını anlayıp gitti. Bundan sonraki birkaç günde meditasyon yaparak, şükrederek ve güzel benliğimi selamlayarak enerjimi yeniden yükselttim. Bu kalbimi beslerken uzun banyolar da bedenimi besliyordu. Tepelerde uzun, rahat yürüyüşler yaptım ve hayata yeniden doğmuş birinin gözleriyle bakıp şaşırırken kendimi hiç zorlamadım. Sanki bir sabah, sınırsız güzellikte bir dünyaya uyanmıştım ve eski halini hatırlamak çok zordu.

Yeni hayatımın başlangıcını belirginleştirmek için gerçek bir veda ve karşılama töreni yapmaya karar verdim. Çayırlardan odun topladım ve güzel bir ateş yaktım. Hayatımda düzgün bir

vedayı hak eden şeyler, eski benliğimin bazı parçaları ve bunlardan kaynaklanmış olan durumlar vardı. Hem bunları hem de karşıladığım şeyleri yazdım. Sonra güneş batıp akşamın ilk yıldızları belirmeye başlarken mutlulukla iyileştiren ve ısıtan ateşin yanında durdum. İlk kâğıt parçasını ateşe atarken benliğimin eski parçalarına teşekkür edip onlarla vedalaştım. Karşıladığım her şeyi de belirttim. Daha sonrasında açık arazideki göğün altında oturup ateşe bakarken kendime ve hayatıma karşı engin bir sevgi hissettim. Ayrıca içim muazzam bir şükür duygusuyla doluydu.

Ateş, beni ısıtıp aydınlatarak yanmaya devam etti. Gülümseyerek üzerindeki sonsuz gökyüzünü kaplayan yıldızlara baktım ve tüm bunların sonunda gerçekten de yeni birinin doğduğunu fark ettim. Artık yıllardır olmak için uğraştığım insan olmuştum. Sonunda onun kendisini göstermesine izin vermiştim. Başka insanlar için bir sürü bahaneler bulan, yıllar boyunca ağır acıları taşıyan ve kendisinin her türlü mutluluğu hak ettiğini kabul edemeyen kişiye artık ihtiyacım kalmamıştı. Artık onun rolü sona ermişti. Gelişimimdeki payı için ona nazikçe teşekkür ettim ve sonrasında o gitti.

Bundan sonraki her gün, farklı seviyelerde mutluluğu ortaya çıkardı. Bu neredeyse hayatı ilk kez keşfetmeye benziyordu. Kendimi hiç bu kadar özgür hissetmemiştim. Daha önce hiç tanımadığım, engellenmemiş, neşe dolu, suçluluktan azade bir mutluluk doğal ruh halime dönüştü. Yeni kuşlar gelip çitimin üzerine oturuyor ve bana şarkı söylüyordu. Eski kuşlarım, büyük bir huşuyla çayırlarda dolaşırken beni takip ediyordu. Tüm duyularım, sanki haftalarca süren bir sessizlik meditasyonundan çıkmışım gibi keskinleşmişti, ama bu farkındalık hali kalıcıydı. Doğal sesler daha netti, renkler daha parlak ve daha canlıydı. Kulübenin etrafındaki alanda yeşilin en az elli farklı tonunu fark edebiliyordum.

İçimde her zaman olduğuna inandığım ama hiç tanımadığım bir ferahlık ve netlik vardı. Artık geçmişimin de neredeyse hiç önemi yoktu. Yol boyunca kazandığım bilgelik, bir parçam haline gelmişti. Geçmişim öğrenmem için inanılmaz bir araç olmuştu ve aldığım hiçbir ders ziyan olmamıştı. Ama beni şekillendiren acı, üzerine düşen rolü oynamış ve şimdi çözülmüştü. Kanıtlanacak, açıklanacak, haklı çıkarılacak hiçbir şey yoktu. Yüzüm gülümsemekten acıyordu. Neredeyse bir gecede hayat bambaşka bir düzleme kaymıştı. Şimdiki zamanda yaşamak da yıllarca süren çalışmaların ardından artık bir yaşam biçimine dönüşmüştü.

Daha sonra fırsat kapıları sonuna kadar açılmaya başladı. Yaratıcı yolculuğumdaki odaklanmalarım, azmim ve fedakârlıklarım ödüllendirilmeye başladı. İşim çok büyük bir hız kazandı ve hiç beklenmedik kaynaklardan yeni yazı fırsatları doğdu. Kendime duyduğum sevgi, kapıları açarak muhteşem şeylerin bana doğru akmasına izin veriyordu. Hepsi yıllardır sabırla sadece benim hazır olmamı bekliyordu.

O günlerin üzerinden de biraz zaman geçti ve iyiliğin doğal akışı büyümeye devam etti. O zamandan beri hem profesyonel hem de kişisel anlamda destek sistemleri etrafımda oluşmaya devam ediyor. Elbette, her zaman kendim hakkında öğreneceğim yeni şeyler olacak fakat artık en küçük lütfun bile her zaman orada olacağını varsaymıyorum. Son yıllarda beni engelleyen şeyleri her defasında bir katman serbest bırakarak bilinçli olarak hayal ettiğim hayatı yaratıyorum. Yaşamak istediğim hayat ve olmak istediğim kişi hakkında çok net olmak da bu sürecin gerekli parçalarından biriydi. Artık nadir engeller su yüzüne çıktığında onlar üzerinde çalışırken kendime karşı sabırlı ve sevgi doluyum. Kendini keşfetmek, neşe dolu bir süreç... Ve artık insani hatalarıma gülümseyebiliyorum.

Tüm bunlardan sonra kendimi, ölümüne kadar bakımını üstlendiğim herkese daha da yakın hissettiğimi fark ettim. Önümde şekillenen bu yeni hayat, her birinin geriye baktıklarında bir zamanlar mümkün olduğunu bildiği ve pişmanlıklarında bahsettiği hayattı. Başka her şeyin kayıp gittiği son haftalarında ve günlerinde hepsi daha farklı yaşamış olsalardı, hayatın onlara nasıl bir neşe getirmiş olacağını fark etmişlerdi.

Fakat hepsi pişmanlıklarından bahsetmemişti. Bazıları, birkaç şeyi farklı yapacaklarını dile getirseler de gerçek bir pişmanlığın ağırlığı altında ezilmemişti. Bazıları yaşamış oldukları hayattan gayet memnundu. Ya da en azından, yaşamış oldukları hayatı güzelce kabullenmişlerdi. Fakat diğer birçoğunun pişmanlıkları ve duyulmaya, düşüncelerinin bilinmesine dair güçlü bir arzuları vardı. Müşterilerimle geçirdiğim zamanın uzunluğu muhtemelen bu ilişkilerin dürüstlük seviyesinin yükselmesine yardımcı olmuştu. O geniş zamanlar için her zaman şükredeceğim.

Benimle paylaştıkları pişmanlıklar, ne zaman geleceğini bilmediğim hayatımın sonunda, kendimi onlar gibi hissetmemek konusunda kararlı olmamı sağlamıştı. Böylesine bilgelik dolu hediyeler aldıktan sonra bundan ders almamam imkânsızdı. Ama bu en büyük sınavı atlatmayı başardıktan sonra mücadelenin ne kadar zor olabileceğini anlıyordum. Fakat aynı zamanda sonuna kadar direnmenin ödüllerinin ne kadar mutluluk verici olduğunu da anlayabiliyordum.

Bu harika insanların her birinin, ölmeden önce biraz olsun fark ettiği potansiyel tatmin ve mutluluk; şu anda, bizim bu dünyadan ayrılma vaktimiz gelmeden önce hepimiz için geçerlidir. Doğan her yeni gün beni, iyiliğin doğal akışıyla biraz daha büyülüyor. O gelmek istiyor ve buna nasıl izin vereceğinizi öğrendiğinizde geliyor da, yani inanç ve kendinize karşı duyduğunuz sevgiyle. Öncelikle kendi yolunuzdan çekilmeniz

gerekiyor ki işin asıl zor kısmı bu. Her şeyin akmasına izin vermenizi engelleyen yıkıntıları temizlemeniz ve düşüncelerinizi sahiplenmeniz gerekiyor.

Öğrenme, her zaman devam ediyor. Büyüme konusunda belli bir noktaya gelip, "Harika. Artık arkama yaslanabilirim çünkü her şeyi biliyorum. Artık yola hiçbir şey öğrenmem gerekmeden devam edebilirim" demek gibi bir şey yok. İçsel yolculuğunda çok yol kat etmiş olan Stella'nın bile zaman zaman olayları akışına bırakması ve teslim olması gerektiğinin hatırlatılmasına ihtiyacı vardı. Bunu yaparak aramızdan ayrılma vakti geldiğinde yüzünde canlı bir gülümsemeyle gitmeden önce kalan günlerini daha huzurlu geçirebilmişti.

Bu yüzden, öğrenme asla son bulmuyorsa, buna direnmek yerine kucak açabiliriz. Kendim hakkında yeni bir şey öğrenmediğim bir gün bile geçmiyor. Ama artık bunu sevgi dolu bir nezaketle, kendimi koşulsuzca severek ve kendimi yargılamadan yapabiliyorum. Hafifçe ve sevgiyle gülmek de öğrenme sürecini kolaylaştıran bir şey.

Grace "Keşke başkalarının benden beklediği gibi değil, kendi istediğim gibi bir hayat yaşayacak kadar cesur olsaydım" derken hayatının bu hale gelmiş olmasından dolayı büyük bir üzüntü duyuyordu.

Gerçek benliğimizi ortaya koymanın bu kadar çok cesaret gerektirmesi gerçekten çok yazık. Ama gerektiriyor. Bazen akıl almaz bir cesaret gerektiriyor. Bazen gerçek kimliğinizi ortaya koymak, kendi kendinize bile dile getiremediğiniz bir şey. Bildiğiniz tek şey içinizde, şu anda yaşadığınız hayatın tatmin edemediği bir arzunun varlığı oluyor. Sizin hayatınızı yaşamamış olan insanlara bunu anlatmaya çalışmak, sadece kendinizi daha fazla sorgulamanıza sebep olabiliyor.

Fakat bilge Buda'nın iki yüz yıldan uzun süre önce söylediği gibi, "Zihin yanıtları bilmez. Yürek, soruları bilmez." Sizi mutluluğa götürecek olan şey zihin değil, yürektir. Zihni aşıp diğer insanların beklentilerini geride bırakmak kendi kalbinizin sesini duymanıza olanak sağlar. Ve gerçek mutluluk, bundan sonra o sesi takip edebilecek cesarete sahip olmakta yatar. Bu arada zihniniz üzerinde egemenlik sağlamaya çalışırken kalbinizi geliştirmeye devam edin. Kalbiniz büyüdükçe hayat daha çok mutluluk ve huzuru yolunuza çıkarır. Mutlu bir hayat da sizin onu istediğiniz kadar sizi ister.

Anthony bakımevinde yatarken daha iyi bir hayat için yeni şeyler deneyecek cesarete sahip olmadığını itiraf ediyordu ve ne yazık ki hayatını böyle bir korkunun yönlendirmesine izin vermiş olmanın sonuçlarını yaşıyordu. Bu, sizin de vaktinden önce kendinizi bir bakımevinde bulacağınız anlamına gelmez. Ama onun hayatının bir parçası haline gelen uyaran ve mutluluk eksikliği, bizim aramızdaki milyonlarca insanın hayatından çok da farklı değil. Her günü güvenli ve tehlikesiz ama asla tatmin edici olmayan, zihni uyuşturan bir rutinle geçiyordu.

Büyük değişiklikler yaratmak dayanıklılık gerektirir. Fakat ne kadar uzun süre yanlış bir çevrede kalıp onun ürünü olmaya devam ederseniz gerçek mutluluk ve tatmini bulma olasılığınızı da o kadar uzun süre reddedersiniz. Hayat, sadece yüzleştiğimiz zaman yenebileceğimiz korkular yüzünden akıp gitmesini izlemek için çok kısadır.

Florance'ın malikânesinin bahçesindeki güzelim çiçekleri boğan sarmaşıklar gibi hepimiz kendi tuzaklarımızı yaratabiliriz. Elbette, bu tuzakların çoğu, sarmaşıklar kadar kolay yok edebileceğimiz şeyler değildir. Çoğu tuzak, yıllar boyunca beslenmenin gücüne sahiptir ve kaldırılmayı pek de nazik karşı-

lamazlar. Hayatta kalmak için sonuna kadar savaşırlar ve izin verirseniz sizin güzelliğinizi de yanlarında götürürler.

Fakat bu tuzaklar nasıl zaman içinde yaratıldıysa, zaman içinde üstesinden de gelinebilir. Bu; kararlılık, cesaret ve bazen de rahat bırakma gerektiren, hassas bir süreçtir. Sağlıksız ilişkileri durdurup, "Artık yeter" diyecek cesarete sahip olmayı gerektirir. Bu, kendinize hak ettiğiniz saygıyı ve nezaketi göstermeniz anlamına gelir. Fakat kendi tuzaklarınızdan kurtulup özgürleşmek için en önemli şey, kendi düşüncelerinizi ve alışkanlıklarınızı gözlemlemeye başlamanızdır. Bu farkındalık, çözümlerin daha görünür hale gelmelerine yardımcı olur.

Bu hayat, başka birine değil size aittir. Yarattığınız şeyde hiç mutluluk bulamıyor ve bunu değiştirmek için de hiçbir şey yapmıyorsanız size hediye edilen her yeni gün boşa gidiyor demektir. Küçük bir adım ya da minik bir karar ve kendi mutluluğunuzun sorumluluğunu üstlenmeniz harika başlangıç noktalarıdır. Mutlu bir hayat, onlarca kez taşınmadan ve fiziksel dünyanızda çok büyük değişiklikler yapmadan da bulunabilir. Mesele, algınızı değiştirmeniz ve kendi arzularınızın bir kısmına gereken değeri verecek kadar cesur olmanızdır. Siz izin vermezseniz kimse sizin mutlu ya da mutsuz olmanıza sebep olamaz.

Evet, başkalarının olmanızı beklediği kişi değil de kendiniz olacak cesarete sahip olmak büyük bir güç ve dürüstlük gerektirir. Ama ölüm döşeğinizde yatarken hayatınızı daha farklı yaşamış olmak istediğinizi itiraf etmek de böyledir. Bu kitapta bahsetmediğim birçok başka müşterim de oldu. Bu pişmanlık ve kendi istedikleri gibi yaşamış olma isteği hepsinde ortaktı.

John, "Keşke bu kadar çok çalışmamış olsaydım" derken o yıllar boyunca en çok duyduğum cümlelerden birini tekrarlıyordu. Son haftalarında balkonda oturup aşağıda, limanda ha-

yatın akmasını izlerken John bu pişmanlığın ağırlığını taşıyordu. Yaptığınız işi sevmenin hiçbir yanlış tarafı yoktur. Hatta olması gereken de budur. Fakat işinizin bütün hayatınız haline gelmemesi için dengeyi bulmak çok önemlidir. Hâlâ o harika adamın yaptığı seçimlerin sonuçlarıyla karşılaştığında derin derin iç çektiğini hatırlıyorum.

Charlie'nin basit bir hayatın faydaları konusundaki ısrarlarını dinlerken bilgeliğine ve hayat deneyimine katılmak zorundaydım. Gerçek değer, sahip olduklarınızda değil; kim olduğunuzda yatar. Ölmek üzere olan insanlar bunu bilir. Artık sahip oldukları eşyaların hiçbir önemi kalmamıştır. Böyle zamanlarda nelere sahip oldukları ya da başkalarının onlar hakkında ne düşündüğü akıllarından bile geçmez.

En sonunda herkes için en önemli şey, sevdikleri insanlara ne kadar mutluluk getirdikleri ve kendi sevdikleri şeyleri yaparak ne kadar vakit geçirdikleridir. Arkalarında bıraktıkları kişilerin de sonunda aynı pişmanlıkları duymamasını sağlamaya çalışmak da birçoğu için büyük önem taşımaya başlar. Ölüm döşeğine şahit olduğum kimsenin hayat değerlendirmesinde, daha fazla şeye sahip olmaya dair istekler yoktu, birinde bile. Tam tersine, ölmek üzere olan insanların düşüncelerini çoğunlukla hayatlarını nasıl yaşadıkları, neler yaptıkları ve ister aileleri, ister toplumun kendisi olsun, geride bıraktıklarının hayatında olumlu bir değişiklik yapıp yapamadıkları oluşturuyordu.

İhtiyacınız olduğunu düşündüğünüz şeylerin çoğu, sizi tatminsiz bir hayata mahkûm eden şeyler olabilir. Basitlik ve bir şeylerin sahibi olarak ya da başkalarının beklentilerini karşılayarak kendini kanıtlama ihtiyacından kurtulmak, bunu değiştirmenin anahtarlarıdır. Risk almak da cesaret gerektirir. Ama her şeyi kontrol edemezsiniz. Güvenli görünen bir çevrede kalmak, hayat derslerinin sizi fark etmeden yanınızdan geçeceğini

garanti etmez. Bu derslerle hiç beklemediğiniz bir anda, hiç hesapta yokken karşılaşabilirsiniz. Fakat yüreklerini onurlandıracak cesarete sahip olanlar için hayatın ödülleri de böyledir. Zaman hepimiz için akıp gidiyor. Kalan günlerinizi nasıl geçireceğiniz sizin seçiminizdir.

Pearl'ün anladığı gibi, her şey sen ona ihtiyacın olduğunda akar. O, hayatta en önemli şeyin amacını bulmak için çalışmak, işini yapmak ve doğru niyetlere sahip olarak bir eksiklik korkusu yüzünden mutlu olmadığın bir işte kapana kısılmamak olduğuna inanıyordu. Mesele sınırlamalar olmadan düşünmeyi öğrenmek, buna cesaret etmek ve olayların sana nasıl akacağını kontrol etmeye çalışmamaktı. Pearl, hayatın çok hızlı sona erdiğini söylüyordu. Ve bu doğru. Bazılarımız uzun bir hayat yaşayacak fakat birçoğumuz yaşamayacağız. Ama bu kısa zamanda mutluluğu ve tatmini tanırsanız kaçınılmaz son geldiğinde pişmanlıklara ihtiyaç duymazsınız.

Ne yazık ki birçok yetişkin için duygularını nasıl ifade edeceklerini öğrenmek oldukça zordur. Ayrıca Jozsef gibi ölmek üzere olan insanlar için bu, derin bir hayal kırıklığı ve pişmanlığa sebep olur. Jozsef kendini ifade etmek istiyordu ama bu konuda hiç pratiği olmadığı için nasıl yapacağını bilmiyordu. Bu harika adamın kalbini acıtan en büyük pişmanlığı, ölürken ailesinin onu hiçbir zaman gerçekten tanımamış olduğunu hissetmesiydi. Başka müşterilerimse hiçbir zaman kendilerini ifade etmeyi öğrenmedikleri için taşıdıkları acılarla bağlantılı hastalıklar yaratmışlardı.

Diğer her şey gibi bu konuda da pratik yaptıkça ustalaşırsınız. Bu yüzden kendinizi ifade etmek için küçük cesaret gösterileriyle işe başlayarak, içinizi açmak konusunda kendinizi daha rahat hissetmeye, hatta böylesine büyük bir dürüstlükten keyif almaya başlarsınız. Hiçbir zaman başka insanların

tepkilerini kontrol edemezsiniz. Fakat her ne kadar insanlar, başlangıçta dürüstçe konuşmaya başlayıp eski halinizi değiştirdiğinizde tepki verseler de sonunda bu ilişkiyi yepyeni ve çok daha sağlıklı bir seviyeye taşır. Ya da sağlıksız bir ilişkiyi hayatınızdan sonsuza dek çıkarır. Her iki durumda da kazanan siz olursunuz.

Hiçbir zaman daha ne kadar burada olacağımızı ya da sevdiğimiz insanların daha ne kadar yanımızda olacağını bilemeyiz. Bu yüzden ölmeden önce pişmanlıklar yaşayacağınıza, değer verdiğiniz insanların onlar hakkında ne hissettiğinizi bildiklerinden emin olun. Sevgili Jude'un söylediği gibi suçluluk, kalan yıllarınızda size eşlik edecek olan zehirli bir duygudur. Ayrıca buna alıştığınızda duygularınızı ifade etmek, kendinizi iyi hissetmenizi de sağlar. Sizi engelleyen tek şey, bunlara verilecek tepkilerden duyduğunuz korkudur. Bu yüzden, her iki türlü de geç olmadan önce, korkunuzun kafasını ezin ve güzel benliğinizi diğer insanlara göstermeye cesaret edin.

Şu anda daha önce ölmüş birine söylemediğiniz şeyler yüzünden suçluluk duyuyorsanız, şimdi kendinizi affetmenin vaktidir. Bu suçluluğu taşımaya devam ederek hayatınıza hak ettiği şeyi vermemiş oluyorsunuz. Kendinize karşı nazik olmanın vakti geldi. Bunu yapan, o zamanki sizdiniz. Şimdi de aynı kişi olmanıza gerek yok. Şu an olduğunuz kişi olarak eskiden olduğunuz kişiye şefkat duymanız, kendini affetmeye doğru giden yolda atılan ilk kendine karşı nezaket tohumudur.

Hayatınızdaki insanlar kendinizi dürüstçe ifade etmenize tepki vermiyormuş gibi görünüyorsa bunun anlamı sizi duymadıkları ya da kendinizi bu şekilde ifade etmemeniz gerektiği değildir. Alzheimer hastası olan Nanci, bu konuda büyük bir örnekti. Fakat hayatımda, sürekli nezaket ve dürüstlükle düzelen birçok başka ilişkim de oldu. Uzun süre boyunca söy-

lediklerim hiç duyulmuyormuş gibi görünüyordu. Fakat karşımdaki insanlar kendilerini ifade etmeye hazır olduklarında yol boyunca söylediğim her sözü duyduklarını anladım. Zaten sonuç olarak önemli olan bu değildi. Kendimi dürüstçe ifade edecek cesarete sahip olduğumu bildiğim için huzurluydum. Aramızdan biri beklenmedik biçimde bu dünyadan ayrılırsa ben suçluluk duymayacaktım. Kimsenin her zaman orada olacağını farz etmiyordum ve onlar karşılık olarak bana aynı dürüstlükle cevap veremeseler de hayatımda onları sevdiğimi bilmeyen kimse yoktu. İnsanlara ne hissettiğinizi söyleyin. Hayat çok kısa.

Doris için arkadaşının nerede olduğunu bulmak bana çok büyük bir mutluluk ve tatmin sağlamıştı. Bana, arkadaşlarıyla bağlarını koparttığı için ne kadar pişman olduğundan bahsettiğinde bu pişmanlığı daha sonraki müşterilerimden ne kadar sık duyacağım konusunda hiç fikrim yoktu. Şimdi, yaşadığım şeyleri yaşamış biri olarak, eski ve sadık dostların ne kadar değerli olduğunu biliyorum ve bu pişmanlığı anlamak benim için daha kolay. Birçok insanın arkadaşları vardır fakat konu zor durumlar olunca en zor zamanlarda yanınızda olacak çok fazla arkadaş yoktur. Ve insanın ölüm döşeği, bu zor durumlardan biridir.

Arkadaşlıkların bize sunduğu şey, ortak geçmiş ve anlayıştır. Müşterilerimin, hayatlarında geriye baktıklarında, anıları içinde özledikleri şey genellikle arkadaşları oluyordu. Hayat yoğunlaşıyor ve arkadaşlıklar sönüp gidiyor. Hayatımıza her zaman girip çıkan insanlar oluyor ve bunların bazıları da arkadaşımız oluyor. Ama sizin için gerçekten önemli olanlar, en çok sevdiklerinizle bağlantınızı kaybetmemek için harcadığınız çabanın her zerresine değiyor. Çünkü onlar, nasıl siz onların yanında olursanız, en çok ihtiyaç duyduğunuzda yanınızda ka-

lan insanlar oluyor. Bazen fiziksel olarak yanlarında olmamız imkânsız olsa da telefon konuşmaları bile zor bir dönem geçiren insanlar için çok büyük bir güç ve rahatlık verebiliyor.

Özellikle de ölmek üzereyken arkadaşlarının anlayışı ve onu affetmeleri, Elizabeth'in yıllar süren alkol probleminden sonra huzur bulmasına yardım etmişti. Sonuçta bu, sevgi ve ilişkiler hakkında bir meseleydi. Fakat herkes, ne kadar isterse istesin, sonu yaklaşırken arkadaşlarını yeniden bulmak konusunda bu kadar şanslı değildir. En baştan onlarla bağlantımızı koparmamak da bu yüzden önemlidir. Kimse onu nelerin beklediğini ya da arkadaşlarına ihtiyaç duyacağı zamanın ne zaman geleceğini bilemez ve bu arada onların hâlâ hayatlarında olması onlara verilmiş bir hediyedir.

Harry'nin destek ekibi listesini görmek, hayatın sonunda arkadaşlığın önemini daha da belirgin hale getirmişti. Çevresindeki insanlar için bu kasvetli ve üzücü bir durum olsa da ölmek üzere olan kişi, geri kalan zamanını elinden geldiğince keyifli geçirmek ister. Arkadaşlar, üzücü zamanlara neşe getirir ve bu neşe, ölmekte olan insanı mutlu eder. İster ölmek üzere olun ister olmayın, en kötü zamanlarda sizi güldürebilen kişiler, arkadaşlarınızdır.

Beni çığlık çığlığa odasından kovduktan sonra yatağında benim yanımda otururken Rosemary'nin, hiçbir zaman kendisine mutlu olma izni vermediğini itiraf etmesi çok dürüst bir tavırdı. Ayrıca bu, geri kalan zamanının büyük ölçüde değişmesini de sağladı. Rosemary, ailesinin olmasını beklediği gibi biri olmadığı için mutluluğu hak etmediğine inanmıştı. Bunun bir seçim olduğunu anladığında mutluluğun hayatına girmesine izin vermeyi öğrenmiş ve yetişkin hayatı boyunca gizli kalmış bir parçasını bulmayı başarmıştı. Böylece son haftalarında yüzünde arada bir güzel bir gülümseme belirmeye başlamıştı.

Yol boyunca attığınız her adım için şükretmek, böyle bir mutluluğun anahtarlarından biridir. Cath'in son zamanlarında ifade ettiği gibi yol boyunca geçirdiğin vakit yerine sonuçlara çok fazla odaklanmak, bir sürü potansiyel mutluluğu kaçırmaya sebep olabilir. Mutluluğun, her şeyin yerini bulmasına bağlı olduğunu düşünmek çok kolay olsa da aslında tam tersi doğrudur. Her şey ancak mutluluk bulunduğunda yerli yerine oturur.

Her gün mutlu olmak mümkün olmasa da zihni bu yöne doğru yönlendirmeyi öğrenmek mümkündür. Örneğin, üzüntünün dışındaki güzel bir şeyi fark etmek, benim de yeniden huzurlu bir noktaya dönmeme yardımcı olan bir şeydi. Zihin çok büyük acılara sebep olabilir. Fakat düzgün kullanmakta ustalaştığımızda güzel bir hayat yaratmak için de kullanılabilir. Her birimizin, kendimiz için üzülebilecek sebeplerimiz vardır. Her birimiz acı çekmişizdir. Ama hayat bizlere hiçbir şey borçlu değildir. Sadece bizler kendimize, kalan zamanımızda hayatı olabildiğinde iyi yaşamayı ve sürekli şükretmeyi borçluyuz.

Öğrenmenin sürekli devam edeceğini ve bunun bir kısmının bize acı getirirken bir kısmının da mutluluk getireceğini kabul ettiğimizde daha ağırbaşlı bir ruh haline ulaşırız. Bu bakış açısıyla mutluluk daha bilinçli bir seçim haline gelir ve karşımıza çıkan dalgalar, bize eskisi kadar büyük fırtınalar gibi gelmez. Bir zamanlar sizi üzmüş ve yaralamış olan şeyler, bu deneyim ve bilgelikten gelen yeteneklerinizle dolu olabilir.

Ayrıca bazen tamamen saçma ve oyuncu olmak da hiç sorun değildir. Kendinize izin vermeniz gerekir. Uyuşturucu ya da alkol olmadan da eğlenmek pekâlâ mümkündür. Yetişkinlerin ciddi olması gerektiğini ve saçma şeylerle eğlenemeyeceğini söyleyen bir kural yoktur. Hayata çok eleştirel bir gözle

bakmak ya da başkalarının gözünde nasıl görüneceğiniz konusunda çok endişelenmek gibi düşüncelerin şu anki mutluluğunuzu engellemesine izin verirseniz bunlar, hayatınızın sonunda pişmanlık olarak karşınıza çıkar.

Elbette, Lenny'nin gösterdiği gibi hayata yaklaşımınız da mutluluğunuz konusunda çok büyük bir fark yaratabilir. Yaşadığı kayıplara rağmen Lenny, ona verilen hediyelere odaklanmıştı ve hayatını iyi bir hayat olarak görüyordu. Her gün baktığınız aynı manzara, aynı hayat; olumsuz yönleri yerine size verilen hediyelere odaklandığınızda yepyeni bir şeye dönüşebilir. Bakış açınız, sizin kendi seçiminizdir ve bu bakış açısını değiştirmenin en iyi yolu, olumlu şeylerin kıymetini bilerek şükretmektir.

Ölmek üzere olan insanlar benimle bunca pişmanlıklarını paylaşmalarına rağmen son noktaya geldiklerinde her biri iç huzuru bulmuştu. Bazıları son birkaç günlerine kadar kendilerini affetmeyi başaramamışsa da hepsi ölmeden önce bunu yaptı. Birçoğu sona yaklaşırken inkâr, korku, öfke, vicdan azabı ve en kötüsü, kendinden nefret etme gibi birçok duyguyu yaşadı. Fakat birçoğu, sevgi ve son haftalarında su yüzüne çıkan hatıraların getirdiği müthiş bir neşe gibi olumlu duyguları da deneyimledi.

Fakat son noktaya gelmeden önce hepsi zamanlarının dolduğunu huzurla kabullendi ve ne kadar acı çekmiş olurlarsa olsunlar, bahsettikleri pişmanlıklar için kendilerini affetmeyi başardılar. Ama birçok müşterim için başka insanların kendi hatalarından ders alması çok önemliydi.

Hepsi de hayatlarını gözden geçirmeleri için zaman verilmiş insanlardı. Bir anda ölenlerin böyle bir lüksü yoktur ve birçoğumuz da onlardan olacağız. Şu anda yaşadığınız hayatı gözden geçirmeniz çok önemlidir çünkü ölmeden önce huzur

bulmanız ya da düşünmeniz için çok az zamanınız olabilir. Bunun yerine hayatınız boyunca yanlış yollarla mutluluğun peşinde koştuğunuzu, mutluluğun sürekli elinizden kaçtığını, her zaman ulaşamayacağınız bir yerde, doğru şeylerin ya da durumların karşınıza çıkmasına bağlı olduğunu düşündüğünüzü bilerek ölürsünüz. Her şey için çok geç olmadan, hayatınızın yönünü değiştirme fırsatının elinizden kaçtığını bilerek ölürsünüz.

Çok sevdiğim bu harika insanların ölüm döşeğinde bulduğu huzur, son zamanlarınızı beklemeden, hemen şimdi bulabileceğiniz bir şeydir. Hayatınızı değiştirmeyi, cesur olmayı ve ölürken pişmanlıklarınız olmamasını sağlayacak, kalbinize sadık bir hayat yaşamayı seçebilirsiniz.

Nezaket ve bağışlama harika birer başlangıç noktasıdır. Bunlar, sadece başkalarına değil; kendinize karşı da sergilemeniz gereken tavırlardır. Kendinizi affetmeniz de bu sürecin çok gerekli parçalarından biridir. Bunu yapmazsanız, bir zamanlar benim de yapmış olduğum gibi, sadece zihninizdeki kendinize çok fazla yüklenmenize sebep olan tohumları gübrelemiş olursunuz. Ama kendini bağışlama ve nezaket, bu tohumların gücünü zayıflatır. Onların yerlerini daha sağlıklıları alır ve güçlenirler. Zaman içinde eski tohumları, beslenebilecekleri hiçbir şey kalmayacak kadar gölgede bırakırlar.

Hayatınızı değiştirmek için ihtiyaç duyduğunuz cesareti bulmak, kendinize karşı nazik olduğunuzda daha kolaydır. İyi şeyler de zaman alır, bu yüzden sabır gereklidir. Her birimiz inanılmaz potansiyeli sadece kendi düşünceleriyle sınırlandırılmış olan muhteşem insanlarız. Hepimiz muhteşemiz. Sizi şekillendiren sayısız çevresel ve biyolojik etkiyi, sadece size has biyolojinizi oluşturan genlerinizi düşünürseniz oldukça özel ve muhteşem biri olduğunuzu fark edebilirsiniz. Şu ana kadar sa-

hip olduğunuz hem iyi hem kötü tüm yaşam deneyimleriniz de bu gezegendeki başka hiçbir insan gibi olmamanıza katkı sağlar. Siz zaten özelsiniz. Siz zaten biriciksiniz.

Artık hem kendinizin hem de diğer insanların değerini fark etmenizin vaktidir. Yargılarınızı bir kenara bırakın. Kendinize ve diğer insanlara karşı nazik olun. Hiç kimse hayatı boyunca bir başkasının gözleriyle görüp bir başkasının kalbiyle hissedemeyeceği için kimse birbirinin ne kadar acı çektiğini de bilemez. Küçük bir empati, epeyce yol almanızı sağlayabilir.

Başkalarına karşı nazik olup yargılarınızdan kurtularak daha iyi tohumlar atmış ve kendinize karşı daha nazik davranmış da olursunuz. Kendi mutsuzluğunuz konusunda başkalarını suçladığınız için kendinizi affedin. Kendinize karşı yumuşak olmayı ve insanlığınızı, zaaflarınızı kabul etmeyi öğrenin. Sizi kendi mutsuzlukları için suçlayan kişileri de affedin. Hepimiz insanız. Hepimiz, daha nazik ifade etmemizin daha iyi olacağı şeyler yapmış ya da söylemişizdir.

Hayat, çok hızlı sona erer. Hayatın sonuna, pişmanlıklar olmadan ulaşmak mümkündür. Doğru yaşamak ve buraya yaşamak için geldiğiniz hayatı yüceltmek biraz cesaret ister ama seçim sizindir. Ve ödüller de sizin olacaktır. Hayatınızdaki tüm hediyelere ve en önemlisi, kendi muhteşem benliğinize değer vererek kalan zamanınızın tadını çıkarın.

Gül ve Bil

Şimdi hayatıma baktığımda hâlâ aklımı başımdan alan anlar var. Hayalini kurduğum hayat her gün biraz daha gerçeğe dönüşüyor. Artık hayalini kurduğum kişi haline geldim. Bunu, cesaret, azim, disiplin ve kendi kalbimi sevmeyi öğrenerek başardım. Hayat aslında kolay ve neşeli olabilir. Hatta kolayca akabilir. Daha da iyisi ben kendimi gelişime ne kadar uydurursam, yoluma çıkan şeyleri hak ettiğimi kabul etmeye devam edersem her şey o kadar kolaylıkla akmaya devam eder.

En karanlık son dönemimde, inancımın güçlü kalmasını sağlayan küçük bir slogan vardı: Gül ve Bil. Her zamankinden daha da zorlu bir günde, eski düşüncelerim hayatlarını kurtarmak için direniyor ve bana hayal ettiğim şeyleri hak etmediğimi söylüyordu. Bu arada yeni düşünme biçimim, kalıcı olarak onların yerine yerleşmeye çalışıyor ve bana hak ettiğim konu-

sunda güvence veriyordu. Bu yüzden zor günlerin üstesinden gelebilmek için çok basit ve net, gözyaşlarıyla dolu anlarımda hatırlanması zor olmayacak bir rehberlik için dua ettim. Kendimi elimden geldiğinde güçlü ve umutlu tutmamı sağlamaya yardımcı olacak bir şeye ihtiyacım vardı. Aklıma 'Gül ve Bil' kelimeleri geldi.

Bu kelimeleri yazıp evin görünür yerlerinden birine koydum. Onların önünden her geçişimde, kendime verdiğim bir sözü hatırlıyor ve gülüyor ve biliyordum ki bu dönem geçecek ve daha iyi zamanlar gelecekti. Ayrıca gülümserken daha güçlü bir inanca sahip olmak da çok kolaylaşıyordu. Böylece bu otomatik olarak ruh halimi hafifletmeye ve beni tekrar gülümsemek için birçok sebep bulacağım konusunda güvence vermeye başladı. Fakat bu sözleri, gerçekten gülmeden okumanın hiçbir anlamı yoktu, çünkü gülmenin kendisi, bilmeyi daha kolay hale getiriyordu. Ve ben de güldüm.

Daha sonra bu cümlenin altına 'Teşekkür Et ve Bil' ifadesini ekledim ve her şeyin bana doğru geldiğine güvenerek ve inanarak şükür dualarımı önceden ettiğime emin oldum. 'Gül ve Bil', 'Teşekkür Et ve Bil'; mantralarım haline geldi ve günlerimi, elimden geldiğince gülerek ve bilerek geçirmeye başladım. Bunu yapmaya başladığımda tam bir inançla hareket edebildim ve bu doğal olarak teşekkür etmek istememe sebep oldu. Dualarım, düşlerim ve niyetlerim çoktan duyulmuştu. Benim yapmam gereken tek şey 'Gülmek ve Bilmek' ve 'Teşekkür Etmek ve Bilmek'ti. Doğal olarak bu, diğer türlü olacağından çok daha fazla gülümseyebilmemi sağladı.

Elbette, o en sondaki yoğun üzüntü ve pişmanlık günleri başta olmak üzere bu sözcükleri takip edecek kadar güçlü olmadığım günlerim oldu. Ama o teslimiyet dönemi, benim için gerçek bir dönüm noktasıydı. Artık geçmişimden gelen

acıyla yaşayamadığım doğruydu ve bir açıdan haklıydım. Bu, en azından bildiğim biçimiyle hayatımın sonuydu. Ama fiziksel olarak ölmem gerekmiyordu. Sadece bana ait o eski parça, ruhsal olarak öldü. Kendim hakkındaki o eski fikirlerim, kendi sevgimin parlak ışığında yaşayamıyordu. Yıllardır kendisini gösteren yeni hayat, sonunda doğmuştu.

Ben güler ve bilirken düşlerim gerçekmiş gibi hissetmeye başladım ve hepsi benim birer parçam haline geldi. En sonunda kendi değerimi fark edebildiğimde fırsat kapılarının önümde sonuna kadar açılmalarının sebebi de buydu. Düşlerim uzun zamandır buradaydı ve sadece onların gelmelerine izin vermemi bekliyorlardı. Ben de neşeli bir kalple kendimi açtım ve her şeyin akmasına izin verdim. Her şey, hem kişisel hem profesyonel anlamda akmaya başladı.

Bundan bir süre sonra sevgili ailemin vegan bir Noel kutlaması yapma önerisiyle mutluluktan şok olurken tüm kalbimle gülümsedim ve dünyadaki en güzel Noel hediyesini aldığımı düşündüm. En az yirmi yıldır, en azından vejetaryen bir Noel'in hayalini kuruyordum. Bu gerçekleştiğinde her şey o kadar kolay oldu ki hepimiz bunun yaşadığımız en güzel Noellerden biri olduğu konusunda hemfikir olduk. Ben annemle kahkahalar arasında sebze doğrarken babam da müzikleri düzenliyordu. 1950'lerden kalma country müziği evin içini doldururken hepimiz güldük, sohbet ettik ve muhteşem bir ziyafet hazırladık. Her şey çok neşeli ve çok kolaydı.

İşim büyümeye ve başarılı olmaya devam ederek bana tatmin ve mutluluk getiriyordu. Bir başkasının yanında çalışırken de sevdiğiniz işi bulmanız mümkün olsa da yaşadığımız zamanda benim için ilerlemenin en iyi yolu kendim için çalışmaktı. Zaten ihtiyaç duyduğum ve en çok istediğim şey de buydu; iş hayatım da dâhil olmak üzere hayatımı kendi yolumla yaşa-

mak. Yeni varoluşumda bana, eski hayatımın en iyi yanları ve özdisiplinin yanı sıra, çok yüksek bir motivasyon ve müthiş bir netlik eşlik ediyordu.

Kurduğum yerel ilişkiler sayesinde her yerde toplantılar düzenleniyordu. İlham ve yeni fikirler âdeta fışkırıyordu. Dünyaya tekrar dönüp kendim için yeni ve olumlu fırsatlar yaratmaya başladığımda yeniden heyecan duymaya da başladım. Birkaç sosyal yardım grubu aracılığıyla toplumun dezavantajlı üyeleri için birkaç şarkı yazma atölyesi düzenledim. Tekrar ders vermek ve kendi kendimin patronu olmak harikaydı ve elbette sınıflarımdaki insanların geçirdiği dönüşümleri izlemek çok ödüllendiriciydi.

Geçmişteki ciddiyetimden sonra işimde de daha fazla neşe olmasının vakti gelmişti. Ben de beş yaş altı çocuklar için hazırladığım bir gösteri yapmaya başladım. Bu harika, sınırlanmamış küçük insanların yeni şarkılarımla dans edip etrafta zıplayışını izlemek büyük bir zevkti. Hem yazmaya dair fırsatlar hem de yetişkinler için yeni bir albüm ihtimali ortaya çıktı. Bizi engelleyen şeyleri geride bıraktığımızda yaratıcı ve fiziksel olarak gerçekten neleri yapabileceğimizi görmek beni gerçekten hayrete düşürüyor.

Blogum daha da dev dalgalar halinde ziyaretçi akınına uğruyor ve daha çok insanı benim işime getiriyordu. Ayrıca tişörtler, tampon çıkartmaları ve büyük çantalardan oluşan ve üzerlerinde şarkılarımdan ve makalelerimden cümleler taşıyan mutlu ve pozitif bir koleksiyon tasarlamıştım. Artık sadece fikirler zihnime akmakla kalmıyor, aynı zamanda buna motive olmuş eylemler de eşlik ediyordu.

Artık sonbaharımın akşamlarını, harika bir adama sokularak geçiriyorum ve hayatın ne kadar değişebileceğini düşünüp

gülümsüyorum. O, harika biri. Her ikimizin de birbirimizi bulmadan önce serbest bırakması gereken şeyler vardı fakat zamanlama harika bir şey. Hayatı artık farklı bakış açılarıyla yaşıyorum.

Bana hayatın döngüleri, olabilecek en iyi yollarla hatırlatıldı. Ölüm başka insanlar aracılığıyla bana net olarak gösterildi. Bana ait o eski parçamın yok oluşunu izleyerek bir nevi kendi ölümümü de öğrendim. Bu ruhsal bir ölümdü ve ölen, yılar boyunca beni kontrol etmiş olan bir parçamdı. Bu ayrıca her zaman orada olduğuna inandığım ve hep olmak istediğim yeni bir ruhun da doğuşuydu. Bu acı verici bir ölümdü fakat beni geçmiş koşullanmalarımdan, gereksiz yüklerimden ve beni engelleyen her şeyden gerçek anlamda kurtaran da buydu.

Artık gerçek benliğim engellenmeden yaşayabildiği için gerçekten olduğum kişiye dönüşmeye devam ediyorum. Ben ancak geride bıraktığım parçalarımdan kurtulduğumda gerçekten kim olduğumu anladım ve onu çok seviyorum. Onun cesaretini seviyorum. Kalbini seviyorum. Yaratıcılığını seviyorum. Onun zihnini seviyorum. Bedenini seviyorum. Nazikliğini seviyorum. Onun her şeyini seviyorum.

Hayat yeni yönlere doğru hareket eder. Bu benim için yeni bir başlangıç, yeniden doğuştu. Yeni başlangıçlar da bana olabilecek en iyi yolla hatırlatıldı. Şimdi içimde paha biçilemez bir bebek büyüyor. Bana anne olma lütfu bahşedildi. Karnım genişleyip vücudum kadınlığın en yüce durumuyla şişerken böyle bir deneyime sahip olabildiğim için içimde müthiş bir mutluluk ve şükran hissediyorum. Bir zamanlar iyi tanıdığım yalnızlık, üzüntü ve umutsuzluk sanki dünyanın öbür ucundalar. Bir kez daha bir hayata neleri sığdırabileceğimizi hatırlıyorum. Tanrı'ya şükürler olsun ki o gün hayatımı sonlandırmamışım. Tanrı'ya şükür.

Anne ve çocuk arasındaki bağ her gün güçleniyor. Ayrıca hamileliğim boyunca birçok zavallı hamile kadının başının derdi olan sabah bulantılarına da sahip olmadım ve bana müthiş bir sağlık bahşedildi. Hamile olmayı kesinlikle çok seviyorum ve yakında o kendi kanatlarıyla seçtiği yöne uçabilecek kadar büyüyene dek başka bir ruhun insanlık yolculuğuna rehberlik edeceğim. Hayatta oldukça fazla ölüm ve son olsa da aynı derecede doğum ve başlangıç da var. Ve ben her ikisine de hem gerçek hem sembolik olarak bu kadar çok maruz kaldığım için şükrediyorum.

Kendimi kaderin akışına her bıraktığımda olaylar hiçbir seferinde tahmin ettiğim gibi sonuçlanmadı fakat uzun vadede her şey her zaman iyiye gitti. İnanç çok güçlü ve inanılmaz lütuflar yaratabilen bir güç. Kendi sınırlamalarını ve olayların nasıl gideceğini kontrol etme çabasını bırakabilmek, bir insanın kendine verebileceği büyük bir hediye.

Tuhaf biçimde birçok kişi için en zor olan şeylerden biri; almayı öğrenmek, bunu hak ettiğini fark etmek ve sonra iyiliğin akmasına izin vermektir. Hayatım boyunca bana akan mucizevi çözümlerin çoğu başka insanlar aracılığıyla geldi. Hepimiz birbirimize fark ettiğimizden çok daha fazla bağlıyız ve birbirimizin hayatında bildiğimizden çok daha büyük roller oynuyoruz.

Bu yüzden düşlerinizin gerçekleştiğini görmeye gerçekten açıksanız almayı öğrenmek bir gerekliliktir. Doğal olarak verici olan herkesin bildiği gibi vermenin müthiş bir keyfi vardır. Fakat kendinize alma izni vermeyen verici biriyseniz sadece olayların doğal akışını engellemekle ve bir dengesizlik yaratmakla kalmaz, aynı zamanda bir başkasının elinden vermenin keyfini almış olursunuz. Bu yüzden başkalarının da vermesine izin verin. Birini alma becerisinden yoksun kılan şey ya gurur ya da özdeğer eksikliğidir ve her birimiz tek tek böyle bir güzelliği hak ederiz.

Eğer nasıl verici olabileceğinizi bilmiyorsanız denemeye devam edin. Hiçbir beklentiniz olmadan deneyin. Kendinizi iyi hissedeceksiniz. Sadece vermenin keyfini almak için verin. Hesabını tutarak ya da daha sonra öfkeli anlarda insanlara bunu hatırlatarak vermek, gerçek vericilik değildir. Verici davrandıktan sonra iyiliğin size geri dönmesini beklemek de gerçek anlamda vermek değildir. Ama sadece vermek niyetiyle vermek; bu ister sevgi, nezaket ister eylem içeren bir şey olsun, gerçek zevkin başladığı yerdir. Evet, bu niyetle veren herkes ödüllendirilir ama bu her zaman kısa sürede olmayabilir ve mutlaka sizin düşündüğünüz biçimde olacağının garantisi yoktur. Ama akışın iki yöne de işlemesi için nasıl alacağınızı da bilmeniz gerekir. Elbette bu, kendinizle de sağlıklı bir verme-alma ilişkisi kurmanızı gerektirir.

Etrafımızdaki dünyayı değiştirmemiz mümkündür. Biz hayatlarımızı daha iyiye doğru geliştirip pişmanlığın olmadığı bir hayata doğru gitmeye çalıştıkça doğal olarak etrafımızdaki insanların hayatlarını da iyileştiririz. Toplumumuzda yarattığımız ayrımcılık ve düzensizliği tersine çevirebiliriz. Mutlu olabiliriz. Hâlâ hayatta ve sağlıklıyken hiçbir pişmanlığımız olmadan ölüme doğru yürümeyi başarabiliriz.

Her birimiz kendi tarzımızda camdan yapılmış hassas küreler kadar kırılganız. Yuvarlak ve ince camıyla eski tip bir ampulü gözünüzün önüne getirin. (Yeni, enerji tasarruflu tüp şeklindeki ampulleri hayal etmeniz aynı etkiyi yaratmayacaktır fakat ikisi de yeterli olur.) Her birimizin bir parçası bu nazik, camdan küre gibidir. İçinde harika bir ışık parlar ve her yerden karanlığı uzaklaştırabilir. Doğduğumuzda ışığımız çok parlaktır ve herkese muhteşem bir ışık ve mutluluk getiririz. Güzelliğimiz ve ışığımız karşısında insanların nefesi kesilir.

Sonra zaman içinde üzerimize çamur atılmaya başlar. Bu çamur, bizimle ilgili değildir. Çamur, onu bize atan insanlara aittir. Fakat yine de onları bizim üzerimize atarlar. Bir süre sonra üzerimize çamur atan kişiler sadece en yakınlarımızla sınırlı kalmaz. Okul arkadaşlarımız, iş arkadaşlarımız, tanıdıklarımız ve karşımıza çıkan kişilerin çoğu bunu yapmaya başlar. Bunun her birimiz üzerindeki etkileri farklı olur; bazılarımız kurban, bazılarımız kabadayı olmayı seçer, bazıları bunu içine atıp uzun süre yanında taşır, bazılarımızsa doğal olarak akıp gitmelerine izin verir. Bizi nasıl etkilerse etkilesin bu, en başta sahip olduğumuz ışığın sınırsızca en iyi şekilde parlamasını engeller.

Etrafımızda bize çamur atan bu kadar çok insan olunca bir yerde onların haklı olmaları gerektiğine karar veririz. Böylece biz de kendi kendimize çamur atmaya başlarız. Neden atmayalım ki? Sonuçta bize çamur atan bunca kişi yanılıyor olamaz, değil mi? Ve eğer kendime çamur atmam sorun değilse başkalarına çamur atmam da normal ve doğrudur. Evet, ben de çamur atmaya başlarım ve başkalarının bana çamur atmaya devam etmesine de izin veririm. Zaman içinde üzerinizde öyle çok çamur birikir ki hem ağırlıklarını artık taşıyamaz hale gelirsiniz hem de içinizde parlayan ışık tamamen görünmez olur. Artık her yanınız çamurla kaplanmıştır ve bunun birçoğu, başkalarının size attığı çamur olsa da, bir kısmı kendi kendinize attığınız çamurdur.

Sonra bir gün, bir zamanlar içinizde çok güzel bir ışığın parladığını hatırlarsınız. Ama her şey artık sizin için o kadar uzun zamandır karanlıktadır ki o parçanızı hatırlamanız çok zordur. Bunu hâlâ sakin ve yalnızken hissedebilirsiniz. İçinizdeki sıcak ışıltı, etrafındaki tüm karanlığa rağmen içinizde ışıldamaya devam etmiştir. Yeniden parlamak istediğinizi fark edersiniz.

Yeniden kim olduğunuzu hatırlamak istersiniz ve üzerinizde başka insanların attığı ya da kendi kendinize attığınız çamuru taşımak istemezsiniz.

Böylece, "Artık yeter" demeye başlarsınız. İnsanların üstünüze çamur atmasına izin vermeye son verirsiniz. İnsanlar bundan hoşlanmaz. Ama siz kararlısınızdır ve çamur atanların ulaşabileceği mesafenin dışına çıkarsınız. Yavaş yavaş, üzerinizdeki çamuru temizlemek için nazikçe kendinizi ovalamaya başlarsınız. Ama bunun çok hassas bir dikkatle yapılması gerekir çünkü altındaki şey çok kırılgandır. Bunu çok sert ya da aceleyle yapmaya çalışırsanız çatlarsınız ve içinizdeki ışığı bir daha asla göremezsiniz.

Yavaşça ve sabırla üzerinizdeki çamuru temizlemeye başlarsınız. İncecik bir ışık demeti dışarı sızmayı başardığında, bir kez daha kendi güzelliğinizin küçük bir kısmını görürsünüz. Bu harika bir histir. Sonra birileri üzerinize daha fazla çamur atar ve yeniden onu temizlemeye başlamanız gerekir. Siz de o kısmı yeniden temizleyip biraz daha alan açarsınız. Fakat gördüğünüz şey sizi korkutur ve siz de kendinize biraz çamur atarsınız. Bu kadar parlak bir ışığa sahip olmayı hak etmediğinizi düşünürsünüz. Bu yüzden biraz daha çamura bulanırsınız. Ama ışık, bir kere daha dışarıya ulaşmayı başarmıştır ve daha parlak ışıldamaya başlar. Işık, görülmek ister.

Dışarıya ulaşan her ışık demetiyle kendinizi daha da iyi hissedersiniz. Bu size taşıdığınız tüm yüklerden kurtulmanın ne kadar harika olacağına dair de bir fikir verir. Ayrıca diğer insanların da ne kadar çok yük taşıdıklarını fark etmenizi sağlar ve onlara karşı şefkat duymaya başlamanıza sebep olur. Bundan sonra kimseye çamur atmamaya karar verirsiniz. Zaten hepimiz birbirimize ve kendimize çamur atmaya devam edersek nasıl en parlak ışığımızla parlayabiliriz ki? Yeniden kendinizi

nazikçe ovarak çamur temizleme işine geri dönersiniz. Bu iş, çok fazla sabır ve hassasiyet gerektirir ve her defasında çok küçük bir alanı temizlersiniz. Ama beliren her yeni ışık parçacığında içinizdeki heyecan biraz daha büyür ve kendi ışığınızın ve canlılığınızın bir kısmını daha görürsünüz.

Zaman zaman kendinize ya da başkalarına biraz daha çamur atmak için aklınız çelinir çünkü neredeyse tüm hayatınız boyunca bu alışkanlığa sahip olmuşsunuzdur. Ama artık sizden parlayan ufak ışık parçacıklarının, diğer insanların da daha cesur olmasına nasıl yardım ettiğini görmeye başlarsınız. Onlar da kendi üzerlerindeki çamurun bir kısmını temizlemeye başlarlar. Onların da çok dikkatli davranması gerekir çünkü çamurun altında herkes çok hassas ve kırılgandır ve kolayca çatlayabilir. Başkalarının da kendi çamurlarını temizlemesine yardım etmek istersiniz. Ama bunu kendi başlarına yapmaları gerekir çünkü kendileri dışında hiç kimse, çamurun altındaki şeyin ne kadar kırılgan olduğunu bilemez.

Diğer insanlara bunu nasıl yaptığınızı gösterebilirsiniz ve belki bu onlara yardımcı olur. Ama bu işi onların kendi başına, kendi hızlarında ve kendi yöntemleriyle yapmaları gerekir. Ve elbette herkesin bunu bir kerede yapacak kadar gücü ya da cesareti olmayabilir. Bu yüzden sabırlı, saygılı ve şefkatli davranırsınız çünkü artık bunun bazen çok acı verici ve korkutucu bir deneyim olduğunu bilirsiniz.

Kendi içinizde iyi hissedersiniz. Bu sizin için yeni bir duygudur ve bunu çok seversiniz. Böylece kendinize çamur atmaya sonsuza dek son verirsiniz çünkü artık daha da ışıltılı parlayan ışığınız sayesinde, keşfettiğiniz güzelliği sevmeye başlamışsınızdır. Artık içinizden çıkan ışık demetleri her yöne dağılmaya başlamıştır. Ama eski çamurların bir kısmı hâlâ üzerinizdedir ve onlar temizlenmesi en zor olanlardır. Yıllardır oradadırlar

ve sizin sayenizde kendilerini çok rahat hissederler. Hiçbir yere gitmek istemezler. Cama ne kadar yaklaşırsanız o kadar dikkatli ovalamanız gerekir. Fakat daha inatçı ve kararlı çamurlar da bu seviyelerdedir.

Bu, çok büyük ve çok yorucu bir iştir. Zaten şimdiden eskisine nazaran çok büyük bir gelişme kaydetmişsinizdir. Belki de bu kadarı yeterli olacaktır. Belki ben de şu anki halimle, bu son çamur katmanıyla yaşayabilir ve şu anki ışıltımla parlayabilirim. Ama ışık da güçlü ve kararlıdır. Sizin en parlak halinizle ışıldamanızı ister. Böylece size daha da fazla güç verir ve siz de sonuna kadar temizlemeye devam edersiniz.

Sonunda, bu işi bitirdiğinizde, ışıltınız en başta sizi olmak üzere herkesi kendine hayran bırakır. Bu kadar güzel olabileceğiniz ya da böylesine parlak ışıldayabileceğiniz hakkında hiçbir fikriniz yoktur. Şimdi siz diğer ışık toplarıyla vakit geçirdikçe çevreniz de daha parlak yanmak istemeye başlar çünkü sizdeki güzelliği görürler ve bu onlara kendi içlerinde de çok büyük bir potansiyel olduğunu hatırlatır. Onlar da taşıdıkları onca çamur yüzünden bunu unutmuşlardır.

Bazı ışık topları ışıklarını göstermenin çok zor olduğunu düşünür ve karanlıkta kalarak kendilerini ve birbirlerini bu şekilde mutlu olduklarına ikna etmeye çalışırlar. Bu çamuru taşımaya bunca alışmışken o kadar zorlu bir işe kalkışmanın ne gereği vardır ki? "Ben bu halimden memnunum" derler. "Ve etrafa çamur atmaya devam edeceğim. Hemen şimdi, dışarı çıkıp mutlu olan ve iyi vakit geçiren o parlak ışıklara biraz daha çamur atacağım. Bu kadar çok keyif almaya nasıl cüret ederler?"

Böylece karanlık toplar bulabildikleri tüm çamurla dışarı çıkıp etrafa çamur atmaya başlarlar. Ayrıca ekip halinde daha

iyi çalışırlar, ne de olsa birlikten kuvvet doğar. Fakat süregiden temizlik yüzünden artık her şey daha parlak olduğu için pek de net göremezler. Artık çamurunu temizlemeyi bitirmek üzere olan, daha mutlu ve parlak yanan ışık toplarını görürler. Böylece karanlık toplar, aydınlık olanlara bir sürü çamur atarlar. Gerçi bunlar kalıcı olmaz. Peki, ne değişmiştir? Eskiden yapışıp kalan çamurlar artık tutunamaz.

Onların bilmedikleri şey, ışığımız yıllar boyunca içimizde gizli kalmış olsa da içimizde büyümeye devam etmiştir. Artık ışığınız o kadar sıcak ve parlak yanmaktadır ki çamur üzerine yapışmaz. Artık sadece herhangi bir iz bırakmadan ve sizi etkilemeden kayıp gider.

Sizin ışığınız da böyledir. İçinizde çok güzel ve çok parlak olma potansiyeli olan bir ışık vardır. Fakat yıllardır biriken çamuru temizlemek için kendinize karşı sabırlı ve yumuşak olmanız gerekir. Her küçük parça temizlendiğinde gerçek benliğinizin bir kısmı daha dışarı yansımaya başlar.

Artık aramızda olmayan o harika insanların ayakuçlarından paylaştığım her pişmanlık hikâyesini fethetmek için cesaret ve sevgi gerekir. Ama seçim sizindir. Parlak ve neşeyle yanmak isteyen bir ışık gibi her defasında bir adım atarak ilerlemenizi sağlayacak rehber içinizdedir.

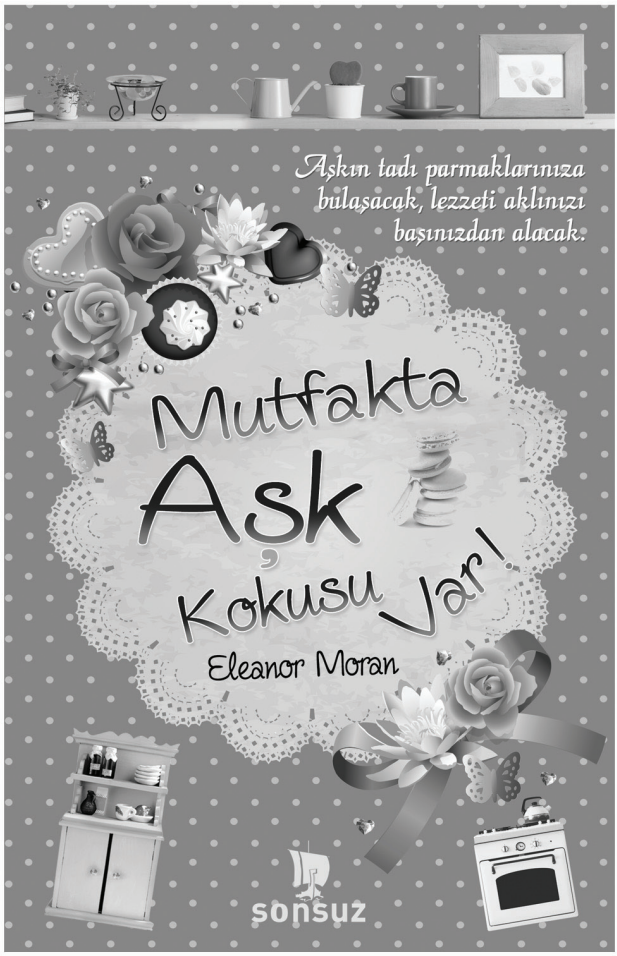
Kendiniz olun, dengeyi bulun, dürüstçe konuşun, sevdiklerinize değer verin ve kendi kendinize mutlu olma izni verin. Bunları yaparsanız sadece kendinizi değil, hayatında bunu yapacak cesareti bulamamış olan ve son haftalarında bunun pişmanlığını yaşayan herkesi onurlandırmış olursunuz. Seçim sizindir. Hayatınız, size aittir.

Önünüze mücadeleler çıktığında ve siz her şeyin nasıl olup da yoluna gireceğini merak ettiğinizde, belirli bir ilişkide nasıl

huzur bulabileceğinizi düşündüğünüzde, ihtiyaç duyduğunuz bağlantıların ne zaman size ulaşacağını ya da bir şeyi gerçekleştirmek için gereken parayı nereden bulacağınızı merak ettiğinizde şunu hatırlayın; kalbinizin istediği şey de sizin isteklerinizin yerine gelmesidir. Bazen sadece sizin yoldan çekilmeniz gerekir. Yapabileceğiniz her şeyi yapın ve sonra akışına bırakın. Kendi yolunuzdan çekilin.

Sonra kendinizi istediğiniz yerde bulduğunuzda dik durun, omuzlarınızı geriye atın ve derin, sevgi dolu bir nefes alın. Şu anda olduğunuz kişiyle gurur duyun ve bunu hak ettiğinize bütün kalbinizle inanın ve güvenin, dualarınız kabul edildiği ve şimdiden size doğru yola çıkmış oldukları için şükredin. Ve şu basit ifadeyi hatırlayın: 'Gül ve Bil.' Sadece gülün ve bilin.

- Son -

Etrafındaki dostlarının çoğu evlilik hazırlıklarıyla meşgulken Amber, boşanma sonrası dönemi en az zararla atlatmaya çalışmaktadır.

Hayatının kontrolünü elinden kaçırmış, yeni bir başlangıç yapmak için geç bile kalmıştır. Yeni bir işe başlayarak hayatında yepyeni bir sayfa açmak niyetindedir.

Ünlü şef Oscar'ın mutfağında çalışmaya başlamak, atacağı ilk adım olacaktır ancak şefin, ağzı bozuk ve sinirli bir adam olduğunu öğrendiğinde iş işten geçmiştir.

Bu mutfakta aşk, tutku ve çekişme bir arada...